

Återremissyrkande

2020-11-20

Ärende nr 2.1.9

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Den strategiska planen ska tillföras korta textstycken om förebyggande trygghetsåtgärder för att eliminera våld och brott emot våra äldre. Planer och avsikter för en ökad trygghet vardag lämpar sig särskilt väl under rubrikerna **Stadsmiljö**, **Mobilitet**, samt **Mötesplatser**.
2. Under rubriken **Social delaktighet och inkludering** ska tillföras ett textstycke om pensionärer i Göteborg som tvingas leva i fattigdom. Textstycket kan innehålla förslag på åtgärder som utskänkning av varm mat till fattiga pensionärer.
3. Kulturnämnden ges omgående utökad ram för en tjänsteperson om minst halvtid, samt verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd till minst 500 tkr/år för att nämnden ska kunna fullfölja och utveckla digital kompetens och social delaktighet för våra seniorer.

Yrkandet

1. Textstycken om förebyggande trygghetsåtgärder

Sverigedemokraterna saknar trygghetsaspekten i planen. Andelen äldre i Göteborgs befolkning fortsätter öka. Ändå har kunskapen varit begränsad om äldres utsatthet för brott. Under 2020 har rån mot äldre ökat kraftigt över hela landet enligt siffror från Brottsförebyggande rådet.¹ Trygghet i vardagen är av stor vikt för våra äldre. I kommande plan bör trygghet inkluderas i andra sammanhang än under de tre områden som planen tar upp idag (*trygghetsboende, trygghetsbostäder och upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkar*).

Under rubriken **Stadsmiljö** är det viktigt att ta med att särskilt utsatta miljöer, lämpligen säkras med kameraövervakning. Vid utsatta ställen, såsom bankomater vid vissa torg, kan det vara lämpligt med regelbundet patrullerande väktare (som framgår i texten, vill äldre gärna hantera kontanter i större utsträckning än yngre generationer).

---

¹ <https://www.expressen.se/gt/krim/ranvag-mot-utsatta-har-okat-med-450-procent/>

Under rubriken **Mobilitet** är det bra att få med värdet i att som äldre kunna få röra sig fritt och ändå vara trygg och säker från rån och överfall i offentliga miljöer.

Vi har under de senaste tre åren fått beskrivningar från äldre människor, där de till exempel inte vågar sig över ett torg utan stöd och sällskap för att kunna hämta ut sina mediciner. Väktare eller övervakningskameror på lokala torg ger ökad trygghet för våra mest utsatta.

2. Pensionärer i Göteborg som tvingas leva i fattigdom.

Den föreslagna planen har betydelse ur ett jämställdhetsperspektiv. Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor. Kvinnor i pensionsåldern har ofta sämre ekonomiska förutsättningar. Kvinnors åldrande leder ofta till tidigare funktionsnedsättningar, samtidigt som de oftast lever längre än männen. Det innebär fler år med ökade behov och svag ekonomi. Detta har betydelse ur ett jämställdhetsperspektiv. Fattigpensionärer, likväl som HBT-personer, människor med funktionshinder eller minoritetsgrupper kan också ha särskilda behov, kanske än mer akuta då det handlar om ren överlevnad och att få äta sig mätt.

Göteborgs kommun skulle mycket väl kunna utveckla konceptet VidDinSida och applicera det i Göteborg. VidDinSida i Stockholm utför fritidsverksamhet för äldre med skral ekonomi i ordnade lokaler, de erbjuder även lagad mat till de med störst behov. Ett annat alternativ är att de allra fattigaste pensionärerna under ordnade former får anmäla intresse och därefter gå och hämta ut måltider vid närmaste skolmatsal. Det är beklagligt att vi i nutid i en inkluderande stad som Göteborg tolererar och accepterar begrepp som "fattigpensionärer", att vi till och med har äldre som letar efter pant i soptunnor för att överleva.

3. Kulturnämnden ges utökad ram

Kulturnämnden är utpekad med ansvar i tre aktiviteter:

Inom fokusområde **Social delaktighet och inkludering** för aktiviteten *Aktivitetskompis*.

Inom fokusområde **Stadsmiljö och stadsutveckling** för aktiviteten *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser*.

Inom fokusområde **Samhällsstöd och service** för *Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer*.

I pandemins spår har vi alla insett värdet av att behärska och använda digital kompetens. För de äldre som varit hänvisade till isolering har digitaliseringen många gånger visat sig oumbärlig för en minskad isolering och ett bibehållt psykiskt välbefinnande. Nu är det viktigt att vi tar med oss den erfarenheten in i framtiden och ger fortsatt möjlighet för både äldre och funktionshindrade i att lätt och smidigt kunna kopplas upp med vänner och anhöriga för att umgås digitalt.

Den digitala världen bjuder på möjligheter att kunna besöka musikstunder och mötas socialt utan att färdas fysiskt.

Kulturnämnden tillsammans med Intraservice kommer utgöra en viktig roll för en fortsatt digital utveckling för våra äldre. Det kommer bli viktigt att seniorer får tillgång till både praktiskt stöd och eventuell utlåning av produkter. Detta ska ske på ett lättillgängligt, likvärdigt och jämlikt sätt över hela Göteborg.

Vi ser att det främst inom två områden i planen kommer krävas insatser med utökad ram för kulturnämnden. De områden som kräver utökade ekonomiska ramar är:

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering:

Kulturnämnden föreslås få huvudansvar för Aktivitetskompis i samverkan med nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden. En modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis ska tas fram och implementeras till 2022. Konceptet bygger på att sammanföra volontärer med äldre personer som tillsammans deltar i aktiviteter.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service:

Kulturnämnden föreslås få delansvar i aktiviteten Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer i samverkan med nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för äldre samt vård och omsorg.

Förutom den initiala investeringen krävs kontinuerliga arbetsinsatser i form av koordinering/projektledning, kommunikation, uppföljning, digital utbildning för gruppleddare/volontärer samt drift och underhåll av IT-verktyg. Det är insatser som inte ryms i kulturnämndens nuvarande budget. Kulturförvaltningen befinner sig i ett ekonomiskt ansträngt läge vilket gör att brist på bemanning innebär att nya uppdrag inte kan hanteras inom ekonomisk ram.

Såvida kulturnämnden får personalförstärkningar i samband med att stadsdelsnämnderna avvecklas som kan användas för nya uppdrag, så kan ev. insatsen genomföras. Det förutsätter då att medel för kommunikation och IT-stöd kommer från de andra samverkande nämnderna: nämnden för äldre samt vård- och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden.

Får **inte** kulturnämnden personalförstärkning, tillkommer kostnader för en tjänsteperson om 50 % (minimum) samt verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd uppskattas till minst 500 tkr/år. Insatsen förutsätter ändå en samverkan med och arbetsinsatser från samverkande nämnder.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-10-28

Diarienummer 0632/19

Handläggare

Erica Manderhjelm, Lisa Holtz

Telefon: 031-368 04 28, 031-368 02 96

E-post: erica.manderhjelm@stadshuset.goteborg.se

lisa.holtz@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Kommunstyrelsens uppdrag 2019-06-12 § 498 till stadsledningskontoret att upprätta en strategisk plan för ett åldersvänligt Göteborg, förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-06-12 §498 att uppdra till stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer att ta fram en strategisk plan för Åldersvänliga Göteborg. Arbetet har skett under ledning av Senior Göteborg, stadens utvecklingscenter för äldrefrågor. Förslag till handlingsplan presenterades i kommunstyrelsen 2020-05-20 §475, varefter beslut fattades om att skicka ärendet på remiss. Samtliga tretton remittenter tillstyrker handlingsplanen. Föreningen Bolhop har på eget initiativ inkommit med remissvar.

Stadsledningskontoret ser i sin sammanvägning att remissinstanserna framhåller ett gemensamt engagemang och ansvarstagande för att i samverkan utveckla stadens utbud mot att bättre motsvara seniorers förutsättningar och behov. Detsamma gäller det ekonomiska ansvaret. Handlingsplanen bedöms i huvudsak kunna rymmas i befintliga ramar, givet ett sådant gemensamt ansvarstagande. Enstaka aktiviteter kan enligt några remittenter innebära behov av justeringar eller tillskott. Stadsledningskontoret noterar i anknytning till det att Senior Göteborg inom sitt uppdrag har haft särskilda utvecklingsmedel. De kan i stadsledningskontorets mening nyttjas i utvecklingsfas av vissa av handlingsplanens aktiviteter. Medlen överförs till äldre- samt vård och omsorgsnämnden i den nya organisationen. Stadsledningskontoret menar också att möjligheter att ansöka om extern finansiering bör undersökas, exempelvis från EU eller nationella utvecklingsinstitut, då det åldersvänliga arbetet är av såväl nationellt som globalt intresse.

Stadsledningskontoret föreslår att förslag till Göteborg Stads handlingsplan för ett åldersvänligt Göteborg antas, och att uppdraget därmed anses vara fullgjort.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De konkreta aktiviteter som föreslås i Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är i stor utsträckning förändringar som innebär andra sätt att planera, arbeta och samarbeta kring redan befintliga uppdrag. Stadsledningskontoret ser vid en sammanvägning av remissvaren att remissinstanserna framhåller ett gemensamt engagemang och ansvarstagande som en förutsättning för att nå målen, något som också gäller det ekonomiska ansvaret.

De flesta aktiviteterna bygger på ett gemensamt och tvärsektorielt arbetssätt, som syftar till att stadens utbud utvecklas mot att bättre motsvara seniorers förutsättningar och behov. Detta ställer krav på samordning. Flertalet remitter anger också ett samverkande ansvar som en förutsättning för att aktiviteter ska rymmas inom ram. Även om remittenterna föreslår flera olika sätt att samordna och effektivisera utifrån befintliga ramar, kan en viss ekonomisk förstärkning krävas. Detta framgår av remissvar från kulturnämnden, park- och naturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden samt trafiknämnden. Stadsledningskontoret menar att handlingsplanen bör kunna genomföras inom respektive nämnds nuvarande ram. Vidare har stadsledningskontoret efter remissomgången vidtagit förändringar bland annat i ansvarsfördelning, vilket framgår nedan i denna skrivelse. Förändringarna ska ytterligare bidra till ett effektivt resursutnyttjande inom ram. Stadsledningskontoret noterar också att stadens utvecklingscenter för äldre, Senior Göteborg, inom sitt uppdrag har haft särskilda utvecklingsmedel. De kan enligt stadsledningskontorets mening nyttjas i utvecklingsfas av vissa av handlingsplanens aktiviteter. Medlen överförs till äldre- samt vård och omsorgsnämnden i den nya organisationen. Stadsledningskontoret menar även att möjligheter att ansöka om extern finansiering bör undersökas, exempelvis från EU eller nationella utvecklingsinstitut, eftersom arbetet med en åldrande befolkning är en global fråga

När det gäller kostnader av mer långsiktig karaktär, som drift och underhåll, är det en fråga som i stadsledningskontorets mening behöver hanteras inom ordinarie planerings- och budgetprocess.

Bedömning ur ekologisk dimension

Enligt WHO ska åldersvänliga städer som en del i att främja delaktighet för äldre personer satsa på gånliga miljöer. Aktiviteter riktade mot att underlätta och öka användning av kollektivtrafik bidrar till att minska miljöpåverkan. Den föreslagna handlingsplanen har utformats för att främja en långsiktig hållbarhet och med ett miljöfokus.

Bedömning ur social dimension

Arbetet med Åldersvänliga Göteborg har en tydlig social dimension. Benämningen Åldersvänlig förtydligar att Göteborgs Stad ska vara inkluderande och tillgänglig för invånare oavsett ålder. De aktiviteter och anpassningar som görs för äldre invånare kommer också att vara till nytta för hela befolkningen.

Samverkan

Ärendet har varit för information i CSG 2020-11-12

Bilagor

1. KS protokollsutdrag 2020-05-20 § 475 med tilläggsyrkanden SD samt yttrande M, L, C, KD
2. CSG protokollsutdrag 2020-11-12
3. Inkomna remissvar
4. Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-06-12 § 498, att lämna i uppdrag till stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer att ta fram en strategisk plan för Åldersvänliga Göteborg med utgångspunkt i basutvärderingen.

Ärendet skickades på remiss i enlighet med kommunstyrelsens beslut 2020-05-20 § 475.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är ett styrdokument för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsens uppdrag formulerades som upprättande av en strategisk plan. Av Göteborgs Stads riktlinje för styrande dokument följer att strategiska styrande dokument ska benämnas program. Föreslagen plan har utformats på en konkretiserad nivå som i enlighet med stadens riktlinjer benämns handlingsplan. Syftet med handlingsplanen är att möjliggöra för Göteborgs Stad att bli en bättre plats att åldras i. Stadens handlingsplan följer Världshälsoorganisationens (WHO) intentioner och strategiska form, samtidigt som den synliggör lokala förutsättningar och utvecklingsområden.

Göteborgs Stads handlingsplan för åldersvänliga Göteborg är uppdelad i sex fokusområden; mobilitet, bostäder, social delaktighet och inkludering, stadsmiljö och stadsutveckling, samhällsstöd och service, samt information och kommunikation. Varje fokusområde indelas i målbilder och aktiviteter. Aktiviteterna har en tydlig ansvarsfördelning för samverkan i riktning mot målet. Fokusområdena mobilitet, bostäder samt social delaktighet och inkludering har prioriterats baserat på synpunkter som inkommit från seniorer i Göteborg. Till alla fokusområden finns indikatorer, formulerade på såväl verksamhets- som samhällsnivå. De syftar till att mäta utveckling i relation till målbilderna och till att utvärdera insatserna i planen. Indikatorerna är också utformade för att möjliggöra seniorers deltagande i uppföljning av handlingsplanen.

Förslag till plan för ett åldersvänligt Göteborg spänner över flera nämnders ansvarsområden, av den anledningen föreslås att stadsledningskontoret genom Göteborgs Stads äldreombudsman ansvarar för att följa upp handlingsplanen och dess aktiviteter. Uppföljningen sker i samverkan med de förvaltningar som ansvarar för aktiviteterna. Uppföljning sker efter två år av planperioden för att följa upp status av genomförande. Slutlig uppföljning sker 2024 och kommer att fokusera på utvärdering av genomförande, effekt och analys för att ge vägledning till det fortsatta arbetet med åldersvänlig stad. Utvärderingen bör ge ett underlag till nästa basutvärdering och nulägesrapport av åldersvänligheten i Göteborg. Utifrån underlaget tas sedan beslut om behovet av en reviderad handlingsplan.

Remissförfarandet

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2020-05-20 §475 har förslaget till handlingsplan skickats ut på remiss till Boplats Göteborg AB, byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, kulturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för konsument och medborgarservice, park och naturnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna Angered och Centrum samt till Göteborgs Stads HBTQ-råd och Göteborgs Stads Pensionärsråd. Samtliga remittenter har inkommit med svar, föreningen BoIhop har på eget initiativ inkommit med remissvar. Stadsledningskontoret har noterat

svaret från Bolhop utan att vidta särskilda åtgärder. Samtliga remittenter tillstyrker handlingsplanen. Två remittenter tillstyrker med förbehåll medan övriga tillstyrker med förslag, synpunkter eller kommentarer.

Remissens frågeområden

Stadsledningskontoret önskade remissvar utifrån tre frågeområden; handlingsplanens utformning och innehåll, förankring och fördelning av ansvar samt berörda nämnder och bolags bedömning av om föreslagna aktiviteter ryms inom ram, samt vilken samverkan eller vilka prioriteringar som kan krävas för att skapa utrymme inom ram.

Sammanfattning av synpunkterna

Nedan redovisas en sammanfattning av förslag, synpunkter och kommentarer som inkommit i remissomgången. Remissens frågeområden redovisas var för sig, efterföljt av avsnitt om stadsledningskontorets bedömning och justeringar för respektive frågeområde.

Remissvar rörande planens utformning och innehåll

Göteborgs Stads HBTQ-råd påpekar behov av att i högre grad diversifiera gruppen äldre, lyfta fram äldre personer som en resurs och tydligare lyfta fram samverkan med civilsamhällets organisationer. Idrott- och föreningsnämnden menar att föreningslivet i allmänhet och pensionärsorganisationerna i synnerhet kan och bör ges mer utrymme i det fortsatta arbetet än vad som framgår av föreliggande förslag. SDN Angered anser att handlingsplanen på ett tydligare sätt behöver koppla samman de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna samt kompletteras för ökad uppfyllelse utifrån mål för jämlik stad och Angeredens lokala stadsutvecklingsprogram. Fastighetsnämnden anser att stadens program för bostadsförsörjning bör anges som angränsande styrande dokument. Ytterligare styrande dokument som bör anges är trafikstrategin, strategi för utbyggnadsplanering, arkitekturpolicyn och policyn för fysisk tillgänglighet. Trafiknämnden framför att de saknar ett avsnitt med avgränsningar i handlingsplanen där det förtydligas att handlingsplanen inte beskriver helheten av seniorers behov utan tar upp särskilda utvecklingsområden

Fokusområde 1 Mobilitet

Fokusområdet är ett av tre prioriterade och omfattar fem aktiviteter.

Målbild: Göteborgs Stad utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer, hållbar infrastruktur och transportservice utifrån universell utformning som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden

Trafiknämnden föreslår att målbilden formuleras som att "Göteborgs Stad utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer" vilket inarbetats i förslag till handlingsplan. Remissrundan har genererat en rad förslag och synpunkter som syftar till att konkretisera eller delvis justera aktiviteterna.

Aktivitet 1.1 Bättre förutsättningar för samspel mellan fotgängare och cyklister
Flertalet remittenter står bakom aktiviteten. Både trafiknämnden och Göteborgs Stads HBTQ-råd förordar att inte använda kampanjer för beteendeförändring som metod i aktiviteten.

Aktivitet 1.2 Seniorer inventerar var nya bänkar behövs. Trafiknämnden samt park och naturnämnden ser positivt på aktiviteten men den senare noterar också att staden redan möjliggör för medborgare att meddela sådana behov via appen Anmäl Hinder, och understryker vikten av att aktiviteter inte gör anspråk på ökade personalresurser.

Aktivitet 1.3 Samverkan med seniorer för att förbättra vinterväghållningen. Aktiviteten har konkretiserats och fått ett nytt namn, eftersom flera remitter lyfter fram förbättrad vinterväghållning som ett viktigt utvecklingsområde för att minska falloolyckor.

Aktivitet 1.4 Öka tillgängligheten på bytespunkter och hållplatser för att underlätta för seniorer att använda kollektivtrafik Trafiknämnden föreslår att aktiviteten konkretiseras och kopplas in i pågående arbete.

Aktivitet 1.x Kontinuerligt inventera gatu- och stadsmiljöer tillsammans med seniorer för att utveckla nya lösningar Aktiviteten utgår ur handlingsplanen, och integreras innehållsmässigt i övriga aktiviteter i fokusområdet.

Aktivitet 1.5 Skapa mer plats för fotgängare tillsammans med seniorer. Flera remitter menar att fokus borde vara att skapa mer utrymme för fotgängare att utrymmet måste präglas av god framkomlighet och orienterbarhet och att ytan för gående är trafiksäker. Göteborgs Stads pensionärsråd föreslår att delar av Göteborgs Stad stängs av för biltrafik.

Fokusområde 2 Bostäder

Fokusområdet är ett av tre prioriterade och omfattar fem aktiviteter.

Målbild: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov

Aktivitet 2.1: Utveckla befintlig modell för trygghetsboende som främjar generationsmöten. Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborgs Stads HBTQ-råd, Boplats Göteborg AB samt SDN Angered och Centrum ställer sig positiva till aktiviteten. Av inkomna synpunkter framgår uppfattningen att trygghetsbostäder är en populär boendeform bland äldre. Möjligheten till möten och interaktion mellan grannar kan ha en positiv effekt på hälsan och kan minska och fördröja behov av stöd. Samtidigt visar erfarenheten att det krävs särskilda satsningar utöver en gemensam lokal och därför ser man i remissvaren positivt på förslaget att engagera unga hyresgäster. En ytterligare synpunkt är att uthyrningsvillkoren för generationsboende behöver ses över.

Aktivitet 2.2 Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga. SDN Angered, SDN Centrum, Boplats Göteborg AB och Göteborgs Stads Pensionärsråd anser alla att detta är en angelägen fråga, då trygghetsboende är en efterfrågad boendeform.

Aktivitet 2.3 Satsning för att hjälpa seniorer att flytta till mer ändamålsenliga bostäder. Fastighetsnämnden föreslår att personer med funktionsnedsättning inkluderas i aktiviteten. SDN Angered betonar att arbetet med äldres boendesituation måste ha kontinuitet därför föreslår man en ökad samverkan på de arenor och verksamheter som finns idag och att aktiviteten inte formas som ett pilotprojekt. Göteborgs Stads Pensionärsråd betonar vikten av att verksamheterna gör riktade utskick till målgruppen, och att man bör använda redan tillgängliga informationskanaler som pensionärsorganisationerna, vårdcentralen, hemtjänsten.

Aktivitet 2.4 Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad. Flera remitter ställer sig positiva till aktiviteten, bland dem Boplats Göteborg AB. Vid sidan av synpunkter kring ansvar och roller, betonas vikten av att använda befintliga kanaler

och nätverk för att nå ut till målgruppen i vilket sammanhang nämnden för äldre och vård och omsorg omnämns som en viktig samverkanspart.

Aktivitet 2.5 Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön. Göteborgs Stads pensionärsråd, Förvaltnings AB Framtiden och SDN Centrum är positiva till aktiviteten. SDN Angered betonar vikten av att äldre blir naturliga deltagare i befintliga forum. Resurser bör enligt nämnden avsättas för äldre som behöver hjälp att delta i olika evenemang, exempelvis personer som använder hemtjänst eller bor i särskilt boende. Göteborgs Stads HBTQ-råd vill stödja befintliga organisationer i civilsamhället, inklusive HBTQ. SDN Centrum och Göteborgs Stads pensionärsråd betonar vikten av att ta tillvara på den lokala kunskapen och förankringen. Förvaltnings AB Framtiden föreslår att aktiviteten förläggs med en regelbundenhet i samband med Internationella äldre-dagen.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Fokusområdet Social delaktighet innehåller tre aktiviteter. Nio remissinstanser har lämnat synpunkter.

Målbild: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Aktivitet 3.1 Aktivitetskompis. Kulturnämnden, Göteborgs Stads HBTQ-råd, nämnden för konsument och medborgarservice, idrott och föreningsnämnden samt SDN Angered och Centrum är positiva till utvecklingen av plattformen Aktivitetskompis. För att undvika parallella spår med befintlig volontär- och frivilligverksamheter bör dessa verksamheter involveras i det fortsatta arbetet. Kulturnämnden betonar att det går att ta inspiration från både nationella och internationella exempel.

Aktivitet 3.x Fadder för att bryta ofrivillig ensamhet. Aktiviteten utgår och integreras delvis i aktivitet 3.1.

Aktivitet 3.2 Konzeptutveckling med berättelsetema i närområdet. Sammantaget är remittenterna positiva till aktiviteten, samtidigt som flera förslag lämnas till hur den kan utvecklas. SDN Angered understryker vikten av lokal anknytning för att skapa mening. Göteborgs Stads HBTQ-råd förordar att möten organiseras sen eftermiddag eller kvällstid, eftersom upplevelse av ensamhet ofta ökar på kvällen. Göteborgs Stads Pensionärsråd menar att aktiviteten borde breddas och även handla om arbete, föreningsliv och andra glädjeämnen och bekymmer som livet kan bestå av.

Aktivitet 3.3 Pratsbänken. Park och Naturnämnden, trafiknämnden samt SDN Angered och Centrum är positiva till aktiviteten. Göteborgs Stads HBTQ-råd för sin del föreslår att det ordnas öppna diskussionsforum eller andra organiserade aktiviteter hellre än en satsning på pratsbänkar. SDN Centrum anser att idén både kan bidra till generationsmöten, motverka ålderism och upplevelsen av ensamhet. SDN Angered betonar att det är viktigt att involvera de som ska använda bänkarna för att nå förväntade effekter. Genom det statliga stimulansbidraget för att minska ensamheten bland äldre, har trafikkontoret tillsammans med park och naturförvaltningen och Senior Göteborg inlett ett arbete med att inventera lämpliga platser och gestaltningen av bänkarna. För att bestämma bänkarnas placering har lokala kunskaper inom stadsdelarnas hälsofrämjande enheter tagits tillvara.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Fokusområdet innehåller en aktivitet

Målbild: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov

Aktivitet 4.1. Sociala konsekvensanalyser (SKA) ska göras i alla planeringsprocesser och inkludera ett seniorperspektiv. Nämnden för konsument och medborgarservice, SDN Centrum och fastighetsnämnden anser att det går att arbeta och utveckla befintliga metoder att i stället för att utveckla nya medborgardialoger. Byggnadsnämnden anser för sin del att det kan behöva utvecklas nya metoder för att nå dem som nämnden inte brukar nå i dialogprocesser. Nämnden menar att en attitydförändring kan behövas för att nå ett normmedvetet, icke åldersdiskriminerande förhållningssätt som faktiskt tar äldres erfarenheter tillvara i stadsutvecklingsprocessen, Samtidigt anser nämnden att det är bättre att utveckla och alltid använda verktyget (SKA) i alla planeringsprocesser för att ett seniorperspektiv ska vara mer i fokus. Kulturnämnden påpekar att det kommer att kräva ett tydligt samarbete och det är viktigt att äldre involveras även i tidiga planeringsskeden där det finns större möjlighet att påverka slutresultatet.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Fokusområdet innehåller en aktivitet.

Målbild: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.

Aktivitet 5.1: Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer. SDN Angered och Centrum, nämnden för konsument- och medborgarservice, Göteborgs Stads HBTQ-råd och Göteborgs Stads pensionärsråd samt Kulturnämnden är samstämmiga i att aktiviteten är betydelsefull och central för jämlikhet och likvärdighet. Flera konkreta exempel lämnas in rörande innehåll och utformning av insatserna.

Fokusområde 6 Information och kommunikation

Fokusområdet innehåller en aktivitet

Målbild: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.

Fyra remissinstanser har lämnat synpunkter till fokusområdet; stadsdelsnämnderna Angered och Centrum, Göteborgs Stads HBTQ-råd och nämnden för konsument- och medborgarservice.

Aktivitet 6.1: Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation. Remittenterna är positiva till aktiviteten, samtidigt som flera svar på olika sätt betonar vikten av att se äldre som en heterogen grupp med inbördes olika kommunikationsvanor. Ett förslag är att ett utvecklingsarbete med såväl digital och muntlig information som är användarvänlig och tillgänglig startas, med hänsyn tagen till såväl olika grupperingar såväl som olika lokala behov och förutsättningar.

Stadsledningskontorets bedömning av och justeringar utifrån remissvar rörande planens utformning och innehåll

Stadsledningskontoret instämmer i förslag från Göteborgs Stads HBTQ-råd och idrotts- och föreningsnämnden om att ge föreningar mer utrymme i handlingsplanen. Handlingsplanen har justerats för att diversifiera gruppen, och för att tydligare lyfta fram äldre personer som en resurs. Stadsledningskontoret bedömer att handlingsplanen därmed kopplar samman de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna tillräckligt. Flera av handlingsplanens fokusområden och aktiviteter har också kopplingar till målen i Göteborgs Stads program för jämlik stad. Exempel på detta är äldres särskilda behov av hållbara och jämlika livsmiljöer, och förutsättningar för delaktighet, tillit och inflytande. Stadsledningskontoret menar att handlingsplanen efter justeringar tydligare möter behoven för äldre personer som finns beskrivet i Angereds lokala utvecklingsprogram. Relevanta styrande dokument såsom program för bostadsförsörjning, policy för fysisk tillgänglighet och trafikstrategin har inkluderats i urvalet av styrande dokument. Stadsledningskontoret förtydligar i handlingsplanen att urvalet handlar om en delmängd av stadens övergripande arbete med definierade utvecklingsområden.

Fokusområde 1 Mobilitet

Stadsledningskontoret justerar målbilden för fokusområdet mobilitet till att staden utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer enligt trafiknämndens förslag, samt inkluderar begreppet universell utformning enligt stadsdelsnämnd Centrums remissvar.

Flertalet aktiviteter inom fokusområde mobilitet har konkretiserats och justerats enligt förslag från remittenterna. Stadsledningskontoret delar bedömningen att aktivitet 1.1 kan konkretiseras till att enbart fokusera på bättre samspel mellan fotgängare och cyklister. Stadsledningskontoret anser i enlighet med park- och naturnämnden att resurseffektiviteten ökar om redan fungerande tillvägagångssätt används i inventeringen av bänkar. Stadsledningskontoret konkretiserar aktivitet 1.3 till att avse vinterväghållning. Aktivitet 1.4. och 1.5 förtydligas för att innefatta pågående utvecklingsarbete i staden och för ett tydligt kunskapsutbyte och samverkan där seniorers kunskaper, erfarenheter och behov tas tillvara.

Fokusområde 2 Bostäder

Stadsledningskontoret gör justeringar enligt remissinstansers förslag för aktivitet 2.1 om att utveckla befintlig modell för trygghetsbostäder som främjar generationsmöten. Aktiviteten tillvaratar därmed befintligt arbete om generationsmöten, och drar lärdomar från tidigare initiativ i staden. I aktivitet 2.3 med syfte att underlätta flytt till ändamålsenliga bostäder inkluderas även personer med funktionsnedsättning. Ett långsiktigt perspektiv på aktiviteten säkerställs genom justering till en tydlig satsning istället för ett pilotprojekt. Stadsledningskontoret följer därmed inte Göteborgs Stads HBTQ-råds mening att aktiviteten bör strykas. I arbetet med basutvärderingen framkom tydligt bland olika seniorer runtom i staden en låg kännedom om möjliga alternativ för att kunna få en ändamålsenlig bostad. Alla har inte heller samma förutsättningar i att ta till sig information, varför stadsledningskontoret bedömer att aktiviteten bör kvarstå. Aktivitet 2.4 förtydligas i behovet av samverkan med seniorer, föreningar och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i marknadsföring av rådgivningstjänsten. Stadsledningskontoret instämmer att aktivitet 2.5 om gemenskapsdagar kan förtydligas i vikten att ta tillvara lokala erfarenheter. Aktiviteten justeras inte för att stödja föreningar

då aktiviteten handlar om gemenskap i boendemiljön för alla seniorer oavsett om de föreningsaktiva eller inte. Stadsledningskontoret anser att det finns ett särskilt behov av utveckling för gemenskap i boendemiljön med utgångspunkt i äldres behov.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

I fokusområdet förtydligas aktivitet 3.1 som benämns aktivitetskompis. Justeringarna syftar till att förtydliga behovet av att i samverkan tillvarata lokala erfarenheter från redan pågående frivilligverksamhet. Vidare att förtydliga behov av ökad samverkan i drift och underhåll av tjänsten. Aktivitet 3.2 justeras till konceptutveckling för berättelsetema efter dagtid i närmiljöer för blandade åldrar. Stadsledningskontoret menar att satsningen på pratbänkar i aktivitet 3.3 inte bör ersättas av diskussionsforum eller andra organiserade aktiviteter. Pratbanken syftar till att öka möjlighet till generationsmöten, och stadsledningskontoret önskar betona vikten av att samverka med seniorer i lanseringen av aktiviteten.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Stadsledningskontoret instämmer med remittenterna och justerar aktiviteten i fokusområdet till att handla om att utveckla och använda befintliga metoder och särskilt SKA-verktyget för att inkludera ett seniorperspektiv. Stadsledningskontoret instämmer också i remissvaren gällande att nämnderna behöver arbeta normmedvetet för att nå ett icke-åldersdiskriminerande förhållningssätt som tillvaratar äldres behov i planeringsprocessen.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Aktivitet 5.1 med syfte att öka digital kompetens och delaktighet bland äldre justeras till att ta tillvara samverkande nämnders personella resurser och fysiska tillgångar i form av bibliotek och medborgarkontor, för att genomföra insatserna likvärdigt över hela Göteborg.

Fokusområde 6 Information och kommunikation

I aktivitet 6.1 förtydligas behovet att involvera de fyra regionala socialnämnderna för att ta tillvara på kunskap om lokala förutsättningar.

Remissvar rörande förankring av ansvar

Gemensamt för många remittenter är att man lyfter fram vikten av att ansvar synliggörs och förankras, för att säkerställa att beslutade aktiviteter omhändertas. Vidare poängterar remittenterna att ansvar bör fördelas utifrån huvudansvar och samverkande ansvar, men att det centrala måste vara fokus på samverkan som metod för att gemensamt nyttja befintliga resurser och strukturer i riktning mot att nå valda målbilder.

I remissvaren föreslagen ansvarsfördelning för aktiviteter	Huvudansvar	Samverkande ansvar
Boplats Göteborg AB	2.3, 2.4	2.1
Byggnadsnämnden	4.1	1.4
Fastighetsnämnden		1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 4.1
Förvaltnings AB Framtiden	2.1, 2.2, 2.5	2.3, 3.2
Kulturnämnden	3.1,	4.1, 5.1
Idrotts och föreningsnämnden		3.1, 3.2, 4.1
Nämnden för konsument och medborgarservice	2.4, 5.1, 6.1	3.1, 4.1
Park och naturnämnden	3.3, 4.1	1.2, 1.3
Trafiknämnden	1.1, 1.3, 1.4, 1.5, 4.1	1.2, 3.3,
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	1.2, 1.5, 3.1, 3.2, 5.1	1.1, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.3, 4.1, 6.1
Västtrafik		1.4
De fyra regionala socialnämnderna		1.3, 1.5 2.2, 4.1, 6.1
Nämnden för funktionsstöd		1.4, 1.5
Nämnden för intraservice		3.1

Fokusområde 1 Mobilitet

Den kommande nämnden för äldre- samt vård och omsorg pekas ut som viktig samverkande part och föreslås som huvudansvarig part av flera remissinstanser. Fastighetsnämnden önskar tilldelas samverkande ansvar i några aktiviteter som de inte hade en ansvarsroll i tidigare. SDN Angered nämner även de fyra regionala socialnämnderna som lämplig samverkande part i några av aktiviteterna. Såväl fastighetsnämnden som trafiknämnden menar att Västtrafik bör få en roll som samverkanspart i arbete för att tillgängliggöra kollektivtrafik.

Fokusområde 2 Bostäder

Fastighetsnämnden, Boplats Göteborg AB och Förvaltnings AB Framtiden signalerar i sina remissvar en vilja att åta sig huvud- och /eller samverkande ansvar för fokusområdets aktiviteter. Ansvaret föreslås också delas av nämnden för äldre samt vård och omsorg och nämnden för konsument- och medborgarservice. Förvaltnings AB Framtiden har efter ett förslag från fastighetsnämnden och i dialog med stadsledningskontoret åtagit sig huvudansvar för aktivitet 2.2.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Idrotts- och föreningsnämnden ser att de har en roll att fylla som samverkande ansvarig i flera aktiviteter utöver aktivitetskompis. Intraservice lyfts fram som en viktig samverkanspart om en digital plattform ska tas fram. Avseende aktivitet 3.1 föreslår flera remitter till kulturnämnden som huvudansvarig. Kulturnämnden påtalar att ett huvudansvar skulle kräva resurstillskott utöver befintlig ram. Nämnden för äldre samt vård och omsorg, och nämnden för konsument och medborgarservice lyfts även här fram som centrala samverkansparter.

Specifikt för aktiviteten att skapa mötesplatser med berättelsetema i närområdet anser SDN Centrum att Förvaltnings AB Framtiden bör ha samverkande ansvar då de har omfattande kunskaper om de platser där många seniorer bor.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Fastighetsnämnden vill gärna ha samverkande ansvar, liksom idrotts- och föreningsnämnden. Kulturnämnden och Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att nämnden för äldre samt vård och omsorg ska ha ett samverkande ansvar. SDN Angered föreslår att även de kommande socialnämnderna involveras.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Nämnden för konsument- och medborgarservice och kulturnämnden rekommenderar sig själva för samverkande ansvar. Från andra remitterter föreslås ett delat huvudansvar för samma nämnder, med rekommendation att även nämnden för äldre samt vård och omsorg delar huvudansvaret.

Fokusområde 6 Information och kommunikation

Remittenterna är samstämmiga i att ansvar i någon form för aktiviteten bör tilldelas nämnden för äldre samt vård och omsorg tillsammans med nämnden för konsument och medborgarservice, medan det finns olika syn på huvud- respektive samverkande ansvar. Ett förslag är att ansvaret tilldelas Senior Göteborg.

Stadsledningskontorets bedömning av och justeringar utifrån remissvar rörande förankring av ansvar

Fokusområde 1 Mobilitet

Stadsledningskontoret instämmer med flera remittenters synpunkt att äldre samt vård- och omsorgsnämnden behöver vara en ansvarig part i flera av handlingsplanens aktiviteter. Stadsledningskontoret har justerat därefter. Aktivitet 1.4 har justerats och involverar Västtrafik och byggnadsnämnden som samverkande ansvariga. Fastighetsnämnden har efter eget förslag fått samverkande ansvar i flera aktiviteter.

Fokusområde 2 Bostäder

Stadsledningskontoret inkluderar äldre samt vård- och omsorgsnämnden som samverkande ansvarig i aktivitet 2.1 för att säkerställa de lokala erfarenheterna i arbetet med generationsmöten i utvecklingen av befintlig modell för trygghetsboende. Aktivitet 2.2 justeras genom att inkludera Förvaltnings AB Framtiden i huvudansvaret mot bakgrunden att de är en byggande aktör, vilket framhålls i fastighetsnämndens remissvar. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden och de fyra regionala socialnämnderna tilldelas samverkande ansvar.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Stadsledningskontoret instämmer i flera remittenters förslag om att kulturnämnden bör vara huvudansvarig för aktivitet 3.1, men tillsammans med äldre samt vård- och omsorgsnämnden. Delansvar för aktiviteten fördelas även till nämnden för intraservice. Förvaltnings AB Framtiden tilldelas samverkande ansvar för aktivitet 3.2 för att tillvarata kunskaper om platser där många äldre bor. Idrotts- och föreningsnämnden tilldelas samverkande ansvar enligt nämndens önskemål i remissvaret. Park- och naturnämnden får huvudansvaret för aktivitet 3.3 pratbänkar enligt eget önskemål, samtidigt som äldre samt vård- och omsorgsnämnden involveras som ansvarig.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Stadsledningskontoret instämmer i remissvarens förslag om ansvarsfördelning och har justerat aktivitet 4.1 därefter.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Stadsledningskontoret bedömer att huvudansvaret för aktivitet 5.1 bör delas mellan nämnden för konsument- och medborgarservice och äldre samt vård- och omsorgsnämnden. Detta eftersom aktiviteten är en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga och inte enskilt kan hanteras av äldre samt vård- och omsorgsnämnden. Tillsammans med sina olika personella kompetenser och fysiska tillgångar kan nämnderna i stadsledningskontorets mening nå en högre ambition i insatsen.

Fokusområde 6 Information och kommunikation

Stadsledningskontoret anser att nämnden för konsument- och medborgarservice ska tilldelas huvudansvar för aktiviteten, då denna handlar om information och kommunikation om tjänster och service i hela staden, inte enbart inom äldre samt vård och omsorgsnämnden. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden tillsammans med de fyra regionala socialnämnderna bör vara aktiva i sitt samverkande ansvar, för att bidra till att testa och sprida resultat i genomförandet av aktiviteten.

Remissvar rörande ekonomi

Flertalet remittenter pekar på att genomförandet av handlingsplanens aktiviteter ställer krav på samordning om man inom ram ska kunna utveckla stadens utbud mot att bättre motsvara seniorers förutsättningar och behov. Kulturnämnden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för konsument och medborgarservice samt trafiknämnden uttrycker att vissa aktiviteter kan kräva ekonomisk förstärkning, men att det är beroende av hur ansvar och genomförande fördelas och samordnas, liksom hur nämndens övriga uppdrag formas. Av remissvaren framkommer ändå sammantaget att handlingsplanens aktiviteter i huvudsak bör kunna genomföras inom respektive förvaltning eller bolags ordinarie budget/uppdrag.

Kulturnämnden, park- och naturnämnden samt nämnden för konsument- och medborgarservice påtalar att ett huvudansvar för aktiviteter, eller aktiviteter som tydligt ligger utanför nuvarande uppdrag måste finansieras, för att säkerställa att inte andra uppdrag eller planerad verksamhet prioriteras ned.

Bedömning ur ekonomiskt perspektiv	Ryms inom ram	Ryms inom ram under förutsättning delat ansvar	Kan kräva utökade resurser	Kräver utökade resurser
Boplats Göteborg AB	2.1,2.4	2.3	2.3	
Byggnadsnämnden	4.1	4.1		
Fastighetsnämnden	1.1, 1.4, 2.1, 2.3		2.2,	2.2
Förvaltnings AB Framtiden	Bolaget har inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.			
Kulturnämnden		3.1, 4.1, 5.1	3.1, 4.1, 5.1	3.1, 4.1, 5.1
Idrotts och föreningsnämnden		Samverkan med föreningslivet	Aktiv medverkan från föreningar	3.1
Nämnden för konsument och medborgarservice		Samtliga aktiviteter där KOM har ett samverkande ansvar	Ett huvudansvar skulle kräva tillskott av resurser	
Park och naturnämnden				1.2, 1.3, 3.4
Trafiknämnden	1.2,1.3, 1.4,1.5	1.1	1.1	

Fastighetsnämnden och byggnadsnämnden bedömer att det föreslagna utvecklingsarbetet ligger inom deras uppdrag och med omprioritering av personella resurser bör kunna hanteras inom ram. Fastighetsnämnden skriver dock som ett observandum angående utvecklingsarbetet i aktiviteten 2.2 att förslaget i handlingsplanen är utformat med en förutbestämd hyresnivå, vilket kan få negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi, och därmed också för projektekonomi.

Idrott och föreningsnämnden betonar att föreningslivet har en viktig funktion i många av planens aktiviteter vilket kan innebära att det ekonomiska stödet till föreningslivet behöver förstärkas.

Trafiknämnden skriver angående aktivitet 1.1 att de har investeringsmedel för att bygga cykel- och gångbanor, men att en ökad ambitionsnivå kräver motsvarande resurser. Vidare menar trafiknämnden att man saknar driftmedel för att kunna inventera, utveckla, testa och följa upp lösningar utifrån ett barn- funktionshinders- och äldre perspektiv.

Boplats Göteborg AB bedömer att aktiviteterna kan genomföras inom ram om de har möjlighet att genomföra aktiviteterna i samverkan med andra aktörer när det gäller informationsmaterial och lokaler för informationsträffar.

Stadsledningskontorets bedömning av och justeringar utifrån remissvar rörande ekonomi

Stadsledningskontoret har i enlighet med fastighetskontorets observandum justerat aktivitet 2.2 genom att ta bort föreslagen förutbestämd hyresnivå. Detta för att undvika negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi. Stadsledningskontoret finner efter konkretisering av aktiviteterna att fokusområde mobilitet bör kunna genomföras inom befintlig ram. Till stor del handlar fokusområdet om gemensamt arbete mellan nämnder, om kunskapsutbyte och om äldres medverkan i pågående processer och arbetet i staden.

Aktiviteterna för vilka Boplats Göteborg AB bär huvudansvar har omformats på ett sådant sätt att de genom samverkan kan genomföras inom ram.

Att kulturnämnden tillsammans med äldre samt vård- och omsorgsnämnden tilldelas huvudansvar för aktivitet 3.1 bör enligt stadsledningskontoret leda till att aktiviteten kan hanteras inom ram. Genom att aktiviteten drivs tillsammans med äldre samt vård- och omsorgsnämnden kommer en bredd av personella kompetenser och resurser att bli tillgängliga och därigenom säkerställa genomförandet. Stadsledningskontoret anser att genom förtydligandet av samverkan av personella och fysiska resurser i aktivitet 5.1 och 6.1 kan även de genomföras inom befintlig ram.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret finner att samtliga remittenter tillstyrker föreslagen handlingsplan. Två remittenter tillstyrker med förbehåll, medan övriga tillstyrker handlingsplanen med medskick av förslag, synpunkter och kommentarer. Stadsledningskontoret ser i remissvaren ett intresse från remittenterna att vara delaktiga i genomförandet av föreslagna aktiviteter. Remittenterna visar i sina svar en vilja att bidra till stadens gemensamma mål, samtidigt som flera pekar på svårigheter att enskilt bära det ekonomiska ansvaret inom befintlig budgetram.

Stadsledningskontoret har efter remissrundans slut bedömt remittenternas svar och vidtagit justeringar i föreslagen handlingsplan. Syftet med vidtagna förändringar är att öka tydlighet i målbilder och aktiviteter, samt att säkerställa genomförande och ekonomisk hållbarhet. Stadsledningskontoret finner också att övergången från stadsdelsnämnder till facknämnder har gjort det nödvändigt att fördela ansvar till, och skapa delaktighet för, de nya facknämnderna.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Redovisning av pågående arbete avseende Åldersvänliga Göteborg

§ 498, 0632/19

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag:

1. Redovisning av pågående arbete avseende Åldersvänliga Göteborg antecknas.
2. Stadsledningskontoret får, i enlighet med WHO:s koncept, i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från basutvärderingens resultat.

Tidigare behandling

Bordlagt den 22 maj 2019, § 392 och den 29 maj 2019, § 452.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 6 maj 2019.

Tilläggsyrkande från SD den 17 maj 2019.

Yttrande från M, L, C och KD den 22 maj 2019.

Yrkanden

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från SD den 17 maj 2019.

Daniel Bernmar (V) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på tilläggsyrkande från SD den 17 maj 2019.

Propositionsordning

Kommunstyrelsen beslutar först att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Ordföranden Axel Josefson (M) ställer herefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkande från SD och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall och Nej för avslag på tilläggsyrkande från SD.”

Jörgen Fogelklou (SD) röstar Ja (1).

Daniel Bernmar (V), Helene Odenjung (L), Martin Wannholt (D), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Jessica Blixt (D), Naod Habtemichael (C), Jonas Attenius (S), tjänstgörande ersättarna Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) och Nina Miskovsky (M) samt ordföranden Axel Josefson (M) röstar Nej (12).

Protokollsanteckningar

Elisabet Lann (KD) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat Nej.

Representanterna från M, L, C och KD antecknar som yttrande en skrivelse från den 22 maj 2019.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret
Äldreberedningen

Dag för justering

2019-06-24

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Tilläggsyrkande

2019-05-17

(2.2.17)

Tilläggsyrkande angående – Redovisning av pågående arbete avseende Åldersvänliga Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Redovisning av pågående arbete avseende Åldersvänliga Göteborg antecknas.
2. Stadsledningskontoret får, i enlighet med WHO:s koncept, i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från basutvärderingen
3. Den strategiska planen ska även innehålla förebyggande trygghetsåtgärder för att eliminera våld och brott emot våra äldre. Det planer och avsikter man då har för en ökad trygg vardag lämpar sig särskilt under rubrikerna **Stadsmiljö**, **Mobilitet**, **Social delaktighet och inkludering** samt **Mötesplatser**.

Sverigedemokraterna finner redovisning välskrivnen, men vi saknar trygghetsaspekten som är av stor vikt för våra äldre i vardagen. I kommande plan bör trygghet inkluderas.

Under rubriken **Stadsmiljö** är det viktigt att ta med särskilt utsatta miljöer, som lämpligen säkras med kameraövervakning. Vid extremt utsatta ställen, såsom bankomater vid vissa torg, kan det vara lämpligt med regelbundet patrullerande väktare. Som framgår i texten, vill äldre gärna hantera kontanter i större utsträckning än yngre generationer.

Under rubriken **Mobilitet** är det bra att få med värdet i att som äldre kunna få röra sig fritt och ändå vara trygg och säker från rån och överfall i offentliga miljöer. Vi har under de senaste åren fått beskrivningar från äldre människor, där de inte vågar sig över torg för att exempelvis hämta ut sina mediciner. Något som går att undvika om man har en ökad bevakning.

Mötesplatser och träffpunkter ska också kännas säkra och trygga utan risk för inträde av obehöriga.

Yttrande

Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna

Datum 2019-05-22

Yttrande angående – Redovisning av pågående arbete avseende Åldersvänliga Göteborg

Nulägesbeskrivningen av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg ger en mycket värdefull bild av hur vi kan fortsätta arbetet med att skapa Åldersvänliga Göteborg.

Inom samtliga sex fokusområden beskrivs en rad aspekter och tänkbara åtgärder som kan bidra till att göra staden mer åldersvänlig. Många frågor handlar om tillgänglighet – hur staden kan tillgängliggöras genom geografisk närhet, fysik planering, information och inflytande. Det är viktiga synpunkter och idéer att ta med in i nästa fas och arbetet med att ta fram en strategisk plan.

Särskilt glädjande och inspirerande i basutvärderingen är önskemålen om att också tillgängliggöra de äldres resurser för ett åldersvänligt Göteborg. Delaktighet i arbetet beskrivs inte enbart som att få uttrycka sina behov och bli lyssnad på. Viljan att bidra till att motverka ensamhet och isolering, att få vara volontär eller engagera sig i föreningslivet påminner om betydelsen av att vara räknad med hela livet. Önskan att få vara en tillgång i samhällsgemenskapen utifrån vars och ens förutsättningar ska tas tillvara.

I det fortsatta arbetet är det, precis som beskrivs i tjänsteutlåtandet, viktigt att civilsamhället och äldre involveras. Att civilsamhällets insatser tas tillvara för att erbjuda mötesplatser, gemenskap och service till stadens äldre befolkning är oerhört angeläget. Men lika viktigt är att stadens seniorer har en självklar plats i civilsamhället genom att deras erfarenheter och engagemang tas tillvara.

Ur det perspektivet är det viktigt att behålla en bred ansats så att dialogen med civilsamhället inte begränsas till att röra insatser där stadens äldre utgör målgruppen. Ett åldersvänligt Göteborg främjas också av generationsöverskridande mötesplatser och av att seniorers erfarenheter och bidrag tas tillvara i insatser som riktar sig till exempelvis barn och unga i staden.

Per capsulam

Närvarande

Ledamöter

Åsa Hartzell Grüner

Ronny Bengtsson

Lennart R Sjöstedt

Camilla Lindfors

Peter Olausson

Tjänstgörande suppleanter

Åsa K Nilsen   suppleant

Övriga närvarande

Maria Meyer-Martins   vd

Mats Ekblad   kommunikation, styrelsesekreterare

Justeringsdag:

Underskrifter

Sekreterare

Mats Ekblad

Justeras

Åsa Hartzell Grüner

Ronny Bengtsson

§ 1

Sammanträdets öppnande

Åsa Hartzell Grüner öppnade sammanträdet.

Det antecknades att Charlotte Darvik anmält förhinder.

§ 2

Justerare, tid och plats för justering

Beslut

Ronny Bengtsson valdes till justeringsman. Protokoll postas för underskrift.

§ 3

Godkännande av dagordningen

Dagordningen fastställdes som utskickad.

§ 4

Påminnelse om jävsfrågan

Ordförande påminde om jävsfrågan i samband med styrelsearbete.

§ 5

Protokoll från föregående styrelsemöte

Styrelsen antecknade protokollet från föregående styrelsemöte (4).

Handling

bilaga 1

Beslut

Styrelsen godkände protokollet.

§ 6

Begäran om yttrande, Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Underlag till Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 remitterades av kommunstyrelsen till berörda nämnder och styrelser den 20 maj 2020.

Yttrandet ska vara styrelsebehandlat, tydligt uttrycka om styrelsen tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till förslagen, och ska skickas senast den 31 augusti 2020.

Beslut

Styrelsen beslutade skicka bilagt remissvar till Stadsledningskontoret

Handling

bilaga 2 a, b

§ 7

Förberedelse inför dialogmöte med ägaren

Vd presenterade underlag för presentation på ägardialog med Göteborgs Stadshus AB den 31 augusti 2020, och styrelsen diskuterade innehållet.

Beslut

Styrelsen antecknade presentationen.

Handling

bilaga 3

§ 8

Övriga frågor

VD informerade styrelsen om att Boplats har styrgruppsmöte med bostadsbolagen inom Framtiden AB om Boplats övertag av omflyttningsplatsen, på torsdag i denna vecka.

§ 9

Sammanträdet avslutas

Ordföranden förklarade sammanträdet avslutat.

Remissvar Styrelsen för Boplats Göteborg AB

2020-08-31

Dnr: 230/2020

Till: stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se

Remiss: Underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 (dnr 0632/19)

Remissvar Åldersvänligt Göteborg 2021-2024

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 maj 2020 enligt stadsledningskontorets förslag att remittera Underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till berörda nämnder och styrelser

Bakgrund till uppdraget är Kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 §498 att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärderingen som tidigare tagits fram. Planen har tagits fram utifrån Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer genom att samarbeta med berörda förvaltningar och bolag samt seniorer.

Stadsledningskontoret önskar få in synpunkter om planens utformning och innehåll samt bedömning av ekonomisk dimension.

Beslut

Styrelsen tillstyrker aktivitet 2.1

Styrelsen tillstyrker aktivitet 2.3 med reservation för kommentarer i bifogad bilaga:

”Bilaga 3 Formulär för synpunkter”

Styrelsen tillstyrker aktivitet 2.4

Styrelsen tar inte ställning till övriga aktiviteter.

Eventuellt kommentarer/yrkanden, yttranden

Reservationen rörande aktivitet 2.3 handlar om förändring av indikator, se bifogad bilaga:

”Bilaga 3 Formulär för synpunkter”

Styrelsen för Boplats Göteborg AB

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden	
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring <i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade	
<i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar <i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar	
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området <i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning	
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter <i>Indikator:</i>	

Påbörjat utvecklingsprojekt	
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	
<p><i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i> Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	
Bostäder	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p><i>Indikator:</i> Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	<p>Boplats Göteborg deltar gärna i aktivitet 7.</p> <p>Boplats Göteborg kan bistå med marknadsanalyser utifrån sin statistik över efterfrågan av hyresrätter samt sitt kösystem i det befintliga systemet.</p> <p>Det är viktigt att se över vilka villkor som ska gälla för uthyrningen av generationsboenden. På boplats.se förmedlas alla lägenheter efter kötid, men hyresvärden kan själv välja villkor för annonsen. Villkor kan vara ålder, antal personer i hushållet, nuvarande bostadssituation, eventuell maxinkomst eller sysselsättning.</p> <p>Ekonomisk dimension: Aktivitet 7 bedöms som <u>inom ram</u> för Boplats Göteborgs ordinarie budget.</p>
<p><i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p>	

<p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	<p>Boplats Göteborg tar gärna huvudansvar för aktivitet 9 givet att de aktiviteter som ligger utanför Boplats uppdrag finansieras av övriga aktörer. Alternativt deltar Boplats i samverkan med de delar som ingår i Boplats ägardirektiv.</p> <p>I målbilden för bostäder står det att <i>Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov.</i> En förutsättning för att få tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder är att den som söker är registrerad på boplats.se och samlar ködagar genom att betala den årliga avgiften. Det kan också finnas bostäder för seniorer via andra bostadssajter som har kösystem.</p> <p>Därför föreslår Boplats Göteborg att aktivitet 9 även innehåller information om bostadsmarknaden – vikten av att ställa sig i bostadskö (bland annat registrera sig på boplats.se) i god tid. Samlad information om bostäder för seniorer finns på sidan boplats.se/senior. Där finns också en broschyr att ladda ner och skriva ut.</p> <p>Det är också oklart om aktiviteten syftar till omflyttningar genom den interna kön hos allmännyttans hyresvärdar. Om projektet endast riktar sig till befintliga hyresgäster hos allmännyttan söker de främst genom den interna kön. Det är en separat bostadskö för befintliga hyresgäster och är inte samma som den på boplats.se.</p> <p>Omflyttningsplatserna ska enligt beslut slås ihop och administreras av Boplats Göteborg. Det är viktigt att ha denna stora förändring med i beräkning av aktivitetens utformning.</p> <p>Förslag på ny indikator: <i>(Om aktiviteten endast syftar till att seniorer ska söka tillgängliga lägenheter genom</i></p>

hyresvärdarnas interna omflyttningsplatser är indikatorn aktuell. Den som redan bor hos allmännyttan söker då lediga lägenheter med sin boendetid som köpoäng.)

Om aktiviteten syftar till att seniorer ska söka tillgängliga lägenheter på flera plattformar behöver indikatorn ändras, på grund av att:

- Alla lägenheter som förmedlas genom boplats.se går till den sökande med flest köddagar. Den genomsnittliga kötiden för att få ett trygghetsboende för hela Göteborg under 2019 var ca 3,5 år.
- Det kan vara svårt att se resultat av projektet inom tiden för projektplanen.

Boplats Göteborg föreslår att indikatorn ändras till: *Antal registrerade seniorer som står i bostadskö (på boplats.se eller genom annan bostadssajt)*. Alternativt, förlänga tiden för aktiviteten så att mätning sker tidigast 2024.

Förslag på aktivitet:

Boplats Göteborg kan endast bistå med information till berörda seniorer samt administration av lägenheterna inom ramen för bostadsförmedlingen. Boplats kan inte sätta villkor för lägenheter som publiceras på boplats.se. Det är upp till hyresvärderna att bestämma villkor för de lägenheter som publiceras.

Mer konkret i aktivitet 9 föreslår Boplats Göteborg att hålla träffar med information om bostadsmarknaden för seniorer i de områden som AB Framtiden identifierar som fysiskt otillgängliga (under förutsättning att det är säkert ur ett smittspridningsperspektiv).

Informationsträffarna föreslås arrangeras av Boplats Göteborg tillsammans med hyresvärdar och andra aktörer, som kan bidra med praktisk information, till exempel Fastighetskontoret samt med aktörer som kan möta det känslomässiga steget att flytta. Inbjudan till träffarna kan ske genom hyresvärdarnas kanaler mot befintliga hyresgäster, Boplats egna kanaler

	<p>mot bostadssökande samt Göteborgs Stads kanaler mot medborgarna.</p> <p>Ekonomisk dimension: Aktivitet 9 bedöms som <u>utökad ram/inom ram utifrån samverkan</u> för Boplats Göteborgs ordinarie budget. Boplats Göteborg kan stå för personalkostnader och förberedelser inom informationsträffarna, samt kommunikation i digitala kanaler.</p> <p>Exempel på kostnader för aktiviteter som inte ryms inom ramen är hyra av lokaler för informationsträffar, kostnader för information om bostäder som annonseras på andra sajter än boplats.se.</p>
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	<p>Boplats Göteborg deltar gärna i aktivitet 10. Det ligger redan i Boplats Göteborgs uppdrag att informera om hur man byter bostad. Boplats Göteborg står inte med som samverkande för aktivitet 10, men kan bistå med kunskap och underlag.</p> <p>Boplats Göteborg föreslår att fortsätta samarbeta med konsument- och medborgarservice i aktivitet 10 och föreslår aktivitet i form av informationsträffar med fokus på ”sälja villan/bostaden”. Boplats Göteborg har under flera år arrangerat liknande informationsträffar tillsammans med privata aktörer och mäklare som har bjudits in. Boplats kan då bidra med information hyresmarknaden.</p> <p>Ett informationsmaterial kan också sammanställas, publiceras och tryckas som komplement till informationsträffarna.</p> <p>Ekonomisk dimension: Aktivitet 10 bedöms som <u>inom ramen</u> för Boplats Göteborgs ordinarie budget.</p>
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p>	

<p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	

Stadsmiljö och stadsutveckling	
Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov	
<i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys. <i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklingsprocesser Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen	
Samhällsstöd och service	
Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.	
<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas <i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen En övergripande modell och arbetsätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen	
Information och kommunikation	
Målbild för Information och kommunikation:	

Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring		
<i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar		
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området		
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlig geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i>		

Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		Boplats Göteborg deltar gärna i aktivitet 7 genom samverkan. Boplats Göteborg kan bistå med marknadsanalyser utifrån sin statistik över efterfrågan av hyresrätter samt sitt kösystem i det befintliga systemet.
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga		
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	<p>Boplats Göteborg tar gärna huvudansvar för aktivitet 9 givet att de aktiviteter som ligger utanför Boplats uppdrag finansieras av övriga aktörer. Alternativt deltar Boplats i samverkan med de delar som ingår i Boplats ägardirektiv.</p> <p>Förslag på aktivitet: Boplats Göteborg kan endast bistå med information till berörda seniorer samt administration av lägenheterna inom ramen för bostadsförmedlingen. Boplats kan inte sätta villkor för lägenheter som publiceras på boplats.se. Det är upp till hyresvärden att bestämma villkor för de lägenheter som publiceras.</p> <p>Mer konkret i aktivitet 9 föreslår Boplats Göteborg att hålla träffar med information om bostadsmarknaden för seniorer i de områden som AB Framtiden identifierar som fysiskt otillgängliga (under förutsättning att det är säkert ur ett smittspridningsperspektiv).</p>	

	<p>Informationsträffarna föreslås arrangeras av Boplats Göteborg tillsammans med hyresvärdar och andra aktörer, som kan bidra med praktisk information, till exempel Fastighetskontoret samt med aktörer som kan möta det känslomässiga steget att flytta. Inbjudan till träffarna kan ske genom hyresvärdarnas kanaler mot befintliga hyresgäster, Boplats egna kanaler mot bostadssökande samt Göteborgs Stads kanaler mot medborgarna.</p>	
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p>		<p>Boplats Göteborg deltar gärna i aktivitet 10 genom samverkan. Det ligger redan i Boplats Göteborgs uppdrag att informera om hur man byter bostad. Boplats Göteborg står inte med som samverkande för aktivitet 10, men kan bistå med kunskap och underlag.</p> <p>Boplats Göteborg föreslår att fortsätta samarbeta med konsument- och medborgarservice i aktivitet 10 och föreslår aktivitet i form av informationsträffar med fokus på ”sälja villan/bostaden”. Boplats Göteborg har under flera år arrangerat liknande informationsträffar tillsammans med privata aktörer och mäklare som har bjudits in. Boplats kan då bidra med information hyresmarknaden.</p> <p>Ett informationsmaterial kan också sammanställas, publiceras och tryckas som komplement till informationsträffarna.</p>

<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p>		
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p>		
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p>		
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p>		
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p>		
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p>		
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p>		
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p>		

Svar på remiss - Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

§ 424, 0553/20

Beslut

I byggnadsnämnden

1. Tjänsteutlåtandet godkänns
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Skäl för beslut

Nämnden beslutar i enlighet med de skäl som anges i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-08-31, med bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden föreslår att nämnden ska besluta att bifalla tjänsteutlåtandet och finner att nämnden beslutar i enlighet med ordförandens förslag.

Justering

Protokollet under denna paragraf förklaras omedelbart justerat.

Dag för justering

2020-09-24

Vid protokollet

Sekreterare

Stina Petersson Moberg

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 20200831

Byggnadsnämnden 20200924

Diarienummer 0553/20

Handläggare

Ulrika Lundquist

Telefon: 031-3681707

E-post: ulrika.lundquist@sbk.goteborg.se

Svar på remiss - Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I byggnadsnämnden

1. Tjänsteutlåtandet godkänns
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har den 2020-05-20 översänt förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 på remiss till stadsdels- och fackförvaltningar, bolag och råd. Syftet med planen är att göra staden till bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter. Underlaget till planen är en del av ett specifikt tillvägagångssätt med grund i Världshälsoorganisationen WHO:s handbok för "Age-friendly Cities and communities". I nätverket för åldersvänliga städer ingår 100 städer världen över, varav en är Göteborg.

Den stadenövergripande strategiska planen har tagits fram av Stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer i enlighet med kommunstyrelsens beslut i juni 2019. Lokala förutsättningar och utvecklingsområden har bearbetats genom en ambitiös samverkan med en arbetsgrupp "Framtidsutvecklare" med medverkande seniorer. Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och arton idéutvecklade aktiviteter. De sex fokusområdena är: *mobilitet, bostäder, social delaktighet och inkludering, stadsmiljö och stadsutveckling, samhällsstöd och service samt information och kommunikation*. Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor samt motverka ålderism, dvs fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering.

Byggnadsnämnden föreslås få delat ansvar för aktiviteten *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* inom fokusområdet *Stadsmiljö och stadsutveckling* tillsammans med trafiknämnden och park- och naturnämnden. Detta ska ske genom att:
- *Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys*. Målbilden för aktiviteten är att: *Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i*

närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara gruppens mångfacetterade behov.

För att lyfta äldres behov i till exempel detaljplaneprocesser finns redan ett väl etablerat arbetssätt med stadens modell för social konsekvensanalys (SKA).

Till aktiviteterna i planen har ett antal indikatorer tagits fram. Förvaltningen anser att dessa behöver bearbetas så att de i mindre grad mäter antal och andel och i högre grad effekterna av de aktiviteter som föreslås.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den aktivitet som föreslås i Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 där byggnadsnämnden har ett samverkande ansvar innebär att justera processer och att planera och samarbeta kring befintliga uppdrag i tex detalj- eller översiktsplaneprocesser.. Utökade dialogprocesser och behovsanalyser kan och bör innebära att resurser i form av tid läggs på dessa. Kostnader för att genomföra åtgärder i samband med aktiviteten är svåra att bedöma eftersom de är beroende av vad den platsspecifika sociala konsekvensanalysen visar i form av behov och nödvändiga förbättringsåtgärder. Genomförandet av dessa åtgärder torde hamna på olika aktörer såväl hos staden som hos exploitörer och civilsamhälle.

För Göteborgssamhället i allmänhet och för äldre invånare i synnerhet kommer stadsplanering med äldreperspektiv kunna bidra till en mer långsiktigt hållbar stad där förutsättningar för ett fungerande vardagsliv med samspel och tillitsfulla relationer och en väl omhändertagen närmiljö främjar invånarnas hälsa och välbefinnande vilket kan få positiva kommunekonomiska effekter.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den föreslagna planen har utformats för att främja en långsiktig hållbar stadsutveckling med stadens seniora invånare i fokus. Aktiviteterna inom fokusområdet *mobilitet* kan bland annat bidra till att främja minskat bilresande genom att underlätta användning av kollektivtrafiken och att öka tillgänglighet i gångstråk med attraktiva och sittvänliga närmiljöer.

Bedömning ur social dimension

Den föreslagna planen har betydelse ur ett jämlikt-, mångfalds- och jämställdhetsperspektiv. Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor samt motverka ålderism, dvs fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering. De anpassningar som görs för äldre invånare kommer dessutom att vara till nytta för hela befolkningen, både när det handlar om tillgänglighet och god stadsmiljö, men också genom att stimulera en ökad åldersmässig bredd av befolkningens möjligheter att ta del av stadens resurser. Genom att utveckla och framförallt, att i alla planeringsprocesser, använda det verktyg staden har tagit fram för att göra sociala konsekvensanalyser (SKA) kan ett seniorperspektiv sättas mer i fokus.

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret (diarienummer 0632/19). Yrkanden, skiljaktiga meningar, reservationer, särskilda yttranden med mera från nämndbehandlingen ska bifogas.

Bilaga. Plan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Ärendet

Den strategiska planen har tagits fram i enlighet med kommunstyrelsens beslut i juni 2019 av stadsledningskontoret i en ambitiös process i samverkan med berörda aktörer. Kommunstyrelsen beslutade i maj 2020 enligt stadsledningskontorets förslag att remittera underlaget för den strategiska planen för Göteborgs stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till stadsdels- och fackförvaltningar, bolag och råd för att inhämta synpunkter om utformning av planens målbilder och aktiviteter med tillhörande indikatorer, tydliggöra kommande ansvarsfördelning samt bedöma aktiviteternas ekonomiska konsekvenser. Stadsbyggnadskontoret har ombetts lämna synpunkter.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsens beslöt 2019-06-12 att ta fram en strategisk plan för Åldervänliga Göteborg 2021-2024 med utgångspunkt från den basutvärdering som tidigare tagits fram med behovsbeskrivningar och synpunkter från drygt 600 äldre personer. Underlaget till planen är en del av ett specifikt tillvägagångssätt med grund i Världshälsoorganisationen WHO:s handbok för ”Age-friendly Cities and communities”. Det åldersvänliga arbetet ska enligt handboken ske i fyra olika faser; basutvärdering, strategisk plan, implementering och utvärdering av arbetet.

Syftet med planen är att göra staden till bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter. Lokala förutsättningar och utvecklingsområden har tagits fram genom en ambitiös samverkan med en arbetsgrupp ”Framtidsutvecklare” med seniorer som bidragit med sina kunskaper, erfarenheter och engagemang.

Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och arton aktiviteter. De fokusområden som innefattas i planen är *Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Stadsmiljö och stadsutveckling, Samhällsstöd och service* samt *Information och kommunikation.*, där stadsledningskontoret bedömt de tre förstnämnda som särskilt angelägna.

Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor samt motverka ålderism, dvs fördomar eller stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder och som kan leda till diskriminering. Huvudansvaret för genomförandet av aktiviteterna i planen är fördelat på nämnder och bolag och merparten hamnar hos Nämnden för äldre samt vård och omsorg.

Byggnadsnämnden föreslås få delat ansvar tillsammans med trafiknämnden och park- och naturnämnden för en av aktiviteterna inom fokusområdet *Stadsmiljö och stadsutveckling* i planen: 4.1 *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* - *Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.*

Målbilden för aktiviteten är: *Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara gruppens mångfacetterade behov.*

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Planen bygger på en grundlig och intressant process genomförd av stadsledningskontoret i ett utvecklingsarbete med äldre och tjänstepersoner från många av stadens förvaltningar. Seniorer har rekryterats till *Framtidsutvecklarna* för att finnas med i processen i framtagandet av planen för Åldersvänliga Göteborg. Arbets sättet kan med fördel få fungera som en inspirerande modell för att skapa ökad delaktighet. Planen kan vara ett verktyg i det fortsatta arbetet för att göra Göteborg till en mer åldersvänlig stad. Vidare kommer den innehållsrika basutvärderingen att kunna utgöra ett viktigt underlag framöver. Planen innehåller en blandning av konkreta åtgärder i en lokal kontext, implementering av förändrade arbets sätt samt arbets sätt för fördjupade dialogprocesser. För varje aktivitet finns en beskrivning av Vad, Varför och Hur som ger en fylligare bild av vad som behöver ske.

Göteborg är en stad där skillnader i behov hos seniorer ser mycket olika ut beroende på livsvillkor; hur och var man bor, socioekonomiska förutsättningar etcetera. Vidare ser stadsmiljön mycket olika ut runt om i staden, och skillnader finns exempelvis i bostadsbestånden när det gäller fördelning mellan upplåtelseformer och bostadstyper. Denna olikhet mellan stadsdelarna kommer att kräva en platsspecifik anpassning av den strategiska planens aktiviteter utifrån lokal kunskap.

Aktivitetsbeskrivningen inom *stadsmiljö och stadsutveckling* är generellt skriven och det är i nuläget svårt att bedöma på vilket sätt planens mål kommer uppnås. Så som aktiviteten nu är formulerad är den snarare en målbild som inkluderar äldre i samband med medborgardeltagande och -inflytande i stadsutvecklingen.

Byggnadsnämnden har redan idag i sin kärnverksamhet ansvar för åtgärder som kan rymmas inom fokusområdena *mobilitet, bostäder, social delaktighet och inkludering* samt *information och kommunikation* utöver målområdet *stadsmiljö och stadsutveckling* och som kan bidra till ökad måluppfyllelse med ett ökat fokus på äldres mångskiftande behov.

Till aktiviteterna i planen har ett antal indikatorer tagits fram. Indikatorerna är överlag utformade så att de kräver stora insatser för att kunna mäta, med risk för att resurser och tid tas från att åtgärda själva bristen. Förvaltningen anser att indikatorerna behöver bearbetas så att de i mindre grad mäter antal och andel och i högre grad effekterna av de aktiviteter som föreslås. Då kan en indikator svara på effekten av flera olika aktiviteter. Begreppet andel behöver ses över i underlaget som helhet med förtydligande av utgångsläge, målgrupp. För aktiviteten 4.1 *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* är indikatorerna

- Andel (%) seniorer som för första gången deltar i stadsutvecklingsprocesser samt
- Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen.

Om indikatorerna ska mäta hur väl ett synsätt bortom ålderism, där äldres behov och livsvillkor lyfts i ordinarie processer, samt hur planens aktiviteter implementeras i staden behöver indikatorerna utformas på ett annat sätt. I en utvärdering av hur väl stadens

förvaltningar och bolag införlivar äldres behov i sina processer är troligen inte mätbara indikatorer bästa sättet utan snarare till exempel uppföljande samtal.

Det är inte alltid bara av godo att det är nya personer som deltar i dialogprocesser gällande stadsutveckling, jämför tex med ungdomsråden där en kontinuitet kan bidra till kunskapsbygge och på så vis kunna ta hand om ett eller flera perspektiv på ett mera verksamt sätt. I samrådsmöten och andra sammankomster i planprocesser är majoriteten av deltagarna ofta seniorer men det är inte alltid som deras närvaro och den kunskap de representerar uppskattas fullt ut och tas vidare. En attitydförändring kan behövas på förvaltningarna för att nå ett normmedvetet, icke åldersdiskriminerande förhållningssätt.

För att nå dem vi inte brukar nå i dialogprocesser kan nya metoder behöva utvecklas. För att lyfta äldres behov i till exempel detaljplanprocesser finns redan ett väl etablerat arbetssätt med stadens modell för social konsekvensanalys (SKA). Aspekter som sammanhållen stad, förutsättningar för samspel, fungerande vardagsliv och identitet analyseras i denna modell. I dessa processer som syftar till behovsinventering, analys och åtgärdsförslag som är grundade på kunskap från medarbetare i staden som organisation, den ackumulerade kunskap som finns i bland annat statistik samt den kunskap som finns hos de som brukar eller verkar på en plats, behöver äldres mångfacetterade behov beaktas i en högre grad. Det är väsentligt att genomföra dessa plats specifika konsekvensanalyser och behovsinventeringar enligt SKA-modellen i all planering av fysisk miljö snarare än att ta fram nya parallella processer.

Målbilden för Mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätta sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden har landat i aktiviteter som antingen ska leda till att äldre lättare ska kunna röra sig som fotgängare eller kollektivtrafikresenärer i stadsmiljön eller till nya arbetssätt som involverar seniorer. I detta sammanhang kan påpekas att äldre rör sig som trafikanter i staden med hjälp av alla trafikslag, inte minst med bil.

I en större skala kan mobilitet underlättas genom att tillgången till stadens resurser och en fungerande närmiljö med service fördelas så att skillnader i livsvillkor minskar i staden.

Ekonomiskt och fysiskt tillgängliga bostäder är en förutsättning för att skapa ett jämlikt och fungerande samhälle, inte minst för äldre. Bostaden och boendemiljön är den viktigaste platsen för många seniorer och betydelsen ökar med stigande ålder. Aktiviteter som leder till att staden prioriterar gestaltning, lokalisering, reovering och planering för att nå passande bostäder och fungerande närmiljöer för en växande grupp med äldre skulle vara välkomna.

Henrik Kant

Katja Ketola

Stadsbyggnadsdirektör

Chef Strategiska avdelningen

Yttrande till kommunstyrelsen över förslag till plan för ett åldersvänligt Göteborg 2021-2024

§ 139, 3141/20

Beslut

Enligt fastighetskontorets förslag:

Fastighetsnämnden tillstyrker förslag till aktivitet 2.2 under förutsättningen att aktiviteten justeras i enlighet med de synpunkter som framförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Fastighetsnämnden tillstyrker i övrigt förslaget till plan för åldervänliga Göteborg 2021-2024 med beaktande av de synpunkter som framförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Tjänsteutlåtandet översänds till kommunstyrelsen som fastighetsnämndens yttrande över motionen.

Handlingar

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande 2020-08-31

Yrkande V, MP den 2020-08-28

Yrkanden

Bobbo Malmström (V) och Emmali Jansson (MP) yrkar bifall till yrkande från V och MP

Mats Ahdrian (KD) yrkar bifall till kontorets förslag

Propositionsordning

Ordföranden Mats Ahdrian ställer proposition på yrkandena och finner att sitt eget yrkande bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja-röst för bifall till Mats Ahdrians yrkande. Nej-röst för bifall till Bobbo Malmströms och Emmali Janssons yrkande”.

Hampus Magnusson, Patrik Höstmad, Anders Karlsson, Jennifer Cardell, Peter Danielsson och Mats Ahdrian röstar Ja (6)

Bobbo Malmström och Emmali Jansson röstar Nej (2)

Protokollsanteckning

Sven Carlsson (S) anmäler att han avstår från att delta i beslutet.

Reservation

Bobbo Malmström (V) och Emmali Jansson (MP) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Justering

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2020-08-31

Vid protokollet

Sekreterare

Sirpa Bernhardsson

Ordförande

Mats Ahdrian

Justerande

Emmali Jansson

Yrkande angående Yttrande till kommunstyrelsen över förslag till plan för ett åldersvänligt Göteborg 2021-2024

Syftet med Plan för åldersvänligt Göteborg 2021-2024 är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Aktivitet 2.2 handlar om att underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga.

Många äldre bor i bostäder vars boendekostnader är förhållandevis låga, jämfört med bostäder i nyproduktion, samtidigt som ytan är större än vad man anser sig behöva och bostaden inte alltid matchar den boendes behov. Det kan handla om såväl hyresrätter i det befintliga beståndet som bostadsrätter eller småhus. Antalet hyresrätter i det befintliga beståndet med lägre hyror minskar hela tiden, dels på grund av standardhöjande renoveringar vid ex. stambyten men också när hyresvärdar sätter i system att styckrenovera tomställda lägenheter enbart för att kunna höja hyran. Detta gör det många gånger svårt att hitta en mindre bostad med lägre, eller ens samma, boendekostnader än den nuvarande bostaden – vilket minskar incitamenten till att byta till en mindre bostad, särskilt i hushåll med lägre inkomster.

Nyproduktion av bostäder för seniorer som både matchar behoven på fysisk tillgänglighet och är ekonomiskt överkomliga hade därför spelat en viktig roll, både för bättre möta äldres behov men också för att öka rörligheten i en del av beståndet där boendekostnaderna faktiskt är rimliga för de allra flesta göteborgare. De innebär också en möjlighet att skapa tillgängliga bostäder med lägre boendekostnader i områden som saknar lämpliga objekt att omvandla till trygghetsbostäder.

Tjänsteutlåtandet tar upp risken för att förslaget kan ge negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi. Det är riktigt att markvärdet troligtvis blir lägre med en begränsning av hur höga boendekostnaderna tillåts bli. Markvärdet kan dock påverkas av samtliga krav som staden ställer vid bebyggelse, t.ex. att bebyggelsen ska vara just seniorbostäder. Vi menar att det är fullt möjligt att värna stadens exploateringsekonomi samtidigt som fler prioriteringar görs. Att bygga bostäder för seniorer med överkomliga boendekostnader är en rimlig prioritering.

Fastighetsnämnden föreslås besluta:

att tillstyrka förslag till aktivitet 2.2 i enlighet med detta yrkande.

att i övrigt tillstyrka tjänsteutlåtandet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-08-31

Diarienummer 3141/20

Handläggare

Lukas Jonsson

Telefon: 031-3681201

E-post: lukas.jonsson@fastighet.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över förslag till plan för ett åldersvänligt Göteborg 2021–2024

Förslag till beslut

I fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden tillstyrker förslag till aktivitet 2.2 under förutsättningen att aktiviteten justeras i enlighet med de synpunkter som framförs i detta tjänsteutlåtande.

Fastighetsnämnden tillstyrker i övrigt förslaget till plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 med beaktande av de synpunkter som framförs i detta tjänsteutlåtande.

Tjänsteutlåtandet översänds till kommunstyrelsen som fastighetsnämndens yttrande över motionen.

Fastighetsnämndens protokoll förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har översänt förslag till plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 på remiss till bland annat fastighetsnämnden för yttrande. Yttrande ska lämnas senast den 31 augusti. Fastighetsnämnden har begärt och beviljats anstånd så att fastighetsnämnden bereds möjlighet att fatta beslut över yttrande till kommunstyrelsen.

Förslaget till plan innehåller flera olika slags aktiviteter som riktar sig till andra nämnder och styrelser. Utifrån fastighetsnämndens uppdrag har fastighetskontoret inte funnit anledning att lämna synpunkter på flertalet av de föreslagna aktiviteterna. När det gäller planens förslag till aktiviteter som avser villkor som är kopplade till fastighetsnämndens markpolitik och markanvisningar, eller som i övrigt berör fastighetsnämndens verksamhetsområden, vill kontoret lämna följande synpunkter och medskick.

Fastighetskontoret anser generellt att förslaget till plan är ändamålsenligt. Kontoret bedömer dock att förslag till *aktivitet 2.2*, om att underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga, i vissa viktiga avseenden behöver justeras utifrån fastighetsnämndens roll och uppdrag. Som förslaget är utformat kan aktiviteten bland annat komma att få negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi, som fastighetsnämnden har ett samordnande ansvar för.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Fastighetskontoret bedömer att förslaget, så som det är utformat, kan få negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi, som fastighetsnämnden har ett samordnande ansvar för. En förutbestämd hyresnivå påverkar marknadsvärdet på stadens mark och får därför negativa konsekvenser för projektekonomi. Detta blir särskilt problematiskt, såväl mot bakgrund av kommunfullmäktiges budgetuppdrag till fastighetsnämnden som av den tydligare inriktningen i stadens riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Tillskapandet av tillgängliga och lämpliga bostäder är viktigt för äldres bostadsförsörjning och ska ses mot bakgrund av den demografiska utvecklingen där andelen äldre ökar. Utöver ökad trivsel för de boende medför även lämpliga bostäder ökade möjligheter till kvarboende och minskade behov av och kostnader för äldreboende.

Fastighetskontoret bedömer i övrigt att det som åläggs fastighetsnämnden enligt förslaget till plan kan hanteras inom befintlig ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Fastighetskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

En passande bostad är ett av de mest grundläggande livsvillkoren. Vilka konsekvenser bostadsbristen i Göteborg får för den enskilde påverkas bland annat av individens ekonomiska resurser och sociala nätverk. Särskilt unga vuxna, äldre, studenter och personer med funktionsnedsättning kan ha svårt att hitta en bostad som motsvarar deras behov och ekonomiska förutsättningar. Särskilt svårt har även ensamstående föräldrar med barn och personer med svag förankring i samhället. Bostadsbristen är både ett resultat och en förstärkande faktor av de ojämlika skillnaderna i livsvillkor mellan grupper som har skiftande förutsättningar på bostadsmarknaden.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024
2. Formulär för synpunkter och ansvar

Ärendet

Stadsledningskontoret har översänt förslag till plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 på remiss till bland annat fastighetsnämnden för yttrande. Yttrande ska lämnas senast den 31 augusti. Fastighetsnämnden har begärt och beviljats anstånd så att fastighetsnämnden bereds möjlighet att fatta beslut över yttrande till kommunstyrelsen.

Förvaltningens bedömning

Förslaget till plan innehåller flera olika slags aktiviteter som riktar sig till andra nämnder och styrelser. Utifrån fastighetsnämndens uppdrag har fastighetskontoret inte funnit anledning att lämna synpunkter på flertalet av de föreslagna aktiviteterna. När det gäller planens förslag till aktiviteter som avser villkor som är kopplade till fastighetsnämndens markpolitik, bostadspolitik och markanvisningar, eller som i övrigt berör fastighetsnämndens verksamhetsområden, vill kontoret lämna följande synpunkter och medskick.

Fastighetskontoret anser generellt att förslaget till plan är ändamålsenligt. Kontoret bedömer dock att förslag till *aktivitet 2.2*, om att underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga, behöver revideras med hänvisning till de synpunkter som framförs i detta tjänsteutlåtande.

Fastighetskontoret anser att huvudansvaret genomgående behöver förtydligas i planen för respektive aktivitet. Kontoret vill även uppmärksamma att de nya nämnderna som ersätter social resursnämnd eventuellt bör anges bland de nämnder som omfattas av planen.

Fastighetskontoret anser att Program för bostadsförsörjning bör anges som angränsande styrande dokument. Ytterligare styrande dokument som bör anges är trafikstrategin, strategi för utbyggnadsplanering, arkitekturpolicyn och policyn för fysisk tillgänglighet.

Mobilitet

Fastighetskontoret anser att det vore positivt om det i planen anges vilken nämnd som är huvudansvarig för respektive aktivitet.

Aktivitet 1.1

Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, kan bidra med att vara med att ta fram utbildningskoncept för insiktsövningar. Kontoret deltar gärna i en dialog tillsammans med trafikkontoret om genomlysning av trafikkontorets tekniska krav och anvisningar (TKA) gällande cykel- och gångbanors utformning.

Aktivitet 1.4

Fastighetskontoret vill uppmärksamma att det kan vara viktigt att Västtrafik anges som samverkanspart under mobilitetsavsnittet, i synnerhet under aktivitet 1.4.

Aktivitet 1.6

Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, deltar gärna med samverkande ansvar under aktiviteten för att bidra med kunskap kring funktionshinderperspektiv, tillgänglighet och universell utformning.

Bostäder

Aktivitet 2.1

Fastighetskontoret anser att det i förslaget är oklart vilken nämnd eller styrelse som är huvudansvarig för aktiviteten. Kontoret anser att det vore lämpligt att fastighetsnämnden anges som samverkande aktör för aktiviteten. Kontorets uppfattning är att aktiviteten i första hand inte avser nyproduktion av bostäder, utan i första hand befintligt bostadsbestånd.

Aktivitet 2.2

Vad avser förslag till aktivitet 2.2 har fastighetskontoret följande synpunkter och medskick. Fastighetskontoret anser att aktiviteten i vissa viktiga avseenden behöver justeras utifrån fastighetsnämndens roll och uppdrag.

Fastighetsnämnden har till uppgift att förvärva, utveckla, tillhandahålla samt sälja och upplåta mark för de ändamål, i den omfattning och på de villkor som kommunfullmäktige fastställer. Mark- och bostadsförsörjningsansvaret är delegerat från kommunfullmäktige till fastighetsnämnden.

Fastighetsnämnden har tillsammans med Förvaltnings AB Framtiden redan ett tydligt uppdrag/mål att underlätta nybyggnationen av prisöverkomliga bostäder för alla hushåll och åldersgrupper. Möjligheten för fastighetsnämnden att med markanvisning som verktyg tillskapa bostäder med lägre boendekostnader i nyproduktion är en fråga om finansiering. Principiellt handlar frågan om att göteborgarnas marktillgångar säljs till ett lägre pris som finansierar en lägre boendekostnad. Som förslaget är utformat kan aktiviteten därför komma att få negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi, som fastighetsnämnden har ett samordnande ansvar för. En förutbestämd hyresnivå enligt de föreslagna nivåerna skulle påverka marknadsvärdet på stadens mark och aktiviteten får därför negativa konsekvenser för projektekonomi. Detta blir särskilt problematiskt, såväl mot bakgrund av kommunfullmäktiges budgetuppdrag till fastighetsnämnden som av den tydligare inriktningen i stadens riktlinje för god ekonomisk hushållning. Det är fastighetskontorets uppfattning att denna markpolitiska inriktning genom reglemente och uppdrag är delegerad till fastighetsnämnden.

Fastighetskontoret anser vidare att det inte är lämpligt att planen anger konkreta inkomst- och hyresnivåer, bland annat på grund av att dessa är föränderliga över tid.

Stadens markresurser är begränsade och ska tillgodose många behov, såväl för bostadsändamål som för kommunal service och näringslivets utveckling. Förslaget behöver mot bakgrund av detta även beakta och vägas mot andra gruppers behov av tillträde på bostadsmarknaden.

Fastighetskontoret lämnade, i juni, förslag till riktlinje för markanvisningar till fastighetsnämnden för slutligt antagande i kommunfullmäktige. Den politiska inriktningen att minska antalet krav i markanvisningar har varit en viktig utgångspunkt i detta arbete. Fastighetskontoret bedömer att det vore lämpligt att ramarna för samtliga villkor för anvisning av mark anges i riktlinjen för markanvisningar samt att inriktningen för tillämpningen av riktlinjen anges i den årliga budgeten. Fastighetskontoret anser därför att förslaget till aktivitet skapar en otydlighet och en fragmentering av styrningen av stadens markanvisningar.

Eftersom det föreslagna målet inkluderar att bostäderna ska tillskapas i områden där det finns många singelhushåll, flerbostadshus som saknar hiss samt att platsen ska vara fysiskt tillgänglig och ligga nära en tillgänglig hållplats, kommer förslaget dessutom påverka den geografiska inriktningen för fastighetsnämndens markanvisningar. Förslaget riskerar därigenom att få en oförutsägbar och allt för styrande effekt på inriktningen för fastighetsnämndens markanvisningar. Fastighetskontoret anser att den geografiska inriktningen för stadens markanvisningar är delegerat till fastighetsnämnden.

Fastighetskontoret anser mot bakgrund av detta att markanvisning inte i första hand är ett lämpligt verktyg för aktivitetens syfte. Fastighetsnämnden är inte en byggande aktör och mot bakgrund av att Framtiden har ett stort förvaltningsbestånd och särskild projektorganisation genom Framtiden Byggutveckling, anser fastighetskontoret att det istället vore lämpligt att Förvaltnings AB Framtiden anges som huvudansvarig för aktiviteten.

Fastighetskontoret anser att förslaget skulle behöva justeras med utgångspunkt i de synpunkter som har redogjorts för ovan. Det finns dessutom redan ett föreslaget mål för tillskapandet av trygghetsbostäder som fastighetsnämnden ansvarar för och som fastighetskontoret vill hänvisa till som en kompletterande åtgärd för bostadsförsörjningen för äldre i Göteborg.

Aktivitet 2.3

Fastighetskontoret ställer sig positivt till den föreslagna aktiviteten. Kontoret skulle önska att aktiviteten kompletteras med att även inkludera personer med funktionsnedsättningar i uppdraget, en grupp som också ofta har svårigheter att få tillgång till en lämplig bostad.

Fastighetskontoret anser samtidigt att det är viktigt att bostadsanpassningar inte ses som en generell lösning vid eventuella omflyttningar till mindre tillgängliga bostäder. Utifrån lagstiftningen får kommunen inte bevilja bidrag för mer omfattande åtgärder när en person har flyttat till en bostad som är otillgänglig. Det görs alltid en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Generell information om bostadsanpassningsbidrag är dock alltid viktig.

Aktivitet 2.4

Fastighetskontoret anser att aktiviteten är bra och har inga synpunkter i övrigt.

Stadsmiljö och stadsutveckling

Aktivitet 4.1

Fastighetskontoret anser att det är positivt att äldre inkluderas i planeringsarbetet och att aktiviteten kan inarbetas i gängse arbete med medborgardialoger.

Martin Öbo
Fastighetsdirektör

Peter Kim
Avdelningschef

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden	
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring <i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade	Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, kan bidra med att vara med att ta fram utbildningskoncept för insiktsövningar. Kontoret deltar gärna i en dialog tillsammans med trafikkontoret om genomlysning av trafikkontorets tekniska krav och anvisningar (TKA) gällande cykel- och gångbanors utformning.
<i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar <i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar	
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området <i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning	
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter <i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt	Fastighetskontoret vill uppmärksamma att det kan vara viktigt att Västtrafik anges som samverkanspart under mobilitetsavsnittet, i synnerhet under aktivitet 1.4.

<p>Aktivitet 5: Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p>Indikator: Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	
<p>Aktivitet 6: Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p>Indikator: Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	<p>Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, deltar gärna med samverkande ansvar under aktiviteten för att bidra med kunskap kring funktionshinderperspektiv, tillgänglighet och universell utformning.</p>
<p>Bostäder</p>	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p>Aktivitet 7: Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p>Indikator: Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	<p>Fastighetskontoret anser att det i förslaget är oklart vilken nämnd eller styrelse som är huvudansvarig för aktiviteten. Kontoret anser att det vore lämpligt att fastighetsnämnden anges som samverkande aktör för aktiviteten. Kontorets uppfattning är att aktiviteten i första hand inte avser nyproduktion av bostäder, utan i första hand befintligt bostadsbestånd.</p>
<p>Aktivitet 8: Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p>Indikator: Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	<p>Fastighetsnämnden har tillsammans med Förvaltnings AB Framtiden redan ett tydligt uppdrag/mål att underlätta nybyggnationen av prisöverkomliga bostäder för alla hushåll och åldersgrupper. Möjligheten för fastighetsnämnden att med markanvisning som verktyg tillskapa bostäder med lägre boendekostnader i nyproduktion är en fråga om finansiering. Principiellt handlar frågan om att göteborgarnas marktillgångar säljs till ett lägre pris som finansierar en lägre boendekostnad. Som förslaget är utformat kan aktiviteten därför komma att få negativa konsekvenser för stadens exploateringsekonomi, som fastighetsnämnden har ett samordnande ansvar för. En förutbestämd hyresnivå enligt de föreslagna nivåerna skulle påverka marknadsvärdet</p>

	<p>på stadens mark och aktiviteten får därför negativa konsekvenser för projektekonomin. Detta blir särskilt problematiskt, såväl mot bakgrund av kommunfullmäktiges budgetuppdrag till fastighetsnämnden som av den tydligare inriktningen i stadens riktlinje för god ekonomisk hushållning. Det är fastighetskontorets uppfattning att denna markpolitiska inriktning genom reglemente och uppdrag är delegerad till fastighetsnämnden.</p>
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	<p>Fastighetskontoret ställer sig positivt till den föreslagna aktiviteten. Kontoret skulle önska att aktiviteten kompletteras med att även inkludera personer med funktionsnedsättningar i uppdraget, en grupp som också ofta har svårigheter att få tillgång till en lämplig bostad.</p> <p>Fastighetskontoret anser samtidigt att det är viktigt att bostadsanpassningar inte ses som en generell lösning vid eventuella omflyttningar till mindre tillgängliga bostäder. Utifrån lagstiftningen får kommunen inte bevilja bidrag för mer omfattande åtgärder när en person har flyttat till en bostad som är otillgänglig. Det görs alltid en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Generell information om bostadsanpassningsbidrag är dock alltid viktig.</p>
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	<p>Fastighetskontoret anser att aktiviteten är bra och har inga synpunkter i övrigt.</p>
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	

<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p>	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar</p>	

<p>åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Fastighetskontoret anser att det är positivt att äldre inkluderas i planeringsarbetet och att aktiviteten kan inarbetas i gängse arbete med medborgardialoger.</p>
<p>Samhällsstöd och service</p>	
<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p> <p>En övergripande modell och arbetsätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i></p>	

<p>Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	
--	--

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring		Samverkan ansvar. Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, kan bidra med att vara med att ta fram utbildningskoncept för insiktsövningar. Kontoret deltar gärna i en dialog tillsammans med trafikkontoret om genomlysning av trafikkontorets tekniska krav och anvisningar (TKA) gällande cykel- och gångbanors utformning.
<i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar		
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området		
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		Samverkande ansvar.
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i>		Fastighetskontoret, genom utvecklingsenheten, deltar gärna med samverkande ansvar under

Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		aktiviteten för att bidra med kunskap kring funktionshinderperspektiv, tillgänglighet och universell utformning.
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		Samverkande ansvar. Kontorets uppfattning är att aktiviteten i första hand inte avser nyproduktion av bostäder, utan i första hand befintligt bostadsbestånd.
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga		Samverkande ansvar. Fastighetskontoret anser att markanvisning inte i första hand är ett lämpligt verktyg för aktivitetens syfte. Fastighetsnämnden är inte en byggande aktör.
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor		Samverkande ansvar.
<i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad		Samverkande ansvar.
<i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)		
<i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis		
<i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden		
<i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden		

<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p>		<p>Samverkande ansvar.</p>
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p>		
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p>		

Styrelsehandling nr. 14a
Datum 2020-09-02
Diarienummer 2020–0152

Handläggare
Anna Staxång
Telefon: 031 – 773 7552
E-post: anna.staxang@framtiden.se

Remiss – Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 (Dnr:0632/19)

Förslag till beslut

Styrelsen för Förvaltnings AB Framtiden:

1. Att tillstyrka förslag till *Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024* med nedanstående synpunkter
2. Att omedelbart justera punkten

Sammanfattning

Förvaltnings AB Framtiden har ombetts att lämna ett yttrande till Stadsledningskontoret avseende förslag till *Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024*.

Planens syfte är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i. Planen innehåller sex fokusområden och ett antal aktiviteter som ska bidra till att staden når det övergripande målet som är att ha inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet.

Förvaltnings AB Framtiden föreslås i planen få ansvar för ett antal aktiviteter under det fokusområde som kallas Bostäder. Bolaget ställer sig generellt positiva till planen som helhet och till det ansvar bolaget föreslås få för förverkligande av planen. Vad gäller de aktiviteter där bolaget föreslås som ansvariga bedömer vi att de är relevanta och bidrar till måluppfyllelse. De synpunkter bolaget lämnar handlar sammanfattningsvis om förslag på hur vi tror att aktiviteter och indikatorer kan utvecklas så att de blir tydligare, effektivare och kan rymmas inom de uppdrag som Framtidenkoncernen redan har fått från ägaren.

Svar ska lämnas senast 2020-08-31 till Stadsledningskontoret. Förvaltnings AB Framtiden har dock fått dispens att hantera remissen på ordinarie styrelsemöte 2020-09-02.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bolaget har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Bolagets bedömning är att de aktiviteter som planen innehåller kan bidra till att öka tillgången till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och

boendemiljöer som är anpassade efter äldre personers behov. Vår bedömning är att planen på så sätt kan bidra till att öka tryggheten för äldre och möjliggöra för fler äldre att bo kvar hemma längre vilket också är positivt för staden ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Samverkan

Ärendet har inte bedömts vara föremål för samverkan.

Bilagor

1. Formulär för synpunkter och ansvar
2. Remiss – *Förslag till Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024*

Expedieras

Stadsledningskontoret (dnr: 0632/19): stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se.

Ärendet

Förvaltnings AB Framtiden har ombetts att lämna ett yttrande till stadsledningskontoret avseende förslag till *Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021-2024*.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2020-05-20 enligt stadsledningskontorets förslag att remittera förslag till Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till berörda nämnder och styrelser.

Kommunstyrelsen beslutade 2019-06-12 att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från en basutvärdering som tidigare genomförts. Planen har tagits fram utifrån Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer i samarbete med berörda förvaltningar och bolag, däribland bolag inom Framtidenkoncernen, samt seniorer.

Planens syfte är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i. 2014 beslutade kommunstyrelsen att Göteborgs Stad skulle ansöka om medlemskap i WHO:s globala nätverk Age-friendly cities and communities (AFCC) som bildades som en följd av en åldrande befolkning och ökad urbanisering i världen. Representanter från de förvaltande bolagen i Framtidenkoncernen har deltagit i arbetet med att ta fram förslag på och välja aktiviteter till planen. I arbetet har också ett antal seniorer i åldern 70-91 år deltagit.

Planens övergripande målsättning är;

”Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet.”

Planen är strukturerad utifrån sex fokusområden som identifierats som viktiga för att skapa en mer åldersvänlig stad. Varje fokusområde har i sin tur en konkretiserad målbild med tillhörande aktiviteter och indikatorer för uppföljning. Fokusområdena i planen är:

- Stadsmiljö
- **Mobilitet**
- **Bostäder**
- **Social delaktighet och inkludering**
- Samhällsstöd och service
- Information och kommunikation

Av fokusområdena är Mobilitet, Bostäder och Social delaktighet och inkludering mer prioriterade och innehåller flest aktiviteter. Områdena har fått en högre prioritet eftersom de flesta synpunkter som har samlats in från seniorer i staden har berört just dessa områden.

Bolagets bedömning

Bolaget ställer sig generellt positivt till förslagen plan.

Stadsledningskontoret har skickat ut förslag till plan på remiss för att inhämta synpunkter på utformning av fokusområdenas målbilder och aktiviteter med tillhörande indikatorer samt för att tydliggöra ansvarsfördelning och bedömning av ekonomisk dimension. Stadsledningskontoret har önskat få in synpunkterna i en för ändamålet särskilt framtagen mall som bilagts yttrandet som *Bilaga 1 - Formulär för synpunkter och ansvar*.

Förvaltnings AB Framtidens utpekade ansvar för aktiviteter i planen är koncentrerat till fokusområde *Bostäder* och bolaget har valt att enbart lämna synpunkter och bedömningar inom detta fokusområde. Fokusområdet innehåller fem aktiviteter och Framtiden föreslås som huvudansvarig eller delansvarig på tre av dessa. Bolagets synpunkter framgår i detalj av *Bilaga 1 – Formulär för synpunkter och ansvar* och kan sammanfattas i följande punkter:

- **Aktivitet 2.1: Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus**
Bolaget ställer sig positiva till aktiviteten. Bolaget bedömer det möjligt att utveckla koncernens befintliga trygghetsboende så att de i större utsträckning också främjar möten mellan och över generationsgränser. Bolaget har i dialog med Stadsledningskontoret fått förtydligat att aktiviteten inte behöver innebära en ny modell utan kan vara en utveckling av befintlig modell och arbetssätt.
- **Aktivitet 2.3: Pilotprojekt för att hjälpa seniorer att flytta till mer ändamålsenliga bostäder**
Bolaget ställer sig positiva till aktiviteten.
- **Aktivitet 2.4: Särskild rådgivning till personer som funderar på att byta bostad**
Bolaget bedömer att målsättningen med aktiviteten är bra. Bolaget föreslår att aktiviteten utformas så att den återkommer med kalendermässig regelbundenhet tex i samband med "Internationella äldredagen" som infaller årligen på hösten. Det skulle kunna underlätta planeringen då det sannolikt är många aktörer som kan bli inblandade. En koppling till den internationella äldredagen skulle också kunna samordnas med och därmed förstärka aktiviteter som redan genomförs inom stadens äldreomsorg. Bolaget föreslår den nya nämnden för äldre samt vård och omsorg som huvudansvarig för denna aktivitet och Förvaltnings AB Framtiden som delansvarig. Detta eftersom vi bedömer att de förebyggande enheterna inom äldreomsorgen har mer kunskap om och är mer uppdaterade på äldres behov och vad de efterfrågar samt vilka andra aktörer som kan vara lämpliga att bjuda med för föreläsningar och aktiviteter.

Datum

Underskrift

.....

.....

Namnförtydligande

Terje Johansson

VD och koncernchef

Anna-Karin Trixe

Stabschef

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar**Instruktioner:**

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
<p>Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden</p>	
<p><i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade</p>	
<p><i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar</p>	
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p>	

<p><i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	
<p><i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i> Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	
<p>Bostäder</p>	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p>	<p>Bolagets ställer sig positiva till aktiviteten. Bolaget bedömer att det är möjligt att utveckla befintliga trygghetsboende så att de i större utsträckning främjar möten mellan och över generationsgränser. Bolaget har också i dialog med Stadsledningskontoret fått förtydligat</p>

<p><i>Indikator:</i> Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	<p>att det inte behöver vara en ny modell utan kan vara en utveckling av befintlig modell och arbetssätt.</p> <p>Indikatorn kan eventuellt omformuleras för att tydliggöra en möjlig koppling till trygghetsboende.</p> <p>Förvaltnings AB Framtiden kan stå som huvudansvarig för denna aktivitet.</p> <p>Aktiviteten bedöms rymmas inom ordinarie budget.</p>
<p><i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	<p>Bolaget ställer sig positiva till aktiviteten.</p> <p>Förvaltnings AB Framtiden kan stå som huvudansvarig för denna aktivitet.</p> <p>Aktiviteten bedöms rymmas inom ordinarie budget.</p>
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	<p>Bolaget ställer sig positiva till aktiviteten.</p> <p>Nämnden för konsument- och medborgarservice är föreslagna som ansvariga vilket bolaget ställer sig bakom. Förvaltnings AB Framtiden och Boplats skulle vid behov kunna bistå nämnden med</p>

	information om hur seniorer till exempel kan ställa sig i kö på och eller söka en ny bostad på Boplats.
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	<p>Bolaget bedömer att målsättningen med aktiviteten är bra.</p> <p>Bolaget föreslår att aktiviteten utformas så att den återkommer med kalendermässig regelbundenhet tex i samband med internationella äldredagen som infaller årligen på hösten. Det skulle kunna underlätta planeringen då det sannolikt är många aktörer som kan bli inblandade. En koppling till den internationella äldredagen skulle också kunna samordnas med och därmed förstärka aktiviteter som redan genomförs inom stadens äldreomsorg.</p> <p>Bolaget föreslår den nya nämnden för äldre samt vård och omsorg som huvudansvarig för denna aktivitet och Förvaltnings AB Framtiden som delansvarig. Detta eftersom vi bedömer att de förebyggande enheterna inom äldreomsorgen har mer kunskap om och är mer uppdaterade på äldres behov och vad de efterfrågar samt vilka andra aktörer som kan vara lämpliga att bjuda med för föreläsningar och aktiviteter.</p> <p>Aktiviteten bedöms rymmas inom ordinarie budget.</p>
Social delaktighet och inkludering	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<i>Aktivitet 12:</i>	

<p>Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts</p> <p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p>	

<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	
<p>Samhällsstöd och service</p>	
<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p> <p>En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	
<p>Information och kommunikation</p>	

<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<p><i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p>		
<p><i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p>		
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p>		

<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett	Förvaltnings AB Framtiden Aktiviteten bedöms ligga inom ramen för koncernens grunduppdrag och de förvaltande bolagen har sedan tidigare i uppdrag av ägaren att inrätta fler trygghetsbostäder för äldre.	Boplats i Göteborg AB Fastighetsnämnden
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga	-	-
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	Förvaltnings AB Framtiden Aktiviteten bedöms ligga inom ramen för koncernens uppdrag, koncernens bolag har god kännedom om bostadsområdenas utformning och vilka som bor där. En pilot har redan genomförts i de förvaltande bolagen med positivt resultat.	Boplats i Göteborg AB
<i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad	-	-
<i>Aktivitet 11:</i>	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Förvaltnings AB Framtiden

<p>Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p>	<p>Bolaget föreslår den nya nämnden för äldre samt vård och omsorg som huvudansvarig för denna aktivitet och Förvaltnings AB Framtiden som delansvarig. Skälet är att vi bedömer att de förebyggande enheterna inom äldreomsorgen har bättre kunskap om och är mer uppdaterade på äldres behov och vad de efterfrågar samt vilka andra aktörer som kan vara lämpliga att bjuda med för föreläsningar och aktiviteter.</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p>		
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p>		
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p>		
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p>		
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p>		
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p>		

<i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet		
--	--	--

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024

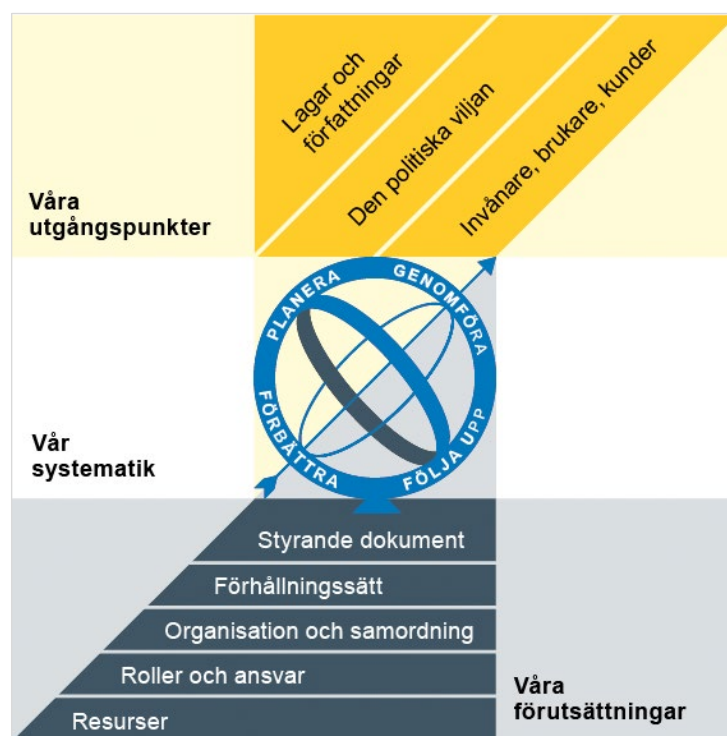

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

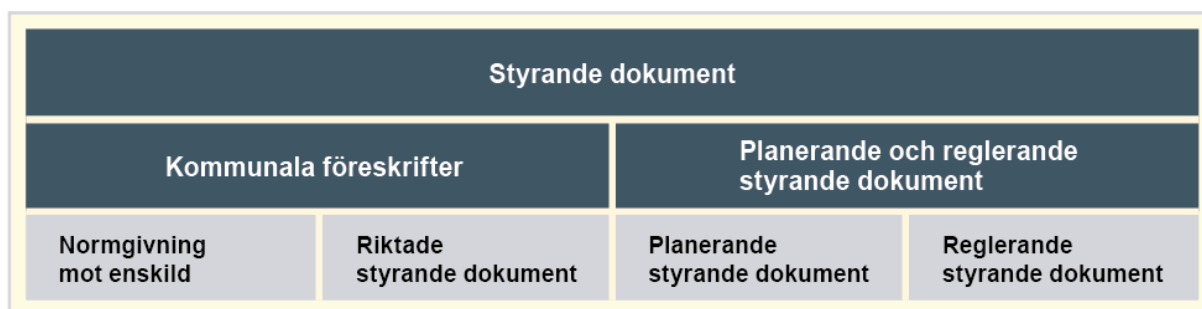

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024			
Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: [Text]	Diarienummer: 0632/19	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: [Dokumentsort]	Giltighetstid: 2021–2024	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna plan	3
Vem omfattas av planen	3
Giltighetstid	3
Bakgrund	3
Koppling till andra styrande dokument.....	4
Aktuell lagstiftning	4
Stadenövergripande dokument.	4
Stödjande dokument.....	6
Uppföljning av denna plan	6
Plan.....	7
Övergripande målsättning	7
Agenda 2030.....	7
Mobilitet	8
Bostäder	11
Social delaktighet och inkludering	14
Stadsmiljö och stadsutveckling.....	17
Samhällsstöd och service	18
Information och kommunikation.....	17
Förklaring av begrepp.....	20
Referenser	21

Inledning

Syftet med denna plan

Planen är resultatet av kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 §498 att ge Stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärdering som Åldersvänliga Göteborg tidigare tagit fram. Kommunstyrelsen beslutade att planen ska tas fram i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer. Planen ska utgå ifrån seniorers behov och tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag.

Åldersvänliga Göteborgs plan är ett stadenövergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen. Aktiviteterna är tidsatta, har en tydlig ansvarsfördelning vad gäller genomförande och uppföljning.

Vem omfattas av planen

Planen gäller för Fastighetsnämnden, Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park -och Naturnämnden, Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice, Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Idrott – och föreningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, och Bostads Göteborg AB.

Giltighetstid

Planen gäller för perioden 2021 - 2024.

Bakgrund

2014 beslutade kommunstyrelsen att Göteborgs Stad skulle ansöka om medlemskap i WHO:s globala nätverk Age-friendly Cities and Communities (AFCC) 2014-04-30 §332. Nätverket initierades 2010 med anledning av de två världsomfattande trenderna: en åldrande befolkning och ökad urbanisering. Syftet med medlemskapet är att göra Göteborg till en bättre plats att åldras på. Alla medlemsstäder åtar sig att göra en handlingsplan.

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat 2016-11-23 § 717 om positionspapper och arbetsplan för Åldersvänliga Göteborg och 2019-06-12 (diarienummer 0632/19) antecknat redovisningen av pågående arbete samt beslutat att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan.

De berörda förvaltningar och bolag som har deltagit i arbetet är: Fastighetskontoret, Konsument- och medborgarservice, Kulturförvaltningen, Park- och Naturförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret, Stadsdelsförvaltningarna, Trafikkontoret och Förvaltnings AB Framtiden. I arbetet att ta fram och välja aktiviteter har ett antal seniorer mellan 70 – 91 år deltagit i processen.

Koppling till andra styrande dokument

Aktuell lagstiftning

Planen har tydlig koppling till Socialtjänstlagen 3 kap. paragraf 2 § om socialnämndens medverkan i samhällsplanering och ska ta initiativ till och bevaka att aktiviteter vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för äldre.

Stadenövergripande dokument

I nedanstående tabell beskrivs de styrande dokument som har koppling till planen för Åldersvänliga Göteborg.

Styrande dokument	Beslutat av	Giltighet	Diarie-nummer	Koppling till Åldersvänliga Göteborg
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018– 2026	0327/17	Kompletterar målet med att Göteborg ska bli en jämlik stad med aktiviteter med fokus på den heterogena gruppen äldres särskilda behov avseende hållbar och jämlika livsmiljöer och förutsättningar för delaktighet, tillit och inflytande.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019– 2023	0445/14	Bidrar till och konkretiserar målet för ökad tillgänglighet i stadsutvecklingsprocesser oavsett kön med fokus på den äldre befolkningen.
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2015-06-11	2014– 2020	0896/13	Omfattar särskilt målområdena och rättigheterna till demokratiskt deltagande, omsorg, hälsa, personlig trygghet, arbete, bostad, kultur och fritid.

REMISS

Dialog och samarbete: Ett samlat program för Göteborgs Stads program för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete	KF 2014-12-11	2014–2020	0819/14	Knyter an särskilt till målområdena Livsvillkor, Där människor möts - samspelet mellan människor och den fysiska miljöns utformning och Lokalt engagemang med flera konkreta aktiviteter.
Göteborgs Stads friluftsprogram	KF 2018-05-17	2018 - 2025	0671/18	Koppling till hur friluftsprogrammet kan bidra till ökad folkhälsa, integration och rikare kulturliv exempelvis med väl underhållna gång- och promenadstråk.
Göteborgs Stads Kulturprogram	KF 2013-11-07	2013 – 2021	0782/13	Knyter an till målområde om kulturplanering och samordna metoder för interkulturell dialog och medborgardelaktighet, exempelvis i att öka delaktigheten i stadsutvecklingsprocesser.
Cykelprogram för en nära storstad	TN 2015 - 03	2015–2025	1495/11	Omfattar attraktiva stadsmiljöer och ett rikt stadsliv där gående och cyklister ges förtur och skapa balans i mötet mellan fotgängare och cyklister. Kompletterar mänsklig hastighet med ett seniorperspektiv.
Grönstrategi för en tät och grön stad	PN 2014-02-10	2014–2034	0480/11	Bidrar till strategins sociala mål i att göra medborgarna delaktiga
Göteborgs Stads folkhälso-program	KF 2013-06-13	2019–2020	0110/18	Konkretiserar målet att i Göteborg ska alla människor åldras med god livskvalitet med konkreta aktiviteter

Stödjande dokument

Följande dokument finns som stöd för att genomföra och följa upp aktiviteterna i planen:

Basutvärderingen: Nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg. KS 2019-06-12 Dnr 0632/19.

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action.

WHO (2015) Measuring the Age-friendliness of cities: A guide to using core indicators.

Uppföljning av denna plan

Nämnden för äldre samt vård och omsorg ansvarar för att följa upp planen och dess aktiviteter med hjälp av kvalitativa undersökningar och de indikatorer som anges till respektive aktivitet. Uppföljningen sker i samverkan med de förvaltningar som ansvarar för aktiviteterna. Kvalitativa undersökningar planeras att genomföras i samarbete med framtidsutvecklare och forskningsaktörer. Uppföljning sker en gång under planperioden under år 2023 med tid för eventuell revidering av plan under 2024.

Uppföljning kommer att fokusera på utvärdering av genomförande, effekt och analys för att ge vägledning till det fortsatta arbetet med åldersvänlig stad. Utvärderingen bör ge ett underlag till nästa basutvärdering och nulägesrapport av åldersvänligheten i Göteborg. Utifrån underlaget tas sedan beslut om behovet av en reviderad plan.

Plan

Övergripande målsättning

Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet

WHO har tillsammans med forskare och äldre personer definierat sex fokusområden som är viktiga för att skapa en åldersvänlig stad. Fokusområdena har påverkan på seniorers livsvillkor och förutsättningar till god hälsa, delaktighet och trygghet. De sex olika fokusområdena är: Stadsmiljö, Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Samhällsstöd och service samt Information och kommunikation. Utifrån den övergripande målsättningen har varje fokusområde en konkretiserad målbild med tillhörande aktiviteter och indikatorer för uppföljning.

Arbetet med åldersvänliga städer är en strukturell fråga som berör samtliga fokusområden. Planen har tre prioriterade fokusområden som innehåller flest aktiviteter i planen. De tre områdena har prioriterats eftersom de flesta synpunkter som har samlats in från seniorer i Göteborg har rört dessa.

1. Mobilitet
2. Bostäder
3. Social delaktighet och inkludering

Agenda 2030

Åldersvänliga Göteborgs prioriterade fokusområden har koppling till FNs globala hållbarhetsmål i Agenda 2030; mål 10 minska ojämlikhet och mål 11 hållbara städer och samhällen. Fokusområdet Social delaktighet och inkludering har koppling till mål 10 och där hänsyn har tagits till att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför och främja inkludering, säkerställa lika rättigheter för alla och utrota diskriminering. I Åldersvänliga Göteborg finns ett särskilt fokus på att minska ålderism och åldersdiskriminering.

Fokusområdena mobilitet och bostäder följer mål 11 i att tillhandahålla säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla, verka för inkluderande och hållbar planering samt förvaltning av bostäder.

Mobilitet

Målbild:

Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden

Beskrivning av fokusområde:

Mobilitet är ett av de tre viktigaste fokusområdena för seniorer. Det handlar om individers möjligheter att förflytta sig i staden. Hur vi som människor rör oss påverkar hälsa, livskvalitet och självständighet. Betydelsen av att tillgodose möjligheterna till rörelse ökar förutsättningarna för att bibehålla sin mobilitet, rörelseförmåga och hälsa såväl som att vara social delaktig. Det påverkar också en persons möjlighet att kunna ta del av samhällslivet, t ex som kultur, service och hälso- och vårdtjänster samt att kunna bidra i samhället.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 1.1: Bättre samspel mellan fotgängare och cyklister

Varför: Många äldre upplever en otrygghet när cykel och gång delar samma fysiska yta och där höga hastigheter gör det svårare för en del personer att hinna uppfatta situationen. Studier visar att det sker relativt få kollisionsolyckor mellan fotgängare och cyklister, men att äldre är överrepresenterade i kollisionsolyckorna. Dessutom skadar sig äldre värre. Samtidigt finns det ett generellt behov av ökad förståelse och samspel mellan fotgängare och cyklister.

Vad: Trafiknämndens systematiska arbete med att separera cykel- och gångbanor behöver öka. En genomgående analys behövs för att fördela arbetet jämnt över staden. Arbetet med att öka samspelet mellan fotgängare och cyklister tillsammans med seniorers särskilda behov ska synliggöras och inkluderas tydligare i Cykelprogrammets kampanjer.

Hur: Kampanjer kan se ut på olika sätt och innehålla insiktsövningar som medvetandegör trafikanter om att äldre och personer med funktionsnedsättning genom sämre syn, hörsel och rörlighet har sämre förmåga att upptäcka och hantera cyklister som kommer i hög fart, t ex eleyklister.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring	Trafiknämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade

Aktivitet 1.2: Seniorer inventerar var nya bänkar behövs

Varför: Bänkar och sittplatser strategiskt placerade i det offentliga rummet är av stor betydelse och förlänger utevistelsen och möjligheten att ta sig längre sträckor till fots för äldre personer.

Vad: Seniorer inventerar bänkar längs stråk på mark som ägs av trafiknämnden och park- och naturnämnden. Inventeringen används vid placering av nya bänkar.

Hur: Seniorers inventering sker i samverkan med nämnd för äldre samt vård och omsorg och resultatet används av Trafiknämnden och Park- och naturnämnden vid placering av nya lämpliga bänkar. Det är viktigt att seniorerna inventerar områden i hela Göteborg.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar	Trafiknämnden, Park- och Naturnämnden	Senast genomfört 2023	Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar

Aktivitet 1.3: Säkerställa drift av och väl underhållna befintliga gångstråk

Varför: Seniorer beskriver att i en åldersvänlig stad är det lätt att ta sig fram till fots med eller utan gånghjälpmedel. Därmed är det särskilt väsentligt med gångstråk som är välunderhållna.

Vad: För att ge bra förutsättningar för seniora fotgängare ska staden säkerställa tillräckliga medel till gott underhåll och drift av jämna, halkfria och sammankopplade befintliga gångstråk i befintliga bostadsområden. Särskilt i områden där många seniorer bor. Väl hanterad vinterväghållning av befintliga gångstråk ska prioriteras då många seniorer väljer att promenera på cykelstråk på grund av bristande vinterväghållning. Den överhängande risken för fallolyckor leder till att en del seniorer inte väljer att gå ut när vinterväghållningen inte sköts ordentligt.

Hur: Avsätta medel för drift och underhåll av befintliga gångstråk. Prioritera områden där många seniorer bor samt målpunkter som är viktiga för de boende i området. Det kan vara gångstråk som leder till service, mötesplatser, kollektivtrafik, bibliotek, vårdcentraler och liknande.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning

Aktivitet 1.4: Utvecklingsprojekt för knutpunkter i syfte att underlätta för seniorer att orientera sig i och använda sig av kollektivtrafik

Varför: Att seniorer kan fortsätta använda kollektivtrafiken är viktigt för både självständighet och vardagsliv. Det finns behov av bättre orienteringsbarhet vid kollektivtrafikens knutpunkter för att öka användning, tryggheten och tillgänglighet för alla oavsett funktionsvariation, ålder, kön och socioekonomi.

Vad: Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering, användningen och tillgängligheten på knutpunkter utifrån universell utformning.

Hur: Ta tillvara ny och relevant forskning inom området och vidareutveckla pågående arbeten i staden, t ex KOLL35, i samverkan med relevanta enheter och roller på Trafiknämnden, Fastighetsnämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg och Västtrafik. Utvecklingsprojektet kan exempelvis använda knutpunkterna Marklandsgatan, Brunnsparcken och Järntorget.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter	Huvudansvarig: Trafiknämnden Andra ansvariga: Fastighetsnämnden Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2023	Påbörjat utvecklingsprojekt

Aktivitet 1.5: Testa fram innovativa lösningar i gatumiljöer med seniorer

Varför: För att seniorer ska kunna bibehålla sin mobilitet och självständighet behöver staden testa och utveckla gatumiljöer som fungerar livet ut oavsett ålder och funktionsvariation.

Vad: Ta fram nyskapande utformningslösningar utifrån universell utformning med testgrupper som består av seniorer, barn samt personer med olika funktionsnedsättningar.

Hur: Testerna kan handla om att utvärdera korsningar, övergångsställen, refuger och prova ny utformning. Aktiviteten kräver en god representation och mångfald bland deltagarna. Relevanta enheter och roller på Trafikkontoret kan samverka med utvecklingsenheter på Fastighetskontoret och Äldre samt vård och omsorgsförvaltningen och andra relevanta aktörer i staden.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden	Trafiknämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer

Aktivitet 1.6: Skapa mer plats för fotgängare

Varför: Äldre personer behöver fler trygga och levande närmiljöer som kan bidra till ökad hälsa och bibehållen rörelseförmåga. Ett av det mest vanliga sätten att röra sig på som senior är till fots.

Vad: Fortsätt arbeta med att inrätta fler olika satsningar som ger mer utrymme för fotgängare såsom bilfria gator, gångfartsgator, sommargator och bilfria söndagar med jämlik geografisk spridning vid populära stråk.

Hur: Skapa olika typer av lösningar på förhöjda fotgängarsatsningar i staden som minskar bilars utrymme. Seniorer kan ge förslag på de stråk som är i behov av ökad prioritering av fotgängare. Inventering och dialog kan samverkas mellan trafiknämnden och nämnden för äldre samt vård och omsorg. Trafiknämnden använder dialog och inventering till att fortsätta arbetet med att inrätta fler olika typer av lösningar på bilfria gator. Det kan även handla om andra aktiviteter som utökar utrymmet för fotgängare på bekostnad av bilars utrymme.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk	Huvudansvarig: Trafiknämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg

Bostäder

Målbild:

Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Bostäder är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer. Bostaden och boendemiljön är den viktigaste platsen för många seniorer. Äldre personer spenderar den största delen av sin tid i sin närmiljö. Hur staden gestaltar, utformar, lokaliserar, planerar och renoverar bostäder och boendemiljöer skapar förutsättningar för olika livsvillkor för personer att kunna delta och bidra i samhället. En tillgänglig och ekonomiskt överkomlig bostad i en miljö där seniorer har nära till kommunikationer, vardagsservice, sociala kontakter och grönska är av högsta prioritet för god hälsa.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 2.1: Inför en modell för generationsblandade flerbostadshus

Varför: Seniorer uttrycker ett behov av att känna gemenskap och tillhörighet med grannar i sitt närområde. Detta kan vara ett sätt att minska både ensamheten och ålderssegregationen i staden samt utöka med ett nytt boendialternativ för seniorer och studenter.

Vad: Ta fram en modell för och inrätta generationsblandade flerbostadshus för exempelvis studenter, seniorer och nyanlända med olika åldrar och bakgrunder.

Hur: Inventera bostadshus såsom äldreboenden och trygghetsboenden som kan omvandlas till generationsblandade flerbostadshus. Förvaltnings AB Framtiden kan undersöka sitt bostadsbestånd för att hitta lämpliga hus. Inspiration till modellen kan hämtas från liknande boendekoncept i Helsingborg, Holland och "Mehrgenerationenhaus" i Tyskland. I vissa av exemplen kan studenter hyra ett rum till ett rabatterat pris i gengäld mot att de umgås i något av gemenskapsutrymmen. Det viktiga är att modellen medför minskad upplevelse av ensamhet och bidrar till generationsmöten. Göteborgs Stad kan samarbeta med SGS och Boplats Göteborg AB för att utveckla ett kösystem.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Fastighetsnämnden	Senast genomfört 2023	Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus

Aktivitet 2.2: Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga

Varför: Med en åldrande befolkning behöver Göteborgs Stad öka möjligheten till kvarboende i fysiskt tillgängliga bostäder i närmiljön. Idag bor många seniorer i fysiskt otillgängliga bostäder och boendemiljöer samtidigt som många inte har råd att bo i nyproducerade hyresrätter och bostadsrätter trots behov av en mer tillgänglig bostad.

Vad: Underlätta nybyggnation av fysiskt tillgängliga bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga

Hur: Staden ska eftersträva att underlätta nybyggnation av ekonomiskt överkomliga bostäder för seniorer med en årspension på 126 100 kr till 213 200 kr. Siffrorna bygger på statistik kvinnor 65+ i Göteborg med lägst medelinkomst respektive genomsnittlig medelinkomst. Bostäderna kan bestå av olika upplåtelseformer såsom hyresrätter, kooperativ hyresrätt och bostadsrätter och olika bostadstyper såsom trygghetsbostäder, gemenskapsboende, kollektivhus och generationslägenheter. Det är viktigt att boendemiljöerna ökar den fysiska tillgängligheten för alla boende i området och därför bör det finnas krav på universell utformning och innovativa lösningar ska eftersträvas. Fastighetskontoret kan använda äldrebladet på karta i GIS för att välja ut strategiska områden med många äldre i behov av en mer tillgänglig och ekonomiskt överkomlig bostad. Gärna där det finns många singelhushåll och flerbostadshus som saknar hiss. Det är viktigt att placeringen av bostäderna ligger på en fysisk tillgänglig plats nära en tillgänglig hållplats

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga	Fastighetsnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea

Aktivitet 2.3: Pilotprojekt för att hjälpa seniorer flytta till mer ändamålsenliga bostäder

Varför: Många seniorer bor i bostäder som inte motsvarar deras behov och har låg kännedom om boendeanternativ, bostadsanpassning och bostadsbidrag. Idag agerar många seniorer för sent i att flytta till en behovsanpassad bostad vilket medför att det blir svårare

att flytta på grund nedsatta funktioner och ork. Det är fördelaktigt både för individ och samhälle om fler äldre kan klara sig själva längre i en tillgänglig bostad.

Vad: Pilotprojekt för att hjälpa seniorer flytta till mer ändamålsenliga bostäder

Hur: Pilotprojektet går ut på att hjälpa seniorer men också personer med funktionsnedsättningar att ta steget att flytta till en mer ändamålsenlig bostad.

Förvaltnings AB Framtiden kan aktivt välja ut områden för att matcha bostäder med hyresgäster. Boplats Göteborg AB kan göra riktade informationsinsatser mot nyblivna pensionärer, ge individuell vägledning och ge information om bostadsbidrag.

Fastighetskontoret kan samverka genom att informera om vilka möjligheter som finns för bostadsanpassningsbidrag. I pilotprojektet behöver aktörerna ta hänsyn till hur praktisk flytthjälp kan gå till som samtidigt möter behovet att kunna möta det känslomässiga steget det innebär att flytta samt undersöka annan praktisk hjälp som kan behövas i en flytt, från att väcka tanken till handling. Seniorer som inte vill flytta men bor på stor yta kan även få tips om hur de kan hyra ut rum

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Samverkande ansvar: Fastighetsnämnden	Senast genomfört 2022	Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet

Aktivitet 2.4: Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad

Varför: Det finns ett behov av oberoende och pålitlig rådgivning när seniorer funderar på att byta till en mer ändamålsenlig bostad. Flera seniorer har uttryckt att det upplevs svårt, krångligt och energikrävande att byta bostad.

Vad: Seniorer behöver pålitlig rådgivning och hjälp med att byta bostad.

Hur: Idag erbjuder staden kostnadsfri konsumentrådgivning, budget- och skuldrådgivning och anpassade rådgivningsföreläsningar till olika grupper. Aktiviteten handlar om att ge Konsumentrådgivning och Budget- och skuldrådgivning ett särskilt uppdrag att erbjuda kostnadsfri rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad gällande alla boendeformer. Budget- och skuldrådgivning kan hjälpa seniorer att visualisera kostnader i samband med funderingar på att flytta. Det kan handla om att lägga upp budget inför sälj och köp vid flytt. Konsumentrådgivning kan erbjuda vägledning avtalsrättsliga delar gällande flyttfirma och flyttstädning. I samband med uppdraget behöver verksamheterna göra riktade utskick till målgruppen.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad	Nämnden för konsument- och medborgarservice	Senast genomfört 2021	Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad

Aktivitet 2.5: Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön

Varför: Äldre har behov av att få nya sociala kontakter och känna gemenskap i boendemiljön. Att ha samtalskontakt med grannar kan öka trygghet, välbefinnande och individens hälsa.

Vad: Utveckla ett koncept där grannar uppmanas att heja på och umgås med varandra en dag om året genom olika aktiviteter inomhus och utomhus.

Hur: Inventera vilka gemensamhetslokaler som finns, utveckla ett koncept och marknadsför dagen. Exempelvis är det bra om aktiviteterna som arrangeras under dagen går att registrera för att synliggöra vilka grannskap/närmiljöer som deltar. Hyresgästerna kan själv komma med förslag på lämpliga lokaler/träffpunkter och hyresvärderna ska stötta dessa idéer. Bostadsrättsföreningar och samfälligheter för villaområden ska informeras och uppmanas att delta i dagen.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året	Förvaltnings AB Framtiden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)

Social delaktighet och inkludering

Målbild: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Beskrivning av fokusområde:

Fokusområdet Social delaktighet och inkludering belyser behoven att kunna delta i sociala, kulturella, politiska och religiösa aktiviteter, känna gemenskap och ha sociala interaktioner med andra i sin närmiljö och i samhället för att bibehålla en god hälsa. Det handlar både om organiserade aktiviteter på mötesplatser såsom informella sociala strukturer som möten med grannar, familj och vänner. Det ger förutsättningar att använda sin kompetens, kunskap, få respekt, bygga självförtroende och nära relationer. Bristen på sociala relationer och ofrivillig ensamhet är en hälsorisk och enligt WHO kan det jämföras med hälsoriskerna med rökning, fetma och fysisk inaktivitet (2017: 55). Området belyser vikten av att ta tillvara på äldres olika resurser och engagemang och att arbeta för att minska ålderism och åldersdiskriminering som kan ge upphov till skadliga konsekvenser på hälsa och livskvalitet. Alla äldre ska kunna känna respekt och ha möjligheter att bidra i samhället. Social delaktighet och inkludering är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 3.1: Aktivitetskompis

Varför: Många seniorer uttrycker ett behov av att de gärna vill gå på aktiviteter men det kan vara svårt att hitta någon att gå med. En del upplever också otrygghet att gå på

aktiviteter som sker kvällstid. Aktivitetskompis sammanför behoven att tillgängliggöra aktiviteter, kultur och öka möjligheten att skapa nya eller fler sociala relationer.

Vad: Ta fram koncept för Aktivitetskompis och skapa en gemensam plattform för matchmaking av volontärer och personer som vill gå på aktiviteter.

Hur: Kulturnämnden får i uppdrag att ta fram plattformen där volontärer, äldre och andra som vill gå på aktiviteter kan matchas ihop. Uppdraget bör samverkas med nämnden för äldre samt vård och omsorg och nämnd för konsument och medborgarservice. Det är önskvärt om intressepoolen går att sortera geografiskt där personer som bor i samma närmiljö och kan möjliggöra samåkning till aktiviteter. Alla göteborgare ska kunna delta i Aktivitetskompis då deltagarna matchas ihop utifrån intresse. Det finns olika initiativ i staden samt i civilsamhället som går att ta inspiration och lärdomar från samt samverka med.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Huvudansvariga: Kulturnämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Nämnden för konsument och medborgarservice, Idrott – och föreningsnämnden	Senast genomfört 2022	Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis

Aktivitet 3.2: Fadder för att bryta ofrivillig ensamhet

Varför: Det finns ett behov att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering som kan leda till ökad ohälsa.

Vad: Personer som själva varit ofrivilligt ensamma blir ambassadörer för exempelvis träffpunkt och andra mötesplatsverksamheter. De agerar ”fadder” och träffar ofrivilligt ensamma personer för att peppa till att ta del av stadens verksamheter.

Hur: Utöka och bygg vidare på samverkan och befintligt arbetssätt gällande fadderverksamhet i hälsofrämjande och förebyggandeenheten i Örgryte-Härlanda till hela Göteborg. Personer som är ofrivilligt ensamma och socialt isolerande eller befinner sig i riskzonen kan genom Göteborgs Stads samverkan med vårdcentral, biståndsenheter, hemtjänsten, fastighetsägare och bovärdar fångas upp.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2021	Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden

Aktivitet 3.3: Fredagsmys med berättelsetema i närområdet

Varför: Minska ålderism genom att låta olika berättelser om åldrandet och vad det innebär ta plats i en lokal över en bit mat

Vad: Utveckla ett koncept där äldre får delge sin berättelse med valfritt uttryck på caféer, restauranger, mötesplatser och i föreningslokaler som erbjuder mat till rabatterat pris.

Hur: Konceptet bygger på att en mångfald av äldre med olika erfarenheter, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder delger sin berättelse och sina erfarenheter. Inför konceptutvecklingen behöver en inventering genomföras av stadens befintliga verksamheter med lokal som erbjuder meningsfulla aktiviteter, och lämpliga tillgängliga caféer och restauranger. Nämnden för äldre samt vård och omsorg ska samverka med civilsamhället, lokalt näringsliv och seniorer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2022	Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser

Aktivitet 3.4: Pratabänken

Varför: Aktiviteten grundar sig i seniorers behov att känna delaktighet och trygghet i offentliga miljöer. Det behövs fler platser som möjliggör mellanmänskliga möten och sociala interaktioner.

Vad: Skapa särskilda gestaltade sittplatser som tydligt uppmanar personer att prata med varandra på utvalda platser i offentliga miljöer såsom parker, torg och knutpunkter.

Hur: Pratabänkarna utformas så att alla, oavsett funktionsvariation, kan använda dem för att delta i oväntade samtal och möten. Det kan handla om att omvandla befintliga sittplatser som exempelvis kan få särskild färg eller dekal, eller att skapa nya sittplatser. Pratabänkarna kan få olika samtalsteman vid evenemang. Framtidsutvecklarna kan agera samtalsstartare vid lanseringen. Inspiration finns att ta från olika ”Chatty Benches” i Storbritannien.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Inrätta pratabänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Trafiknämnden och Park- och naturnämnden	Senast genomfört 2021	Antal pratabänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid pratabänkarna

Stadsmiljö och stadsutveckling

Målbild:

Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Stadsmiljöns gestaltning och innehåll har stor betydelse för vår självständighet, livskvalitet och våra förutsättningar att kunna delta och vistas i offentliga rum och grönområden. Ett åldersvänligt stadsutvecklingsperspektiv kännetecknas av närhet, tillgänglighet och trygghet i stadsmiljöer och grönytor. Seniorer ska vara delaktiga i stadsutvecklingsprocessen så att målgruppens mångfacetterade behov beaktas i planering och gestaltning av staden.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 4.1. Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser

Varför: För att Göteborg ska kunna bli en åldersvänlig stad behöver seniorers mångfacetterade behov beaktas mer i stadsutvecklingsprocessen, såsom i gestaltning och innehåll av offentliga miljöer. Många seniorer uttrycker ett behov av att förstå hur de kan vara delaktiga.

Vad: Fler seniorer ska kunna vara delaktiga och påverka på olika sätt i stadsutvecklingen

Hur: Tillgängliggöra de dialogmetoder som finns och används i stadens fysiska planering. Skapa nya arbetssätt i samverkan för att hitta en bredare representation och inkludera äldre personer med olika behov i processen. Det är väsentligt med dialog och deltagande tidigt i stadsutvecklingsprocessen. Byggnadsnämnden, Trafiknämnden och Park- och Naturnämnden har huvudansvaret att genomföra aktiviteten. Kulturnämnden har en samverkande roll att bistå i medborgardialoger, som kan exempelvis kombineras med kulturupplevelser, vilket kan synliggöra sociala och kulturella värden i stadsutvecklingsprocesser.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.	Huvudansvar: Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden Samverkande ansvar: Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice	Kontinuerligt under plan- periodens giltighetstid	Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings- processer Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen

Samhällsstöd och service

Målbild:

Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.

Beskrivning av fokusområdet:

Hur samhällsstöd och service är utformad och placerad påverkar seniorers förmåga att upprätthålla en god hälsa och klara sig själv. Samhällsstöd och service behöver vara nära, lättillgänglig och möta seniorernas mångfacetterade behov. Ett bra bemötande är grunden för åldersvänligt samhällsstöd och service.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 5.1: Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer

Varför: Det finns ett behov av att minska seniorers digitala utanförskap

Vad: Idag finns det flera spridda initiativ som pågår i staden, där både utbildningar och hjälp inom digital teknik erbjuds. Men det finns inget helhetsperspektiv som säkerställer jämlik tillgång i att minska det digitala utanförskapet. För att möjliggöra digital delaktighet oavsett ålder och funktionsvariation behöver staden samordna och utöka insatserna för att öka den digitala kompetensen bland äldre med särskilt fokus på grupper och individer som riskerar att exkluderas eller redan upplever ett digitalt utanförskap.

Hur: Aktiviteten bör samordnas som en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga för att möjliggöra ett helhetsgrepp för att minska det digitala utanförskapet hos göteborgarna. En arbetsgrupp kan bildas för att inventera de satsningar som pågår och analysera hur det digitala utanförskapet ser ut bland seniorer och andra riskgrupper och individer i staden. Utifrån behov hos målgrupper och individer kan staden utforma utforma lämpliga insatser. Utifrån inventering och analys kan staden erbjuda personlig hjälp i hemmet och i smågrupper för att både öka digital kompetens och möjliggöra nya sociala kontakter i seniorers närmiljö. Bra vore också om Göteborg hade en fast plats dit invånare kan komma med sina frågor, få utbildning, föreläsningar och få låna hem tekniska prylar. Helsingborgs stad har ett så kallat Digidel-center som kan vara en förebild. I de kompetenshöjande insatserna ska seniorers egna kunskaper tas tillvara genom att uppmäna och skapa förutsättningar för att seniorer ska kunna utbilda andra seniorer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Kulturnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen

Information och kommunikation

Målbild:

Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.

Beskrivning av fokusområde:

Hur staden kommunicerar och informerar är av stor vikt för att seniorer ska kunna ta del av stadens tjänster, hålla sig uppdaterade och vara självständiga. Brister i tillgängligheten kan ge upphov till att individer blir socialt exkluderade, inte nås av allmänviktig information och försvårar det demokratiska deltagandet. Fokusområdet belyser seniorers behov av att förstå var de kan hitta information om stadens tjänster men också upplevelsen att det är lätt att kommunicera med staden. Staden har en nyckelroll i att alla invånare ska kunna nås och ta del av pålitlig och relevant information.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 6.1: Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation

Varför: Göteborgs Stad når inte fram med sin information och kommunikation fullt ut till gruppen äldre. Det finns stora skillnader i hur seniorer tar till sig information, vilka kommunikationskanaler som den heterogena gruppen använder och förmågan att förstå var de ska hitta information.

Vad: Stärka och systematisera stadens pågående arbete att undersöka hur information till äldre personer bäst når fram och i vilka kanaler äldre personer föredrar att kommunicera. Ett särskilt fokus på att öka stadens medarbetares kunskaper om personer som är i riskzonen att exkluderas på grund av otillgänglig information eller att information inte upplevs relevant.

Hur: Utifrån användardriven innovation och användartest kan Göteborgs Stad förbättra och rikta sin information och kommunikation för att få bättre träffsäkerhet. Insamling av kunskap samt utförande av tester och analyser bör göras kontinuerligt då nya kanaler tillkommer ständigt. Kunskapen om äldres vanor att ta del av information behöver spridas till stadens olika verksamheter för att öka tillgängligheten.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice och Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman

Bilaga 1.

Förklaring av begrepp

AFCC

AFCC är den internationella förkortningen för Age-friendly Cities and Communities. Det vill säga Åldersvänliga städer och samhällen.

Framtidsutvecklare

Seniorers delaktighet är grunden för att lyckas skapa åldersvänliga miljöer. För att säkerställa delaktighet genom hela arbetsprocessen med Åldersvänliga Göteborg skapades ett särskilt, ideellt uppdrag för seniorer som fick namnet Framtidsutvecklare. Framtidsutvecklarna är en grupp seniorer med olika bakgrund, ålder, kön, kunskaper, erfarenheter och som bor i olika delar av Göteborg. En framtidsutvecklare driver ideellt arbetet för en åldersvänlig stad. De bidrar med sina kunskaper, erfarenheter, engagemang, tid och kreativitet på olika sätt inom Åldersvänliga Göteborgs fokusområden.

Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen beskriver att funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionsnedsättning är ett ord som används för att beskriva när en funktion anses vara nedsatt jämfört med normen.

Funktionsvariation

Ordet funktionsvariation används för att beskriva den fysiska, psykiska eller kognitiva variation som finns hos människor utan att värdera denna variation. Ordet synliggör att det inte finns ett sätt att fungera som människa utan flera. En funktionsvariation är något alla människor har och är inte synonymt med ordet funktionsnedsättning.

Normmedvetenhet

Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som ”normalt” istället för mot dem som bryter mot normen. Utifrån normkritisk analys går det att arbeta normmedvetet.

Senior/äldre person

I den här planen används senior och äldre person för personer som är över 65 år.

Ålderism

Ålderism handlar om ålder som en grund för fördomar och att särskilda egenskaper kopplas till en människas ålder. Det kan leda till åldersdiskriminering och kan ge upphov till skadliga konsekvenser för äldre personers hälsa och livskvalitet. Enligt WHO är ålderism den mest accepterade av alla fördomar och bestrids sällan på samma sätt som till exempel rasism eller sexism (Officer, A. & De la Fuente-Núñez, V. 2018).

Ålderssegregation

Ålderssegregation innebär att människor segregeras på grund av ålder. Ålderssegregation kan leda till att olika generationer får en mindre förståelse för varandra på grund av att de inte möts i vardagen - varken fysiskt, socialt och digitalt. Det kan i sin tur leda till ökat främlingskap och otrygghet.

Åldersvänlig stad

Åldersvänlig stad är ett begrepp som innebär att en stad arbetar för och har inkluderande och tillgängliga sociala och fysiska miljöer som främjar hälsa, delaktighet, trygghet med livskvalitet genom hela livet.

WHO

WHO (World Health Organization) är den internationella förkortningen för Världshälsoorganisationen.

Referenser

Officer, A., & De la Fuente-Núñez, V. (2018) A global campaign to combat ageism. Bull WHO 2018; 96:299–300. Hämtat från <https://www.who.int/bulletin/volumes/96/4/17-202424.pdf> den 23 april 2019

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action. Åtkomst: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF

**Utdrag ur Protokoll
Kulturnämnden**

Sammanträdesdatum: 2020-08-24

Yttrande till kommunstyrelsen över förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

§ 158, 0538/20

Beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024, under förutsättning att framförda synpunkter beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Handlingar

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2020-08-10.

Yrkande från (D) 2020-08-24 enligt bilaga 1 till protokollet.

Yrkanden

Under överläggningarna i ärendet yrkar Lillemor Williamsson (D) bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande samt yrkande från (D). Ordförande Ann Catrine Fogelgren (L) yrkar bifall till förvaltningens tjänsteutlåtande samt avslag på yrkande från (D).

Ordförande Ann Catrine Fogelgren (L) ställer först förvaltningens tjänsteutlåtande under proposition och finner att kulturnämnden bifaller detsamma.

Därefter ställer ordförande Ann Catrine Fogelgren (L) yrkandet från (D) under proposition och finner att kulturnämnden avslår detsamma.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen.

Dag för justering

2020-08-24

Vid protokollet

Sekreterare

Stina Borrmán

Ordförande

Ann Catrine Fogelgren

Justerande

Grith Fjeldmose

Yrkande: 2020-08-24 Ärende 10

Kulturnämndens sammanträde 2020-08-24

Kulturnämnden 2020-08-24 ärende 10, Yrkande från D angående yttrande över förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg

Ärendet:

Självklart anser Demokraterna att vi skall göra allt vi kan för ett åldersvänligt Göteborg. I dagsläget behöver vi fokusera på att ta hand om och stödja den verksamhet som redan finns. Göteborg har ett ansträngt ekonomiskt läge och vi lever redan med konsekvenser av ett betydande sparbetning för alla verksamheter under innevarande år. För övrigt bedömer förvaltningen själv i sitt TU, att det är ett betydande ekonomiskt tillskott som krävs för genomförande av insatserna (personal, driftsmedel etc.) även om det i dagsläget är svårt att göra en exakt beräkning. Dock är kostnader för en tjänsteperson om 50% samt verksamhetsmedel uppskattad till minst 500.000kr per år (kommunikation och IT-stöd).

Yrkande:

I förslag till beslut tillägges under punkt 1, sista meningen;

Dock får det inte medföra extra kostnader för kulturförvaltningen, som istället måste värna om att upprätthålla befintliga insatser.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-08-10

Diarienummer 0538/20

Kerste Broberg

Telefon: 031-368 32 64

kerste.broberg@kultur.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024, under förutsättning att framförda synpunkter beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har den 2020-05-20 översänt förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 på remiss till stadsdels- och fackförvaltningar, bolag och råd. Kulturnämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 2020-08-31.

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är ett staden-övergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter vilka beskrivs i planen. Göteborgs Stad är sedan 2015 medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) nätverk Global Network of Age-friendly Cities and Communities. Stadsledningskontoret har i uppdrag att ta fram en strategisk plan för Åldersvänliga Göteborg. Planen ska följa WHO:s intentioner och strategiska form, samtidigt som den ska synliggöra lokala förutsättningar och utvecklingsområden.

Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och sammanlagt 18 aktiviteter. De sex fokusområdena är *Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Stadsmiljö och stadsutveckling, Samhällsstöd och service* samt *Information och kommunikation*.

Kulturnämnden föreslås få ansvar för eller dela ansvar för tre insatser i planen: *Aktivitetskompis, Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* samt *Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer*. Kulturförvaltningen bedömer att insatserna är väl motiverade men att de ekonomiska konsekvenserna behöver beaktas för att de ska kunna genomföras.

Flera av planens insatser kan bidra till äldres ökade delaktighet i kulturlivet, ökade delaktighet i stadsutvecklingsprocesserna samt ökade digitala kompetens vilket bidrar till målområdena för kulturpolitik och kulturplanering i Göteborgs Stads kulturprogram.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Enligt remissens instruktion gör förvaltningen en ekonomisk bedömning per föreslagen insats där kulturnämnden föreslås få ett tilldelat ansvar: inom ram, inom ram med konsekvenser, utökad ram samt inom ram utifrån samverkan.

Kulturförvaltningen befinner sig i ett ekonomiskt ansträngt läge vilket gör att brist på bemanning innebär att nya uppdrag inte kan hanteras inom ekonomisk ram. De personella resurserna är hårt belastade och varje nytt uppdrag som ska klaras inom befintlig budget ökar belastningen, när förvaltningen istället har stort behov av att förbättra arbetsmiljön för chefer och medarbetare.

Där kulturnämnden utpekats som huvudansvarig för en ny insats krävs utökad finansiering och samverkan med andra parter för att kunna åta sig uppdraget. Där förvaltningen har ett delansvar kan engagemang i olika utsträckning ge olika ekonomiska konsekvenser, vilket beskrivs per insats.

I överenskommelse med stadsledningskontoret avstår kulturförvaltningen från att fylla i en bedömningsmall av ekonomisk dimension, eftersom remissunderlaget inte ger tillräckligt detaljerat underlag för att kunna göra beräkningar i kronor per aktivitet och år.

Bedömning ur ekologisk dimension

Planen har flera insatser som berör den ekologiska dimensionen. *Mobilitet* är ett prioriterat fokusområde. Fokusområdet *Ökad delaktighet i stadsutvecklingsprocesser* kan också samverka med ekologiskt hållbarhetsperspektiv.

Bedömning ur social dimension

De sociala perspektiven omhändertas i planen och *Social delaktighet och inkludering* är ett prioriterat fokusområde. Representanter från den stora gruppen äldre har medverkat i form av ”Framtidsutvecklare” som är medvetet rekryterade från alla stadsdelar för att få en bred representation. Även övriga fokusområden som t.ex. *Mobilitet*, kan bidra till ett aktivt socialt liv.

Flera av planens insatser bidrar till kulturprogrammets kulturpolitiska mål att främja delaktighet, interkulturell dialog och människors lust och motivation att ta del av och möta kultur. Att vara delaktig i konst- och kulturliv kan i hög grad bidra till ett rikt socialt liv.

Bilagor

1. Formulär för inhämtning av synpunkter.
2. Remiss från kommunstyrelsen om förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 – 2024.

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 till kulturnämnden på remiss. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 2020-08-31.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är ett staden-övergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter vilka beskrivs i planen. Aktiviteterna är tidsatta och har en tydlig ansvarsfördelning vad gäller genomförande och uppföljning.

Göteborgs Stad är sedan 2015 medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) nätverk Global Network of Age-friendly Cities and Communities. Stadsledningskontoret har i uppdrag att ta fram en strategisk plan för Åldersvänliga Göteborg. Planen ska följa WHO's intentioner och strategiska form, samtidigt som den ska synliggöra lokala förutsättningar och utvecklingsområden.

Planen har tagits fram under ledning av Senior Göteborg, i tvärsektoriell samverkan med fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, park- och naturförvaltningen, kulturförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen, konsument- och medborgarservice samt förvaltningar med ansvar för äldre samt vård och omsorg och Förvaltnings AB Framtiden. Information har skett i Äldreberedningen. Elva seniorer i åldrarna 70 - 90 år har rekryterats som "Framtidsutvecklare", vilka tillsammans med representanter och andra samverkande tjänstepersoner i staden tagit fram och valt ut aktiviteter till planen.

Kulturnämndens synpunkter efterfrågas om planens utformning och innehåll, ansvarsfördelning samt ekonomiska bedömningar av föreslagna aktiviteter. Remissinstanserna har ombetts att sammanställa synpunkterna i tabellformat. I föreliggande tjänsteutlåtande är stadsledningskontorets bilaga 3 "Formulär för synpunkter och ansvar" numrerad som "Kulturförvaltningens bilaga 1".

Planens innehåll och de förslag som berör kulturnämnden

Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och sammanlagt 18 idéutvecklade aktiviteter. Nedan följer en summering av planens sex fokusområden. Enligt kommunstyrelsen prioriteras tre fokusområden särskilt: Mobilitet, Bostäder och Social delaktighet och inkludering. Dessa områden innehåller flest aktiviteter i planen eftersom de synpunkter som har samlats in från seniorer i Göteborg rört dessa områden i högre grad än övriga.

Kulturnämnden är utpekad med ansvar i tre aktiviteter: inom fokusområde Social delaktighet och inkludering för aktiviteten *Aktivitetskompis*, inom fokusområde Stadsmiljö och stadsutveckling för aktiviteten *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* samt inom fokusområde Samhällsstöd och service för *Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer*.

Kulturnämnden utpekas som huvudansvarig i en aktivitet i samverkan med andra, samt som delansvarig i samverkan med andra i två av aktiviteterna.

Fokusområde 1 Mobilitet

Målbilden för fokusområdet är att främja hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden.

Fokusområde 2 Bostäder

Målbilden för fokusområdet är att seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov i nyproduktion och befintligt bostadsbestånd.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Målbilden för fokusområdet är att stadens miljöer är socialt inkluderande. Alla invånare oavsett ålder, kön, social position, hälsostatus eller funktionsvariation har möjligheter att delta och bidra i samhället. Att nå dit kommer att ske genom en serie aktiviteter för att främja delaktighet, och för att synliggöra och använda potentialen i äldres resurser och engagemang i civilsamhället.

- Kulturnämnden föreslås få huvudansvar för *Aktivetskompis* i samverkan med nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden. En modell och plattform för konceptet *Aktivetskompis* ska tas fram och implementeras till 2022. Konceptet bygger på att sammanföra volontärer med äldre personer som tillsammans deltar i aktiviteter.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Målbilden för området är att i dialog med seniorer och utifrån gruppen äldres behov öka antalet åldersvänliga stadsmiljöer i Göteborg.

- Kulturnämnden föreslås få delansvar i aktiviteten *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* för att öka tillgängligheten i befintliga dialogmetoder tillsammans med byggnadsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden samt nämnden för konsument- och medborgarservice. Uppdraget är att samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Målbilden för fokusområdet är en stad som erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå och använda.

- Kulturnämnden föreslås få delansvar i aktiviteten *Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer* i samverkan med nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för äldre samt vård och omsorg.

Fokusområde 6 Information och kommunikation

Målbilden för fokusområdet är en stad som erbjuder relevant, och lättförståelig information, som ökar möjligheterna att hålla sig uppdaterad, ta del av service och var aktiv i samhället under hela livet.

Förvaltningens beredning av ärendet

I framtagningen av planen har representanter för kulturförvaltningen medverkat i workshops ledda av stadsledningskontoret. Synpunkter på planens förslag har samlats in inom förvaltningens tre sektorer och utgör grunden i detta yttrande. Förvaltningen har även medverkat i möten avseende två av insatserna med stadsledningskontoret och andra parter under beredningstiden för yttrandet.

Förvaltningens generella synpunkter

Förvaltningen välkomnar planen och delar uppfattningen att äldre är en växande målgrupp vars heterogena behov behöver beaktas i samhällsplaneringen. Ett växande gap mellan generationer samt generella ekonomiska utmaningar ställer krav på den kommunala servicen. Planen kan därför ge ett gott stöd i prioriteringen av insatser. Planen är utarbetad med hög grad av delaktighet av äldre, vilket ger trovärdiga förslag som bör kunna ge effekter för att nå målet att Göteborg blir en mer åldersvänlig stad.

Förvaltningen ser det som positivt att insatserna bygger på ökad samverkan inom staden eftersom kombinationer av kompetenser och resurser kan bidra till målen.

Planen har kopplingar till Göteborgs Stads kulturprogram på flera sätt. I planen anges att det finns anknytning till målområdet om kulturplanering. Förvaltningen vill lägga till och betona att det även finns en tydlig anknytning till det kulturpolitiska målet att främja delaktighet, interkulturell dialog och människors lust och motivation att ta del av och möta kultur.

Planens mål och insatser stämmer väl med ett pågående Erasmus plus projekt 2019 - 2022 där kulturförvaltningen samarbetar med Senior Göteborg: *Creative Ageing – cultural engagement instead of social isolation*.

Kulturförvaltningen befinner sig i ett ekonomiskt ansträngt läge vilket gör att brist på bemanning innebär att nya uppdrag inte kan hanteras inom ekonomisk ram. Enligt remissens instruktion gör förvaltningen en ekonomisk bedömning per föreslagen insats där kulturnämnden tilldelas ansvar.

Förvaltningen föreslår att kulturnämnden tillstyrker planen såvida nedanstående synpunkter beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.

Synpunkter per förslag som berör kulturnämnden

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Kulturnämnden föreslås få huvudansvar för *Aktivetskompis* i samverkan med nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden. En modell och plattform för konceptet *Aktivetskompis* ska tas fram och implementeras till 2022. Konceptet bygger på att sammanföra volontärer med äldre personer som tillsammans deltar i aktiviteter.

Förvaltningens synpunkter

Aktiviteten gynnar kulturförvaltningens programverksamheter och publikarbete och kan bli ett viktigt verktyg för att nå de äldre som inte kan vara delaktiga på egen hand. På

samma sätt kan det även fungera väl för aktörer i det fria kulturlivet. Funktionen är efterfrågad sedan tidigare inom förvaltningen.

Det finns många städer med lösningar som kan fungera som förebild. I Finland är ”Kulturkompis” en vanligt förekommande funktion och i England finns ”Gig buddy”. I Sverige driver studieförbundet Bilda *Kulturkompis* som förenar nyanlända med volontärer för att delta i kulturaktiviteter. Det finns sannolikt parter att samverka med för att bygga upp ett generellt koncept för aktivitetskompis för äldre i Göteborg.

Samverkan med andra förvaltningar för drift och underhåll av tjänsten är en förutsättning för att lyckas med satsningen. Förutom den initiala investeringen krävs kontinuerliga arbetsinsatser i form av koordinering/projektledning, kommunikation, uppföljning, digital utbildning för gruppleadare/volontärer samt drift och underhåll av IT-verktyg. Det är insatser som inte ryms i kulturnämndens nuvarande budget.

Vissa modeller för kulturkompis förutsätter fribiljetter eller fria entréer. Eftersom såväl institutioner som det fria kulturlivet är beroende av egna intäkter bör inte fri entré vara ett krav för konceptet Aktivitetskompis. Om fri entré för de deltagande ska vara gällande behöver således ersättning utgå från projektet.

Sammantaget bedömer förvaltningen att det är ett betydande ekonomiskt tillskott som krävs för genomförande av insatsen (personal, driftmedel och ersättningar för eventuell fri entré) även om det i dagsläget är svårt att göra en exakt beräkning.

Planen föreslår att kulturnämnden tar ett huvudansvar. Det passar kulturnämnden bättre att vara delansvarig i aktiviteten. Såvida kulturnämnden ska tilldelas ett huvudansvar krävs ytterligare resurser för att utföra uppdraget. Förvaltningen ser att de verksamheter som idag arbetar med hälsofrämjande och äldre och som redan har erfarenheter av volontärverksamheter, är mycket betydelsefulla parter för att få en hög kvalitet i aktiviteten och för att inte olika funktioner i staden ska överlappa varandra.

Ekonomisk bedömning

1. Inom ram: Aktivitetskompis kan inte genomföras inom kulturnämndens nuvarande ram. Koordinering/projektledning samt kommunikation och drift innebär att en person behöver minst en halvtidstjänst för att vara tillgänglig för användare av tjänsten, såväl de äldre som volontärer samt alla de aktörer som erbjuder aktiviteter som ska hanteras för bokning. Därutöver behövs verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd.
2. Inom ram med konsekvenser: Inför 2020 hade kulturnämnden ett kännbart sparbetning. Såvida Aktivitetskompis ska införas utan att kulturnämnden får en ramökning måste ytterligare besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre. Därtill är nämndens kommunbidrag upplåst i mer långsiktiga kostnader såsom hyra och personal varför det tar tid innan medel för uppdraget kan frigöras.
3. Utökad ram: Kostnader för en tjänsteperson om 50 % (minimum) samt verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd uppskattas till minst 500 tkr/år. Insatsen förutsätter samverkan med och arbetsinsatser från samverkande nämnder.

4. Inom ram utifrån samverkan: Såvida kulturnämnden får personalförstärkningar i samband med att stadsdelsnämnderna avvecklas som kan användas för nya uppdrag, så kan ev. insatsen genomföras. Det förutsätter att medel för kommunikation och IT-stöd kommer från de andra samverkande nämnderna: nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden.

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Kulturnämnden föreslås få delansvar i aktiviteten *Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser* för att öka tillgängligheten i befintliga dialogmetoder tillsammans med byggnadsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden samt nämnden för konsument- och medborgarservice. Uppdraget är att samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen har god erfarenhet av dialogprocesser och medverkar gärna till att metoder utvärderas, utvecklas och sprids i syfte att öka äldres inflytande i stadsutvecklingsprocesser. Insatsen kan innebära att samverkan med andra förvaltningar ökar tillgången till kulturpedagogiska projekt.

Kulturförvaltningens arkitekturkonsulent kan ha en konsultativ och samordnande roll men själva dialogprocesserna utförs av arkitektur- eller designpedagoger och/eller i samverkan med konstnärer, ofta med specialkompetens och erfarenhet av att arbeta i medskapandeprocesser. Arvodering för deras medverkan behöver ske enligt branschens rekommendationer, som t.ex. KLYS (Konstnärligt och Litterärt Yrkesverksammas Samarbetsnämnd). Ytterligare synpunkter framgår enligt bilaga 1.

Det passar kulturnämnden bra att vara delansvarig i insatsen. Insatsen kräver ett tydligt samarbete. För att säkerställa rätt kompetens i relation till de äldre är det viktigt att även nämnden för äldre samt vård och omsorg är delansvariga i insatsen.

Ekonomisk bedömning

1. Inom ram: Kulturförvaltningen kan ha en konsultativ och samordnande roll inom befintlig ram. Arvoderingen för medverkande arkitektur- eller designpedagog och/eller konstnär ryms inte inom ram utan behöver bekostas av beställande/annan part. Den sker på timbasis.
2. Inom ram med konsekvenser: Inför 2020 hade kulturnämnden ett kännbart sparbetning. Såvida arvodering för medverkande pedagog och/eller konstnär inte bekostas av den beställande parten så kan inte insatsen ske eller så måste ytterligare besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre.
3. Utökad ram: Med en utökad ram kan kulturnämnden arvoda medverkande pedagoger och konstnärer på timbasis.
4. Inom ram utifrån samverkan: Kulturförvaltningens konsultativa och samordnande roll kan ske inom ram och samverkan med övriga delansvariga förvaltningar är en

förutsättning för gott resultat. Samverkande förvaltningar eller beställande part behöver arvodera medverkande pedagoger och/eller konstnärer i dialogprocessen på timbasis.

Fokusområde 5 Samhällsstöd och service

Kulturnämnden föreslås få delansvar i aktiviteten *Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer* i samverkan med nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för äldre samt vård och omsorg.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningens bibliotekssektor med 25 bibliotek fyller en viktig basfunktion och kan utgöra en plattform för verksamhet genom att tillhandahålla publika mötesplatser med tillgängliga datorer. Biblioteken ger tillgång till digitala medier som böcker och tidskrifter, musik och film. Bibliotek och bibliotekarier fungerar även som kunskapsspridare och inspiratörer.

Andra aktörer kan använda biblioteket för programverksamhet som bidrar till målet. Med utökade resurser kan biblioteken arrangera mer programverksamhet som bidrar till målet. Aktiviteter på biblioteket kan sammankopplas med insatsen Aktivitetskompis.

Det passar kulturnämnden bra att vara delansvarig i aktiviteten.

Ekonomisk bedömning

1. Inom ram: Stadens bibliotek bidrar redan till målet genom att tillhandahålla datorer, mötesplatser, digitala medier och genom att sprida kunskap och inspirera.
2. Inom ram med konsekvenser: Såvida insatsen kräver ytterligare bemanning så måste besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre.
3. Utökad ram: Med en utökad ram kan kulturnämnden öka bemanningen och/eller genomföra mer programverksamhet.
4. Inom ram utifrån samverkan: Med utgångspunkt i bibliotekens befintliga verksamhet kan samverkan med andra parter ge fler arrangemang som engagerar målgruppen och kan bidra till målet.

Sammanfattningsvis vill kulturförvaltningen betona att planens samtliga fokusområden kan bidra till att äldres förutsättningar för att vara delaktiga i kulturlivet stärks. Insatser inom såväl *Mobilitet* och *Bostäder* som *Information och kommunikation* kan vara avgörande för att t.ex. transportera sig samt känna till vilka möjligheter som finns att skapa egna aktiviteter eller medverka i ett utbud som arrangeras av andra. Sammantaget bör flera insatser i planen kunna samspela med varandra och därmed både bidra till ökad tillgänglighet i kulturlivet och till en mer åldersvänlig stad.

Anna Rosengren

Joakim Albrektson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden	
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring <i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade	
<i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar <i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar	

<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	
<p><i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i> Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	
<p>Bostäder</p>	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	

<p><i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p><i>Indikator:</i> Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	
<p><i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	

<p>Social delaktighet och inkludering</p>	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	<p>Aktiviteten gynnar kulturförvaltningens programverksamheter och publikarbete och kan bli ett viktigt verktyg för att nå de äldre som inte kan vara delaktiga på egen hand. På samma sätt kan det även fungera väl för aktörer i det fria kulturlivet. Funktionen är efterfrågad sedan tidigare inom förvaltningen.</p> <p>Det finns många städer med lösningar som kan fungera som förebild. I Finland är "Kulturkompis" en vanligt förekommande funktion och i England finns "Gig buddy". I Sverige driver studieförbundet Bilda <i>Kulturkompis</i> som förenar nyanlända med volontärer för att delta i kulturaktiviteter. Det finns sannolikt parter att samverka med för att bygga upp ett generellt koncept för aktivitetskompis för äldre i Göteborg.</p> <p>Samverkan med andra förvaltningar för drift och underhåll av tjänsten är en förutsättning för att lyckas med satsningen. Förutom den initiala investeringen krävs kontinuerliga arbetsinsatser i form av koordinering/projektledning, kommunikation, uppföljning, digital utbildning för gruppleddare/volontärer samt drift och underhåll av IT-verktyg. Det är insatser som inte rymms i kulturnämndens nuvarande budget. Vissa modeller för kulturkompis förutsätter fribiljetter eller fria entréer. Eftersom såväl institutioner som det fria kulturlivet är beroende av egna intäkter bör inte fri entré vara ett krav för konceptet Aktivitetskompis. Om fri entré för de deltagande ska vara gällande behöver således ersättning utgå från projektet.</p>

Sammantaget bedömer förvaltningen att det är ett betydande ekonomiskt tillskott som krävs för genomförande av insatsen (personal, driftmedel och ersättning för eventuell fri entré) även om det i dagsläget är svårt att göra en exakt beräkning.

Det passar kulturnämnden bättre att vara delansvarig i aktiviteten. Såvida kulturnämnden ska tilldelas ett huvudansvar krävs ytterligare resurser för att utföra uppdraget. Förvaltningen ser att de verksamheter som idag arbetar med hälsofrämjande och äldre samt redan har erfarenheter av volontärverksamheter, är mycket betydelsefulla parter för att få en hög kvalitet i aktiviteten och för att inte olika funktioner i staden ska överlappa varandra.

Ekonomisk bedömning

1. Inom ram: Aktivitetskompis kan inte genomföras inom kulturnämndens nuvarande ram. Koordinering/projektledning samt kommunikation och drift innebär att en person behöver minst en halvtidstjänst för att vara tillgänglig för användare av tjänsten, såväl de äldre som volontärer samt alla de aktörer som erbjuder aktiviteter som ska hanteras för bokning. Därutöver behövs verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd.
2. Inom ram med konsekvenser: Inför 2020 hade kulturnämnden ett kännbart sparbeting. Såvida Aktivitetskompis ska införas utan att kulturnämnden får en ramökning måste ytterligare besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre. Därtill är nämndens kommunbidrag upplåst i mer långsiktiga kostnader såsom hyra och personal varför det tar tid innan medel för uppdraget kan frigöras.
3. Utökad ram: Kostnader för en tjänsteperson om 50 % (minimum) samt verksamhetsmedel för kommunikation och IT-stöd

	<p>uppskattas till 500 tkr/år. Insatsen förutsätter samverkan med och arbetsinsatser från samverkande nämnder.</p> <p>4. <u>Inom ram utifrån samverkan</u>: Såvida kulturnämnden får personalförstärkningar i samband med att stadsdelsnämnderna avvecklas som kan användas för nya uppdrag, så kan ev. insatsen genomföras. Det förutsätter att medel för kommunikation och IT-stöd kommer från de andra samverkande nämnderna: nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för konsument- och medborgarservice samt idrotts- och föreningsnämnden.</p> <p>Förvaltningen bedömer att indikatorn för aktiviteten är relevant.</p>
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts</p>	

<p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p>	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Kulturförvaltningen har god erfarenhet av dialogprocesser och medverkar gärna till att metoder utvärderas, utvecklas och sprids i syfte att öka äldres inflytande i stadsutvecklingsprocesser. Insatsen kan innebära att samverkan med andra förvaltningar ökar tillgången till kulturpedagogiska projekt.</p> <p>Kulturförvaltningens arkitekturkonsulent kan ha en konsultativ och samordnande roll men själva dialogprocesserna utförs av arkitektur- eller designpedagoger och/eller i samverkan med konstnärer, ofta med specialkompetens och erfarenhet av att arbeta i medskapandeprocesser. Arvodering för deras medverkan behöver ske enligt branschens rekommendationer, som t.ex. KLYS (Konstnärligt och Litterärt Yrkesverksammas Samarbetsnämnd).</p> <p>Metoder för dialogprocesser är ej åldersberoende. För att öka tillgängligheten att delta i stadsutvecklingsprocesser för de grupper som idag står utanför stadsutvecklingen krävs goda förutsättningar med tid för information, reflektion och delaktighet på plats. Olika verktyg och metoder kan användas för att uttrycka tankar, idéer och behov. Återkoppling behöver ingå i dialogprocessen för att den ska upplevas meningsfull, vilket kan ske i olika former. En dialogprocess behöver därför innehålla olika moment och kan innebära 3 - 5 mötestillfällen utspridda över tid. Såvida många äldre redan är engagerade i en fråga som de själva formulerat sina</p>

behov kring, kan det kräva ett annat format där färre mötestillfällen räcker.

Det behöver finnas dialogprocesser i olika skeden i stadsutvecklingen. I de tidiga planeringsprocesserna finns det större möjlighet att påverka slutresultatet men det tar lång tid innan effekterna syns av ens engagemang. Ju närmare detaljplanenivå man kommer desto mindre går det att påverka, men slutresultatet syns inom en snävare tidshorisont. Det är viktigt att äldre involveras även i tidiga planeringsskeden. Ett dilemma för äldres medverkan är att de vill se resultat i sina liv och kan vara mer intresserade av vad som händer på kort sikt än om hur det blir om 30 år. Det passar kulturnämnden bra att vara delansvarig i insatsen. Insatsen kräver ett tydligt samarbete. För att säkerställa rätt kompetens i relation till de äldre är det viktigt att även nämnden för äldre samt vård och omsorg är delansvariga i insatsen.

Ekonomisk bedömning

1. Inom ram: Kulturförvaltningen kan ha en konsultativ och samordnande roll inom befintlig ram. Arvodet för medverkande arkitektur- eller designpedagog och/eller konstnär ryms inte inom ram utan behöver bekostas av beställande/annan part. Den sker på timbasis
2. Inom ram med konsekvenser: Inför 2020 hade kulturnämnden ett kännbart sparbeting. Såvida arvodering för medverkande pedagog och/eller konstnär inte bekostas av den beställande parten så kan inte insatsen ske eller så måste ytterligare besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre.
3. Utökad ram: Med en utökad ram kan kulturnämnden arvoda medverkande pedagoger och konstnärer på timbasis.

	<p>4. <u>Inom ram utifrån samverkan</u>: Kulturförvaltningens konsultativa och samordnande roll kan ske inom ram och samverkan med övriga delansvariga förvaltningar är en förutsättning för gott resultat. Samverkande förvaltningar eller beställande part behöver arvodera medverkande pedagoger och/eller konstnärer i dialogprocessen på timbasis.</p> <p>Förvaltningen bedömer att den första indikatorn som relevant. Den andra indikatorn behöver förtydligas eftersom det är oklart vad som menas med en ny metod. Indikatorn ska mäta en utökning av antalet sätt. Metoder finns, utvärderas och utvecklas löpande. Metoder anpassas för målgruppers behov och frågeställningens karaktär. Hur ny kan en metod vara för att vara mätbar enligt indikatorn? Här behöver kriterier utvecklas som gynnar målet.</p>
<p>Samhällsstöd och service</p>	
<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p> <p>En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	<p>Kulturförvaltningens bibliotekssektor med 25 bibliotek fyller en viktig basfunktion och kan utgöra en plattform för verksamhet genom att tillhandahålla publika mötesplatser med tillgängliga datorer. Biblioteken ger tillgång till digitala medier som böcker och tidskrifter, musik och film. Bibliotek och bibliotekarier fungerar även som kunskapsspridare och inspiratörer.</p> <p>Andra aktörer kan använda biblioteket för programverksamhet som bidrar till målet. Med utökade resurser kan biblioteken arrangera mer programverksamhet som bidrar till målet. Aktiviteter på biblioteket kan sammankopplas med insatsen Aktivitetskompis. Det passar kulturnämnden bra att vara delansvarig i aktiviteten.</p> <p><i>Ekonomisk bedömning</i></p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Inom ram</u>: Stadens bibliotek bidrar redan till målet genom att tillhandahålla datorer, mötesplatser, digitala medier och genom att sprida kunskap och inspirera. 2. <u>Inom ram med konsekvenser</u>: Såvida insatsen kräver ytterligare bemanning så måste besparingar ske inom kulturnämndens verksamheter. Det handlar om minskad kärnverksamhet, vilket i sin tur drabbar kulturutbudet för barn, unga och äldre. 3. <u>Utökad ram</u>: Med en utökad ram kan kulturnämnden öka bemanningen och/eller genomföra mer programverksamhet. 4. <u>Inom ram utifrån samverkan</u>: Med utgångspunkt i bibliotekens befintliga verksamhet kan samverkan med andra parter ge fler arrangemang som engagerar målgruppen och kan bidra till målet. <p>Förvaltningen bedömer att indikatorn är relevant.</p>
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring		
<i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar		
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området		
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		
<i>Aktivitet 8:</i>		

Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga		
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad		
<i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)		
<i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Synpunkt: kulturförvaltningen har inte huvudansvar vilket planen föreslår.	Förslag: kulturförvaltningen har ett delansvar. För att undvika parallella system för volontärer bör aktiviteten ansvaras av/samordnas med de verksamheter som redan arbetar med volontärer och har kompetens om äldre.
<i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden		
<i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden		
<i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.		Förslag: kulturförvaltningen har ett delansvar. En synpunkt är att även nämnden för äldre, vård och omsorg har ett delansvar.

<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas		Förslag: kulturförvaltningen har ett delansvar.
<i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet		

§ 103, diarienummer 0263/20

Plan för åldersvänliga Göteborg – Svar på remiss

Beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden tillstyrker förslag till plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 med de kompletterande synpunkter som framgår av detta tjänsteutlåtande och skickar det som eget yttrande till kommunstyrelsen.
2. Idrotts- och föreningsnämnden förklarar detta beslut omedelbart justerat.

Handlingar

- Tjänsteutlåtande direktion, daterad 2020-06-25
- Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024
- Basutvärdering

Protokollsutdrag skickas till

- Kommunstyrelsen
- Direktionen

Dag för justering

2020-08-25

Vid protokollet

Sekreterare

Moa Skyllberg Persson

Ordförande

Elisabet Lann (KD)

Justerande

Bettan Andersson (V)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-06-25

Diarienummer 0263/20

Handläggare

Gösta Malmryd

Telefon: 031 – 368 21 10

E-post: gosta.malmryd@ioff.goteborg.se

Plan för Åldersvänliga Göteborg - svar på remiss

Förslag till beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden tillstyrker förslag till plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024 med de kompletterande synpunkter som framgår av detta tjänsteutlåtande och skickar det som eget yttrande till kommunstyrelsen.
2. Idrotts- och föreningsnämnden förklarar detta beslut omedelbart justerat.

Sammanfattning

I juni 2019 erhöll stadsledningskontoret kommunstyrelsens uppdrag att ta fram förslag till plan för Åldersvänliga Göteborg.

Förslaget bygger på ett av WHO utarbetat angreppssätt och planen innehåller 18 aktiviteter inom **sex fokusområden**. Aktiviteterna är ansvarsförlagda så att en eller flera nämnder ges huvudansvar respektive samverkandeansvar. Idrotts- och föreningsnämnden ges inte huvudansvar för någon aktivitet men samverkandeansvar för en aktivitet inom fokusområdet Social delaktighet och inkludering.

Förvaltningen föreslår att förslaget tillstyrks men har flera kompletterande synpunkter. Förvaltningen menar att idrotts- och föreningsnämndens medverkandeansvar bör utökas till flera av aktiviteterna inom fokusområdet Social delaktighet och inkludering samt även gälla fokusområdet Stadsmiljö och stadsutveckling.

Vi menar att föreningslivet i allmänhet och pensionärsorganisationerna i synnerhet kan och bör ges mer utrymme i det fortsatta arbetet än vad som framgår av föreliggande förslag. Vi uppmanar de som ges huvudansvar för respektive aktivitet att vända sig till idrotts- och föreningsförvaltningen för hjälp att etablera kontakt och samverka med civilsamhällets organisationer.

Beträffande den ekonomiska dimensionen pekar vi på att resurser måste avsättas för föreningslivets medverkan. I övrigt utgår vi från att det nu i första hand är nämnder med huvudansvar som får bedöma ekonomiska effekter och behov av utökade ramar och att det också är hos dem som sådana extra kostnader skall bokföras.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den ekonomiska dimensionen redovisas i avsnittet Förvaltningens bedömning i direkt anslutning till stadsledningskontorets särskilda frågeställningar i denna del.

Bedömning ur ekologisk dimension

Fokusområdet Mobilitet har uppenbara kopplingar till den ekologiska dimensionen och föreslagna aktiviteter förefaller vara i samklang med stadens övriga styrning inom miljöområdet.

Bedömning ur social dimension

Detta ärende handlar primärt om äldre men mycket riktigt konstateras i förslaget att när vi blir bättre på att anpassa stad och dess verksamheter utifrån äldres behov så blir staden också bättre för andra grupper.

Förbättringar kan åstadkommas på många sätt. Ofta blir det kortsiktigt enklast med åtgärder som planeras, utformas och genomförs helt i kommunal regi. Vi menar att föreningslivet, idéburna aktörer och civilsamhället i vid mening bör engageras så långt det är möjligt. Motivet är inte att det blir billigare. När föreningslivet engageras i planer som denna måste de givetvis ges kostnadstäckning så att engagemanget inte går ut över deras egen basverksamhet. Nej motivet är att det blir bättre när vi nyttjar den kunskap och det engagemang som finns i den idéburna sektorn.

Samverkan

Ärendet behandlas i förvaltningens centrala samverkansgrupp 2020-08-19.

Bilagor

1. Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 – 2024
2. Basutvärdering

Ärendet

Kommunstyrelsen har gett idrotts- och föreningsnämnden med flera nämnder möjlighet att yttra sig över föreliggande förslag till plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024.

Nämndens yttrande ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 31 augusti.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Världshälsoorganisationens (WHO) etablerade 2010 nätverket *Age-friendly Cities and Communities*. Idag ingår 1000 städer i nätverket och sedan 2015 är Göteborg är en av dem. WHO startade nätverket med anledning av två globala trender: en åldrande befolkning och ökad urbanisering.

Medlemskapet är ett åtagande att lyssna till äldres behov, planera för, genomföra, utvärdera och följa upp att staden blir mer åldersvänlig.

I medlemskapet ingår att följa ett specifikt tillvägagångsätt i fyra faser. Fas ett är en Basutvärderingen som redan genomförts i Göteborg (se bilaga 2).

Fas två innebär att ta fram en strategisk plan för att skapa Åldersvänliga Göteborg. I juni 2019 erhöll stadsledningskontoret kommunstyrelsens uppdrag att ta fram förslag till en sådan plan. Det är detta förslag som nämnden nu ges möjlighet att yttra sig över (se förslag i bilaga 1).

Därefter följer fas tre och fyra, som består av att implementera och att utvärdera arbetet.

Förslaget

Precis som övriga världen står Göteborg inför en demografisk utmaning och ökad urbanisering. Syftet med ett medlemskap är att främja utbyte av erfarenheter och ömsesidigt lärande mellan städer och samhällen i hela världen.

Förhållningssättet inom Åldersvänliga Göteborg är att se den äldre som en samhällsdeltagare, och att skapa förutsättningar för Göteborg att bli en bättre plats att åldras på. Detta görs genom att ta ett tvärsektoriellt grepp, vilket innebär att äldres behov har betydelse i de allra flesta samhällsfrågor, inte bara som en del i området vård och omsorg. Det handlar också om hur staden utformar sina miljöer. Det handlar om hur äldre kan röra sig på platser och närmiljöer i staden, och om huruvida det finns bra bostäder där människor kan åldras med full delaktighet och livskvalitet.

Planen är ett staden-övergripande styrdokument. Förslaget innehåller 18 aktiviteter fördelade på sex fokusområden. Enligt förslaget ges idrotts- och föreningsnämnden inte huvudansvar för någon aktivitet men däremot ett samverkande ansvar för en aktivitet (3.1 Aktivitetskompis).

Nedan följer en beskrivning av de sex fokusområdena med tillhörande ”målbild” och föreslagna aktiviteter med ansvarsförläggning och indikatorer.

1. Mobilitet

Målbild: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden.

Aktivitet	Ansvar	Indikator
1.1 Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring	Trafiknämnden	Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade
1.2 Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar	Trafiknämnden, Park- och Naturnämnden	Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar
1.3 Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning
1.4 Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter	Huvudansvarig: Trafiknämnden Andra ansvariga: Fastighetsnämnden Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Påbörjat utvecklingsprojekt
1.5 Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden	Trafiknämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer
1.6 Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk	Huvudansvarig: Trafiknämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg

2. Bostäder

Målbild: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov

Aktivitet	Ansvar	Indikator
2.1 Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB, Fastighets- nämnden	Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus
2.2 Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga	Fastighets- nämnden	Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighets-märkta bostäder Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea
2.3 Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Samverkande ansvar: Fastighetsnämnden	Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet
2.4 Erbjuder rådgivning till seniorer som vill byta bostad	Nämnden för konsument- och medborgarservice	Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad
2.5 Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året	Förvaltnings AB Framtiden	Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar

3. Social delaktighet och inkludering

Målbild: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Aktivitet	Ansvar	Indikator
3.1 Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Huvudansvariga: Kulturnämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Nämnden för konsument och medborgarservice, Idrott – och föreningsnämnden	Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis
3.2 Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden
3.3 Konzeptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser
3.4 Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Trafiknämnden och Park- och naturnämnden	Antal pratbänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna

4. Stadsmiljö och stadsutveckling

Målbild: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov

Aktivitet	Ansvar	Indikator
4.1 Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys	Huvudansvar: Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden Samverkande ansvar: Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice	Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklingsprocesser Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen

5. Samhällsstöd och service

Målbild: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.

Aktivitet	Ansvar	Indikator
5.1 Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Kulturnämnden	Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen En övergripande modell och arbetsätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen

6. Information och kommunikation

Målbild: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.

Aktivitet	Ansvar	Indikator
6.1 Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice och Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman

Förvaltningens bedömning

Helheten

Förvaltningen gör bedömningen att angreppssättet med tillämpning av WHO:s handbok och samverkan/utbyte med andra städer kan säkerställa såväl långsiktighet som aktualitet i arbetet.

Vidare konstaterar vi att stora delar av planen behandlar sakområden som ligger utanför idrotts- och föreningsförvaltningens kompetens varför idrotts- och föreningsnämnden följdriktigt inte heller ges huvudansvar för någon aktivitet.

Likväl tror vi att idrotts- och föreningsförvaltningen, i rollen som kontaktyta mot civilsamhället och dess organisationer, kan spela en roll inom samtliga fokusområden. En generell synpunkt är just att föreningslivet i allmänhet och pensionärsorganisationerna i synnerhet kan och bör ges mer utrymme i det

fortsatta arbetet än vad som framgår av föreliggande förslag. Detta betyder inte att idrotts- och föreningsnämnden behöver ges ett särskilt ansvar inom varje fokusområde och aktivitet. Det är däremot en uppmaning till de som ges huvudansvar för respektive aktivitet att gärna vända sig till idrotts- och föreningsförvaltningen för hjälp att etablera kontakt och samverka med civilsamhällets organisationer.

Det är också en uppmaning att inom ramen för fortsatt arbete med åldervänligt Göteborg avsätta resurser för stöd till föreningslivets aktiviteter och förutsättningar att såväl erbjuda äldre verksamhet och mötesplatser som att bättra tillvara den resurs som stadens äldre utgör.

Enligt förslaget begränsas idrotts- och föreningsnämndens samverkansansvar till fokusområde tre, Social delaktighet och inkludering. Idrotts- och föreningsnämndens reglemente ger nämnden uppgifter och ansvar att ”aktivt bidra i den strategiska stadsplaneringen i staden tillsammans med andra nämnder, styrelser, samhällsorgan och enskilda”. Den stund nämnden också är en investerande nämnd och ansvarar för stöd till föreningslivet menar vi att idrotts- och föreningsnämnden bör ges ett medverkansansvar även för fokusområde 4, Stadsmiljö och stadsutveckling.

Utöver ovanstående generella synpunkter avstår vi från att lämna mer specifika synpunkter på fokusområde 1, 2, 5 och 6 ovan. Nedan redovisas synpunkter avseende fokusområde tre respektive fyra samt Bedömning av ekonomisk dimension.

Fokusområde 3 Social delaktighet och inkludering

Fokusområdet innehåller fyra förslag till aktiviteter och idrotts- och föreningsnämnden ges enligt förslaget ett samverkansansvar för en av dessa; Aktivitet 3.1 = *Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis*.

Stadsledningskontorets frågor om synpunkter på planens utformning, innehåll och ansvarsförläggning:

1. *Ger fokusområdenas delmål, aktiviteter och indikatorer ledning och stöd för att nå planens mål?*

Svar: Idrotts- och föreningsförvaltningen gör bedömningen att förslagen till delmål, aktiviteter och indikatorer inom fokusområde tre ger tillräcklig ledning och tillräckligt stöd för att påbörja arbetet inom ramen för detta angreppssätt. Kontinuerligt kan sedan aktiviteter och indikatorer revideras och kompletteras.

2. *I några aktiviteter finns flera utpekade huvudansvariga nämnder eller styrelser. Vi vill att ni berörda nämnder och styrelser väljer någon eller*

några av dessa aktiviteter där ni är den enda huvudansvariga nämnd eller styrelse.

Svar: Idrotts- och föreningsförvaltningen gör bedömningen att denna fråga inte är riktad till idrotts- och föreningsnämnden då nämnden enligt förslaget inte ges huvudansvar för någon aktivitet.

3. *Finns det någon aktivitet som ni har blivit utpekad med samverkande ansvar men som ni ser att ni vill och kan ta huvudansvaret för?*

Svar: Nej

Övriga synpunkter på Fokusområde 3:

Idrotts- och föreningsnämnden ges enligt förslaget samverkandeansvar för aktivitet 3.1 Aktivitetskompis där Kulturnämnden föreslås ha huvudansvaret. Beträffande förslag 3.2 och 3.3 föreslås att Nämnden för Äldre samt vård och omsorg ges huvudansvaret. Idrotts- och föreningsnämnden ges här ingen roll. Idrotts- och föreningsförvaltningen ser stora likheter/gemensamma nämnare i förslag 3.1, 3.2 och 3.3. Inom ramen för dessa tre aktiviteter tycker vi att det är extra viktigt att engagera föreningslivet.

För att arbetet med dessa tre uppdrag, inklusive ambitionen att engagera föreningslivet, ska bli så effektivt som möjligt föreslår vi att:

- huvudansvaret samlas hos en nämnd
- idrotts- och föreningsnämndens ges samverkandeansvar inom var och en av dessa tre aktiviteter

Fokusområde 4 Stadsmiljö och stadsutveckling

Fokusområdet innehåller ett förslag till aktivitet; *Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.* Idrotts- och föreningsnämnden ges enligt förslaget inget särskilt ansvar för detta Fokusområde/aktivitet.

Stadsledningskontorets frågor om synpunkter på planens utformning, innehåll och ansvarsförläggning:

1. *Ger fokusområdenas delmål, aktiviteter och indikatorer ledning och stöd för att nå planens mål?*

Svar: Idrotts- och föreningsförvaltningen gör bedömningen att förslagen till delmål och aktivitet inom fokusområde fyra ger tillräcklig ledning och tillräckligt stöd för att påbörja arbetet. Kontinuerligt kan sedan aktiviteter revideras och kompletteras. Beträffande förslag till indikatorer är vi mer kritiska.

Beträffande den första indikatorn; *”Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklingsprocesser”*, är det otydligt vad som är tänkt att vara nämnare. Avses andel av alla seniorer i staden eller andel av de som faktiskt deltar? I det förstnämnda alternativet blir nämnaren så stor att det rimligen kommer att handla om promille snarare än procent. Det andra alternativet blir olyckligt som styrinstrument då värdet stiger om seniorer som tidigare deltagit fortsatt inte motiveras att delta. Här är det bättre att använda rena antalsuppgifter eller möjligen kombinationen antal och varav för första gången.

Den andra indikatorn; *”Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen”*, menar vi kan utgå. Det är inte alls självklart att fler nya metoder ger kvalitetsförbättringar – det kan faktiskt bli tvärtom.

- 2. I några aktiviteter finns flera utpekade huvudansvariga nämnder eller styrelser. Vi vill att ni berörda nämnder och styrelser väljer någon eller några av dessa aktiviteter där ni är den enda huvudansvariga nämnd eller styrelse.*

Svar: Idrotts- och föreningsförvaltningen gör bedömningen att denna fråga inte är riktad till idrotts- och föreningsnämnden då nämnden enligt förslaget inte ges huvudansvar för någon aktivitet.

- 3. Finns det någon aktivitet som ni har blivit utpekad med samverkande ansvar men som ni ser att ni vill och kan ta huvudansvaret för?*

Svar: Nej

Övriga synpunkter på Fokusområde 4:

Idrotts- och föreningsnämnden ges enligt förslaget inget särskilt ansvar för detta fokusområde/aktivitet. Idrotts- och föreningsnämndens reglemente ger nämnden uppgifter och ansvar att *”...aktivt bidra i den strategiska stadsplaneringen i staden tillsammans med andra nämnder, styrelser, samhällsorgan och enskilda”*. Den stund nämnden också är en investerande nämnd och ansvarar för stöd till föreningslivet menar vi att idrotts- och föreningsnämnden bör ges ett medverkandeansvar även inom detta fokusområde.

Bedömning av ekonomisk dimension

Stadsledningskontorets frågor om den ekonomiska dimension:

Stadsledningskontoret önskar att nämnderna/styrelserna uppskattar ekonomiska kostnader enligt följande:

- 1. Inom ram: Beskriv vilka aktiviteter som ni kan genomföra inom nuvarande ekonomisk ram och uppdrag utan att det får några betydande konsekvenser för verksamheten.*

2. Inom ram med konsekvenser: Aktiviteter som kan göras inom nuvarande ekonomisk ram men som kräver omprioritering inom verksamheten. Beskriv vilka konsekvenser det skulle ge för verksamheten och vad som eventuellt skulle prioriteras bort i förmån för genomförande av aktiviteten.
3. Utökad ram: Aktiviteter som inte ryms inom nuvarande ekonomisk ram. Ange uppskattad kostnad för dessa och specificera vad kostnaden behövs för (såsom personella resurser, material, hyra).
4. Inom ram utifrån samverkan: Finns det möjlighet att genom samverkan att finansiera genomförandet av aktivitet? Hur mycket kan nämnden/styrelsen finansiera och hur mycket behöver andra nämnder/styrelser finansiera för genomförandet av aktivitet inom ram?

Idrotts- och föreningsförvaltningens förslag till svar: Nämnden kan inte i detta skede lämna ett så detaljerat svar som stadsledningskontoret efterfrågar. I rollen som samverkande vet vi i dagsläget inte tillräckligt mycket om vilka förväntningar som kommer att finnas på vår medverkan. Vi vet inte heller om vi ska vara medverkande inom ett fokusområde och för en aktivitet eller för flera som vi ovan öppnar för. Vi får tillsvidare nöja oss med några konstateranden:

1. Vi uppmanar samtliga nämnder med huvudansvar för enskilda aktiviteter i denna plan att vända sig till idrotts- och föreningsförvaltningen för hjälp att etablera kontakt och samverkan med civilsamhällets organisationer. Denna medverkan löser vi inom ordinarie ramar som en del av vårt grunduppdrag. Samtidigt uppmanar vi huvudansvarig nämnd att reservera medel för bidrag till föreningslivet så att de kan medverka utan att det tar resurser från deras ordinarie verksamhet.
2. Vi kan notera att stadsledningskontoret själva i remissmaterialet konstaterar att aktivitet 3.1 är en aktivitet som kräver extra resurser.
3. Vi utgår från att det nu i första hand är nämnder med huvudansvar som får bedöma ekonomiska effekter och behov utökade ramar och att det också är hos dem som sådana extra kostnader skall bokföras.

Anders Ramsby

Lotta Lidén Lundgren

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef

Utdrag ur Protokoll (nr 7)
Sammanträdesdatum: 2020-08-26

Svar på remiss: Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

§ 61, diarienummer N043-0129/20

Beslut

1. Nämnden för konsument- och medborgarservice tillstyrker förslaget för Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 med några justeringar och förtydliganden angivna i detta yttrande.
2. Nämnden för konsument- och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för konsument- och medborgarservice förklarar beslutet omedelbart justerat.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-06-23 med bilagan Formulär för synpunkter och ansvar Konsument- och medborgarservice.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2020-08-26

Vid protokollet

Sekreterare

Irene Gustafsson

Ordförande

Björn Jedvert (L)

Justerande

Jesper Berglund (V)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-06-23

Diarienummer N043-0129/20

Handläggare

Malin Brunström Grek

Telefon: 031-3650980

E-post: malin.grek@kom.goteborg.se

Svar på remiss om Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I nämnden för konsument- och medborgarservice:

1. Nämnden för konsument- och medborgarservice tillstyrker förslaget för Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 med några justeringar och förtydliganden angivna i detta yttrande.
2. Nämnden för konsument- och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för konsument- och medborgarservice förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Nämnden för konsument- och medborgarservice har fått möjlighet att yttra sig över Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024. Svar på remissen ska lämnas senast den 31 augusti 2020. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Förvaltningen bedömer att de utgångspunkter, delmål och insatser som anges i planen är väsentliga och önskar inte stryka några eller inkludera fler, men att ansvarsfördelningen behöver justeras och innebörden av insatserna förtydligas. Förvaltningen gör bedömningen att konsument- och medborgarservice inte kan vara huvudansvarig för någon av de utpekade aktiviteterna. Under förutsättning att konsument- och medborgarservice fortsätter ha den stödjande roll som förvaltningen har idag så bedömer vi att insatserna inte kommer att innebära ökade kostnader. Skulle uppdraget för konsument- och medborgarservice del bli större än så, behöver nämnden ytterligare resurser då detta inte ryms inom befintlig budgetram.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att insatserna inte kommer att innebära ökade kostnader för nämnden under förutsättning att förvaltningen fortsatt har den stödjande roll som beskrivs i stycket ”Förvaltningens bedömning”.

Skulle uppdraget för konsument- och medborgarservice del bli större än en stödjande roll, behöver nämnden ytterligare resurser då detta inte ryms inom befintlig budgetram.

Planen förväntas ha positiv inverkan på invånarnas ekonomiska situation, utifrån stödet med budgetrådgivning för seniorer som funderar på att byta bostad.

Bedömning ur ekologisk dimension

Konsument- och medborgarservice ställer sig bakom stadsledningskontorets bedömning och delar synen på åldersvänliga städer som en del i att främja delaktighet för äldre personer, gävänliga miljöer samt att aktiviteter riktade mot att underlätta och öka användning av kollektivtrafik bidrar till att minska miljöpåverkan. Strävan efter att öka tillgänglighet i gångstråk, med sittvänliga och attraktiva närmiljöer bidrar också till en stad utformad för minskat resande där alla generationer kan leva med goda villkor.

Därtill vikten av att placera träffpunkter och kunskapshöjande insatser strategiskt över hela staden för att minska på onödiga resor.

Överhuvudtaget har den föreslagna planen utformats för att främja en långsiktig hållbarhet och med ett miljöfokus.

Bedömning ur social dimension

Konsument- och medborgarservice ställer sig bakom stadsledningskontorets bedömning och delar synen på att arbetet med Åldersvänliga Göteborg har en tydlig social dimension. Benämningen Åldersvänlig förtydligar att Göteborgs Stad ska vara inkluderande och tillgänglig för alla åldersgrupper. De aktiviteter och anpassningar som görs för äldre invånare kommer också att vara till nytta för hela befolkningen. Även de aktiviteter som särskilt riktas för att göra staden och dess utbud tillgänglig för äldre har en social dimension, då den gemensamma arenan kommer att delas av en ökad åldersmässig bredd av befolkningen.

En hållbar samhällsutveckling förutsätter att alla invånargrupperns behov beaktas och tas tillvara. WHO:s arbete, liksom forskning om folkhälsa, visar att en bra start i livet är viktigt för en bra ålderdom, och att aktörer måste arbeta ur ett livscykelperspektiv. Barn och äldre har många gemensamma behov i boendemiljöer och stadsmiljöer. Några exempel är närhet till grönska, sociala funktioner och målpunkter, tydliga och separerade stråk för gång och cykel, lättillgänglig kollektivtrafik och boendemiljöer. Det är positivt för barn att äldres resurser och engagemang tas till vara i boendemiljön, i föreningslivet, och i skolan. Basutvärderingen visar på att många äldre personer är positiva till generationsmöten. En stad som planeras för personer under åtta och över åttio år är bra för alla.

Den föreslagna planen har betydelse ut ett jämställdhetsperspektiv. Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor. Dessa uppstår exempelvis genom att kvinnor i pensionsåldern ofta har sämre ekonomiska förutsättningar, samtidigt som kvinnors åldrande ofta leder till tidigare funktionsnedsättningar tillsammans med högre livslängd jämfört med män. Detta innebär fler år med ökade behov och svag ekonomi.

Mångfald är en del av den sociala dimensionen. Genom att öppna upp planens föreslagna satsningar till fler målgrupper än bara äldre, så som minoritetsgrupper, människor med funktionsvariationer med flera, kan planen bidra till en ökad inkludering och tillgodogörande av mänskliga rättigheter i större skala. Planen bedöms kunna utgöra ett bra komplement till stadens arbete med Agenda 2030 och Jämlik stad.

Bilaga

1. Formulär för synpunkter och ansvar Konsument- och medborgarservice

Ärendet

Nämnden för konsument- och medborgarservice har fått möjlighet att yttra sig över Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024. Svar på remissen ska lämnas senast den 31 augusti 2020. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 maj 2020 enligt stadsledningskontorets förslag att skicka Underlag till Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 på remiss till berörda nämnder och styrelser.

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är ett staden-övergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Bakgrund till uppdraget är kommunstyrelsens beslut 2019-06-12, § 498, att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärderingen som tidigare tagits fram. Planen har tagits fram utifrån Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer genom att samarbeta med berörda förvaltningar och bolag samt seniorer. Ärendet skickas på remiss för ytterligare förankring genom att hämta in synpunkter om utformning av fokusområdenas målbilder och aktiviteter med tillhörande indikatorer, tydliggöra ansvarsfördelning och bedömning av ekonomisk dimension. Planen har tagits fram under ledning av Senior Göteborg, i tvärsektoriell samverkan med fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, park- och naturförvaltningen, kulturförvaltningen, idrotts- och föreningsförvaltningen, konsument- och medborgarservice samt förvaltningar med ansvar för äldre samt vård och omsorg och Förvaltnings AB Framtiden.

Stadsledningskontoret önskar svar på följande frågor:

Synpunkter om planens utformning och innehåll:

1. Ger fokusområdenas delmål, aktiviteter och indikatorer den ledning och stöd för att nå planens mål? Om inte, vad saknas och/eller vad kan förbättras?

Förankring av ansvar:

1. I några aktiviteter finns flera utpekade huvudansvariga nämnder eller styrelser. Vi vill att ni berörda nämnder och styrelser väljer någon eller några av dessa aktiviteter där ni är den enda huvudansvariga nämnd eller styrelse.

2. Finns det någon aktivitet som ni har blivit utpekad med samverkande ansvar men som ni ser att ni vill och kan ta huvudansvaret för?

Stadsledningskontoret önskar att nämnderna/styrelserna som är remissinstans uppskattar ekonomiska kostnader enligt följande bedömning:

- 1. Inom ram: Beskriv vilka aktiviteter som ni kan genomföra inom nuvarande ekonomisk ram och uppdrag utan att det får några betydande konsekvenser för verksamheten.*
- 2. Inom ram med konsekvenser: Aktiviteter som kan göras inom nuvarande ekonomisk ram men som kräver omprioritering inom verksamheten. Beskriv vilka konsekvenser det skulle ge för verksamheten och vad som eventuellt skulle prioriteras bort i förmån för genomförande av aktiviteten.*
- 3. Utökad ram: Aktiviteter som inte ryms inom nuvarande ekonomisk ram. Ange uppskattad kostnad för dessa och specificera vad kostnaden behövs för (såsom personella resurser, material, hyra).*
- 4. Inom ram utifrån samverkan: Finns det möjlighet att genom samverkan finansiera genomförandet av aktivitet? Hur mycket kan nämnden/styrelsen finansiera och hur mycket behöver andra nämnder/styrelser finansiera för genomförandet av aktivitet inom ram?*

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att de fokusområdets delmål, aktiviteter och indikatorer som anges i planen där nämnden för konsument- och medborgarservice är berörd är väsentliga och önskar inte stryka några eller inkludera fler.

När det gäller frågan om beskrivningen av delmålen, aktiviteterna och indikatorerna ger den ledning och det stöd som behövs för att nå planens mål så anser förvaltningen att beskrivningen av insatserna behöver förtydligas, vilka anges här nedan.

Gällande förankring av ansvar så bedömer konsument- och medborgarservice att nämnden inte ensam, eller alls, bör axla huvudansvaret enligt förslagen i planen. Ansvarsfördelningen behöver därmed justeras och innebörden förtydligas. Se resonemang under respektive aktivitet.

Behov av förtydliganden

- **Aktivitet 2.4: Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad**

Beskrivning i planen: *Idag erbjuder staden kostnadsfri konsumentrådgivning, budget- och skuldrådgivning och anpassade rådgivningsföreläsningar till olika grupper.*

Aktiviteten handlar om att ge Konsumentrådgivning och Budget- och skuldrådgivning ett särskilt uppdrag att erbjuda kostnadsfri rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad gällande alla boendeformer. Budget- och skuldrådgivning kan hjälpa seniorer att visualisera kostnader i samband med funderingar på att flytta. Det kan handla om att lägga upp budget inför sälj och köp vid flytt. Konsumentrådgivning kan erbjuda vägledning avtalsrättsliga delar gällande flyttfirma och flyttstädning. I samband med uppdraget behöver verksamheterna göra riktade utskick till målgruppen.

Föreslaget huvudansvar i planen: *Nämnden för konsument- och medborgarservice*

Förvaltningens kommentar:

Vi föreslår att Boplats tilldelas huvudansvaret. Nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för äldre samt vård och omsorg kan ha ett samverkande ansvar.

Boplats har stor kunskap om hur personer praktiskt ska gå tillväga för att byta bostad och har god kunskap om bostadsmarknaden i Göteborg. Verksamheten arbetar redan målgruppsanpassat för yngre och kan göra det även till seniorer. Boplats har kompetensen som behövs för att ge stöd till den som önskar söka/byta lägenhet.

Konsument- och medborgarservice kan genom konsumentrådgivningen bidra med avtalsrättslig rådgivning gällande exempelvis flyttfirmor och företag som säljer flyttstädning. Hyresrättsliga frågor ingår dock inte i konsumenträtten. Dessa frågor hänvisas av verksamheten till Hyresgästföreningen. Budget- och skuldrådgivningen kan hjälpa seniorer att visualisera kostnader och lägga upp en budget i samband med funderingar på att flytta. Dessa aktiviteterna kan, beroende på efterfrågan, genomföras inom befintlig ram.

Konsument- och medborgarservice kan också genom webbstrategiska enheten erbjuda stöd att ta fram enklare e-tjänster inom befintligt uppdrag och budgetram. Förvaltningen kan också hjälpa till att utveckla mer komplexa beräknatjänster för att exempelvis visualisera kostnader. Detta innebär dock ett utvecklingsarbete och kostnad som inte ryms inom befintligt uppdrag och som inte kan uppskattas innan kraven är satta för respektive sådan tjänst.

Skulle uppdraget för konsument- och medborgarservice del bli större än så, eller om efterfrågan på rådgivning blir väldigt stor, behöver nämnden ytterligare resurser då detta inte ryms inom befintlig budgetram.

Nämnden för äldre samt vård och omsorg har värdefull kontakt med seniorer och föreningar och blir en viktig part för att nå ut med information om att denna rådgivning finns. De kan också säkerställa att aktiviteterna motsvarar de behov och förväntningar som målgruppen seniorer efterfrågar.

Denna insats behöver utgå från kunskap om vad seniorerna efterfrågar. De berörda förvaltningarna behöver gemensamt kartlägga vilka behov som finns hos målgruppen. Genom att utnyttja de kompetenser, kunskaper och kanaler som finns, på föreslaget sätt, skulle aktiviteten bli mer behovsanpassad.

- **Aktivitet 3.1: Aktivitetskompis**

Beskrivning i planen: *Kulturnämnden får i uppdrag att ta fram plattformen där volontärer, äldre och andra som vill gå på aktiviteter kan matchas ihop. Uppdraget bör samverkas med nämnden för äldre samt vård och omsorg och nämnd för konsument- och medborgarservice. Det är önskvärt om intressepoolen går att sortera geografiskt där personer som bor i samma närmiljö och kan möjliggöra samåkning till aktiviteter. Alla göteborgare ska kunna delta i Aktivitetskompis då deltagarna matchas ihop utifrån intresse. Det finns olika initiativ i staden samt i civilsamhället som går att ta inspiration och lärdomar från samt samverka med.*

Föreslaget huvudansvar i planen: *Kulturnämnden*

Samverkande ansvar: *Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Nämnden för konsument och medborgarservice, Idrotts- och föreningsnämnden*

Förvaltningens kommentar:

Vi ser att nyttan och problemställningen med aktiviteten behöver förtydligas för att skapa förståelse över vad behovet innebär. För att denna satsning ska ge värde för målgruppen så behöver därför först en behovsanalys genomföras. Vad önskar målgruppen och hur önskar man att kontakten ska se ut? Är det en digital plattform som efterfrågas?

Om det är en plattform som ska utvecklas så föreslår vi att Intraservice tilldelas ett kompletterande huvudansvar då det är de som behöver bygga själva plattformen.

Konsument- och medborgarservice kan stötta i att ta fram behovsanalysen i samverkan med nämnden för äldre samt vård och omsorg. Konsument- och medborgarservice kan också bidra med kompetens och stötta utifrån befintligt uppdrag kopplat till e-tjänstutveckling. Skulle uppdraget för konsument- och medborgarservice del bli större än så kan det bli svårt att utföra uppdraget inom befintlig budgetram.

Trygghetsaspekten är viktig för att de olika grupperna inom målgruppen äldre ska känna tillit och känna sig trygga i att nyttja denna tjänst. Ett alternativ, eller första steg, skulle därför kunna vara att träffpunkter arrangerar gruppaktiviteter och liknande.

Denna aktivitet skulle också vinna på att redan från start bygga samverkan med idéburen sektor som redan jobbar med målgruppen och volontärer. Liknande satsningar görs redan inom olika områden där möjlighet kan finnas att förstärka det som redan existerar.

- **Aktivitet 4.1. Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser**

Beskrivning i planen: *Tillgängliggöra de dialogmetoder som finns och används i stadens fysiska planering. Skapa nya arbetssätt i samverkan för att hitta en bredare representation och inkludera äldre personer med olika behov i processen. Det är väsentligt med dialog och deltagande tidigt i stadsutvecklingsprocessen. Byggnadsnämnden, Trafiknämnden och Park- och Naturnämnden har huvudansvaret att genomföra aktiviteten. Kulturnämnden har en samverkande roll att bistå i medborgardialoger, som kan exempelvis kombineras med kulturupplevelser, vilket kan synliggöra sociala och kulturella värden i stadsutvecklingsprocesser.*

Föreslaget huvudansvar i planen: *Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden*

Samverkande ansvar: *Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice*

Förvaltningens kommentar:

Redan idag pågår ett flertal aktiviteter som inte begränsas av ålder. Exempelvis digital tvilling, göteborgsförslaget och medborgardialoger. Vårt förslag är att utgå från befintliga aktiviteter och vid behov utveckla dessa, istället för att skapa nya.

Konsument- och medborgarservice kan bidra med kompetens kring dialogmetoder och perspektiv på demokrati, samt stöd i metoder kring att ta reda på medborgarnas behov inom befintlig ram. Förvaltningen kan också tillhandahålla plattform för samråd via medborgarkontoren samt sprida information genom våra kanaler. Detta inom befintlig ram och uppdrag.

Nämnden för äldre samt vård och omsorg kan vara en viktig samverkande part i informationsspridning gentemot målgruppen. Vi föreslår därför att även de tilldelas ett samverkande ansvar.

- **Aktivitet 5.1: Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer**

Beskrivning i planen: *Aktiviteten bör samordnas som en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga för att möjliggöra ett helhetsgrepp för att minska det digitala utanförskapet hos göteborgarna. En arbetsgrupp kan bildas för att inventera de satsningar som pågår och analysera hur det digitala utanförskapet ser ut bland seniorer och andra riskgrupper och individer i staden. Utifrån behov hos målgrupper och individer kan staden utforma lämpliga insatser. Utifrån inventering och analys kan staden erbjuda personlig hjälp i hemmet och i smågrupper för att både öka digital kompetens och möjliggöra nya sociala kontakter i seniorers närmiljö. Bra vore också om Göteborg hade en fast plats dit invånare kan komma med sina frågor, få utbildning, föreläsningar och få låna hem tekniska prylar. Helsingborgs stad har ett så kallat Digidel-center som kan vara en förebild. I de kompetenshöjande insatserna ska seniorers egna kunskaper tas tillvara genom att uppmana och skapa förutsättningar för att seniorer ska kunna utbilda andra seniorer.*

Föreslaget huvudansvar i planen: *Nämnden för konsument- och medborgarservice*

Samverkande ansvar: *Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Kulturnämnden*

Förvaltningens kommentar:

Vi ser att ansvarsfördelning behöver justeras. Ansvaret för att motverka digitalt utanförskap oavsett målgrupp ligger på biblioteken och därmed på kulturnämnden. Vi ser därför att kulturnämnden bör stå som huvudansvarig för denna aktivitet tillsammans med nämnden för äldre samt vård och omsorg eftersom aktiviteten till stor del riktas sig mot deras målgrupp.

Digidel-centret som beskrivs ligger vanligtvis som en del inom biblioteksverksamheten. Den lokala tillgängligheten är viktig för att skapa likvärdiga möjligheter för alla att ta del av aktiviteterna och få värdefull kunskap som skapar mer likvärdiga möjligheter i samhället. Det finns redan idag mycket kunskap inom stadsdelarna och många aktiviteter genomförs redan. Denna kunskapen behöver samlas genom en ordentlig inventering och kartläggning. Vi ser därför att aktiviteten består av två delar: kartläggning samt genomförande av aktiviteter som motsvarar behoven.

Projektet Digitalguide 65 som pågår fram till 31 oktober 2020 erbjuder redan guidning, utbildning och stöd för att underlätta för äldre att använda sig av digitala tjänster. Denna satsning ser vi som ett bra alternativ att permanenta och utveckla.

Konsument- och medborgarservice kan vara en samverkande part och bidra med att i inledningsskedet kartlägga och analysera medborgares och användares behov, utifrån vårt befintliga uppdrag och inom befintlig ram. Aktiviteter för att motverka digitalt utanförskap skulle på sikt kunna vara något som integreras med medborgarkontoren. Vi kan även, tillsammans med kulturnämnden, ta fram utbildningsunderlag och stödmaterial som sedan kan användas på olika ställen geografiskt spridda över staden.

Framtagande av utbildningskoncept samt stödmaterial kan innebära utveckling av webbutbildning men också inköp av digital infrastruktur där målgruppen kan låna digital utrustning så som datorer och surfplattor. Denna kostnad ser vi inte ingår inom konsument- och medborgarservice ansvar då vi föreslår att kulturnämnden samt nämnden för äldre samt vård och omsorg tilldelas huvudansvaret.

Skulle uppdraget för konsument- och medborgarservice del bli större än så kan det bli svårt att utföra uppdraget inom befintlig budgetram.

- **Aktivitet 6.1: Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation**

Beskrivning i planen: *Utifrån användardriven innovation och användartest kan Göteborgs Stad förbättra och rikta sin information och kommunikation för att få bättre träffsäkerhet. Insamling av kunskap samt utförande av tester och analyser bör göras kontinuerligt då nya kanaler tillkommer ständigt. Kunskapen om äldres vanor att ta del av information behöver spridas till stadens olika verksamheter för att öka tillgängligheten.*

Föreslaget huvudansvar i planen: *Nämnden för konsument- och medborgarservice och Nämnden för äldre samt vård och omsorg*

Förvaltningens kommentar:

Vi ser att ansvarsfördelning behöver justeras. Huvudansvaret bör tilldelas nämnden för äldre samt vård och omsorg. Ett komplement skulle kunna vara att samverka med Senior Göteborg, som idag ligger på Stadsledningskontoret, då de är ett utvecklingscenter som arbetar med dessa frågor. Nämnden för konsument- och medborgarservice kan ha ett samverkande ansvar.

Konsument- och medborgarservice äger inte själva innehållet i informationen som andra förvaltningar ger ut, och ansvarar därför inte för andra förvaltningars information eller information kopplat till en specifik brukargrupp. Ansvaret för informationen, att utveckla den samt säkerställa att den når fram till rätt målgrupp går i linjen med berörd verksamhets ansvar. Vi ser därför att vår förvaltning inte kan stå som huvudansvarig för uppdraget.

Konsument- och medborgarservice kan bidra med kompetens och stötta i metoder och verktyg för att ta reda på medborgarnas behov och kommunikationsvanor, analysera och föreslå förbättringar inom ramen för vårt befintliga uppdrag.

Lotta Sjöberg

Karim Zendegani

Förvaltningsdirektör

Verksamhetschef Hållbar utveckling

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
<p>Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden</p>	
<p><i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade</p>	
<p><i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar</p>	
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p>	

<p><i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p>	
<p><i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p>	
<p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	
<p><i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p>	
<p><i>Indikator:</i> Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	
<p>Bostäder</p>	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p>	

<p><i>Indikator:</i> Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	
<p><i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	<p>För att kunna göra detta behövs kunskap om vad seniorerna efterfrågar. De berörda förvaltningarna behöver gemensamt kartlägga vilka behov som finns hos målgruppen.</p>
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	

<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	<p>Vi ser att nyttan och problemställningen med aktiviteten behöver förtydligas för att skapa förståelse över vad behovet innebär. För att denna satsning ska ge värde för målgruppen så behöver därför först en behovsanalys genomföras. Vad önskar målgruppen och hur önskar man att kontakten ska se ut? Är det en digital plattform som efterfrågas?</p> <p>Trygghetsaspekten är viktig för att de olika grupperna inom målgruppen äldre ska känna tillit och känna sig trygga i att nyttja denna tjänst. Ett alternativ, eller första steg, skulle därför kunna vara att träffpunkter arrangerar gruppaktiviteter och liknande. Denna aktivitet skulle vinna på att redan från start bygga samverkan med idéburen sektor som redan jobbar med målgruppen och volontärer. Liknande satsningar görs redan inom olika områden där möjlighet kan finnas att förstärka det som redan existerar.</p>
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i></p>	

Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser	
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts</p> <p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	
Stadsmiljö och stadsutveckling	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Redan idag pågår ett flertal aktiviteter som inte begränsas av ålder. Exempelvis digital tvilling, göteborgsförslaget och medborgardialoger. Vårt förslag är att utgå från befintliga aktiviteter och vid behov utveckla dessa, istället för att skapa nya.</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan bidra med kompetens kring dialogmetoder och perspektiv på demokrati, samt stöd i metoder kring att ta reda på medborgarnas behov inom befintlig ram. Förvaltningen kan också tillhandahålla plattform för samråd via medborgarkontoren samt sprida information genom våra kanaler. Detta inom befintlig ram och uppdrag.</p>
Samhällsstöd och service	

<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p> <p>En övergripande modell och arbetsätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	<p>Digidel-centret som beskrivs ligger vanligtvis som en del inom biblioteksverksamheten. Den lokala tillgängligheten är viktig för att skapa likvärdiga möjligheter för alla att ta del av aktiviteterna och få värdefull kunskap som skapar mer likvärdiga möjligheter i samhället. Det finns redan idag mycket kunskap inom stadsdelarna och många aktiviteter genomförs redan. Denna kunskapen behöver samlas genom en ordentlig inventering och kartläggning. Vi ser därför att aktiviteten består av två delar: kartläggning samt genomförande av aktiviteter som motsvarar behoven.</p> <p>Projektet Digitalguide 65 som pågår fram till 31 oktober 2020 erbjuder redan guidning, utbildning och stöd för att underlätta för äldre att använda sig av digitala tjänster. Denna satsning ser vi som ett bra alternativ att permanenta och utveckla.</p>
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring		
<i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar		
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området		
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		
<i>Aktivitet 8:</i>		

<p>Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p>		
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p>		
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p>	<p>Boplats</p> <p>Boplats har stor kunskap om hur personer praktiskt ska gå tillväga för att byta bostad och har god kunskap om bostadsmarknaden i Göteborg. Verksamheten arbetar redan målgruppsanpassat för yngre och kan göra det även till seniorer. De har kompetensen som behövs för att ge stöd till den som önskar söka/byta lägenhet.</p>	<p>Nämnden för konsument- och medborgarservice och Nämnden för äldre samt vård och omsorg kan ha ett samverkande ansvar.</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan genom konsumentrådgivningen bidra med avtalsrättslig rådgivning gällande exempelvis flyttfirmor och företag som säljer flyttstädning. Hyresrättsliga frågor ingår dock inte i konsumentträtten. Dessa frågor hänvisas av verksamheten till Hyresgästföreningen. Budget- och skuldrådgivningen kan hjälpa seniorer att visualisera kostnader och lägga upp en budget i samband med funderingar på att flytta. Dessa aktiviteterna kan, beroende på efterfrågan, genomföras inom befintlig ram.</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan också genom webbstrategiska enheten erbjuda stöd att ta fram enklare e-tjänster inom befintligt uppdrag och budgetram. Förvaltningen kan också hjälpa till att utveckla mer komplexa beräknatjänster för att exempelvis visualisera kostnader. Detta innebär dock ett utvecklingsarbete och kostnad som inte ryms inom befintligt uppdrag och som inte kan uppskattas innan kraven är satta för respektive sådan tjänst.</p>

		Nämnden för äldre samt vård och omsorg har värdefull kontakt med seniorer och föreningar och blir en viktig part för att nå ut med information om att denna rådgivning finns. De kan också säkerställa att aktiviteterna motsvarar de behov och förväntningar som målgruppen seniorer efterfrågar.
<i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)		
<i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Kulturnämnden Vi föreslår att Intraservice tilldelas ett kompletterande huvudansvar då det är de som behöver bygga själva plattformen.	Nämnden för konsument- och medborgarservice, Intraservice samt Nämnden för äldre samt vård och omsorg Konsument- och medborgarservice kan stötta i att ta fram behovsanalysen, i samverkan med Nämnden för äldre samt vård och omsorg. Konsument- och medborgarservice kan stötta utifrån befintligt uppdrag kopplat till e-tjänstutveckling.
<i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden		
<i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden		

<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p>	<p>Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden</p>	<p>Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice samt Nämnden för äldre samt vård och omsorg</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan bidra med kompetens kring dialogmetoder och perspektiv på demokrati, samt stöd i metoder kring att ta reda på medborgarnas behov inom befintlig ram. Förvaltningen kan också tillhandahålla plattform för samråd via medborgarkontoren samt sprida information genom våra kanaler.</p> <p>Nämnden för äldre samt vård och omsorg kan vara en viktig samverkande part i informationsspridning gentemot målgruppen. Vi föreslår därför att även de tilldelas ett samverkande ansvar.</p>
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p>	<p>Kulturnämnden samt Nämnden för äldre samt vård och omsorg</p> <p>Ansvar för att motverka digitalt utanförskap oavsett målgrupp ligger på biblioteken och därmed på Kulturnämnden. Vi ser därför att Kulturnämnden bör stå som huvudansvarig för denna aktivitet tillsammans med Nämnden för äldre samt vård och omsorg eftersom aktiviteten till stor del riktas sig mot deras målgrupp.</p>	<p>Nämnden för konsument- och medborgarservice</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan vara en samverkande part och bidra med att i inledningsskedet kartlägga och analysera medborgares och användares behov. Aktiviteter för att motverka digitalt utanförskap skulle på sikt kunna vara något som integreras med medborgarkontoren. Vi kan även, tillsammans med Kulturnämnden, ta fram utbildningsunderlag och stödmaterial som sedan kan användas på olika ställen geografiskt spridda över staden.</p>
<p><i>Aktivitet 18:</i></p>	<p>Nämnden för äldre samt vård och omsorg</p> <p>Nämnden för äldre samt vård och omsorg</p>	<p>Nämnden för konsument- och medborgarservice</p>

<p>Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p>	<p>bör vara ansvariga eftersom de har kommunikationsansvaret gentemot sina brukare.</p> <p>Ett komplement skulle kunna vara att samverka med Senior Göteborg, som idag ligger på Stadsledningskontoret, då de är ett utvecklingscenter som arbetar med dessa frågor.</p>	<p>Konsument- och medborgarservice äger inte själva innehållet i informationen som andra förvaltningar ger ut, och ansvarar därför inte för andra förvaltningars information, eller information kopplat till en specifik brukargrupp. Ansvaret för informationen, att utveckla den samt säkerställa att den når fram till rätt målgrupp går i linjen med berörd verksamhets ansvar. Vi ser därför att vår förvaltning inte kan stå som huvudansvarig för uppdraget.</p> <p>Konsument- och medborgarservice kan bidra med kompetens och stötta i metoder och verktyg för att ta reda på medborgarnas behov och kommunikationsvanor, analysera och föreslå förbättringar inom ramen för vårt befintliga uppdrag.</p>
---	--	--

Yttrande till Stadsledningskontoret över remiss gällande Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

§ 148, 0407/20

Beslut

1. Park- och naturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Stadsledningskontoret.
2. Park- och naturnämnden översänder yttrande från D, M, SD, L och C och som eget yttrande till Stadsledningskontoret.
3. Park- och naturnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2020-09-02

Yrkanden

Ingela Jedvert (L) yrkar på att anteckna ett eget yttrande till protokollet.

Catarina Börjesson (D), Åsa Hartzell (M), Björn Tidland (SD) och AnnaSara Perslow (C) undertecknar yttrandet från Ingela Jedvert (L).

Åsa Hartzell (M) yrkar att nämnden översänder yttrande från D, M, SD, L och C:
Åldersvänligt Göteborg som eget yttrande till Stadsledningskontoret.

Protokollsanteckning

Yttrande från D, M, SD, L och C: *Åldersvänligt Göteborg*:

Förvaltningen deltar redan idag i arbetet att ta vara på seniorer (och andra åldersgruppers) förslag. Förvaltningen kommer inte att bygga upp en egen organisation för dessa frågor utan kommer även fortsättningsvis ta tillvara medborgares synpunkter på detta sätt.

Justering

Omedelbar

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-09-23

Vid protokollet

Sekreterare

Anders Grönberg

Ordförande

AnnaSara Perslow (C)

Justerande

Martin Nilsson (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-09-02

Diarienummer 0407/20

Handläggare: Frida Wallentin

Telefon: 031-365 58 64

E-post: frida.wallentin@ponf.goteborg.se

Yttrande till Stadsledningskontoret över remiss gällande Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

Park- och naturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Stadsledningskontoret.

Park- och naturnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 20 maj 2020 enligt stadsledningskontorets förslag att remittera Underlag till Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till berörda nämnder och styrelser.

Planen innehåller förslag på aktiviteter som syftar till att uppnå det övergripande målet ”Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet”. Aktiviteterna är uppdelade i fokusområdena: Stadsmiljö, Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Samhällsstöd och service samt Information och kommunikation.

Förvaltningen uppmanas att svara på remissen genom att fylla i bilagorna: Formulär för synpunkter och Bedömning av ekonomisk dimension. Förvaltningen har i dessa bilagor lämnat synpunkter på de aktiviteter som särskilt berör förvaltningens arbete och ansvar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Genomförandet av föreslagna åtgärder enligt förslaget till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 – 2024 kommer innebära ökade kostnader både för investering och drift för park- och naturförvaltningen. De exakta kostnaderna är svåra att bedöma men en uppskattning av kostnaderna för de aktiviteter som påverkar park- och naturnämnden redovisas i Bilaga 2: Bedömning av ekonomisk dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förslaget förväntas ha en positiv inverkan på den sociala dimensionen för Göteborgs Stads invånare och besökare. Framför allt kommer det att påverka gruppen äldre positivt

men många av de åtgärder som gynnar gruppen äldre bidrar också till förbättrade villkor för personer med funktionsnedsättningar.

Bilagor

Bilaga 1: Formulär för synpunkter

Bilaga 2: Bedömning av ekonomisk dimension

Ärendet

Stadsledningskontoret har ombett park- och naturnämnden att lämna synpunkter på Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024. Yttrandet ska lämnas senast 2020-09-22.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har ombett park- och naturnämnden att lämna synpunkter på Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024.

Bakgrunden till uppdraget är kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 §498 att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärderingen som tidigare tagits fram. Planen har tagits fram utifrån Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer genom att samarbeta med berörda förvaltningar och bolag samt seniorer. Ärendet skickas nu på remiss för ytterligare förankring genom att inhämta synpunkter om utformning av fokusområdenas målbilder och aktiviteter med tillhörande indikatorer, tydliggöra ansvarsfördelning och bedömning av ekonomisk dimension.

Planen innehåller förslag på aktiviteter som syftar till att uppnå det övergripande målet ”Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet”. Aktiviteterna är uppdelade i fokusområdena: Stadsmiljö, Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Samhällsstöd och service samt Information och kommunikation.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen anser att ”Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 – 2024” är ett väl genomarbetat dokument som innehåller många förslag till inriktningar och aktiviteter som kan bidra till att göra Göteborgs Stad till en mer åldersvänlig stad.

Förvaltningen uppmanas att svara på remissen genom att fylla i bilagorna: Formulär för synpunkter och Bedömning av ekonomisk dimension. Förvaltningen har i dessa bilagor lämnat synpunkter på de aktiviteter som särskilt berör förvaltningens arbete och ansvar.

Jakob Andreasson
avdelningschef

Linda Nygren
förvaltningsdirektör

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden	Inga synpunkter
<i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring <i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade	Inga synpunkter
<i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar <i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar	Möjligheten att lämna synpunkter på var man anser att det behövs nya bänkar finns redan i och med appen "Anmäl hinder" där vem som helst kan anmäla så kallade enkelt avhjälpna hinder för fysisk tillgänglighet. Det är ett välfungerande system där frågorna hamnar hos rätt ansvarig förvaltning. Ett särskilt projekt för inventering av bänkar tillsammans med seniorer skulle innebära att mycket personalresurser skulle gå åt till att administrera och organisera, personalresurser som istället skulle kunna användas till att arbeta för att åtgärda de synpunkter som kommer in. Ett alternativ är därför att tillsammans med fastighetskontoret som håller samman stadens arbete för tillgänglighet för personer med fysiska och

	psykiska funktionshinder och appen "Anmäl hinder" diskutera hur man även när stadens seniorer inom tillgänglighetsarbetet.
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	Park- och naturförvaltningen arbetar ständigt med att hålla sina gångstråk i gott skick och med gott underhåll utifrån den budgetram som finns för drift och underhåll. Gångstråk är en typ av anläggning som park- och naturförvaltningen ansvarar för och driftekonomin ska räcka till så mycket mer. Det är viktigt att inte ett av förvaltningens ansvarsområden får ta en för stor del av budgeten i anspråk.
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i> Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	Inga synpunkter
Bostäder	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga</p>	Inga synpunkter

och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov	
<p><i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p><i>Indikator:</i> Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	Inga synpunkter Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i> Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	Inga synpunkter
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p>	Inga synpunkter

Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	
Social delaktighet och inkludering	
Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk	Inga synpunkter
<i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis <i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis	Inga synpunkter
<i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden <i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden	Inga synpunkter
<i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor <i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser	Inga synpunkter

<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts</p> <p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	<p>Om man skulle göra en liknande aktivitet som pratbänkar är det viktigt att det finns en organisation och kommunikationsinsatser kring detta för att det ska få någon effekt. De ekonomiska konsekvenserna som park- och naturförvaltningen redovisar i Bilaga 4 innefattar inte dessa kostnader utan bara kostnaderna för de fysiska bänkarna.</p>
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p>	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Delaktighet i stadsbyggnadsprocessen är inte något som särskilt bör inriktas på seniora medborgare. Medborgardialog ska inkludera alla grupper som berörs av aktuellt projekt. Inriktningen bör istället vara att få arbetet med medborgardialog i stadsbyggnadsprocessen att nå så många och varierade grupper som möjligt.</p> <p>De ekonomiska konsekvenserna av ett utökat dialogarbete är mycket svåra att bedöma innan en modell för hur dialogarbetet ska gå till är framtaget.</p>
<p>Samhällsstöd och service</p>	
<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala</p>	<p>Inga synpunkter</p>

<p>utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p> <p>En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	<p>Inga synpunkter</p>

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<i>Aktivitet 1:</i>		

Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring		
<i>Aktivitet 2:</i> Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar	Fastighetsnämnden	Trafiknämnden Park- och naturnämnden
<i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området	Trafiknämnden	Park- och naturnämnden
<i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden		
<i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga		
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 10:</i>		

Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad		
<i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)		
<i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis		
<i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden		
<i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor		
<i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Park- och naturnämnden	Nämnden för äldre samt vård och omsorg
<i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.	Byggnadsnämnden	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice
<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas		
<i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet		

Kommentarer

Kostnaderna för denna insats går inte att beräkna innan det är beslutat om vilka insatser som ska göras. Kostnaderna kommer främst att bestå av interna arbetskostnader.

Svar på remiss från kommunstyrelsen - Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

§ 339, 3926/20

Beslut

1. Trafiknämnden tillstyrker förslaget utifrån trafikkontorets yttrande.
2. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.
3. Trafiknämnden justerar ärendet omedelbart.

Handling/ar

Trafikkontorets tjänsteutlåtande från 2020-07-02

Protokollsanteckning/ar

Henrik Munck (D) hänvisar till sitt ställningstagande i Kommunstyrelsen.

Justering

Omedelbar justering

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2020-09-24

Vid protokollet

Sekreterare

Sara Olsson

Ordförande

Toni Orsulic (M)

Justerande

Karin Pleijel (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-07-02

Diarienummer 3926/20

Handläggare

Malin Sunnemar/Trafikkontoret/GBGStad

Telefon: 031-368 26 73

E-post: malin.sunnemar@trafikkontoret.goteborg.se

Svar på remiss från kommunstyrelsen - Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

I trafiknämnden

1. Trafiknämnden tillstyrker förslaget utifrån trafikkontorets yttrande.
2. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.
3. Trafiknämnden justerar ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Trafiknämnden har fått begäran om att yttra sig över förslag på Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 framtaget av stadsledningskontoret. Planen är ett stadenövergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Trafiknämnden har beviljats förlängd remisstid till den 30 september 2020.

Planen har en övergripande målsättning att Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet. Planen är sedan uppdelad i sex fokusområden; stadsmiljö, mobilitet, bostäder, social delaktighet och inkludering, samhällsstöd och service och information och kommunikation. Den övergripande målbilden bryts ner i respektive fokusområde genom att varje område konkretiseras med ett delmål med tillhörande aktiviteter, indikatorer och utpekad ansvarig nämnd. Trafiknämnden föreslås ansvara för åtta av aktiviteterna i planen.

Trafikkontoret ställer sig i helhet bakom planens viktiga roll att stärka och lyfta de behov som gruppen äldre har för att staden ska bli en bättre plats att åldras i. Trafikkontoret ställer sig också positiva till att respektive aktivitet ekonomiskt ska bedömas. Det ger en ytterligare vägledning i prioritering. Trafikkontoret ser dock att flera aktiviteter behöver vara något mer konkreta för att dels skapa en tydlighet vilket möjliggör en ökad effekt av planen, dels för att möjliggöra en god ekonomisk bedömning. Därför föreslår trafikkontoret att vi, tillsammans med stadsledningskontoret under tiden för bearbetning till färdig plan, ska se över formuleringar av flera aktiviteter för att förtydliga syftet med aktiviteten samt avgränsa och möjliggöra en uppskattning av kostnader.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Respektive aktivitet i planen ska ekonomiskt bedömas både utifrån investering- och driftskostnad. För flertalet av aktiviteterna är det dock svårt eftersom de är formulerade brett och bedömningen beror då på vilken ambitionsnivå och hur ansvarig förvaltning tolkar själva aktiviteten. För att göra en kvalificerad bedömning behöver flertalet aktiviteter definieras och avgränsas.

Generellt bedömer trafikkontoret att aktiviteterna ligger inom ram kopplat till våra investeringar, givet att investeringsbudgeten ligger kvar på liknande nivå som idag. En minskad investeringsbudget kommer att kräva prioritering av åtgärder och de förslag som listas i Planen för åldersvänliga Göteborg kommer att behöva prioriteras utifrån olika behov i staden.

Den kvalitetshöjning som efterfrågas kräver en ökad driftsbudget vilket är kopplat både till drift och underhåll men också kostnad för inventering, utveckling och uppföljning. Trafikkontoret prognostiserar att det ekonomiska utrymmet under kommande år är betydligt mer åtstramat och det finns mycket litet utrymme att genomföra ytterligare åtgärder inom ramen för befintligt nämndbidrag.

Trafikkontoret har gjort en specifik kostnadsbedömning för driftskostnaderna för aktiviteten 1.1 ”Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring” vilken återfinns i bilaga 4, Mall för ekonomisk bedömning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Många av aktiviteterna i Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg handlar om att skapa mer utrymme för gående och öka möjligheten för hållbar mobilitet. Aktiviteter riktade mot att underlätta och öka användning av kollektivtrafik samt strävan efter att öka tillgänglighet i gångstråk, med sittvänliga och attraktiva närmiljöer bidrar till en stad utformad för minskat resande vilket främjar en långsiktig hållbarhet.

Bedömning ur social dimension

Göteborg har en prognos om en 40-procentig ökning av gruppen 65+ från 2020 till 2040. Samtidigt växer staden i snabb takt och med ett åldersvänligt perspektiv i både det som vi bygger nytt och i det vi utvecklar i den redan befintliga staden kan effekten bli att fler äldre kan vara självständiga och delaktiga i samhället. Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg belyser den utvecklingen genom att föreslå aktiviteter som möjliggör att staden kan bli en bättre plats att åldras i.

De drygt 600 äldre personer från hela Göteborg som bidrog med underlag till basutvärderingen som är grundunderlaget till planen har olika bakgrunder, kön, funktionsvariationer, socio-ekonomiska förhållanden, erfarenheter och ålder. På så vis har utvärderingen kunnat skapa en mångfacetterad bild av befintliga behov och erfarenheter. I den föreslagna planen har dessa erfarenheter fångats upp och synliggjorts i strategiska riktningar och i aktiviteter. Flera av aktiviteterna i planen är också till nytta för en bredare grupp än bara äldre. Några exempel är närhet till grönska, sociala funktioner och målpunkter, tydliga och separerade stråk för gång och cykel och lättillgänglig kollektivtrafik.

Planer som tar upp en specifik grupps behov behövs för att öka kunskap och synliggöra de behov, förutsättningar och också krav som gruppen ställer på stadsutvecklingen. Men planerna kan också tendera att ställa grupper mot varandra om aktiviteter och åtgärder inte formuleras med hela staden i beaktning. Vissa aktiviteter i förslaget till planen är formulerade på ett sådant sätt att en prioritering av gruppen äldre på det viset kan ge sämre förutsättningar för andra grupper. Andra insatser inom ramen för planen gynnar flera grupper i samhället så som fotgängare, barn och personer med funktionsnedsättning. För specifika exempel se förvaltningens bedömning längre ner i yttrandet.

Förhållande till styrande dokument

Trafiknämndens reglemente säger att nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering vilket är helt i linje med Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg som syftar till att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i.

Trafikstrategin framhåller dessutom en utveckling mot ett mera jämlikt och hälsofrämjande Göteborg som några av stadens viktigaste utmaningar till vilka trafiknämndens verksamhet ska bidra. Planen stärker behovet av att skapa en tillgänglig stad specifikt för gruppen äldre och står inte i motsättning till trafikstrategin.

Planen förhåller sig också till en rad styrande dokument på staden-nivå så som Göteborgs Stads program för en jämlik stad, Göteborgs Stads plan för jämställdhet, Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning etcetera. En lista över relaterade styrande dokument finns i planen.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024
2. Basutvärdering – Åldersvänliga Göteborg
3. Formulär för synpunkter och ansvar
4. Mall för ekonomisk bedömning

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 maj 2020 att remittera Underlag till Göteborgs Stads Plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till berörda nämnder och styrelser. Planen är ett stadenövergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen.

Remisstiden sträcker sig fram till den 31 augusti. Trafiknämnden har dock beviljats förlängd remisstid till den 30 september.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Göteborgs Stad har varit medlemmar i WHO's globala nätverk Age-friendly Cities and Communities sedan 2014, vilket beslutades i kommunstyrelsen 2014-04-30 §332. Nätverket initierades 2010 med anledning av två världsomfattande trender: en åldrande befolkning och ökad urbanisering. Syftet med medlemskapet är att göra Göteborg till en bättre plats att åldras på. Alla medlemsstäder åtar sig att göra en handlingsplan och med den bakgrunden gav kommunstyrelsen, 2019-06-12 §498, stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärdering som Åldersvänliga Göteborg tidigare tagit fram.

Framtagandet av planen har skett i två steg. Första steget var att genomföra en utvärdering i dialog med stadens äldre invånare. Totalt har drygt 600 göteborgsseniorer från alla stadsdelar bidragit med att beskriva behov och erfarenheter samt lämnat synpunkter och idéer. Resultatet har samlats i rapporten *Basutvärdering – Nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter på åldersvänligheten i Göteborg*.

Andra steget är själva processen för framtagande av planen där stadsledningskontoret har utgått från basutvärderingen och genom ett flertal workshops med berörda förvaltningar och seniorer konkretiserat behovet från utvärderingen till idéer. Resultatet från workshoparna har sedan prioriterats och bearbetats av stadsledningskontoret till förslag på Göteborgs plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024. Trafikkontoret har deltagit på flertalet av workshoparna.

Planförslaget i korthet

Åldersvänliga Göteborg är ett stadenövergripande styrdokument med syftet att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i.

Planen har en övergripande målsättning att Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet. Planen är sedan uppdelad i sex fokusområden som har definierats av WHO; stadsmiljö, mobilitet, bostäder, social delaktighet och inkludering, samhällsstöd och service och information och kommunikation. Den övergripande målbilden bryts ner i respektive fokusområde genom att varje område konkretiseras med ett delmål med tillhörande aktiviteter, indikatorer och utpekad ansvarig nämnd.

Trafiknämnden föreslås ansvara för åtta av aktiviteterna i planen. Aktiviteterna ligger under fokusområdena mobilitet, stadsmiljö och social delaktighet och inkludering. Här nedan följer en lista på de aktiviteter som berör trafiknämnden.

Mobilitet

Målbild: Göteborgs Stad främjar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden

Aktivitet	Ansvar	Indikator
1.1 Bättre samspel mellan fotgängare och cyklister	Trafiknämnden	Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade
1.2 Seniorer inventerar var nya bänkar behövs	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar
1.3 Säkerställa drift av och väl underhållna befintliga gångstråk	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning
1.4. Utvecklingsprojekt för knutpunkter i syfte att underlätta för seniorer att orientera sig i och använda sig av kollektivtrafiken	Huvudansvar: Trafiknämnden Andra ansvariga: Fastighetsnämnden, nämnden för äldre samt vård och omsorg.	Påbörjat utvecklingsprojekt
1.5 Testa fram innovativa lösningar i gatumiljön med seniorer	Trafiknämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer
1.6 Skapa mer plats för fotgängare	Huvudansvar: Trafiknämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg.

Social delaktighet och inkludering

Målbild: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Aktivitet	Ansvar	Indikator
-----------	--------	-----------

3.4 Prاتبänken	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Antal bänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid bänkarna.
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p> <p>Målbild: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>		
Aktivitet	Ansvar	Indikator
Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser	<p>Huvudansvar: Byggnadsnämnden, Trafiknämnden och Park- och naturnämnden</p> <p>Samverkande ansvar: Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice</p>	<p>Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklingsprocesser.</p> <p>Antal metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>

Nämnden för äldre samt vård och omsorg ansvarar för att följa upp planen med hjälp av kvalitativa undersökningar och de indikatorer som anges till respektive aktivitet. Uppföljningen sker under 2023 med tid för eventuell revidering av plan under 2024.

Förvaltningens bedömning

Stadsledningskontoret önskar i och med yttrandet att nämnden svarar med en bedömning av delmål, aktiviteter och indikatorer samt en ekonomisk bedömning på de aktiviteter som rör nämndens ansvar.

Bedömning av helheten

Trafikkontoret ställer sig i helhet bakom planens viktiga roll att stärka och lyfta de behov som gruppen äldre har för att staden ska bli en bättre plats att åldras i.

Planen är välskriven och med basutvärderingen som grund så är det lätt att få en förståelse av behov och vart idéerna kommer ifrån. Trafikkontoret saknar dock ett avsnitt med avgränsningar i planen där det förtydligas att planen inte beskriver helheten av seniorers behov utan tar upp utvecklingsområden. Som exempel så täcker inte aktiviteterna hela behovet kopplat till mobilitet eftersom det finns mycket staden redan gör, exempelvis åtgärder som flexlinjen och seniorkort i kollektivtrafiken etcetera.

Trafikkontoret ställer sig positiva till att respektive aktivitet ska bedömas ekonomiskt. Det ger en ytterligare vägledning i prioritering. Trafikkontoret ser dock att flera aktiviteter behöver vara mer konkreta för att kunna göra en god ekonomisk bedömning. Därför föreslår trafikkontoret i flera av aktiviteterna att vi tillsammans med

stadsledningskontoret under tiden för bearbetning till färdig plan ska se över formuleringar för att avgränsa och möjliggöra en uppskattning av kostnader.

Bedömning av delmål och utpekade aktiviteter

Här följer en bedömning av delmål och respektive aktivitet som trafiknämnden pekas ut som ansvarig för. En mer utförlig bedömning går också att läsa i bilaga 3, Formulär för synpunkter och ansvar.

Fokusområde mobilitet

Trafikkontoret förslår att målbilden för mobilitet även inkluderar betydelsen av goda stadsmiljöer för att fler ska vilja röra sig i staden, framförallt till fots. Ur ett äldre- och tillgänglighetsperspektiv är det också viktigt att vi förvaltar våra miljöer väl. Se förslag på formulering nedan:

Göteborgs Stad utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer, hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden.

Aktivitet 1.1 – Bättre samspel mellan fotgängare och cyklister

Som aktiviteten är formulerad nu så består den av två delar: dels själva infrastrukturen och dels beteendepåverkande åtgärder. Trafikkontoret föreslår att dela upp aktiviteten i två eftersom det blir otydligt och svårt att följa upp när de beskrivs tillsammans. Gällande utpekat ansvar för aktiviteten så föreslår trafikkontoret att trafiknämnden står som ansvarig för delen om att separera cykel- och gångbanor. Ansvaret att informera och kampanja om äldres förutsättningar och behov är dock en större fråga än bara upplevelsen i trafiken. Trafiknämnden kan bidra som samverkande part men inte vara huvudansvarig. Delen om kampanjer om beteendeförändring föreslår trafikkontoret därför tas bort alternativt separeras och läggs som egen aktivitet med en annan nämnd som ansvarig.

En omskrivning av aktiviteten innebär att indikatorn behöver formuleras om. Det vi vill åt är framförallt upplevelsen av miljön och inte enbart själva separeringen. Trafikkontoret är gärna med i både omskrivningen av aktiviteten och i arbetet med att ta fram en lämplig indikator för uppföljning.

Staden har idag investeringsmedel för att bygga cykel- och gångbanor, däremot saknas driftmedel för att kunna inventera, utveckla, testa och följa upp i den mån trafikkontoret önskar. Som exempel så har trafikkontoret arbetat med att ta fram nya principer för separering av gång och cykel där ett möjligt nästa steg är att följa upp principerna i praktiken genom att exempelvis utvärdera det staden bygger nytt. Hur upplevs olika lösningar i olika stadsmiljöer och ur olika trafikanters perspektiv så som barn, äldre, personer med olika funktionsnedsättningar etcetera? Trafikkontoret föreslår därför att vinkla aktiviteten från att handla om antalet separeringar till att satsa på att utveckla hur vi på ett bra sätt separerar cykel och gång för att skapa ett bättre samspel och ökad trygghet. Syftet med en sådan satsning skulle vara att skapa mer kunskap och erfarenhet för att bygga fler miljöer där samspelet mellan trafikanter fungerar.

Aktivitet 1.2 – Seniorer inventerar var nya bänkar behövs

Aktiviteten innebär att seniorer i staden inventerar behovet av bänkar i staden. Trafikkontoret ställer sig positiva till inventeringen och kommer ha nytta av den i prioritering och val av placering av nya bänkar.

För att förtydliga ansvarsfördelningen så föreslår trafikkontoret att stadsledningskontoret genom senior Göteborg och nämnden för äldre samt vård och omsorg skrivs med som ansvariga för själva inventeringen. Trafiknämnden tillsammans med Park- och naturnämnden ansvarar sedan för att ta omhand resultatet från inventeringen.

Fler bänkar i staden innebär högre driftskostnader, både för underhåll av bänken men också för drift och underhåll av den yta som tas i anspråk.

Aktivitet 1.3 – Säkerställa drift av och väl underhållna befintliga gångstråk

Aktiviteten är väldigt bred vilket gör den både svår att genomföra och bedöma rent ekonomiskt. Det försvåras också av att vi inte har full rådighet då ansvaret för drift av majoriteten av gångytorna i Göteborg ligger på fastighetsägare.

Trafikkontoret föreslår därför att vi tillsammans med park- och naturförvaltningen och stadsledningskontoret bryter ner och arbetar igenom aktiviteten för att hitta en mer konkret och avgränsad åtgärd inom ramen för bearbetning av förslaget av planen för åldersvänliga Göteborg. Vilket problem är det vi vill lösa med att förstärka drift och underhåll? Vad har vi rådighet över och vad kan vi då utveckla? Genom att hitta en mer definierad och avgränsad formulering ökar också möjligheten att få till en effekt. Det ger också möjlighet att ekonomiskt bedöma aktiviteten.

Trafikkontoret ser dessutom en svårighet i att prioritera specifika områden utifrån en viss grupp. Trafikkontorets ytor inventeras idag regelbundet av våra entreprenörer. Utifrån den inventeringen görs en prioriteringsordning för underhåll. Alla ytor i staden bedöms på samma sätt. Genom att prioritera seniortäta områden finns en risk att vi skapar en snedfördelning i väl omhändertagna stadsmiljöer beroende på hur områden ser ut rent demografiskt. Genom att tydligare definiera själva problemet kan vi istället föreslå en generell kvalitetshöjning inom ett specifikt utvecklingsområde som ger effekt i hela staden. Ett sådant utvecklingsområde kan vara att minska antalet fallolyckor, där vi kan hitta en eller två konkreta aktiviteter att börja med.

I arbetet med att konkretisera aktiviteten ingår den ekonomiska bedömningen samt att ta fram en relevant indikator.

Aktivitet 1.4 Utvecklingsprojekt för knutpunkter i syfte att underlätta för seniorer att orientera sig i och använda sig av kollektivtrafik

Trafikkontoret föreslår att formulera om aktiviteten då staden inte har full rådighet i frågan. En stor del av gestaltning och utformning av knutpunkter ligger på Västtrafik. Det pågår dock mycket utvecklingsarbete idag kopplat till knutpunkter som drivs av Västtrafik eller Västra Götalandsregionen men där staden på olika sätt bidrar. Exempel på utvecklingsprojekt är:

- Uppdatering av K2020-rapporten ”Den Ideala bytespunkten”. Uppdateringen kommer att ske någon gång under planperioden.
- Arkitektävling för nytt hållplatskoncept. Planeras att genomföras 2020-2021.

- Skyltprojektet. Pågående arbete som syftar till ett lättare byte på våra större bytespunkter.

I det arbetet behöver staden bevaka och driva äldres behov av att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter.

Trafikkontoret föreslår att en ny formulering av aktiviteten, med tillhörande indikatorer, tas fram i samarbete mellan trafikkontoret och stadsledningskontoret, och med stadsbyggnadskontoret som samverkande part, och att denna formulering stäms av med Västtrafik.

1.5 Testa fram innovativa lösningar i gatumiljöer med seniorer

Staden behöver hela tiden pröva och utveckla de tillgänglighetslösningar vi har gentemot den utveckling som sker i omvärlden, både kopplat till enkelt avhjälpna hinder men, framförallt, i arbetet med universell design så att vi bygger rätt, utan särlösningar, redan från början. Det handlar dock inte alltid om innovativa och nya lösningar.

Trafikkontoret föreslår därför att aktiviteten skrivs om något för att mer handla om att vi kontinuerligt ska inventera olika typer av stadsrum och utformningslösningar för att identifiera var vi behöver utveckla och hitta nya lösningar. Inventeringar av gatumiljön ska ske med brukargrupper kopplat till tillgänglighet samt experter för att få med senaste forskning. Inventeringarna utformas gärna i samverkan med tillgänglighetsrådgivare på fastighetskontoret och nämnden för äldre samt vård och omsorg. När vi finner brister ska brukargruppen även finnas med i utvärdering av ny lösning.

Trafikkontoret medverkar gärna i omformulering av aktivitet och indikator.

Trafiknämnden är rätt utpekade att ansvara för aktiviteten så länge utvecklingen handlar om de stadsmiljöer som nämnden ansvarar för. Ska torg pekats ut i aktiviteten behöver även park- och naturnämnden och Göteborgslokaler finnas med som ansvariga.

1.6 Skapa mer plats för fotgängare

Aktiviteten är bred och innehåller olika delar där planen kan ge större effekt genom att tydligare avgränsa aktiviteten eller bryta ner den till flera.

Själva huvudformuleringen med att skapa fler olika bilfria gator gör också att själva syftet med aktiviteten blir missvisande. Fokus och formulering borde istället ligga på att skapa mer utrymme för fotgängare där det behövs och att utrymmet präglas av god framkomlighet och orienterbarhet och att ytan för gående är trafiksäker. Att skapa mer plats för fotgängare kan inte bara mätas i antal bilfria gator då får vi svårt att mäta eller se hela bilden. Det är viktigare att tydligare arbeta med att frigöra plats på gångbanor och andra gångytor alternativt att bredda dem, för att få plats med stolpar, bänkar, papperskorgar, skyltar etcetera, som stjälar framkomlig yta från fotgängare och som begränsar möjligheten att ta sig fram, bland annat med hjälpmedel.

Här har staden olika verktyg där man kan arbeta med både permanenta lösningar och utvecklingen av principerna i planeringsstöd för ett gångvänligt Göteborg men också med tillfälliga lösningar. Med tillfälliga lösningar finns även möjligheten att skapa mer utrymme för fotgängare under sommarsäsong medan tillgängligheten med bil kan bli större under vintern vilket kan vara önskvärt för äldregruppen i vissa områden och stadsmiljöer.

Med detta som bakgrund så föreslår trafikkontoret att vi tillsammans med stadsledningskontoret bryter ner och arbetar igenom aktiviteten för att hitta en mer konkret och avgränsad åtgärd inom ramen för bearbetning av förslaget av planen för åldersvänliga Göteborg. Därefter kan vi även göra en ekonomisk bedömning av aktiviteten.

Fokusområde Social delaktighet och inkludering

Aktivitet 3.4 - Pratzbänken

Göteborgs Stad har blivit tilldelade statsbidrag från Socialstyrelsen för att bland annat motverka ensamhet för äldre. En del av bidraget kommer att användas för att placera ut bänkar redan under 2020.

Stadsledningskontoret, park- och naturförvaltningen och trafikkontoret tittar nu gemensamt på platser och gestaltning av bänkarna.

Fokusområde Stadsmiljö och stadsutveckling

Aktivitet 4.1 – Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocessen

Majoritet av de som uppsöker möten eller deltar i dialog och aktiviteter där staden hämtar in synpunkter tillhör gruppen äldre. Men gruppen är bred och består av personer med olika bakgrund och förutsättningar. Staden når inte alla inom den breda gruppen vilket behöver vara tydligt i aktiviteten. Ska vi få en effekt där fler känner sig delaktiga så behöver staden nå nya personer inom gruppen äldre. Det kan dock finnas svårigheter med att kategorisera och mäta detta utifrån ett dataskyddsförordningsperspektiv.

Den föreslagna indikatorn tror trafikkontoret kan vara svår att följa upp då den innebär att vi behöver ställa en fråga till alla som på något vis deltar i en dialog.

Det är svårt att bedöma kostnaden för aktiviteten när den inte är mer avgränsad och definierad. Trafikkontoret är gärna med i bearbetningen inför färdig plan för åldersvänliga Göteborg med syfte att avgränsa och bedöma kostnaden för planen.

Kerstin Elias

Avdelningschef

Kristina Lindfors

Trafikdirektör

Bilaga 3 Formulär för synpunkter och ansvar

Instruktioner:

I denna bilaga fyller du i nämndens/styrelsens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer i tabell 1. I tabell 2 fyller du i huvudansvar eller samverkande ansvar för de aktiviteter som berör nämnden/styrelsen. I tabell 2 motiverar du varför nämnden/styrelsen ska ha huvudansvar eller samverkande ansvar.

Tabell 1.

Mobilitet	Synpunkter
<p>Målbild för mobilitet:</p> <p>Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden</p>	<p>Trafikkontoret föreslår att målbilden även inkluderar betydelsen av goda stadsmiljöer för att fler ska vilja röra sig i staden, framförallt till fots. Ur ett äldre- och tillgänglighetsperspektiv är det också viktigt att vi förvaltar våra miljöer väl. Se förslag på formulering nedan.</p> <p><i>Göteborgs Stad utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer, hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden.</i></p>
<p><i>Aktivitet 1:</i></p> <p>Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade</p>	<p>Staden har idag investeringsmedel för att bygga cykel- och gångbanor, däremot saknas driftmedel för att kunna inventera, utveckla, testa och följa upp i den mån trafikkontoret önskar. Som exempel så har trafikkontoret arbetat med att ta fram nya principer för separering av gång och cykel där ett möjligt nästa steg är att följa upp principerna i praktiken genom att exempelvis utvärdera det staden bygger nytt. Hur upplevs olika lösningar i olika stadsmiljöer och ur olika trafikanters perspektiv så som barn, äldre, personer med olika funktionsnedsättningar etcetera? Trafikkontoret föreslår därför att vinkla aktiviteten från att handla om antalet separeringar till att satsa på att utveckla hur vi på ett bra sätt separerar cykel och gång för att skapa ett bättre samspel och ökad trygghet. Syftet med en sådan satsning skulle vara att skapa mer kunskap och erfarenhet för att bygga fler miljöer där samspelet mellan trafikanter fungerar.</p>

<p><i>Aktivitet 2:</i></p> <p>Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar</p>	<p>Aktiviteten innebär att seniorer i staden inventerar behovet av bänkar i staden. Trafikkontoret ställer sig positiva till inventeringen och kommer ha nytta av den i prioritering och val av placering av nya bänkar.</p> <p>Fler bänkar i staden innebär högre driftskostnader, både för underhåll av bänken men också för drift och underhåll av den yta som tas i anspråk.</p>
<p><i>Aktivitet 3:</i></p> <p>Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	<p>Aktivitet 1.3 är väldigt bred vilket gör den både svår att genomföra och bedöma rent ekonomiskt. Det försvåras också av att vi inte har full rådgighet då ansvaret för drift av majoriteten av gångytorna i Göteborg ligger på fastighetsägare.</p> <p>Trafikkontoret föreslår därför att vi tillsammans med park- och naturförvaltningen och stadsledningskontoret bryter ner och arbetar igenom aktiviteten för att hitta en mer konkret och avgränsad åtgärd inom ramen för bearbetning av förslaget av planen för åldersvänliga Göteborg. Vilket problem är det vi vill lösa med att förstärka drift och underhåll? Vad har vi rådgighet över och vad kan vi då utveckla? Genom att hitta en mer definierad och avgränsad formulering ökar också möjligheten att få till en effekt. Det ger också möjlighet att ekonomiskt bedöma aktiviteten.</p> <p>Trafikkontoret ser dessutom en svårighet i att prioritera specifika stråk och områden utifrån en viss grupp. Trafikkontorets ytor inventeras idag regelbundet av våra entreprenörer. Utifrån den inventeringen görs en prioriteringsordning för underhåll. Alla ytor i staden bedöms på samma sätt. Genom att prioritera seniortäta områden finns en risk att vi skapar en snedfördelning i väl omhändertagna stadsmiljöer beroende på hur områden ser ut rent demografiskt. Genom att tydligare definiera själva problemet kan vi istället föreslå en generell kvalitetshöjning inom ett specifikt utvecklingsområde som ger effekt i hela staden. Ett sådant</p>

	<p>utvecklingsområde kan vara att minska antalet fallolyckor, där vi kan hitta en eller två konkreta aktiviteter att börja med.</p> <p>I arbetet med att konkretisera aktiviteten ingår den ekonomiska bedömningen samt att ta fram en relevant indikator.</p>
<p><i>Aktivitet 4:</i></p> <p>Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	<p>Trafikkontoret föreslår att formulera om aktiviteten då staden inte har full rådighet i frågan. En stor del av gestaltning och utformning av knutpunkter ligger på Västtrafik. Det pågår dock mycket utvecklingsarbete idag kopplat till knutpunkter som drivs av Västtrafik eller Västra Götalandsregionen men där staden på olika sätt bidrar. Exempel på utvecklingsprojekt är:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppdatering av K2020-rapporten ”Den Ideala bytespunkten”. Uppdateringen kommer att ske någon gång under planperioden. • Arkitekttävling för nytt hållplatskoncept. Planeras att genomföras 2020-2021. • Skyltprojektet. Pågående arbete som syftar till ett lättare byte på våra större bytespunkter. <p>I det arbetet behöver staden bevaka och driva äldres behov av att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter.</p> <p>Trafikkontoret föreslår att en ny formulering av aktiviteten, med tillhörande indikatorer, tas fram i samarbete mellan trafikkontoret och stadsledningskontoret, och med stadsbyggnadskontoret som samverkande part, och att denna formulering stäms av med Västtrafik.</p>
<p><i>Aktivitet 5:</i></p> <p>Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i></p>	<p>Staden behöver hela tiden pröva och utveckla dem tillgänglighetslösningar vi har jämt mot den utveckling som sker i omvärlden. Både kopplat till enkelt avhjälpna hinder men framförallt universell design så att vi bygger rätt utan sär lösningar redan från början. Det handlar dock inte alltid om innovativa och nya lösningar.</p> <p>Trafikkontoret föreslår därför att aktiviteten skrivs om något för att mer handla om att vi kontinuerligt ska inventera olika typer av stadsrum och</p>

<p>Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	<p>utformningslösningar för att identifiera var vi behöver utveckla och hitta nya lösningar. Inventeringar av gatumiljön ska ske med brukargrupper kopplat till tillgänglighet samt experter för att få med senaste forskning. Inventeringarna utformas gärna i samverkan med tillgänglighetsrådgivare på fastighetskontoret och nämnden för äldre samt vård och omsorg. När vi finner brister ska brukargruppen även finnas med i utvärdering av ny lösning.</p> <p>Trafikkontoret medverkar gärna i omformulering av aktivitet och eventuellt indikator.</p> <p>Trafiknämnden är rätt utpekade att ansvara för aktiviteten så länge utvecklingen handlar om de stadsmiljöer som nämnden ansvarar för. Ska torg pekas ut i aktiviteten behöver även park- och naturnämnden och Göteborgslokaler finnas med som ansvariga.</p>
<p><i>Aktivitet 6:</i></p> <p>Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	<p>Aktiviteten är bred och innehåller olika delar där planen kan ge större effekt genom att tydligare avgränsa aktiviteten eller bryta ner den till flera.</p> <p>Själva huvudformuleringen med att skapa fler olika bilfria gator gör också att själva syftet med aktiviteten blir missvisande. Fokus och formulering borde istället ligga på att skapa mer utrymme för fotgängare där det behövs och att utrymmet präglas av god framkomlighet och orienterbarhet och att ytan för gående är trafiksäker. Att skapa mer plats för fotgängare kan inte bara mätas i antal bilfria gator då får vi svårt att mäta eller se hela bilden. Det är viktigare att tydligare arbeta med att frigöra plats på gångbanor och andra gångytor alternativt att bredda dem, för att få plats med stolpar, bänkar, papperskorgar, skyltar etcetera, som stjälar framkomlig yta från fotgängare och som begränsar möjligheten att ta sig fram, bland annat med hjälpmedel.</p> <p>Här har staden olika verktyg där man kan arbeta med både permanenta lösningar och utvecklingen av principerna i planeringsstöd för ett gångvänligt Göteborg men också tillfälliga lösningar. Med tillfälliga lösningar finns även möjligheten att skapa mer utrymme för fotgängare</p>

	<p>under sommarsäsong medan tillgängligheten med bil kan bli större under vintern vilket kan vara önskvärt för äldregruppen i vissa områden och stadsmiljöer.</p> <p>Med detta som bakgrund så föreslår trafikkontoret att vi tillsammans med stadsledningskontoret bryter ner och arbetar igenom aktiviteten för att hitta en mer konkret och avgränsad åtgärd inom ramen för bearbetning av förslaget av planen för åldersvänliga Göteborg. Därefter kan vi även göra en ekonomisk bedömning av aktiviteten.</p>
Bostäder	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 7:</i></p> <p>Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	
<i>Aktivitet 8:</i>	

<p>Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	
<p><i>Aktivitet 9:</i></p> <p>Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	
<p><i>Aktivitet 10:</i></p> <p>Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	
<p><i>Aktivitet 11:</i></p>	

<p>Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	
<p><i>Aktivitet 12:</i></p> <p>Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	

<p><i>Aktivitet 13:</i></p> <p>Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten</p> <p>Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i></p> <p>Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	
<p><i>Aktivitet 15:</i></p> <p>Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal pratbänkar som har anlagts</p>	<p>Göteborgs Stad har blivit tilldelade statsbidrag från socialstyrelsen för att bland annat motverka ensamhet för äldre. En del av bidraget kommer att användas för att placera ut bänkar redan under 2020.</p> <p>Stadsledningskontoret, park- och naturförvaltningen och trafikkontoret tittar nu gemensamt på platser och gestaltning av bänkarna.</p>

<p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	
<p>Stadsmiljö och stadsutveckling</p>	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Majoritet av de som uppsöker möten eller deltar i dialog och aktiviteter där staden hämtar in synpunkter tillhör gruppen äldre. Men gruppen är bred och består av personer med olika bakgrund och förutsättningar. Staden når inte alla inom den breda gruppen vilket behöver vara tydligt i aktiviteten. Ska vi få en effekt där fler känner sig delaktiga så behöver staden nå nya personer inom gruppen äldre. Det kan dock finnas svårigheter med att kategorisera och mäta detta utifrån ett dataskyddsförordningsperspektiv.</p> <p>Den föreslagna indikatorn tror trafikkontoret kan vara svår att följa upp då den innebär att vi behöver ställa en fråga till alla som på något vis deltar i en dialog.</p> <p>Det är svårt att bedöma kostnaden för aktiviteten när den inte är mer avgränsad och definierad. Trafikkontoret är gärna med i bearbetningen inför färdig plan för åldersvänliga Göteborg med syfte att avgränsa och bedöma kostnaden för planen.</p>

Samhällsstöd och service	
Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.	
<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas <i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen	
Information och kommunikation	
Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar	

<p>möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i></p> <p>Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman</p>	

Tabell 2.

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<p><i>Aktivitet 1:</i></p> <p>Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p>	<p>I synpunkterna för aktivitet 1.1 föreslår trafikkontoret att dela upp aktiviteten i två. Dels ett fortsatt arbete med att separera cykel- och gångbanor dels behovet av kampanjer.</p> <p>Arbetet med att separera cykel- och gångbanor föreslår vi att trafiknämnden står som huvudansvarig för.</p>	

	<p>Delen om kampanjer om beteendeförändring föreslår vi tas bort alternativ separeras och läggs som egen aktivitet med en annan nämnd som ansvarig. Trafiknämnden kan ansvara för att utbilda sin personal i exempelvis insiktsövningar men ansvaret att informera och kampanja om äldres förutsättningar och behov är en större fråga än bara upplevelsen i trafiken. Trafiknämnden kan bidra som samverkande part men inte ansvara för hela aktiviteten.</p>	
<p><i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p>	<p>För att förtydliga ansvarsfördelningen så föreslår trafikkontoret att stadsledningskontoret genom senior Göteborg och nämnden för äldre samt vård och omsorg skrivs med som ansvariga för själva inventeringen. Trafiknämnden tillsammans med Park- och naturnämnden ansvarar sedan för att ta omhand resultatet från inventeringen.</p>	
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p>	<p>Trafiknämnden tillsammans med park- och naturnämnden ansvarar för drift och underhåll av stadens gångytor och är rätt utpekade att ansvara för aktiviteten.</p>	
<p><i>Aktivitet 4:</i></p>	<p>Formuleras aktiviteten om så att den handlar om att staden ska medverka i utvecklingen av knutpunkter så är trafiknämnden ansvarig.</p>	<p>Förslagsvis läggs Byggnadsnämnden med som samverkande part då stadsbyggnadskontoret sitter med i några utvecklingsprojekt bland annat kopplat till arbetet med målbild koll2035.</p>

Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter		
<i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden	Trafiknämnden är rätt utpekade att ansvara för aktiviteten så länge utvecklingen handlar om dem stadsmiljöer som nämnden ansvarar för. Ska torg pekas ut i aktiviteten behöver dock även park- och naturnämnden och Göteborgslokaler finnas med som ansvariga.	
<i>Aktivitet 6:</i> Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk	Trafiknämnden är rätt utpekade som ansvarig för aktiviteten	
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett		
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga		
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor		

<p><i>Aktivitet 10:</i></p> <p>Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p>		
<p><i>Aktivitet 11:</i></p> <p>Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p>		
<p><i>Aktivitet 12:</i></p> <p>Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p>		
<p><i>Aktivitet 13:</i></p> <p>Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p>		
<p><i>Aktivitet 14:</i></p> <p>Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p>		
<p><i>Aktivitet 15:</i></p> <p>Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p>	<p>Trafiknämnden tillsammans med park- och naturnämnden ansvarar för att placera ut nya bänkar i staden och är rätt utpekade att ansvara för aktiviteten.</p>	
<p><i>Aktivitet 16:</i></p> <p>Samverka och använda fler sätt för dialog</p>	<p>Samtliga nämnder som nämns som huvudansvariga har ett dialogansvar i</p>	

och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.	stadsutvecklingsprocessen och är rätt utpekade för aktiviteten.	
<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas		
<i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet		

Beslut (ex tillstyrker/avstyrker)

##Beslut##Tillstyrker##Beslut##

Eventuellt kommentarer/yrkanden, yttranden (1-5 rader)

##Sammanfattning##Exempelvis Kommentar##Sammanfattning##

##Beslutstext##

§ 236 Dnr N131-0198/20

Yttrande över Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024. Stadsdelsnämnden ska yttra sig över förslaget.

Beslut

1. Stadsdelsnämnden Angered tillstyrker Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 under förutsättning att programmet justeras och kompletteras enligt synpunkterna i tjänsteutlåtandet.
2. Stadsdelsnämnden Angered översänder upprättat tjänsteutlåtande samt svar på frågor i Formulär för synpunkter och ansvar till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Stadsdelsnämnden Angered justerar paragrafen omedelbart.

Handling

Tjänsteutlåtande den 28 juli 2020

Protokollsanteckning

Pernilla Börjesson (SD) anmäler att hon avstår från att delta i beslutet samt att hon önskar bilägga protokollsanteckning enligt bilaga 1 till protokollet.

Justering

Omedelbar justering

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen (diariernr: 0632/19)

Dag för justering

2020-08-25

Sekreterare

Johanna Andersson

Ordförande

Johan Fält (M)

Justerare

Yvonne Palm (V)

Protokollsutdragets riktighet intygas:

Vid protokollet

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-07-28

Diarienummer N131-0198/20

Handläggare

Wenche Lerme

Maria Bouvin

Telefon: 031-365 10 64

E-post: wenche.lerme@angered.goteborg.se,

E-post: maria.bouvin@angered.goteborg.se

Yttrande över Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden Angered tillstyrker Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 under förutsättning att programmet justeras och kompletteras enligt synpunkterna i detta tjänsteutlåtande.
2. Stadsdelsnämnden Angered översänder upprättat tjänsteutlåtande samt svar på frågor i Formulär för synpunkter och ansvar till kommunstyrelsen som eget yttrande.
3. Stadsdelsnämnden Angered justerar paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Syftet med Göteborgs plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 är att staden ska bli en bättre plats att åldras på. Planen ska utgå från behov och beskriver en mängd utvalda aktiviteter. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden tillstyrker planen under förutsättning att programmet justeras och kompletteras enligt synpunkterna i tjänsteutlåtandet. Planen behöver på ett tydligare sätt koppla samman de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna samt kompletteras för ökad uppfyllelse utifrån mål för jämlik stad och Angereds lokala stadsutvecklingsprogram. De fyra nya socialnämnderna borde betecknas som berörda nämnder, eftersom en åldersvänlig stad är nära kopplad till samhällsplanering och stadsutveckling som i hög grad angår socialnämnderna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att Göteborg är en åldersvänlig stad har stor betydelse för samhällets, hushållens och individers ekonomi, på kort och lång sikt. Stadsledningskontoret har dock inte utformat förslaget till planen som ett instrument för att styra och fördela investeringar och utveckling mot en jämlik stad: i en riktning som stödjer Angereds stadsdelsnämnds mål om ekonomisk och social utveckling på en samhällelig, grupp- och individnivå som kan leda till bättre levnadsförhållanden för de äldre i Angered. Det innebär att Göteborg som stad riskerar bli en än mer polariserad stad med en ökad boendesegregationen och ojämlikhet. En situation som skapar alienation och otrygghet bland de äldre som påverkar hela Angereds befolkning och staden, där samhället och staden fortsatt kommer ha stora kostnader för kompensatoriska åtgärder utifrån trångboddhet, bostadsbrist och brister i de offentliga miljöerna.

Fallolyckor är den olyckstyp som orsakar flest akutbesök och dödsolyckor, där flest dödliga skador till följd av fallolyckor drabbar de som är 80–89 år. Fall är ofta inkörsporten för en äldre människa som dittills klarat sig på egen hand till ett liv med hemtjänst eller bistånd i form av en särskild bostad för äldre. Ekonomiska investeringar för en tryggare gatu- och trafikmiljö som ökar äldres mobilitet behöver därför sättas i proportion till samhällskostnaderna. Investeringar för att öka de äldres sociala liv och livskvalitet kan också minska vård- och omsorgskostnader för psykisk ohälsa.

I Angered tas ofta de äldre hand om av barn och barnbarn som begränsas i sina möjligheter att studera eller ta sig ut på arbetsmarknaden. Det kan få en livslång påverkan på deras ekonomiska och sociala situation. Det är viktigt ur ett ekonomiskt perspektiv att äldre har möjlighet att leva ett självständigt liv är i detta sammanhang.

Ur ett ekonomiskt perspektiv är det också viktigt att aktiviteter för ett åldersvänligt Göteborg ingår i och utvecklas inom ordinarie verksamhet, där kunskaper om lokala förhållanden finns.

Bedömning ur ekologisk dimension

I förslaget till plan för åldersvänliga Göteborg tas inte den ekologiska dimensionen upp. I programmet föreslås aktiviteter för en ökad digitalisering. Det saknas dock strategier och aktiviteter för att stödja äldres möjlighet att vara delaktiga i stadens klimatstrategiska arbete och utveckling mot ekologisk hållbarhet. Till exempel saknar många äldre idag möjligheter att källsortera, eftersom systemen och miljöerna för avfallshantering inte är anpassade för äldre och personer med funktionsnedsättningar. Planen behöver exempelvis

innefatta strategier för hur äldre kan inkluderas i arbetet med att utveckla ekosystemtjänster och biologisk mångfald, inte minst då många äldre är intresserade av odling och trädgårdsskötsel, och det kan utgöra en aktivitet för de äldre på särskilda boenden.

Bedömning ur social dimension

Att alla äldre personer ska ha goda och trygga levnadsförutsättningar är grunden i de mänskliga rättigheterna och i socialtjänstlagen. I Göteborg har segregationen inneburit att det skapats ojämlika förhållanden mellan grupper och geografiska områden i staden. Många äldre i Angered har långt sämre livsvillkor och möjligheter än vad de har rätt till på grund av detta.

För en utveckling mot åldersvänliga Göteborg behövs inom hela samhället en ökad kunskap och medvetenhet om åldrandet och villkor i samhället som inverkar på äldres liv. Att lyckas skapa ett åldersvänligt Göteborg innefattar många politikområden och är i hög grad beroende av den nationella politiken inom sociala och ekonomiska områden.

I planen saknas såväl ett jämställdhetsperspektiv som ett jämlikhetsperspektiv. Till exempel upplever kvinnor sig mer utsatta för otrygghet och fler äldre män lever under psykisk ohälsa. I Göteborg är det stora skillnader gällande äldres hälsa och livsvillkor. Planen innefattar dock inga strategier för hur segregationens negativa verkningar och skillnader i hälsa bland äldre kan minskas eller hur man avser arbeta med kompensatoriska åtgärder. I Angered påverkar och begränsar trångboddheten på många sätt äldres liv. Många har inte en egen bostad utan lever tillsammans med både barn och barnbarn, vilket kan vara en särskild tung belastning för kvinnor och flickor. Det ökar också risken för psykisk ohälsa i hushållet och våld i nära relationer. Det kan även vara en bidragande orsak till att stora grupper av äldre i socioekonomiskt svaga områden drabbats hårt av pandemin covid-19. Så som förslaget till plan är formulerat finns risk för att nödvändig social utveckling mot bättre levnadsvillkor för den äldre befolkningen i Angered uteblir eller motverkas.

Samverkan

Information i lokal samverkansgrupp den 18 augusti 2020.

Förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 har vidarebefordrats för synpunkter till de representanter i Angereds lokala pensionärsråd som kan nås via e-mail. Fysiskt möte har inte kunnat hållas på grund av pandemin covid-19.

Bilagor

1. Svar på stadsledningskontorets frågor i Formulär för synpunkter och ansvar.
2. Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024
3. Angereds lokala stadsutvecklingsprogram 2019-2030, december 2018

Ärendet

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024. Kommunstyrelsen beslutade den 20 maj 2020 att remittera planen till berörda nämnder och styrelser i staden för synpunkter. Sista dag att yttra sig är den 31 augusti 2020.

Bakgrund till ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 12 juni 2019 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan för ett åldersvänligt Göteborg som utgår från resultaten i den basutvärdering som tidigare tagits fram av stadsledningskontoret. Uppföljning ska ske under 2023 med revidering under 2024.

Förslaget

Göteborgs plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 ska vara ett stadenövergripande styrdokument, så att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter. Planen pekar på ansvarsfördelning vid genomförande och uppföljning. Planen ska utgå från äldres behov och tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag.

Planen har en stor spännvidd. Den innefattar strategier och aktiviteter som staden inte ensam råder över utan kräver förändringar i den nationella politiken samtidigt som många aktiviteter beskrivs i detalj. Flera av de problem och aktiviteter som beskrivs arbetas redan med i staden och de tas också upp i den statliga utredningen ”Bostäder att bo kvar i” (SOU 2015:85).

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden tillstyrker Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 under förutsättning att planen justeras och kompletteras enligt synpunkterna enligt följande:

Planen behöver, för att vara behovsstyrd, innefatta aktiviteter som leder mot en minskad segregation och dess negativa verkningar. Planen behöver stödja arbetet mot en jämlik stad med minskade skillnader i äldres hälsa och levnadsvillkor. Att förstå brister och behov kräver stor kunskap om levnadsvillkoren och lokala förhållanden och hur den sociala och fysiska miljön påverkar de äldre, annars finns risk att arbetet blir kontraproduktivt.

Ett äldreperspektiv omfattar många politikområden och behöver, som barnperspektivet, genomsyra all planering och arbete i staden. För att lyckas behöver förvaltningarnas och bolagens uppdrag kopplas till helheten och gemensamma målsättningar och strategier. Lokala kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena och situationen i stadsdelarna behöver tas tillvara, och problemlösning ske inom ordinarie verksamheter och uppdrag och i det ordinarie områdesarbetet. Ansvar och uppdrag behöver vara klart definierade så att olika nivåer och grupper har tydliga roller, reellt ansvar och handlingsutrymme.

De blivande fyra socialnämnderna borde betecknas som berörda nämnder. En åldersvänlig stad hör samman med kraven i socialtjänstlagen och är nära kopplade till samhällsplanering och stadsutveckling som i hög grad angår socialnämnderna. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden medverka i samhällsplaneringen utifrån sociala

erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Socialnämnden ska även ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd.

De sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna behöver kopplas samman på ett tydligt sätt. Planen behöver också belysa den ekologiska dimensionen och hur äldre kan inkluderas i stadens klimatstrategiska arbete.

Planen riskerar att skapa en målkonflikt gällande Angereds stadsdelsnämnds mål om den sociala utveckling och stadsutveckling som formuleras i Angereds lokala stadsutvecklingsprogram 2019–2030 (bilaga 3). I programmet utgår mål och strategier från analyser av övergripande behov och grundar sig på fakta, statistik, kunskap om lokala förhållanden, lagar, lokala och nationella styrdokument, forskning samt boendes tankar, förväntningar och behov av en långsiktig utveckling. Huvudmålen i programmet är att minska segregationen och bostadsbristen. Bostadsbyggande ska vara ett verktyg för att fysiskt bygga samman stadsdelen, för fler arbetsplatser och arbetstillfällen, livfulla torg och hållbara, trygga och jämlika livsmiljöer. Programmet är relevant i utvecklingen mot ett åldervänligt Göteborg. Angereds lokala stadsutvecklingsprogram behöver i det fortsatta arbetet, tillsammans med andra lokala och nationella mål- och styrdokument, utgöra grund för plan för åldersvänliga Göteborg.

I det fortsatta arbetet med planen för en åldersvänlig stad behöver också de kunskaper som framkommit om de äldres utsatthet i och med pandemin covid-19 tas i beaktande.

Övriga synpunkter redovisas i stadsledningskontorets formulär för synpunkter (bilaga 1).

I och med den stora kommande omorganisationen och att det ännu inte är helt klart hur arbetet i staden kommer att organiseras efter 2020 är det svårt för förvaltningen att fullt ut kommentera stadsledningskontorets förslag om ansvariga för olika aktiviteter samt göra en detaljerad ekonomisk bedömning av aktiviteterna.

Stadsdelsförvaltningen Angered

Lotta Wikström
Sektorschef samhälle och kultur

Rickard Vidlund
Stadsdelsdirektör

##Beslutstext##

Bilaga 3 Förvaltningens synpunkter om delmål, aktiviteter och indikatorer

Svar på frågor i formulär från Stadsledningskontoret

Tabell 1.

Mobilitet	Förvaltningens synpunkter
<p>Målbild för mobilitet:</p> <p>Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden</p>	<p>Målbilden är i enlighet med budget för Staden och mot en jämlik Stad så att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden. Hållbara och inkluderande infrastrukturer är också ett av FN:s globala mål till 2030 som Sverige förbundit sig till. Ett delmål (9:1) är att bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur, för att stödja ekonomisk utveckling och människors välbefinnande, med fokus på ekonomiskt överkomlig och rättvis tillgång för alla.</p>
<p><i>Aktivitet 1:</i></p> <p>Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade</p>	<p>Aktiviteten</p> <p>Där många går och cyklar, som på Linnégatan i centrala Göteborg, är att separera cykel- och gångbanor en adekvat åtgärd. I Angered där få cyklar eller går mellan olika bostadsområden är problemet litet och andra åtgärder behöver gå före för att öka äldres mobilitet och välbefinnande.</p> <p>Trafikkontoret kartlägger kontinuerligt göteborgarnas upplevelse av hur det är att vara fotgängare i Göteborg. Sedan flera år är boende i Angered de som är mest missnöjda med sin stadsdels gångvänlighet. Särskilt avseende tryggheten kvällstid och upplevelsen av att miljöerna är trevliga att vistas i.</p> <p>Stadsdelsnämnden har undersökt trafiksäkerheten i Angered och identifierat cirka 90 platser som är i behov av förändring. Trafikkontoret och</p>

	<p>förvaltningen arbetar nu tillsammans för att analysera platserna och söka adekvata åtgärder för en ökad trafiksäkerhet och mobilitet.</p> <p>Ur ett strukturellt perspektiv är en sammanhängande bebyggelse en grundförutsättning för en gångvänlig stad. Att koppla samman Angereds olika delar genom att bygga bostäder längs naturliga stråk och minska den tunga godstrafiken genom Angered är därför prioriterat av stadsdelsnämnden.</p> <p>Förslag till indikatorer: Trafiksäkerhet, antal tunga fordon genom Angered. Bebyggelsestäthet längs sammanbindande stråk, trygghet, lokal och global rumsintegration, tydlighet i bebyggelsestrukturen</p> <p>Ansvar: Trafiknämnden, Byggnadsnämnden Fastighetsnämnden och Park- och naturförvaltningen i samarbete med nya Socialförvaltningar och Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen.</p>
<p><i>Aktivitet 2:</i></p> <p>Senioreernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar</p>	<p>Aktiviteten:</p> <p>Sittmöbler på strategiska platser utomhus för vila, integritet och social interaktion är viktigt för att äldre människor ska kunna upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i den offentliga miljön. I Angered finns stora behov, liksom på andra platser i staden. En inventering och val av placering av sittmöbler behöver grunda sig på äldres och verksamheters lokala kunskap och önskan. Tillsammans med professionell kunskap om hur möblering stödjer interaktion och integritet. Att utmärka och benämna särskilda sittmöbler för "pratbänkar" känns tveksamt, vad om en vill vila, eller prata men ingen sätter sig invid mig, eller alltid är ockuperade av andra?</p> <p>Förslag till Indikator:</p>

	<p>Antal meter mellan sittplatser från bostadspunkt till servicepunkter, kollektivtrafikhållplats och park. Antal Bänkar vid rumsligt integrerande platser och korsningspunkter.</p> <p>Ansvar: Mark- och fastighetsägare/förvaltare i samarbete med nya Socialförvaltningar och Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen.</p>
<p><i>Aktivitet: 3:</i></p> <p>Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	<p>Fallolyckor är den olyckstyp som orsakar flest akutbesök och dödsolyckor. Flest dödliga skador till följd av fallolyckor drabbar de som är 80 – 89 år och fall är ofta inkörsporten för en äldre människa som dittills klarat sig på egen hand till ett liv med hemtjänst eller bistånd i form av en särskild bostad för äldre. Halka är den största anledningen till fallolyckor bland fotgängare och torde också vara en stor orsak till att många äldre inte vågar röra sig utomhus under höst- och vinterhalvåret. Att stärka underhåll av gångstråk där många äldre bor är i många fall nödvändigt. För den äldre individen är dock risken för till exempel fallolyckor på vintern lika stor och allvarlig om en bor i områden där äldre utgör en mindre andel av befolkningen. En hög standard vad gäller underhåll måste därför finnas överallt i staden. En säker gatubeläggning är också viktig, till exempel utgör gatsten stor halkrisk vid regn.</p> <p>Kostnader för underhåll av gator och gångstråk behöver sättas i proportion till människors lidande och samhällskostnader på grund av bristande underhåll. Redan 2011 konstaterade Trafikkontoret att det behövs ett separat åtgärdsprogram utifrån gångtrafiksäkerhet, och att stor vikt måste läggas vid att säkerställa en så halkfri gångtrafikmiljö som möjligt.</p> <p>Förvaltningens förslag till aktiviteter:</p> <p>1.En inventering i samtliga stadsdelar avseende gångsäkerhet och behov av ökade underhållsåtgärder och samordning mellan fastighetsägare.</p> <p>Ansvar:</p>

	<p>Trafikkontoret och Miljöförvaltningen i samverkan med bostads- och markförvaltare, såväl kommunala som statliga och privata, nya Socialförvaltningar och Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen.</p> <p>2. Med utgångspunkt i befintliga miljöer i stadsdelarna utvecklas en idébank som visar/beskriver problem och förslag till enkla åtgärder och hjälpmedel som kan vara en del i att skapa tryggare och säkrare gångstråk. Som också minskar risken för fallolyckor. Detta skulle kunna vara en naturlig del i så kallat "områdesarbete". Det finns mycket kunskap och idéer bland äldre, civilsamhället, och de som verkar och arbetar lokalt och står närmast den äldre befolkningen.</p> <p>Ansvar: Nya Socialförvaltningar och Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen tillsammans med regionala och/eller statliga institutioner för forskning och innovation.</p>
<p><i>Aktivitet 4:</i></p> <p>Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	<p>Aktiviteten:</p> <p>Att underlätta användandet av kollektivtrafiken för äldre skapar en mer rättvis tillgång till staden och en större självständighet. Om arbetet begränsas till ett projekt med utvalda knutpunkter exkluderas dock många äldre då resan för många inte innebär byte eller på och avstigning vid en knutpunkt. I Angered finns idag många äldre personer som inte känner sig trygga med att resa utanför sin stadsdel, eftersom de är osäkra på om de kan hitta tillbaka hem om de hamnar på fel spårvagn eller om den tar en annan väg än planerat. Osäkerheten och otryggheten kan minska med vetskap om att hållplatsmiljöer är lätta att förstå och har särskilda kännetecken. För att skapa en jämlik tillgång till kollektivtrafiken behövs därför i stället för enstaka projekt ett långsiktigt och systematiskt utvecklingsarbete som inkluderar alla hållplatser och innefattar miljöerna invid.</p> <p>Ansvar:</p>

	<p>Trafikkontoret, Trafikverket, VG-regionen/Västtrafik i samverkan med nya Socialförvaltningar, Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen, regionala och/eller statliga institutioner för forskning och innovation.</p>
<p><i>Aktivitet 5:</i></p> <p>Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	<p>Detta är ett arbete som bör ske kontinuerligt och ingå i det lokala områdesarbetet. Testerna i sig garanterar inte att äldre får ökade möjligheter till att använda stadens offentliga miljöer. En ökad användning och mobilitet uppnås om problem i miljön som är hindrande kan åtgärdas på ett framgångsrikt sätt.</p> <p>Indikator</p> <p>Antal äldre och andra som använder miljöerna</p> <p>Ansvar:</p> <p>Nya socialförvaltningar, Äldreomsorgsförvaltning och funktionshinder i samverkan med Trafikkontoret, Trafikverket, VG-regionen/Västtrafik</p>
<p><i>Aktivitet 6:</i></p> <p>Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	<p>Meningen med aktiviteten är att fler ska kunna röra sig på ett tryggt sätt i staden. Utifrån bebyggelsestrukturen i Angered och andra stadsdelar från miljonprogramstiden, som är byggda efter principen med separerade trafikslag, är huvudproblemet inte att bilfria gator saknas. Utmaningen är överstora vägsektioner, ibland helt i avsaknad av trottoarer, och trafikbarriärer som hindrar att på ett tryggt och säkert sätt kunna ta sig mellan olika platser och områden.</p> <p>Problemställningen och lösningar behöver utgå från bebyggelsestrukturen. Studier av situationen och val av åtgärder behöver ingå som en del i ett systematiskt och reguljärt arbete med områdesutveckling och stadsutveckling, som bygger på lokal kunskap. Annars finns risk för att målet och arbetet för ett åldersvänligt Göteborg blir till projekt som pågår på utvalda platser och inte ingår en i den nödvändiga stadsutveckling som måste ske i Angered och i andra stadsdelar som lider av segregationens negativa verkningar.</p>

	<p>Indikator</p> <p>Andel äldre och andra som upplever sin stadsdel och staden gångvänlig. Rumslig integration i gångnätet</p>
<p>Bostäder</p>	
<p>Målbild för Bostäder:</p> <p>Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	<p>Idag råder synnerligen stor och svår bostadsbrist i staden. I Angered bor många äldre under trångbodda förhållanden och i avsaknad av en egen bostad. För att råda bot på den stora trångboddheten som drabbar såväl äldre som andra personer, och för att skapa en mindre segregerad stad, behöver det under de närmaste åren planeras för många tusen nya bostäder i Angered.</p>
<p><i>Aktivitet 7:</i></p> <p>Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	<p>Aktiviteten</p> <p>Flerbostadshus i det ordinarie och existerande bostadsbeståndet är redan idag som oftast generationsblandade. Att det i boendet finns möjligheter till möten och interaktion mellan grannar kan ha en positiv effekt för hälsan och känslan av tillhörighet. Det kan också minska eller fördröja behovet av biståndsinsatser utifrån socialtjänstlagen. Det kan dock inte ses som alternativ till det bistånd äldre har rätt till.</p> <p>Avgörande är tillgång till gemensamma inne- och utemiljöer samt att dessa är strukturerade, organiserade och gestaltade så att de stödjer trygga möten. Här finns en stor utvecklingspotential där också civilsamhället vid sidan av kommunen och bostadsägarna har en viktig roll för utveckling och organisering.</p>

	<p>Att tänka på är att många äldre personer inte har en ekonomi som rymmer betalning av hyra för gemensamma ytor och personal vid sidan om den egna lägenheten eller kostnader för ordinärt bistånd via kommunen.</p> <p>Att utveckla nya koncept som testarenor kan vara attraktivt men det får inte innebära att vissa ges möjligheter att gå före i ordinarie bostadsköer, eller att den bostadsutbyggnad som är nödvändig för att råda bot på de sociala problem trångboddheten för med sig för äldre och andra i till exempel Angered.</p> <p>Indikator Idag finns redan generationsblandning i flerbostadshus, varför såväl aktiviteten som indikatorer behöver preciseras.</p> <p>Ansvarig Samverkan mellan Förvaltnings AB Framtiden och nya Socialförvaltningar och Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen.</p>
<p><i>Aktivitet 8:</i></p> <p>Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	<p>Aktiviteten</p> <p>Svensk bygglagstiftning ställer stora krav på tillgänglighet i nyproduktion. En yteffektiv och praktisk bostad för en äldre person att leva i kräver omsorg och kvalitet i planlösning och detaljer. Det kräver också en god struktur vad gäller gemensamma ytor inne och ute. I socioekonomiskt svaga områden behöver oftast de estetiska kvaliteterna öka vilket ställer krav på extra stor omsorg i gestaltningen vid nyproduktion, däremot behöver det inte öka byggkostnaden.</p> <p>Ekonomiskt överkomliga bostäder för äldre med begränsad ekonomi i nyproduktion torde dock kräva, vid sidan av vad kommunen råder över, förändringar i den nationella bostadspolitiken. Viktigt är också att stadens bostadsföretag månar om att vid renoveringar av bostadsbeståndet från 1960- och 1970 talet göra enkla åtgärder som ökar användbarheten och att renovering inte innebär att hyran markant ökar så att äldre inte kan bo kvar.</p>

	<p>Konceptet med att utveckla trygghetsbostäder i befintligt bostadsbestånd är populärt bland äldre. Det ökar tryggheten och möjligheten att bo kvar i det egna bostadsområdet, eller till att kunna flytta närmare anhöriga och vänner när nuvarande bostad inte passar.</p> <p>Indikator Antal äldre som har en passande och tillgänglig bostad. Fördelning av lägenhetsstorlekar så att äldre ensamstående kan bo. Inrätta trygghetsbostäder.</p> <p>Ansvarig Nya Socialnämnder behöver medverka i planeringen av bostadsförsörjningen för att tillföra kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena och situationen i kommunen, samt Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen</p>
<p><i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p>Varför: Många seniorer bor i bostäder som inte motsvarar deras behov och har låg kännedom om boendialternativ, bostadsanpassning och bostadsbidrag.</p> <p><i>Indikator:</i> Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	<p>Aktivitet 9 och 10 Aktiviteten bygger på förslag i utredningen SOU 2015:85 Bostäder att bo kvar i. Utredningen föreslår en rad åtgärder i syfte att underlätta för äldre personer att bo kvar eller att flytta till en mer lämplig bostad och förbättra förutsättningarna för kommuner att möta behovet av bostäder för äldre.</p> <p>Äldres bostadssituation är inte lika. En del äldre bor i större lägenheter eller hus än de har behov av eller önskar, medan andra lever i trångbodda förhållanden beroende av bostadsbristen. Att arbeta med de äldres bostadssituation kräver såväl kontinuitet som ett långsiktigt strukturerat arbete som inte bör bedrivas i projektform. Behovet av information och hjälp skiftar från person till person. För att underlätta för äldre behöver man bygga på redan kända arenor för information och hjälp. Boplats Göteborg arbetar redan idag med tips och hjälp till äldre. I Angered där många medborgare är i stort behov av samhällsservice och information fungerar medborgarkontoret som en samlade plats, där stadsdelen och en mängd myndigheter samverkar. Att utveckla ett pilotprojekt riskerar skapa parallella arbeten och processer inom staden. Istället bör utveckling och en</p>

	ökad samverkan ske på de arenor och i de verksamheter som redan finns idag.
<p><i>Aktivitet 10:</i></p> <p>Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	
<p><i>Aktivitet 11:</i></p> <p>Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	<p>Mål: Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön</p> <p>Aktivitet</p> <p>I de flesta stadsdelar finns redan idag flera särskilda eventdagar där syftet är sociala möten, sammanhållning och trivsel. I Angered finns till exempel Grillmästerskapet i Hammarkullen och Hjällbodagen. Dagarna har växt fram genom engagerade fastighetsägare, verksamhetsutövare och boende.</p> <p>Det viktiga är inte att utveckla fler dagar, utan att uppmärksamma, bygga på och utveckla de dagar som redan finns, så att de äldre också blir naturliga deltagare. Likaså att resurser avsätts för den hjälp många äldre behöver för att kunna vara delaktiga i olika evenemang, inte minst för de som är beroende av hemtjänsten eller bor i särskilt boende.</p>
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och</p>	<p>Ur ett jämlikhetsperspektiv behöver man vid projekt och aktiviteter som planeras från centrala staden säkerställa att alla stadsdelar inkluderas. Att vara socialt inkluderad och delaktig i samhället innebär också att lokala idéer och initiativ som intresserar och engagerar de äldre tas om hand och</p>

engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk	utvecklas lokalt, och av de som verkar lokalt. Det skapar en känsla av att vara värd något, och att mitt sociala nätverk duger.
<p><i>Aktivitet 12:</i></p> <p>Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p> <p>Hur: Kulturnämnden får i uppdrag att ta fram plattformen där volontärer, äldre och andra som vill gå på aktiviteter kan matchas ihop. Uppdraget bör samverkas med nämnden för äldre samt vård och omsorg och nämnd för konsument och medborgarservice.</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	<p>Mål: Aktivitetskompis</p> <p>Aktiviteten</p> <p><i>Aktivitetskompis</i> kan vara ett bra sätt att minska mentala och fysiska hinder och avstånd som kan stå i vägen för att göra aktiviteter eller konsumera kultur och konst. Viktigt är att äldre också kan vara både kulturproducenter och kulturkonsumenter, ”kulturprocumenter”, så att de blir delaktiga och medskapare i plattformen och den blir till en angelägenhet för äldre i alla delar av staden. Som utifrån sina intressen kan bli inkluderade i, och ta del av, stadens kulturliv som till stor del finansieras och produceras genom skattekollektivet. Konceptet kan då vara en del i att skapa en mer jämlik tillgång till kultur i staden och att de äldre kan verka på fler sociala arenor och sammanhang.</p> <p>För att nå målet behöver också de som arbetar i lokalsamhället och träffar många äldre vara delaktiga i uppbyggnaden och förvaltandet av plattformen. Utifrån att de har kunskaper och erfarenheter om äldres levnadsförhållanden.</p> <p>Indikator</p> <p>Andel äldre i stadens primärområden - som antal gånger per år tagit del i stadens konst- och kulturarrangemang och aktiviteter.</p> <p>Andel äldre i primärområden som använt sig av konceptet <i>Aktivitetskompis</i> uppdelat på begreppen <i>Kulturaktiviteter</i> och <i>annat</i>.</p> <p>Ansvarig</p> <p>Kulturnämnden i samverkan med Äldre samt Vård- och omsorgsförvaltningen och nya Socialförvaltningarna.</p>
<i>Aktivitet 13:</i>	Mål: Fadder för att bryta ofrivillig ensamhet

<p>Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten</p> <p>Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	<p>Aktivitet</p> <p>Att bryta äldres ofrivilliga ensamhet är viktigt. För detta krävs en mängd åtgärder och aktiviteter, och inte minst tillit mellan de äldre och olika aktörer och verksamheter.</p> <p>Alla aktiviteter måste utgå från individen och rätten till integritet. Därför kan en modell inte fungera för alla, och i alla sammanhang. En satsning över hela staden för att bryta ensamhet kan därför behöva se olika ut för att nå olika personer och grupper. Stadsdelsförvaltningen Angered arbetar idag med en mängd verktyg och metoder i det hälsofrämjande arbetet.</p> <p>Vilka verktyg och metoder som passar behöver utvecklas av de som verkar lokalt tillsammans med de äldre. Lyhördhet krävs och arbetet måste tillåtas att ta tid och gå i en riktning som känns naturligt och rätt i sammanhanget. Att utveckla fadderverksamheten som en modell som implementeras över hela staden får inte ske på bekostnad av pågående utveckling av fungerande aktiviteter och verksamheter som är lokalt förankrade i stadsdelen.</p>
<p><i>Aktivitet 14:</i></p> <p>Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	<p>Mål: bidra till gemenskap och mindre ålderism</p> <p>Aktivitet:</p> <p>Aktiviteter som ska utvecklas måste för att bli meningsfulla och engagera, växa inifrån det sociala sammanhanget och de arenor där människor det berör möts. I det lokala livet i stadsdelarna är det i interaktionen mellan de äldre, deras närstående, vänner, grannar, besökare och de verksamheter och personal som verkar där som utveckling sker. I detta måste staden centralt vara trygg och tillitsfull.</p> <p>De som ingår i det lokala området hämtar kunskaper och inspiration från många håll som sedan bryts, formas och anpassas. Ibland till något helt nytt. Ibland uppstår magiska ögonblick och oförglömliga möten.</p> <p>Målet med aktiviteten är god men aktiviteter som ”fredagsmys” som institutionaliseras och formuleras centralt av andra kan dock motverka sitt</p>

	<p>syfte. De kan kännas främmande, skapa osäkerhet och ambivalens – gör vi rätt - efter förväntningarna – gör vi efter mallen – är de andra bättre än oss? Då finns risk att en blomstrande och kreativ verksamhet som bygger på förankring, tillit och dialog paralyseras. De äldre känner sig inte hemma och den kunniga och engagerade personalen slutar lita på sig själva och sin kraft.</p>
<p><i>Aktivitet 15:</i></p> <p>Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i></p> <p>Antal pratbänkar som har anlagts</p> <p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	<p>Aktiviteten:</p> <p>Under tiden för beredningsarbetet har aktiviteten delats upp i två delar och bör specificeras. Arbetet med att inventera och förbereda inrättandet av bänkarna har påbörjats. Remissvaret inkluderar även synpunkter på den kommande driften/underhåll av bänkarna.</p> <p>Som nämnt tidigare ser vi att aktiviteter som ska utvecklas måste, för att bli meningsfulla och engagera, växa inifrån det sociala sammanhanget och de sociala arenorna där människor det berör möts. Inventeringen av de geografiska platserna för bänkarna skedde hastigt och det fanns inte utrymme att undersöka och reflektera så mycket som hade önskats.</p> <p>Aktiviteten är konstruerad och tillrättalagd utifrån en central vision och idé. Vi ser en risk i att servera ett färdigt koncept centralt från staden utan att involvera de som man har en förhoppning om ska använda bänkarna. Risken är att syftet med bänken försvinner och istället blir en symbol för ytterligare en sak som händer utan att medborgaren hänger med.</p> <p>I planen föreslås att framtidsutvecklarna kan agera samtalsstartare vid lanseringen. Vidare att bänkarna kan få olika samtalsteman vid evenemang. Är detta också framtidsutvecklarens ansvar? Det framgår inte i planen. Det är viktigt att involvera de som ska använda bänkarna och fånga upp och skapa engagemang bland de som rör sig och verkar i området.</p> <p>Indikator:</p>

	Antalet bänkar som placerats ut mäter inte om syftet med bänkarna uppnås eller om de är adekvat placerade.
Stadsmiljö och stadsutveckling	
<p>Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov</p>	<p>Säkra socialtjänstens medverkan i planeringen</p> <p>Socialnämnden behöver medverka i planeringen av bostadsförsörjningen och tillföra kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena i kommunen.</p>
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>I alla processer och i all planering behöver kunskaper och erfarenheter från medborgarna och de verksamheter som står de närmast och känner levnadsförhållandena tillföras. I SDF Angered finns en ständigt pågående dialog som förs på de arenor där medborgarna och medborgare möts, där former och metoder utvecklas och anpassas till situationen.</p> <p>Stadsledningskontoret upplever att traditionella former av medborgardialog ofta har låg representation. Varför det är så kan bero av en mängd orsaker. Det kan handla om att en helt enkelt inte är intresserad eller att en har upplevelsen av att ”de ändå inte lyssnar”, eller att en utnyttjas som dekoration för den planering kommunen önskar.</p> <p>För att skapa en ömsesidighet i dialog och kommunikation mellan medborgare och kommunen behöver många frågor ställas där några av de viktigaste frågorna handlar om motiv, syfte och den egna bakomliggande inställningen: Varför vill man ha dialog? För medskapande eller kanske enbart informationsinhämtning, hur ska resultatet tas om hand? Handlar dialogen om det medborgarna vill samtala med kommunen om?</p>

	<p>Är kommunen beredd att verkligen lyssna och ändra sina strategier eller förslag utifrån medborgarnas tankar? Eller driva frågor som utgår från medborgarnas upplevelser av behov eller brister i livsmiljön?</p> <p>Värt att tänka på är att många gånger finns redan den kunskap som planerande och andra förvaltningar söker, eller vilka kunskapsluckorna är.</p> <p>Indikator Antalet nya metoder för dialog är inte ett adekvat mätverktyg. Det finns redan idag en uppsjö av konstruerade dialogmetoder. Att söka efter nya metoder är ofta önskemål från de som inte känner ett område eller inte står nära medborgarna. En bättre indikator kan vara att mäta medborgares tillit till kommunen, eller i vilken grad medborgares deltagande verkligen har haft inflytande på utformningen av olika artefakter.</p>
<p>Samhällsstöd och service</p>	
<p>Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.</p>	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p>	<p>En satsning på att minska det digitala utanförskapet gör det möjligt för äldre människor att på lika villkor delta i samhället och digitaliseringen. Det är, som planen föreslår, en del av en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga. Att tillsätta en arbetsgrupp för att inventera de satsningar som redan görs är klokt för att använda de lokala initiativ och metoder som används och fungerar. Det är också viktigt att skaffa sig kunskap om förutsättningarna och behoven hos dem som lever i digitalt utanförskap, annars riskerar de utvecklingsinsatser som initieras att vare sig skapa användar- eller samhällsnytta.</p>

<p>En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	<p>Förutom kunskap, förmåga och ekonomiska förutsättningar bakom ett digitalt användande är motivationen en viktig faktor: Hur personer med låg digital kunskap kan få motivation till att vilja investera sin tid i att lära sig ny teknik. Graden av motivation och andra förutsättningar för det digitala användandet är komplext och en modell kommer inte kunna passa alla. Här kommer de lokala erfarenheterna och kunskaperna vara till hjälp att göra insatserna tillämpningsbara så att de kan accepteras av många.</p> <p>I planen ges exempel på en fast plats dit invånare kan komma med sina frågor, få utbildning, föreläsningar och få låna hem tekniska prylar. För att göra samhällsstöd och service lättillgängligt för många behöver denna fasta plats finnas nära medborgarna och på många platser runt om i staden. Det digitala glappet kommer inte att kunna slutas helt och parallellt med detta arbete bör man också säkerställa att de som står utanför den digitala världen ska ha tillgång till samma rättigheter och möjligheter till ett hälsosamt åldrande och delaktighet i samhället. De grupper som av olika anledningar väljer bort, eller inte har tillgång till internet ska ges samma möjligheter för ett självständigt och demokratiskt liv som de som använder internet.</p>
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation:</p> <p>Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i></p>	<p>Alla medborgare ska lätt kunna hitta och ta del av information men också vara trygga i att det är lätt att föra dialog och kommunicera med staden och</p>

Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet

Indikator:

Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman

andra myndigheter. Så är det inte idag. Många har känslan av att kommunen stänger ute medborgaren.

Som nämndes i kommentar för aktivitet 17 är det viktigt att säkerställa att de som står utanför den digitala världen ska ha tillgång till samma rättigheter och möjligheter till ett hälsosamt åldrande och delaktighet i samhället. I Angered är den muntliga kommunikationen en viktig del i arbetet med att få ut samhällsinformation. Medborgarkontoret är för många en plats där man kan få personlig kontakt och hjälp. Det fungerar som ett nav i stadsdelen för inhämtning och spridning av information. Den personliga kontakten med en annan människa som kan förtydliga och tolka informationen är en trygghet för många. I Angered används också en rad andra informationsinsatser som har anpassats efter lokala förutsättningar och behov, exempelvis hälsoguider och demokratiambassadörer.

Ett arbete behöver starta för att utveckla stadens såväl digitala som muntliga informations- och kommunikationskanaler så att de blir användarvänliga och funktionellt tillgängliga. Som nämnt tidigare är det av största vikt att undersöka och ta del av de mindre, lokala, informationskanalerna; att i allt utvecklingsarbete använda lokal erfarenhet och kunskap.

Att mäta måluppfyllelse genom synpunkter till äldreombudsman ger inte ett verkligt mätresultat. I Angered har många medborgare inte kunskapen eller viljan att göra sin röst hörd på detta vis.

Indikator:

Andel av de äldre som upplever att de får den information de behöver och har rätt till, och kan föra dialog och kommunikation med kommunen i den utsträckning de har behov av.

§ 128

Svar på remiss –Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

diarienummer N134-0502/20

Beslut

Stadsdelsnämnden Centrum tillstyrker underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 enligt förvaltningens bedömning och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande med bilaga som eget yttrande till Stadsledningskontoret.

Sammanfattning

Underlaget till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 är en del av ett specifikt tillvägagångssätt med grund i Världshälsoorganisationen WHO:s handbok för ”Age-friendly Cities and communities”. I nätverket för åldersvänliga städer ingår 100 städer världen över, varav en är Göteborg. Det åldersvänliga arbetet ska enligt handboken ske i fyra olika faser; basutvärdering, strategisk plan, implementering och utvärdering av arbetet.

Den strategiska planen har tagits fram av Stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer i enlighet med kommunstyrelsens beslut i juni 2019. Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och idéutvecklade aktiviteter. Stadsdelsnämnd Centrum är en av två stadsdelsnämnder som ombetts att lämna synpunkter.

Handling/ar

Stadsdelsförvaltning Centrums tjänsteutlåtande, 2020-08-01

Synpunkter och ansvarsfördelning

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Målbild

Basutvärdering, nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg

Stadsledningskontorets följebrev, 2020-05-20

Remissinstanser för underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Kommunstyrelsens snabbprotokoll 2020-05-20

Yrkande från (V) och (MP) e i kommunstyrelsen angående remittering av Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2020

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, 2020-04-27

Justering

Tisdag den 25 augusti 2020 Skånegatan 9A

Rätt utdraget intygar i tjänsten
Jenni Hermansson, sekreterare

Kent Vahlén (L), ordförande

Matilda Skön (FI), justerare

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-08-01

Diarienummer

N134-0632/19

Handläggare

Annika Strandberg

Telefon: 031-365 70 53

E-post: annika.strandberg@centrum.goteborg.se

Fredrik Holm

Telefon: 031-365 76 81

E-post: fredrik.holm@centrum.goteborg.se

Svar på remiss – Underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden Centrum tillstyrker underlag till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 enligt förvaltningens bedömning och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande med bilaga som eget yttrande till Stadsledningskontoret.

Sammanfattning

Underlaget till Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024 är en del av ett specifikt tillvägagångssätt med grund i Världshälsoorganisationen WHO:s handbok för ”Age-friendly Cities and communities”. I nätverket för åldersvänliga städer ingår 100 städer världen över, varav en är Göteborg. Det åldersvänliga arbetet ska enligt handboken ske i fyra olika faser; basutvärdering, strategisk plan, implementering och utvärdering av arbetet.

Den strategiska planen har tagits fram av Stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer i enlighet med kommunstyrelsens beslut i juni 2019. Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och idéutvecklade aktiviteter.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De aktiviteter och utvecklingsområden som föreslås i Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 är, i de fall Äldre samt vård- och omsorgsnämnden innehar huvudansvar alternativt samverkande ansvar, i stor utsträckning förändringar som innebär andra sätt att planera, arbeta och samarbeta kring redan befintliga uppdrag. Dessa förändringar bedöms inte innebära extra kostnader utöver ordinarie budget då de kan ses som en del av det uppdrag som stadens hälsofrämjande verksamheter redan har och förväntas genomföra.

Heltäckande inventering samt metodologiska satsningar och utvärderingar kring seniorers digitala utanförskap är en tids- och resurskrävande process. Om aktiviteten ska rymmas

inom ordinarie budget är det av stor vikt att ambitionsnivån, och därmed aktivitetsbeskrivningen, läggs på en rimlig och genomförbar nivå.

I och med införandet av ny nämndorganisation 2021 är det utifrån ett stadsdelsperspektiv svårt att uppskatta precisa kostnader för respektive aktivitet inom planen. Huruvida särskilda ekonomiska satsningar är möjliga att genomföra eller inte kan stadsdelsnämnden Centrum med anledning av den nya och ej ännu genomförda nämndorganisationen inte svara på. I överenskommelse med Stadsledningskontoret kommer nämnden därför inte att besvara bilaga 4 där en specifik uppskattning efterfrågas av vilka ekonomiska konsekvenser planens aktiviteter kan innebära för nämnden, och hur dessa kan tänkas rymmas inom ram eller inom ram med konsekvenser eller genom utökad ram eller inom ram utifrån samverkan.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den föreslagna planen har utformats med ett miljöfokus för att främja en långsiktig hållbarhet. Planen utgör en satsning på att underlätta användning av kollektivtrafiken, såväl som att öka tillgänglighet i gångstråk med attraktiva och sittvänliga närmiljöer. Aktiviteterna utgör ett viktigt bidrag för att främja en stad med minskat resande utformad för alla generationer.

Bedömning ur social dimension

Den föreslagna planen har betydelse ut ett mångfalds- och jämställdhetsperspektiv. Flera av de föreslagna aktiviteterna syftar till att minska ojämlika villkor samt motverka ålderism. De aktiviteter och anpassningar som görs för äldre invånare kommer dessutom att vara till nytta för hela befolkningen, både när det handlar om tillgänglighet och god stadsmiljö, men också genom att stimulera en ökad åldersmässig bredd av befolkningens möjligheter att ta del av staden, med både mångfald och ökade generationsmöten som förväntad effekt.

Samverka

Information vid lokal samverkansgrupp (LSG) sektor ÄO/HS 2020-08-24

Information till lokalt pensionärsråd har skickats.

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret (diarienummer 0632/19). Yrkanden, skiljaktiga meningar, reservationer, särskilda yttranden med mera från nämndbehandlingen ska bifogas.

Bilagor

1. Ifyllt synpunktsmall, bilaga 3

Ärendet

Den strategiska planen har tagits fram av Stadsledningskontoret i samverkan med berörda aktörer i enlighet med kommunstyrelsens beslut i juni 2019. Planens övergripande målbild är uppdelad i sex fokusområden med tillhörande mål och idéutvecklade aktiviteter. Kommunstyrelsen beslutade i maj 2020 enligt stadsledningskontorets förslag att remittera underlaget för den strategiska planen för Göteborgs stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024 till berörda nämnder och styrelser. Stadsdelsnämnd Centrum är en av två stadsdelsnämnder som ombetts att lämna synpunkter.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund till uppdraget är Kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 att ta fram en strategisk plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 med utgångspunkt från den basutvärdering som tidigare tagits fram med behovsbeskrivningar och synpunkter från drygt 600 äldre personer. Planen har tagits fram utifrån Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer genom att samarbeta med berörda förvaltningar och bolag samt seniorer.

Remitteringen av underlaget till berörda nämnder och styrelser syftar till att inhämta synpunkter om utformning av planens målbilder och aktiviteter med tillhörande indikatorer, tydliggöra kommande ansvarsfördelning samt bedöma aktiviteternas ekonomiska dimension. De fokusområden som innefattas i planen är Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Stadsmiljö och stadsutveckling samt Samhällsstöd och service, där stadsledningskontoret bedömt de tre förstnämnda som särskilt angelägna.

Stadsledningskontoret önskar svar från berörda nämnder och styrelser gällande synpunkter om planens utformning och innehåll, ansvarsfördelning samt ekonomisk dimension.

Stadsdelsförvaltningens bedömning

Planen bygger på ett grundligt arbete som tagits fram i ett brett förankringsarbete med äldre och tjänstepersoner från många av stadens förvaltningar. Framtidsutvecklarna som är seniorer som rekryterats för att finnas med i processen i framtagandet av planen för Åldersvänliga Göteborg är en inspirerande modell för att skapa delaktighet från de som berörs av planen. Planen är ett givande och konkretiserande verktyg i det fortsatta arbetet för att göra Göteborg till en mer åldersvänlig stad. Vidare kommer den innehållsrika och välformulerade basutvärderingen att utgöra ett viktigt underlag för det hälsofrämjande arbetet kring seniorer under lång tid framöver. Att utifrån ett så omfattande arbete analysera, prioritera och skapa mätbara målsättningar och aktiviteter är en gedigen och många gånger svår uppgift. Stadsledningskontoret har löst denna uppgift på ett bra sätt. Vissa förändringar föreslås för att göra rapportens vägledning för implementering ännu tydligare, där de tre särskilt prioriterade fokusområdena ges mest utrymme. För en bredare bedömning och analys hänvisas till den bifogade synpunktsmallen.

Generella synpunkter

I flertalet fall, i synnerhet inom aktiviteterna i området mobilitet samt social delaktighet och inkludering, tenderar aktivitetsbeskrivningen ligga på en tidig nivå i arbetet som handlar om undersökning och formande av aktivitet, medan delar av indikatorerna avser

att utvärdera ett mycket senare skede av aktiviteten där den inte bara har förberetts utan också implementerats. För tydlighets skull föreslås därför att det antingen ska framgå i aktivitetsbeskringen att den innefattar implementering, eller att indikatorer som avser implementering för tillfället ska strykas.

När det gäller fokusområdena stadsmiljö och stadsutveckling samt information och kommunikation är aktivitetsbeskrivningen mycket generellt hållen, vilket delvis är förståeligt då dessa inte tillhör de tre fokusområden som prioriterats. Att de breda ansatser som nämns ligger i linje med målbilderna är klart och tydligt, men då det inte framgår konkret vad som förväntas genomföras och mätas är det svårt att bedöma om aktiviteterna kommer att tillföra något nytt till befintligt arbetssätt eller inte.

Några av aktiviteterna har redan påbörjats vilket ger upphov till en del svårigheter i remissvaret. Det hade varit önskvärt med tydlig information antingen i underlaget eller genom andra kommunikationsformer där aktiviteternas nuläge beskrevs. Delar av remissarbetets resultat riskerar annars att fokuseras på en nivå i aktivitetens utvecklingskurva som redan är passerad.

I den strategiska planen finns flera aktiviteter där man måste ställa sig frågan hur det digitala utanförskapet påverkar möjligheten till delaktighet. När det handlar om så väl matchmaking-system, som insamlandet av idéer och synpunkter kring fysiska inventeringar och dylikt, måste man noggrant försäkra sig om att alla seniorer, oavsett digitalvana, kan representeras på jämlika villkor.

Begreppet ”andel” används frekvent som ett sätt att mäta effekt av aktiviteter. Det är dock många gånger svårt att första vilken grupp man avser att mäta andelen av. En översyn av begreppet andel i underlaget som helhet med förtydligande av målgrupp och/eller en ändring av indikatorn bedöms vara nödvändigt.

Den nya nämnd- och förvaltningsorganisationen innebär i nuläget viss osäkerhet i hur delar av arbetet ska bedrivas. Stadsdelsförvaltningen Centrum vill understryka vikten av att de nya socialnämnderna involveras i arbetet, i första hand utifrån ett seniorperspektiv men också ur ett allåldersperspektiv. Likaså är det av yttersta vikt att stadens lokala skillnader tas i beaktande trots stadsdelsnämndernas upplösning. Göteborg är en stad där skillnader i önskemål och behov hos seniorer kan se olika ut beroende på hur och var man bor, socioekonomisk status, etnicitet etcetera. Vidare ser stadsmiljön mycket olika ut runt om i staden, och skillnader finns exempelvis i bostadsbestånden när det gäller fördelning mellan allmännyttan och privata fastighetsägare. Denna olikhet mellan stadsdelarna och hur en lokal anpassning av den strategiska planens aktiviteter ska kunna ske måste tas noggrann hänsyn till, något som delvis tas upp men som ytterligare kan behöva understrykas, bland annat därför att endast 12 procent av basundersökningens 630 deltagare var födda utomlands vilket är en låg representation i jämförelse med hur det ser ut i många delar av staden.

Stadsdelsförvaltningen Centrum vill slutligen poängtera vikten av att implementeringen av arbetet sker med tydlighet av aktörernas ansvarsområden och fokuserar på en effektiv resursanvändning där tidigare erfarenheter noggrant tas tillvara, och där parallella spår med redan befintlig verksamhet undviks. Vidare bör vissa aktiviteter samordnas och eventuellt sammanfogas i de fall där så är möjligt.

Mobilitet

Förutsättningarna och behoven av separation av gång- och cykelbanor ser olika ut i stadens olika delar. För ett gott resultat bör den utredande delen, som avser att hitta rätt platser, synliggöras. En viktig aspekt att beakta blir då även transparens utifrån vilka prioriteringsgrunder som tillämpas, något som också gäller aktiviteten som handlar om förstärkt drift och underhåll av gångstråk. Vidare behöver den lokala kunskap som finns hos civilsamhälle och näringsliv tas tillvara och användas vid implementering.

Väl placerade bänkar är av stor betydelse för äldres möjlighet att ta sig längre sträckor till fots, vilket framhålls i aktivitetsbeskrivningen. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden står inkluderade i aktivitetsbeskrivningen som samverkande part men inte i ansvarsfördelningen. Förvaltningen bedömer äldre samt vård- och omsorgsnämnden vara en viktig aktör, dels med utgångspunkt i lokal kunskap om stråk och platser, dels och framförallt utifrån utredningar som redan gjorts kring bänkars betydelse samt den förvärvade kunskap som kommer finnas inom förvaltningen kring äldres behov.

Att kollektivtrafikens knutpunkter är lättbegripliga, användarvänliga och tillgänglighetsanpassade är en viktig fråga för alla, inte minst för seniorer. I arbetet att utveckla dessa knutpunkter är en lång rad samverkande parter aktuella, vilket innebär att en tydlig rollfördelning är ett måste både i undersöknings- och implementeringsstadiet.

Det bedöms som både nyskapande och utmanande att genom tester i samverkan med seniorer hitta innovativa lösningar för tillgänglighet i stadsmiljön. Förvaltningen vill framhålla vikten av att resurser inte läggs på områden där en god kunskapsnivå och påbörjade arbeten redan finns. Vidare behövs en tydlighet i aktivitetsbeskrivningen kring tänkbara tillvägagångssätt, samt om möjligt även en viss konkretisering av vilken omfattning av tester som avses.

Aktiviteten för att skapa mer plats för fotgängare ligger i nuläget på en övergripande och generell nivå och kan behöva konkretiseras och brytas ned. En bilfri gata kan inkludera många olika typer av lösningar, något som också på ett fruktbart sätt nämns i aktivitetsbeskrivningen. Att skapa mer plats för fotgängare blir ett första viktigt steg, därefter behöver platser och stråk aktiveras för att skapa de trygga och levande närmiljöerna som efterfrågas. Även detta arbete behöver uppmärksammas och utvärderas då en stöttande organisation krävs.

Bostäder

Generationsblandade flerbostadshus förutsätter en strategisk plan för hur generationsmöten ska ske och vara en varaktig del av boendemiljön. En viktig avvägning är i vilken utsträckning generationsmöten ska ske utifrån förbestämda aktiviteter och sammanhang eller bygga på så kallade deltagarproducerade spontana möten utifrån intressegemenskap. Förvaltningen vill påtala vikten av att detta redan inledningsvis beaktas och tas med i aktivitetsbeskrivningen så att modellen inte mynnar ut i ett vanligt hyreshus där olika generationer bor men inte möts.

Ekonomiskt och fysiskt tillgängliga bostäder är av yttersta vikt för att skapa ett jämlikt samhälle. Det är inte tillräckligt att ställa upp en kravbild för hur dessa ska vara beskaffade och i vilken omfattning de ska finnas utan den strategiska planen måste också

vara en praktisk vägledning i arbetet, vilket inte är fallet med nuvarande beskrivning. Konkreta strategier i planen är således välkomna.

Att seniorer erbjuds rådgivning kring både ekonomiska och praktiska frågor vid flytt till mer ändamålsenliga bostäder är viktigt. Risken för parallella spår bör dock noggrant beaktas och strategier för insatserna måste samordnas på ett tydligare sätt där det också ska framgå klart och tydligt vad som särskiljer informationsdelarna i aktiviteterna pilotprojekt respektive rådgivning från varandra. Vidare bör de hälsofrämjande verksamheterna inom förvaltningen för äldre samt vård- och omsorg inkluderas i arbetet.

Arbetet med att stärka kontakter mellan människor i boendemiljön bör samordnas med förvaltningen för äldre samt vård- och omsorg när det handlar om områden där många seniorer bor. Vidare bör stadens tidigare erfarenheter av generationsmöten tas tillvara. Aktiviteten behöver också beskriva hur en bestående effekt förväntas uppnås.

Social delaktighet och inkludering

Aktiviteterna fångar fokusområdet på ett tillfredsställande sätt. Aktivitetskompis respektive fadderverksamhet delar den grundläggande idén att genom personliga möten erbjuda seniorer både social gemenskap och trygghet. Aktiviteterna måste särskiljas på ett tydligt sätt, och eventuellt samordnas där de tangerar varandra. Vidare måste det framgå i aktiviteterna att tidigare arbetssätt kring volontärarbete både genom personliga möten och frivilliginsatser på träffpunkter bör tas tillvara, samt hur parallella spår med redan befintliga insatser undviks.

Aktivitetskompis ligger på en tidig generell nivå som i beskrivningen inte inkluderar steget att faktiskt implementera plattformen. Indikatorerna kan således inte mätas utifrån nuvarande beskrivning.

När det gäller fadderverksamhet vill förvaltningen särskilt belysa att träffpunkter och mötesplatser i staden är av mycket olika karaktär och att lokal hänsyn måste tas.

Fredagsmys med berättelsetema bör ske i samverkan med fastighetetsägare ur ett brett närområdesperspektiv. Om grundtanken att motverka ålderism ska uppnås behöver både aktivitet och indikator beskrivas utifrån ett generationsmötesperspektiv för att undvika att det stannar i ett utbyte av berättelser seniorer emellan.

Slutligen måste nämnden för äldre samt vård- och omsorg involveras som huvudansvarig i implementeringen av pratbänkar. Om aktiviteten inte bara ska mynna ut i symbolisk betydelse utan också bidra till social delaktighet och gemenskap förutsätter den mycket regelbundna marknadsföringsinsatser så väl som fysiska insatser för att stimulera möten både mellan seniorer och mellan olika generationer, ett område där den största kunskapen rimligen kommer finnas hos förvaltningen för äldre samt vård- och omsorg som i implementeringsfasen av aktiviteten mycket väl kan vara ensamt huvudansvarig.

Stadsmiljö och stadsutveckling

Då aktivitetsbeskrivningen är mycket generell är det i nuläget svårt att bedöma på vilket sätt planens mål ska uppnås. För att ge en vägledning för framgångsrik implementering

behöver aktiviteten brytas ned i mindre och mer konkreta delar. Så som aktiviteten nu är formulerad är den snarare en målbild än en faktisk aktivitet.

Samhällsstöd och service

Stadsdelsförvaltningen Centrum vill särskilt betona och berömma vikten av att insatser läggs på seniorers digitala utanförskap. Att kunna vara en del av den digitala utvecklingen och ha tillgång till både befintliga och nya digitala samhällsfunktioner är centralt ur ett jämlikhets- och delaktighetsperspektiv. Fokusområdet är tydligt beskrivet hela vägen från målbild till indikatorer och ger god vägledning för arbetet. Precis som tidigare nämnts vill förvaltningen dock framföra att en fullskalig inventering, analys och genomförande är en tids- och resurskrävande process där ambitionsnivån måste justeras i förhållande till de ekonomiska och personella resurserna. Viktigt är också att försäkra sig om att seniorers tillgång både till praktiskt stöd och eventuell utlåning av produkter sker på ett lättillgängligt, likvärdigt och jämlikt sätt över hela staden.

Information och kommunikation

Även detta fokusområde och dess strategier ligger på en mycket generell nivå. Nya sätt att mäta äldres behov och vanor är välkommet, likaså är kontinuiteten i arbetet av yttersta vikt. Om aktiviteten ska vara mer än en påminnelse om hur viktigt det är att fortsätta mäta äldres kommunikationsvanor och vara i ständig utveckling kring metoder är den dock i behov av konkretiserade och mätbara strategier som på ett tydligt sätt särskiljer den från vad som redan görs. Då aktiviteten ligger på ett undersökande snarare än ett implementerande plan föreslås slutligen att nämnden för äldre samt vård- och omsorg ska utgöra en samverkande snarare än en huvudansvarig aktör i det fortsatta arbetet.

Babbs Edberg

Carin Bringestedt

Stadsdelsdirektör

Sektorchef Äldreomsorg samt hälso- och sjukvård

Bilaga 3

Synpunkter och ansvarsfördelning

Mobilitet	Synpunkter
<p>Målbild för mobilitet: Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden</p>	<p>Målbilden för området mobilitet tydliggör på ett bra vis vilken riktning aktiviteterna behöver ta staden. Att även inkludera arbetet med <i>universell utformning</i> i målbilden föreslås som ett sätt att ytterligare fånga upp viktiga aspekter för stadens vidare arbete med mobilitet.</p>
<p><i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade</p>	<p>Förutsättningar och behov ser olika ut i stadens olika delar vilket ställer krav på genomförandet av aktiviteten. Prioriteringsfrågan blir högst relevant att beakta, var i staden särskilda insatser görs utifrån var det finns störst behov. För ett gott resultat bör även den utredande delen, att hitta rätt platser, synliggöras. En viktig aspekt att beakta blir då även transparens utifrån vilka prioriteringsgrunder som tillämpas.</p> <p>Då även kampanjer om beteendeförändring utifrån seniorers särskilda behov inkluderas i aktiviteten föreslås en indikator upprättas som följer upp denna del av aktiviteten. Indikatorn som nu står ensam mäter endast en del av aktiviteten.</p> <p>För att öka förståelsen föreslås den nuvarande indikatorn även förtydligas utifrån vilken andel som avses.</p>
<p><i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar</p>	<p>Väl placerade bänkar är av stor betydelse för äldres möjlighet att ta sig längre sträckor till fots, vilket framhålls i aktivitetsbeskrivningen. Bänken blir på så vis ett viktigt stöd för ett oberoende liv, då dess placering på en gångväg till mataffären blir en avgörande faktor för möjligheten att klara av att handla mat på egen hand.</p> <p>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden står inkluderade i aktivitetsbeskrivningen som samverkande part men inte i ansvarsfördelningen. Förvaltningen bedömer äldre samt vård- och omsorgsnämnden vara viktig att involvera i aktiviteten, särskilt med anledning av inventeringen som ligger till grund för placeringarna, samt med utgångspunkt i lokal kunskap om stråk och platser.</p>

	Vidare förslås indikatorn om möjligt förtydligas. Det upplevs något oklart om indikatorn syftar till att mäta hur många procent av seniorers förslag till nya parkbänkar som har implementerats eller hur skrivningen ska tolkas.
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning</p>	<p>Liksom för aktivitet 1 blir inventering och prioritering viktiga aspekter att ha med i genomförandet av aktiviteten, samt att nyttja lokal kunskap.</p> <p>Om indikatorn går att förtydliga avseende vilken andel som gäller, om det är gruppen seniorers felanmälningar vore det önskvärt. Om det istället gäller samtliga felanmälningar av mer generell karaktär bör det istället framgå, även om det förstnämnda anses mest relevant i sammanhanget.</p>
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p> <p><i>Indikator:</i> Påbörjat utvecklingsprojekt</p>	<p>Aktiviteten ligger på en tidig och övergripande nivå där många parter är inblandade. För att skapa tydlighet föreslås en rollfördelning framgå redan i aktivitetsbeskrivningen.</p>
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer</p>	<p>Att testa fram innovativa lösningar i gatumiljöer med seniorer bedöms vara en nyskapande aktivitet men även utmanande utifrån ett implementeringsperspektiv. Aktiviteten handlar om att ta fram nyskapande utformningslösningar utifrån universell utformning, något som kommer att kräva mycket av involverade parter. Att i allt för stor omfattning testa det befintliga där en redan god kunskapsnivå finns bör undvikas. Det centrala blir istället frågan om hur nya lösningar att testa ska identifieras och presenteras för testning. Tydlighet i aktivitetsbeskrivningen om tänkbara tillvägagångssätt hade varit önskvärt, om än svårt i detta tidiga skede. Aktiviteten föreslås även konkretiseras ytterligare när det handlar om vilken omfattning av antal tester som avses.</p> <p>Vidare blir på vilket sätt medborgare bjuds in och inkluderas i dessa tester viktigt utifrån tydlighet i kommunikationen. Det behöver tydligt framgå om det handlar om tester av nyskapande utformningslösningar av generell karaktär eller platsspecifika insatser med beslutade medel för att förväntningarna ska vara realistiska.</p> <p>Kopplingen mellan aktiviteten och indikatorn blir något svår att följa. För att kunna mäta krävs först att testet har genomförts och därefter att staden har implementerat resultatet. Formuleringen ”ökade</p>

	<p>möjligheter till att använda stadens gatumiljöer” skapar även förväntningar på att en stor del av stadens gatumiljöer ska påverkas. Något som aktiviteten i dess beskrivning inte riktigt åsyftar.</p>
<p>Aktivitet 6: Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk</p> <p>Indikator: Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg</p>	<p>Att skapa mer plats för fotgängare bedöms vara ett viktigt område men där aktiviteten i nuläget är på en övergripande nivå och mer generellt beskriven. Den kan därför behöva konkretiseras och brytas ned för att underlätta implementering. En bilfri gata kan inkludera många olika typer där sommargånggator och gator som är reglerade för att hindra biltrafik vissa tider kan ingå. Att skapa mer plats för fotgängare blir ett första viktigt steg, därefter behöver platser och stråk aktiveras för att skapa de trygga och levande närmiljöerna som efterfrågas. Även detta arbete behöver uppmärksammas då en stöttande organisation krävs. Indikatorn skulle även behöva förtydligas. Om indikatorn har både en kvantitativ och en kvalitativ inriktning kan den med fördel delas upp i två indikatorer.</p>
<h2>Bostäder</h2>	
<p>Målbild för Bostäder: Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov</p>	
<p>Aktivitet 7: Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett</p> <p>Indikator: Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus</p>	<p>Generationsmöten i samhället är en viktig faktor för att minska ålderism. Om man ska arbeta aktivt med att stimulera generationsmöten genom exempelvis generationsblandade flerbostadshus, är det viktigt att specificera på vilket sätt möten mellan generationerna förväntas ske. Generationsöverskridande verksamhet är en utmanande process, där avvägning mellan skapade grupper där deltagare <i>sammanförs utifrån bestämda premisser</i> ska vägas mot <i>naturliga och spontana möten</i> där generationsmöten sker och där intressegemenskap eventuellt kan förena. Erfarenheten från stadsdelen Centrum är att en gemensam lokal inte räcker särskilt långt för att skapa generationsmöten så länge inte särskilda satsningar görs. Precis som aktivitetsbeskrivningen påvisar är ett sätt att stimulera detta att unga hyresgäster har som ”arbetsuppgift” att möta äldre. Det man noggrant behöver beakta i så fall är att generationsmöten då inte i sig är naturliga utan en</p>

	<p>frukt av en konstruktion, vilket inte riktigt överensstämmer med den idag så framhållna bilden av att möten mellan generationerna ska vara förutsättningslösa och spontana. Även om modellen är i sin linda bör det på något sätt framgå i aktivitetsbeskrivningen vilken typ av generationsmöten som avses samt hur dessa ska fungera över tid. Vidare ser vi gärna att man med anledning av detta lägger till en indikator som efter implementering avser att mäta i vilken mån generationsmöten faktiskt har ägt rum, och vilket värde de boende upplevt av dessa.</p>
<p>Aktivitet 8: Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga</p> <p>Indikator: Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder</p> <p>Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea</p>	<p>Frågan är av yttersta vikt för att skapa ett jämlikt samhälle. Aktivitetsbeskrivningen har en avsaknad av vilka metoder eller beslut som ska leda fram till ett önskat resultat och ligger på en mycket generell nivå. Upplåtelseformer såväl som vikten av tillgänglighet lyfts fram, men aktiviteten stannar i en kravbild snarare än i vägledning för ett faktiskt genomförande. Konkretisering behövs således för att inte bara påtala behov utan också visa vägen till aktion. Aktivitetsbeskrivningen är också otydlig i den viktiga frågan hur bostäder ska kunna vara ekonomiskt tillgängliga utan att kvalitet på boendet påverkas nämnvärt. Risken för ett andraklassens boende bör tas under noggrann beaktande.</p>
<p>Aktivitet 9: Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor</p> <p>Indikator: Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet</p>	<p>Det hälsofrämjande arbetet i stadsdelarna har på ett framgångsrikt sätt arbetat med informationsdelarna av både denna och nästkommande aktivitet under en tid i samverkan med till exempel fastighetsägare och Boplats och bör fortsätta med det. Återigen ser förvaltningen det som en central fråga ur ett jämlikhetsperspektiv.</p> <p>Förvaltningen vill framföra vikten av att lokala skillnader i staden tas hänsyn till både när det handlar om ekonomisk och fysisk tillgänglighet. Stadsdelen Centrum har en hög grad av privata fastighetsägare vilket påverkar förutsättningarna för samverkan. Vidare innebär stadsdelens kuperade landskap och livliga stadsmiljö ytterligare begränsande faktorer för full delaktighet i samhällslivet.</p>
<p>Aktivitet 10: Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad</p> <p>Indikator: Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad</p>	<p>Förvaltningen välkomnar insatsen. Samverkan mellan Boplats Göteborg AB och stadsdelarnas hälsofrämjande arbete finns redan och kan byggas vidare på. Av vikt är att inte skapa parallella system för information och/eller rådgivning vilket riskerar att bli fallet om inte äldre samt vård- och omsorgsnämnden inkluderas. Vidare sitter Boplats Göteborg AB inne med stor kunskap kring vad som</p>

	<p>gäller vid in- och utflyttning ur bostäder och bör således inte ses som en utomstående aktör utan som en samverkande part i frågan med ett gemensamt intresse med både nämnden för konsument- och medborgarservice och äldre samt vård- och omsorgsnämnden i att relevant information ges på rätt sätt, och att seniorers välmående vid bostadsbyten beaktas.</p>
<p><i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)</p> <p><i>Indikator:</i> Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar</p> <p>Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)</p>	<p>Det finns redan idag på flera håll i staden en samverkan mellan hälsofrämjandeenheter och fastighetsägare som handlar om att utifrån det gemensamma hälsofrämjande uppdraget skapa trygghet och delaktighet i närområdet. Denna samverkan bör fortsätta. Erfarenheter från stadens generationsöverskridande verksamheter bör tas tillvara och användas i implementeringen. Viktigt att notera är att fördelningen mellan allmännyttan och privata fastighetsägare ser mycket olika ut från stadsdel till stadsdel. I de stadsdelar som har en stor andel (och antal) privata fastighetsägare behöver särskilt beskrivas hur man involverar dessa. Den lokala förankringen och kunskapen måste noggrant tas tillvara.</p> <p>Aktivitetsbeskrivningen får också gärna innehålla hur ett gott resultat över tid förväntas uppnås. Den nuvarande frekvensen av konceptet med en dag om året bedöms som mycket knapp om en gemenskapsstärkande effekt ska uppnås över längre tid.</p> <p>Indikator två bör omformuleras till “har tillit” snarare än saknar tillit för att bättre överensstämja med det positiva i satsningen. Vidare behöver indikatorn ha ett tydligt fokus på just boendemiljön.</p>
<p>Social delaktighet och inkludering</p>	
<p>Målbild för Social delaktighet och inkludering: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk</p>	<p>Målbilden skulle kunna gynnas av att tydliggöra vikten av samverkan med föreningslivet och civilsamhälleliga organisationer med eller utan uttalat seniorfokus.</p>
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p>	<p>Aktiviteten är mycket välkommen för att systematisera möjligheterna för seniorer och andra att hitta socialt meningsfulla sammanhang och kontakter. Viktigt att framhålla är att aktivitetsbeskrivningen i nuläget inte</p>

<p><i>Indikator:</i> Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis</p>	<p>inkluderar steget att faktiskt implementera plattformen. Indikatorn kan med andra ord inte mätas utan att man beskriver aktiviteten ytterligare och inkluderar åtminstone i generella ordalag hur en implementering ska gå till.</p> <p>Det behöver undvikas parallella spår med exempelvis volontärsamordnare och annan frivilligverksamhet. I Göteborgs flesta stadsdelar finns redan idag uppbyggda strukturer där registrerade seniorvolontärer och mer informellt frivilliga seniorer fyller en funktion både när det kommer till match-making kring gemensamma intressen och kring mer generella insatser i stadsdelarnas hälsofrämjande verksamhet. Kunskapsutbyte och samordning är av stor vikt.</p> <p>I framtagandet av en digital plattform måste det digitala utanförskapet hos en stor grupp seniorer beaktas och alternativa kommunikationsvägar är önskvärt.</p> <p>En stor bredd i aktiviteterna är viktig för att kunna nå ut till så många seniorer som möjligt. Detta innefattar både en bredd i områden för uttalad intressegemenskap, men också att det finns möjlighet till mer förutsättningslösa möten för att motverka ensamhet även hos de med generella snarare än specifika önskemål.</p> <p>Även om de seniorer som lever mycket isolerat är svåra att fånga upp, är nämndens förhoppning att strategier för att nå dessa särskilt beaktas.</p>
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden</p>	<p>Arbetet med faddrar är ett lovligt initiativ som dock är i behov av en del överväganden innan start. Stadens träffpunkter och mötesplatser är av mycket olika karaktär och olika typer av frivilliginsatser passar i olika sammanhang, något som redan idag utmärks av olika lokala exempel. Även om det gemensamma och sammanbindande med fördel kan formuleras är det också viktigt med stor flexibilitet beroende på mötesplatsens karaktär samt ålder och funktionsnivå hos besökarna. Detta påverkar aktivitetsbeskrivningen i det avseendet att den nuvarande ambitionen med en gemensam modell bedöms som svår att nå och kanske inte heller är fullt ut eftersträvansvärd.</p> <p>Att vid första kontakten med en mötesplats eller träffpunkt få möta en senior snarare än en anställd i kommunen kan i många fall innebära en känsla av både igenkänning och trygghet. Dock är det mycket svårt att precisera vem som tidigare har varit att beteckna som</p>

	<p><i>ofrivilligt ensam</i> samt som är det nu och frågan kan ha många olika svar beroende vem som tillfrågas. Benämningen ofrivillig ensamhet är ibland föremål för diskussion just på grund av att det är något vagt, svårgripbart och möjligen också stigmatiserande, och noggrann hänsyn måste tas till det. Det kan möjligen tyckas som ett onödigt komplicerande att tolka begreppet snävt och bokstavligt men faktum kvarstår att fadderaktiviteten beskrivs just utifrån denna utgångspunkt och förhållande mellan den som stödjer och den som behöver stödjas. En omformulering av begreppet bör övervägas, där det möjligen istället för att betecknas som tidigare ofrivilligt ensam skulle kunna vara tillräckligt att ha en kunskap och engagemang för träffpunkten, så som en träffpunktsambassadör eller liknande. Ytterligare frågor man kan ställa sig är på vilket sätt igenkänningen är viktig och om tidigare ofrivillig ensamhet handlar om en tydlig kunskap/erfarenhet som kan användas och i så fall hur.</p> <p>En samordning med aktiviteten Aktivitetskompis bedöms som viktig för att precisera när fadderverksamheten snarare än aktivitetskompis är rätt för en specifik person. Parallella spår förvärrar inte bara för seniorer och frivilliga utan riskerar också att skapa oreda hos samverkande aktörer inom- och utom stadens organisation.</p> <p>Det är också i denna aktivitet av yttersta vikt att den redan befintliga kunskapen om volontärarbete med och för seniorer tas tillvara, samt att parallella spår med befintlig volontär- och frivilligverksamhet i staden undviks.</p> <p>Vidare finns det ett behov av att tydliggöra indikator 2. För att kunna vara en vägledning i arbetet behöver det framgå konkret vad som menas med <i>positiv syn på framtiden</i> i förhållande till just denna aktivitet. Vidare bör indikatorn formuleras <i>har fått</i> istället för <i>har haft</i> (vilket gissningsvis är det som avses att mätas). Till sist behöver begreppet andel preciseras så att det framgår vilken grupp det är som avses.</p>
<p>Aktivitet 14: Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p> <p>Indikator:</p>	<p>Att ha aktiviteter på offentliga platser är en viktig och nytänkande lösning både ur ett seniorperspektiv där man tillgängliggör aktiviteten för de som inte rör sig utanför sitt närområde, men också ur ett samverkansperspektiv där fler samverkansnät med civilsamhälle och näringsliv är viktiga byggstenar i det hälsofrämjande arbetet</p>

<p>Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser</p>	<p>Samverkan med Förvaltnings AB Framtiden är central i sammanhanget då deras kunskap om närområdet kring platser där många seniorer är bosatta många gånger är omfattande. Aktiviteten tangerar också delvis aktivitet 11 (<i>Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön</i>) där Förvaltnings AB Framtiden ska ta fram ett årligt koncept. En korsbefruktning mellan dessa två aktiviteter skulle dels kunna innebära resursbesparingar, men framförallt peka på det gemensamma uppdraget att främja seniorers hälsa. Dessutom är lokalfrågan och inventering av offentliga platser central i båda fallen</p> <p>Vad gäller aktiviteten i sig är kopplingen mellan mål-aktivitet-indikator lite svår att följa. Om syftet är att minska ålderism bör fokus ligga på att seniorer får delge sin berättelse till personer som <i>inte</i> är seniorer. Risken är stor att det annars bara blir berättelser seniorer emellan vilket delvis redan arrangeras (eller skulle kunna arrangeras) på stadens träffpunkter.</p>
<p><i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden</p> <p><i>Indikator:</i> Antal pratbänkar som har anlagts</p> <p>Upplevd trygghet och gemenskap vid pratbänkarna</p>	<p>Vår bedömning är att äldre samt vård- och omsorgsnämnden bör vara mycket involverade i aktiviteten, dels när det gäller inventeringen av platser men framförallt när det gäller implementering. Idén med pratbänkar är god, och kan, särskilt om den innebär generationsmöten, motverka både ålderism och upplevelsen av ensamhet. Risken att bänkarna blir symboler mer än något som faktiskt brukas bör dock betraktas redan inledningsvis. Om det ska ske ett aktivt användande av bänkarna förutsätter det regelbunden och långvarig samverkan med näringsliv och civilsamhälle där både gemensam marknadsföring och gemensamma event bedöms som nödvändig. Även om aktivitetsbeskrivningen till viss del inkluderar detta bör det betonas ytterligare.</p> <p>Ordet ”trygghet” i målsättningen ligger inte riktigt i linje med aktiviteten. På vilket sätt ska dessa möten bidra till just trygghet? Om begreppet ska stå kvar förutsätter det att bänkarnas geografiska placering fokuserar på platser där seniorer beskrivit en känsla av otrygghet, något som i så fall måste framgå i aktivitetsbeskrivningen. Begreppet är dessutom mycket subjektivt och svårämätbart. Ett förslag är att inkludera mer mätbara målsättningar som exempelvis kan handla om antal event och/eller samtalsteman som introducerats.</p>

Stadsmiljö och stadsutveckling	
Målbild för Stadsmiljö och stadsutveckling: Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov	
<p><i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.</p> <p><i>Indikator:</i> Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings-processer</p> <p>Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen</p>	<p>Aktiviteten är mycket generell och innehåller flera olika frågeställningar. Ett nedbrytande i mindre och lite mer konkreta aktiviteter hade varit önskvärt. Viktigt att tydliggöra de nya socialnämndernas ansvar för äldre frågor så att dessa fortsatt bevakas. Att inkludera en bredare representation av seniorer är en viktig ansats. Frågan är dock om det i första hand är nya metoder som behövs, eller om det snarare handlar om att (precis som också nämns i aktivitetsbeskrivningen) tillgängliggöra de metoder som finns. Förvaltningen bedömning är att det troligen snarare handlar om det sistnämnda, och att den andra indikatorn därför riskerar att bli verkningslös. Dessutom inkluderas eventuella nya metoder på ett bra sätt redan i den första indikatorn som mäter det samlade resultatet. Mätverktyget ”andel” behöver dock förtydligas då det inte framgår andel av vilken grupp det är som avses. Ett förslag är att istället mäta antalet seniorer som deltar.</p>
Samhällsstöd och service	
Målbild för Samhällsstöd och service: Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.	
<p><i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas</p> <p><i>Indikator:</i> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen</p>	<p>En systematisk inventering av metoder som redan används i Göteborg och i andra städer är mycket välkommen, och säkerställer systematiken i arbetet framför enskilda trådar och erfarenheter som inte kommer alla till del. Det är ur ett demokrati- och delaktighetsperspektiv av vikt att frågan ges stort utrymme. Aktiviteten är klar och tydlig och det är lätt att följa tråden fram till indikatorerna som inkluderar både själva modellen/arbetsättet och senare den upplevda delaktigheten inom digital teknik. Det uppnådda resultatet har en viktig koppling till hur</p>

<p>En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen</p>	<p>aktivitet 18 (äldres kommunikationsvanor) ska bedrivas samt förändras över tid och ett erfarenhetsutbyte och eventuell samordning är av vikt för ett sammanhållet resultat utan separata lösningar och modeller inom området. Nyligen har ett nytt projekt startat inom staden för digital vägledning för seniorer via telefon, där värdefulla erfarenheter självklart måste tas tillvara.</p> <p>Frågor som redan nu dyker upp och som bör tas i beaktande under arbetet är hur lösningarna ska bidra till jämlikhet över hela staden. Ett centralt digidelcenter som nämns som en tänkbar väg skulle på grund av bland annat avstånd kunna utesluta seniorer som bor långt bort. Att skapa en lokal tillgång till både stöd och material är av stor vikt. Här kan medborgarkontor och bibliotek utgöra viktiga arenor, men en samverkan kring både metodologisk kunskap och fysiskt material mellan hälsofrämjande verksamheter, bibliotek och medborgarkontor i hela staden är en stor process som förutsätter resurser. Vidare bör nämnas att en fullskalig inventering med ordentlig analys också det är en tidskrävande process som förutsätter resurser om resultatet ska vara heltäckande och tillfredsställande. Om aktiviteten ska rymmas inom ordinarie budget bör ambitionsnivån således anpassas och konkretiseras för att bli hanterbar. Om det skulle bli så att särskilda medel kommer aktiviteten till del bör dessa förvaltas på ett sådant sätt att man försäkras om bestående förändringar i stadens sätt att arbeta med (och ta del av och implementera nya) metoder för att tillgängliggöra digital teknik för seniorer.</p>
<p>Information och kommunikation</p>	
<p>Målbild för Information och kommunikation: Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p>	<p>Kommunikationskanaler i syfte att nå seniorer är en fråga av stor vikt, och som länge har undersökts inom bland annat det hälsofrämjande arbetet i stadsdelarna. I detta fall handlar varken aktiviteten eller indikatorn om implementering av resultatet när det gäller konkreta</p>

Indikator:

Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman

förändringar/förbättringar i kommunikationen utan fokuserar på empirisk undersökning av upplevelser hos seniorer, samt spridning av resultatet, där bland annat ett stärkande av medarbetares kunskaper prioriteras. Detta får en direkt effekt på ansvarsfördelningen vilket beskrivs nedan.

Indikatorn är svår att förstå utan kunskap om hur arbetet redan idag är upplagt. Frågan som uppenbarar sig är om det är tänkt att resultatet av systematiska undersökningar av äldres kommunikationsvanor ska komma Äldreombudsmannen till del, eller om det som åsyftas är de spontana kontakter och synpunkter som Äldreombudsmannen regelbundet redan tar del av. Att dessa spontana klagomål/synpunkter kan utgöra en viktig indikator för utvärdering av frågan råder det ingen tvekan om, men att Äldreombudsmannen ska utgöra ensam instans för utvärdering är tveksam. Ett förtydligande av indikatorn är önskvärt, samt eventuell ytterligare indikator där andra sätt att mäta seniorers upplevelse av tillgängligheten av stadens information tillfogas.

Ansvarsfördelning (Ändringar från rapportens ansvarsområden i grönt och understruket)

Aktivitet	Huvudansvar	Samverkande ansvar
<p><i>Aktivitet 1:</i> Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring</p>	Trafiknämnden	
<p><i>Aktivitet 2:</i> Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar</p>	Trafiknämnden Park- och naturnämnden	<p><u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden</u></p> <p>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden står inkluderade som samverkande part i brödtexten men inte i tabellrutan. Viktigt att inkludera nämnden då det finns beprövad kunskap i stadsdelarna från olika projekt kring bänkars betydelse för full delaktighet i samhällslivet för seniorer.</p>
<p><i>Aktivitet 3:</i> Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området</p>	Trafiknämnden Park- och naturnämnden	
<p><i>Aktivitet 4:</i> Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter</p>	Trafiknämnden Fastighetsnämnden (s 10 i remissen benämns ”andra ansvariga” vi tolkar det som huvudansvariga)	<p><u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden</u> (flyttad från huvudansvar till samverkansansvar)</p> <p>Nämnden för äldre samt vård- och omsorg är en samverkande part med kunskapsutbyte som främsta funktion.</p>
<p><i>Aktivitet 5:</i> Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden</p>	Trafiknämnden Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	
<p><i>Aktivitet 6:</i></p>	Trafiknämnden	Äldre samt vård- och omsorgsnämnden

Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk		
<i>Aktivitet 7:</i> Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett	Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Fastighetsnämnden	
<i>Aktivitet 8:</i> Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga	Fastighetsnämnden	
<i>Aktivitet 9:</i> Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB	Fastighetsnämnden <u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden (tillagt ansvar)</u> Frågan har länge varit en central fråga i det hälsofrämjande arbetet och det finns stor kunskap om äldres behov, instängningsmekanismer och svårigheter som kan uppstå.
<i>Aktivitet 10:</i> Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad	Nämnden för konsument- och medborgarservice	<u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden (tillagt ansvar)</u> <u>Boplats Göteborg AB (tillagt ansvar)</u> Samverkan mellan Boplats Göteborg AB och stadsdelarnas hälsofrämjande arbete finns redan och kan byggas vidare på.
<i>Aktivitet 11:</i> Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)	Förvaltnings AB Framtiden	<u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden. (tillagt ansvar)</u> Aktiviteten ligger i linje med den ”mobila träffpunkten” där stadsdelarnas hälsofrämjande arbete mer och mer i uppsökande och tillgängliggörande syfte flyttar ut aktiviteter till de boendes närområde. Vidare finns en hel del kunskap i staden kring generationsmöten och vilka framgångsfaktorer som finns för att stimulera möten mellan generationer som inte bara sker vid

		ett enda tillfälle utan som ger bestående effekt.
<p><i>Aktivitet 12:</i> Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis</p>	<p>Kulturnämnden <u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden</u> (flyttad från samverkansansvar till huvudansvar)</p> <p>Så som aktiviteten är utformad rymmer den både framtagande av modell och implementering. I båda faserna bör äldre samt vård- och omsorgsnämnden vara med som huvudansvarig part. Att Kulturnämnden delar huvudansvaret är naturligt då alla göteborgare är del av målgruppen. Äldre är dock en mycket central grupp i sammanhanget, och det finns en stor kunskaps- och erfarenhetsbas på äldresidan kring volontärarbete som är central för aktiviteten, både för ett gott resultat och för att försäkra sig om att inte parallella spår uppstår.</p>	<p>Nämnden för konsument- och medborgarservice Idrott- och föreningsnämnden</p>
<p><i>Aktivitet 13:</i> Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden</p>	<p>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden</p>	
<p><i>Aktivitet 14:</i> Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor</p>	<p>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden</p>	<p><u>Förvaltnings AB Framtiden</u> (tillagt ansvar)</p> <p>Samverkan kring aktiviteter för seniorer i bostadens närområde bör utöver civilsamhälle och lokalt näringsliv inkludera både Förvaltnings AB Framtiden och privata fastighetsägare. Det är av vikt att betona det gemensamma uppdraget och vinsten i att främja seniorers hälsa och välmående i sin lokala miljö, samt att utbyta kunskap om hur den lokala stadsmiljön kring bostadsområden</p>

		med många seniorer är beskaffad. Precis som tidigare nämnts finns redan idag en samverkan där planen är att i uppsökande syfte i högre grad än idag flytta ut träffpunktsarbetet till seniorers närområde, i vilken fastighetsägare är en naturlig samarbetspartner.
<i>Aktivitet 15:</i> Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Trafiknämnden Park- och naturnämnden <u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden (tillagt ansvar)</u> Aktiviteten förutsätter en implementering som kommer kräva regelbundna insatser under lång tid för att skapa mer än bara en symbolisk betydelse. Huvudansvaret bör i den processen ligga på äldre samt vård- och omsorgsnämnden eftersom det då inte handlar om geografisk placering utan snarare om att utifrån den samlade erfarenhetsbasen kring seniorers behov och beteenden hitta rätt strategier för att bänkarna kommer till nytta, samt att framtidsutvecklarna på ett framgångsrikt sätt kan vara en del av både lanseringsuppdraget och bänkarnas framtida användning.	
<i>Aktivitet 16:</i> Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.	Byggnadsnämnden Trafiknämnden Park- och naturnämnden	Kulturnämnden Nämnden för konsument- och medborgarservice
<i>Aktivitet 17:</i> Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas	Nämnden för konsument- och medborgarservice Kulturnämnden <u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden (flyttad från samverkansansvar till huvudansvar)</u> Frågan har ett tydligt fokus inte bara på undersökning och skapande av modell utan också	

	<p>på implementering. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden har redan inledningsvis stor kunskap inom området som är fundamental både när det gäller inventering men i ännu större utsträckning implementering. Det är dessutom mycket sannolikt att stadens hälsofrämjande enheter blir aktiva parter i implementeringsarbetet precis som är fallet redan idag. Även när det handlar om var och i vilken form så kallade digidelcenter kan skapas bör utöver till exempel medborgarkontor och bibliotek även stadens träffpunkter och mötesplatser för seniorer vara arenor av likvärdig vikt, något som innebär att äldre samt vård- och omsorgsnämndens involvering i frågan snarare handlar om delat huvudansvar än att vara en samverkande part.</p>	
<p><i>Aktivitet 18:</i> Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet</p>	<p>Nämnden för konsument- och medborgarservice</p>	<p><u>Äldre samt vård- och omsorgsnämnden.</u> (flyttad från huvudansvar till samverkande ansvar)</p>

HBtQ-rådets yttrande Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024, Dnr 0632

Göteborgs Stads HBtQ-råd tillstyrker remissen med tillägg av nedan angivna synpunkter. Exempelvis menar HBtQ-rådet att planen i högre grad behöver diversifiera gruppen äldre, lyfta fram äldre som en resurs, tydligare lyfta fram samverkan med civilsamhällets organisationer samt att samordna planen med stadens HBtQ-plan.

1. Övergripande synpunkter

HBtQ-rådet anser att planen på ett bra sätt betonar digital kompetens, delaktighet, flergenerationshus, mobilitet och framkomlighet.

Rådet anser dock att planen *Åldersvänliga Göteborg 2021-2024* måste samordnas med stadens *HBtQ-Plan*. En generell synpunkt är att planen i högre grad bör diversifiera gruppen äldre, både när det gäller äldre som resurs och utifrån äldres olika behov.

Planen bör i större utsträckning betona att den äldre generationen (och äldre hbtq-personer) är en resurs, vars kunskaper och erfarenheter på olika sätt kan bidra till utvecklingen av en åldersvänligare stad. Enligt HBtQ-rådets synpunkter präglas planen i alltför hög grad av synen på äldre som en grupp och som objekt för omhändertagande, en gammaldags syn på äldre som motsägs av modern äldreforskning.

Planen bör också tydligare lyfta fram samverkan med civilsamhällets organisationer. Framhålla vad som redan görs av organisationer/grupper, stödja och bygga vidare på detta. Mer resurser bör riktas till de grupper och organisationer som redan på ett bra sätt arbetar med fokus på olika grupper av äldre och äldre hbtq-personer.

2. Specifika synpunkter på varje delområde

(enligt bilaga 3. Formulär för synpunkter och ansvar/ Tabell 1)

Mobilitet

Aktivitet 1 - *Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring*

Synpunkt: Självklart att cykel och gångbanor skiljs åt. Men lägg i detta sammanhang inte pengar på kampanjer om beteendeförändringar!

Aktivitet 2 - *Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar*

Synpunkt: När det gäller placering av nya bänkar, använd även hbtq-organisationer när det gäller denna inventering.

Aktivitet 3 - *Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området*

Synpunkt: Betona snö, is och ojämnheter och även se över ledstänger

Aktivitet 4 - *Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed*

användningen av knutpunkter

Synpunkt: Oklart vad som avses

Aktivitet 5 - *Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden*

Synpunkt: Samverka med frivilligorganisationer (t.ex. hbt-seniorena, HBTQ-bo,...).

Aktivitet 5 kan samordnas med aktivitet 3.

Bostäder

Aktivitet 7 – *Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett*

Synpunkt: Viktigt med boendegemenskaper (t ex regnbågsboende). Tag med hbtq-perspektivet! Föra en diskussion med de gemensamhetsboenden som redan finns t ex HBTQ-bo.

Aktivitet 8 - *Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga*

Synpunkt: Förslag slå ihop aktivitet 7 och 8.

Aktivitet 9 – *Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor*

Synpunkt: Aktiviteten är i sig själv tveksam. För mycket pekpinnar. Satsa istället på aktivitet 10 (aktivitet 9 och 10 hänger ihop)

Aktivitet 11 - *Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året (för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön)*

Synpunkt: Nej! Istället stödja befintliga organisationer i civilsamhället inklusive hbtq.

Social delaktighet och inkludering

Aktivitet 12 - *Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis*

Synpunkt: Bygg på befintliga verksamheter

Aktivitet 13 - *Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden*

Synpunkt: Bygg på de organisationer som redan finns t.ex. RFSL

Aktivitet 14 - *Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor*

Synpunkt: Nej, detta är både naivt och olösligt. Passar i varje fall inte för hbtq-personer! Men bra med konceptutveckling för gemenskap genom att träffas efter dagtid (möten på kvällstid efter kontorstid,) då personer kan sig mer ensamma. Men vad som i remissen kallas ”mys” kan inte åstadkommas uppifrån, utan endast skapas tillsammans av dem som träffas.

Aktivitet 15 - *Inrätta pratbänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden*

Synpunkt: Inrätta istället öppna diskussionsforum eller andra organiserade aktiviteter i samverkan med grupper och organisationer. Teater, filmvisningar och andra

kulturrevenemang utifrån ett icke heteronormativt perspektiv. Speciella visningar/presentationer av vad som finns av HBTQ i arkiv, muséer, bibliotek och kyrkor.

Stadsmiljö och stadsutveckling

Generellt betonas alltför mycket ”gruppens” behov, men hur kan de äldre utgöra en resurs som tas tillvara i stadsutvecklingsarbetet?

Bygg trottoarer och gångvägar där folk verkligen går som är tillgängligt för alla. Det är viktigt i stadsmiljön att planera och undersöka hur personer går i korsningar, så de som går långsammare eller går med stöd inte behöver gå längre till övergångsställena än de som genar.

Samhällsstöd och service

Aktivitet 17 - *Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas*

Synpunkt: Samverka med bibliotek och olika organisationer. Viktigt med Digidel-Center på varje bibliotek. Info om detta bör finnas på varje mötesplats och träffpunkter för äldre.

Ny aktivitet: Utveckla och sprida ”Normmedvetet arbetssätt”. Äldre är en heterogen grupp med vitt skilda behov och preferenser. För att stärka äldres livsvillkor bör det normkritiska arbetet utvecklas och spridas, exempelvis genom att metoden ”Normmedvetet arbetssätt” används på fler håll inom staden.

Information och kommunikation

Aktivitet 18 – *Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet*

Synpunkt: Glöm inte att t ex hbtq-personer ibland kan ha andra kommunikationsvanor. Och hur sprids resultatet?

Protokollsutdrag

Göteborgs Stads HBTQ-råds möte 2020-09-04

§ 20:60 Remiss Åldersvänliga Göteborg

Stadsledningskontoret har ålagts av kommunstyrelsen att ta fram en strategisk plan för ett åldervänligt Göteborg – utifrån en basutvärdering som gjordes 2019.

Då HBTQ-rådet utsetts som remittent skickades planen med underlag ut till rådet i somras och ytterligare en gång inför dagens rådsmöte. Rådet har beviljats förlängd remisstid till den 15 september.

Berit Larsson berättar att hon satt sig in i materialet, men även förankrat det bland aktiva inom Hbt-seniorerna. Hon säger att hon tycker att rådet ska tillstyrka förslaget eftersom det är bra att äldres villkor lyfts fram men att rådet ska göra det med kommentarer. Bland menar hon att planen uppvisar en gammalmodig syn på äldre som motsägs bland annat av forskning.

Hon menar exempelvis att planen behöver bör se till äldres olikheter och äldre som en resurs – inte som en grupp för omhändertagande.

Andreas Hernbo inflikar att det enda stället där normer/normkritik omhändertas är i ordlistan. Det borde genomsyrat hela planen, säger han.

Carin Apelmo säger att hon också reagerat mot en viss förlegad syn i planen där ytterligare egenskaper bland äldre än just ålder, saknas möjligtvis med undantag för tillgänglighet.

Berit Larsson ombeds att redogöra för de synpunkter som hon tillsammans med Hbt-seniorerna lyft. Förutom de hon redan nämnt lyfter hon bland annat även uppfattningen att samverkan med civilsamhällets organisationer bör lyftas fram mer, att det är viktigt med gemensamhetsboenden, att stadens modell för Normmedvetet arbetssätt bör utvecklas och spridas samt att det i planen måste framgå att förslag om gemenskap inte kan åläggas utifrån - utan skapas tillsammans av dem som berörs.

Hon lovar att skicka listan för på läsning till samtliga i rådet för möjlighet till justeringar.

Joakim Berlin säger att listan Berit Larsson läste upp väldigt väl sammanfattar väsentliga synpunkter på förslaget.

Beslut: Rådet beslutar att tillstyrka remissen med kommentarer i enlighet med dem lyfts ovan. Rådet utser Berit Larsson, Joakim Berlin och Andreas Hernbo till att formulera rådets remissvar.

Obs! De politiska representanterna deltar inte i beslutet.

Göteborg 2020-09-15

Utdrag ur protokoll fört vid sammanträde med Göteborgs Stads HBTQ-råd.

Rätt utdraget betygar i tjänsten:
Anna-Carin Jansson

Område Ärende och Utredning
Stadsledningskontoret
Tfn: 031-368 06 27

2020-08-31

Remiss svar från Göteborgs pensionärsråd (GPR)

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg

2021-2024

GPR har under flera år deltagit i information från Lisa Holtz angående stadsplanen. Några av oss har också deltagit i olika arbetsgrupper för att göra Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg så bra som möjligt. Vi även kommit med åsikter och förslag. Vi tycker att Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg är **lättläst, bra utförd och ett lagom stort format.**

Arbetsgruppen vill ändå påpeka en del saker.

Aktiviteter 1:1 Separera. Fotgängare och cyklister. Glöm inte El-sparkcyklar.

Aktiviteter 1:2 Bänkar i parker är ibland för lågt placerade. En del bänkar saknar armstöd.

Aktiviteter 1:3 Belysning stängs av för tidigt. Kl. 22.00 Vinterväghållning undermålig.

Aktiviteter 1:5 Stäng av centrala delarna av Göteborg från privat bilar.

Bostäder: Bygg fler hyresbostäder. Se över skatteregler vid byte av ex. vis bostadsrätter.

Vi har i åratal propagerat och i skrivelser till vårt SDN. På våra lokala pensionärsrådsmöten har vi haft SDNs byggnadsansvarige med på våra möten och där påtalat att bostadssituationen för äldre är problematisk då många av flerbostadshusen inte har hiss och de bebos idag av 70 plussare där många har rörelsehinder. Det saknas också Tillgängliga samt Trygghetsbostäder i vår stadsdel fortfarande. I dagsläget finns 4 trygghetslägenheter och under året startar byggnation av ytterligare 19 stycken. Det är en ringa andel i förhållande till antalet äldre inom stadsdelen. Alltså jag kommer att skicka över våra synpunkter inom SPF avseende bostäder för äldre.

Bilaga 3, tabell 1

Mobilitet

Aktivitet 1 (1.1)

Separering gång-och cykelbanor mycket viktigt. Tydliga markeringar med jämna mellanrum, inte bara i början och slut av GC-banorna. Tydligt markerad körriktning också viktigt på cykelbanorna.

Nya fordonstyper, ex elsparkcyklar m fl måste bevakas. Samarbete med företagen och regelverk efter behov måste sättas in snabbt för att förebygga skador.

Aktivitet 4 (1.4)

Bra med utvecklingsprojekt för att underlätta orientering, användning och tillgänglighet vid knutpunkter - OBS behovet att känna **trygghet** såväl med tanke på trafik som brottsförebyggande åtgärder. Belysning, trafikpersonal, informatörer, även ordningsvakter är viktiga inslag i miljön.

Aktivitet 5 (1.5)

För att få fram testgrupper skulle man kunna samverka med pensionärsföreningar, scoutgrupper, förskolor och förskoleklasser.

Bostäder

Målbild

Att ha tillgång till tillgängliga och trygga bostäder och boendemiljöer är av mycket stor betydelse för ett gott åldrande, men finns inte ekonomiska möjligheter att flytta in, så faller hela idén. **Ekonomiskt överkomlig** måste bostaden vara, för alla, oavsett situation. Detta är genomgående i de olika förslagen i planen. Kan inte nog betonas!

Aktivitet 10 (2.4)

Verksamheterna behöver ”göra riktade utskick till målgruppen” enligt planen. Utskick kan inte endast göras digitalt. Brev i pappersform behöver skickas ut. Andra informationskanaler är pensionärsföreningarna, vårdcentralerna /äldresköterskorna, hemtjänsten, stadsdelarnas ”fixare”.

Aktivitet 11 (2.5)

Ta vara på erfarenheterna från stadsdelarnas gemenskapsdagar/aktivitetsdagar (t ex Östra Göteborg vid Kortedala Torg varje höst).

Social delaktighet och inkludering

Aktivitet 13 (3:2)

Indikatorn bör väl vara: Andel (- - -) som anger att de har **fått** alternativt **har** en positiv (- - -).

Aktivitet 14 (3.3)

Fredagsmys med berättelser verkar trevligt, men blir det inte lite tråkigt att begränsa berättelserna till att bara handla om åldrande och vad det innebär? Uppmana gärna deltagarna att berätta om erfarenheter av uppväxt och uppväxtmiljöer, skola, arbete, föreningsliv, glädjeämnen, bekymmer.

Samhällsstöd och service

Aktivitet 17 (5.1)

Stort och välbehövligt förbättringsområde. I Vårt Göteborg annonseras **digitalt** att den som behöver kan få prata med Digital guide 65+. När den informationen de som verkligen behöver den? ”Dig idel-center” (Helsingborg) kan vara bra. Bibliotek (personalförstärkning behövs då), Senior Net kan användas. Vårdcentraler också viktig plats för att nå många pensionärer med information som underlättar det dagliga livet.

Remissgruppen:

Ewa	Erikson SPF	Seniorerna
Kerstin	Ekberg	RPG
Ingela	Ekholm	PRO
Olof	Jakobsson	SKPF

2020-09-10

Svar på remiss

Diarienummer.....

Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021 – 2024

Boihop är en ideell förening i Göteborg som verkar för att fler människor äldre och yngre skall kunna bo i gemenskap i kollektiv och bogemenskaper. Ett modernt kollektivboende innebär att varje hushåll har en egen välfungerande lägenhet och därtill gemensamma lokaler med utrymme för måltider, umgänge och hobbyverksamhet.

Vi har läst de förslag som nu är ute på remiss ~~remissen~~ och intresserar oss särskilt för avsnittet om bostäder. Vi har också deltagit i flera av de inspirerande seminarierna och sammankomsterna som förberett för skrivningen i remissen och saknar helt en del av de goda exemplen som då presenterades, Kerstin Kärnekulls presentation, Womens CoHousing (OWCH), Modern Housing With Village Virtues från USA, hennes avslutning om seminarium i Växjö och alla positiva bilder med aktiva seniorer under rubriken "Ett boende att flytta till" från fungerande kollektivhus.

När det gäller alla människors och här främst äldres behov av gemenskap i sitt boende har remissen tagit fram behov av generationsblandade flerbostadshus, vilket vi instämmer i. Ett exempel är från Helsingborg med studenter som förutsätts umgås med äldre mot sänkt hyra.

En majoritet av äldre har inget behov av att tvingas in i en gemenskap utan kan istället själva välja sina vänner och bekanta om det finns otvungna tillfällen till samvaro i fastigheten och därtill lokaler: kök, matsal, vardagsrum och hobbyrum, att umgås i.

En viktig del i äldres liksom i andra människors liv är att kunna vara självstyrande, gärna tillsammans med andra. En form att lösa detta på är bogemenskaper för boende äldre än 40 år eller kollektivhus för alla åldrar, gärna med insprängda studentlägenheter, se UnderSammaTak, ett nyöppnat kollektivhus i Högsbo.

Vi föreslår att en viss andel, 5%, av ombyggnader inom allmännyttan och markanvisningar för nybyggnader över hela staden avsätts för att tillfredsställa behoven hos dessa grupper.

Som remissen tar upp har många äldre en begränsad ekonomi även efter ett helt livs förvärvsarbete. Ett självklart krav är att kommunen med sitt bostadsbolag Framtiden hjälper till att hålla nere hyreskostnaderna. Både genom att begränsa markpriserna, utnyttja statsstöd, pressa byggkostnaderna i olika former, t. ex modulbyggande och typhus, bygga hållbart med längre avskrivningstid och minska avkastningskravet.

Vid ombyggnad är tillgängligheten den viktigaste faktorn för att boendet skall passa äldre. Att se till att Göteborgs stora områden med 3-våningsfastigheter förses med hiss och anpassad renovering utan överdrifter leder till en total vinst för kommunen. Fler äldre kan då bo kvar längre där de känner sig trygga sedan många år.

Flytt från "överstora" bostäder till bostäder med rimliga hyror måste underlättas, så att positiva flyttkedjor skapas.

Vi hoppas att denna plan leder till handling. Redan SOU 2015:85 Bostäder att bo kvar i - bygg för gemenskap i tillgänglighetssmarta boendemiljöer, som fick ett positivt svar från kommunen, hade flera lösningar även på kommunnivå, som ännu inte genomförts.

För Föreningen Boihop Göteborg

Inga Klaunder
Jättegröngatan 14
412 68 Göteborg
073-0718634

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024

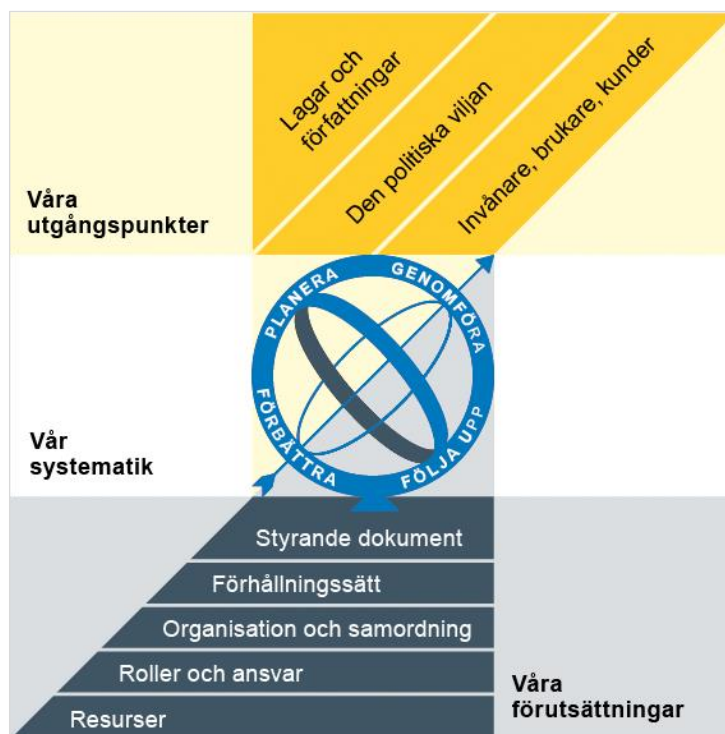

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

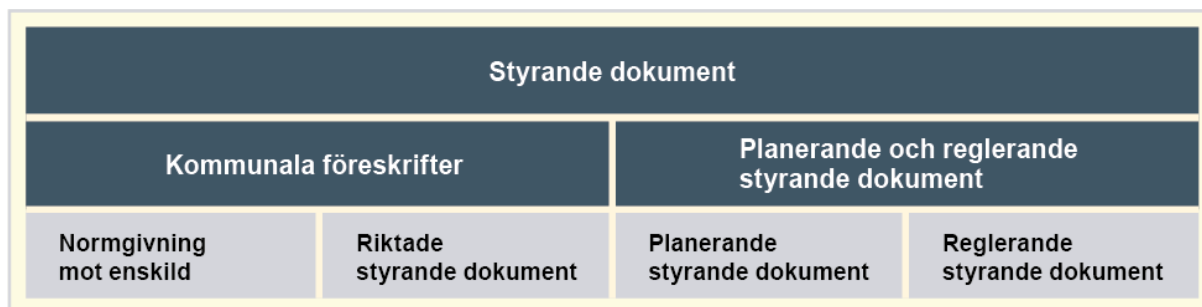

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024			
Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: [Text]	Diarienummer: 0632/19	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: [Dokumentsort]	Giltighetstid: 2021–2024	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna plan	3
Vem omfattas av planen	3
Giltighetstid.....	3
Bakgrund	3
Koppling till andra styrande dokument	4
Aktuell lagstiftning	4
Stadenövergripande dokument.....	4
Stödjande dokument	4
Uppföljning av denna plan	4
Plan	5
Handlingsplanens förutsättningar.....	5
Övergripande målsättning	5
Agenda 2030.....	6
Mobilitet	7
Bostäder	10
Social delaktighet och inkludering	14
Stadsmiljö och stadsutveckling	16
Samhällsstöd och service	18
Information och kommunikation	19
Förklaring av begrepp.....	21
Relaterade styrande dokument	23
Indikatorer.....	25
Referenser.....	27

Inledning

Syftet med denna plan

Handlingsplanen är resultatet av kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 §498 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärdering som Åldersvänliga Göteborg tidigare tagit fram. Kommunstyrelsen beslutade att planen ska tas fram i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer. Planen ska utgå ifrån seniorers behov och tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag.

Åldersvänliga Göteborgs handlingsplan är ett stadenövergripande styrdokument. Syftet med handlingsplanen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i handlingsplanen. Aktiviteterna är tidsatta, har en tydlig ansvarsfördelning vad gäller genomförande och uppföljning.

Vem omfattas av planen

Handlingsplanen gäller för fastighetsnämnden, byggnadsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden, kulturnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, äldre samt vård och omsorgsnämnden, idrott – och föreningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Boplatz Göteborg AB, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst (benämns fortsättningsvis i planen som de fyra regionala socialnämnderna).

Giltighetstid

Handlingsplanen gäller för perioden 2021 - 2024.

Bakgrund

2014 beslutade kommunstyrelsen att Göteborgs Stad skulle ansöka om medlemskap i WHO:s globala nätverk Age-friendly Cities and Communities (AFCC) 2014-04-30 §332. Nätverket initierades 2010 med anledning av de två världsomfattande trenderna: en åldrande befolkning och ökad urbanisering. Syftet med medlemskapet är att göra Göteborg till en bättre plats att åldras på. Alla medlemsstäder åtar sig att göra en handlingsplan. Denna handlingsplan är stadens svar utifrån det arbetssätt som finns beskrivet i WHO:s dokument: Creating age-friendly environments in Europe: A tool for local policy-makers and planners (2016). I WHO:s handbok (2017) beskrivs generella målbilder i varje fokusområde för åtgärderna. Dessa målbilder har anpassats till stadens lokala viljeriktning och förutsättningar.

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat 2016-11-23 § 717 om positionspapper och arbetsplan för Åldersvänliga Göteborg och 2019-06-12 (diarienummer 0632/19) antecknat redovisningen av pågående arbete samt beslutat att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan.

De berörda förvaltningar och bolag som har deltagit i arbetet är: fastighetskontoret, konsument- och medborgarservice, kulturförvaltningen, park- och naturförvaltningen,

stadsbyggnadskontoret, stadsdelsförvaltningarna, trafikkontoret och Förvaltnings AB Framtiden. I arbetet att ta fram och välja aktiviteter har ett antal seniorer mellan 70 – 91 år deltagit i processen.

Koppling till andra styrande dokument

Aktuell lagstiftning

Handlingsplanen har tydlig koppling till Socialtjänstlagen 3 kap. paragraf 2 § om socialnämndens medverkan i samhällsplanering och ska ta initiativ till och bevaka att aktiviteter vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för äldre.

Stadenövergripande dokument

Planen har tydliga kopplingar till eller tangerar en rad befintliga planerade och reglerande styrande dokument inom flera områden. Det finns en sammanställning av koppling till styrande dokument i bilaga 2. Exempel på styrande dokument: Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, Göteborgs Stads program för en jämlik stad, Trafikstrategi för en nära storstad och Göteborgs Stads kulturprogram.

Stödande dokument

Följande dokument finns som stöd för att genomföra och följa upp aktiviteterna i planen:

Basutvärderingen: Nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg. KS 2019-06-12 Dnr 0632/19.

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action.

WHO (2016) Creating age-friendly environments in Europe: A tool for local policy-makers and planners.

WHO (2015) Measuring the Age-friendliness of cities: A guide to using core indicators.

Uppföljning av denna plan

Stadsledningskontoret genom Göteborgs Stads äldreombudsman ansvarar för att följa upp handlingsplanen och dess aktiviteter med hjälp av kvalitativa undersökningar och indikatorer som anges till varje aktivitet. Indikatorerna är både på samhällsnivå som mäter målbild samt utvärderar aktiviteternas resultat. Det finns en sammanställning av indikatorerna i bilaga 3. Uppföljningen sker i samverkan med de förvaltningar som ansvarar för aktiviteterna. Kvalitativa undersökningar planeras att genomföras i samarbete med framtidsutvecklare och forskningsaktörer. Uppföljning sker efter två år för att följa status av genomförandet av handlingsplanen. Uppföljning under 2024 kommer att fokusera på utvärdering av genomförande, effekt och analys för att ge vägledning till det fortsatta arbetet med åldersvänlig stad. Utvärderingen sker i nära samarbete med framtidsutvecklare och bör ge ett underlag till nästa basutvärdering och nulägesrapport av åldersvänligheten i Göteborg. Utifrån underlaget tas sedan beslut om behovet av en reviderad plan.

Plan

Handlingsplanens förutsättningar

För att uppnå övergripande målsättning och målbilderna i handlingsplanen behöver nämnder och bolag aktivt söka samverkan internt och externt med varandra och använda äldre personers resurser i arbetet för en åldersvänlig stad. Det är enbart genom involveringen av äldre personer som kunskap om hur staden kan bli en bättre plats att åldras på kan förverkligas. I framtagandet av handlingsplanen har en samverkansform påbörjats och denna behöver förädlas och formaliseras. Därmed finns det beskrivet samverkansformer för att skapa förutsättningar i genomförandet av de behovsbaserade aktiviteterna mellan de huvudansvariga och samverkande ansvariga nämnderna och bolagen. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden kan agera facilitator för samverkan.

Övergripande målsättning

Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet

WHO har tillsammans med forskare och äldre personer definierat olika fokusområden som är viktiga för att skapa en åldersvänlig stad. Fokusområdena har påverkan på seniorers livsvillkor och förutsättningar till god hälsa, delaktighet och trygghet. De sex olika fokusområdena för Åldersvänliga Göteborg är: Stadsmiljö, Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Samhällsstöd och service samt Information och kommunikation. Det här är en delmängd av stadens övergripande arbete med definierade utvecklingsområden i behov av samverkan. Utifrån den övergripande målsättningen har varje fokusområde en konkretiserad målbild med tillhörande aktiviteter och indikatorer för uppföljning.

Arbetet med åldersvänliga städer är en strukturell fråga som berör samtliga fokusområden. Handlingsplanen har tre prioriterade fokusområden som innehåller flest aktiviteter i handlingsplanen. De tre områdena har prioriterats eftersom de flesta synpunkter som har samlats in från seniorer i Göteborg har rört dessa.

1. Mobilitet
2. Bostäder
3. Social delaktighet och inkludering

Agenda 2030

Åldersvänliga Göteborgs prioriterade fokusområden har koppling till FNs globala hållbarhetsmål i Agenda 2030; mål 10 minska ojämlikhet och mål 11 hållbara städer och samhällen. Fokusområdet Social delaktighet och inkludering har koppling till mål 10 och där hänsyn har tagits till att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför och främja inkludering, säkerställa lika rättigheter för alla och utrota diskriminering. I Åldersvänliga Göteborg finns ett särskilt fokus på att minska ålderism och åldersdiskriminering.

Fokusområdena mobilitet och bostäder följer mål 11 i att tillhandahålla säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla, verka för inkluderande och hållbar planering, förvaltning samt tillgång av bostäder.

Mobilitet

Målbild:

Göteborgs Stad utvecklar och förvaltar goda stadsmiljöer, hållbar infrastruktur och transportservice utifrån universell utformning som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden

Beskrivning av fokusområde:

Mobilitet är ett av de tre viktigaste fokusområdena för seniorer. Det handlar om individers möjligheter att förflytta sig i staden. Hur vi som människor rör oss påverkar hälsa, livskvalitet och självständighet. Betydelsen av att tillgodose möjligheterna till rörelse ökar förutsättningarna för att bibehålla sin mobilitet, rörelseförmåga och hälsa såväl som att vara social delaktig. Det påverkar också en persons möjlighet att kunna ta del av samhällslivet, till exempel som kultur, service och hälso- och vårdtjänster samt att kunna bidra i samhället. Att varje enskild person själv kan välja när de vill ta sig runt till fots, med cykel, rollator, rullstol eller kollektivtrafik ökar hälsan.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 1.1: Bättre förutsättningar för samspel mellan fotgängare och cyklister

Varför: Många äldre upplever en otrygghet när cykel och gång delar samma fysiska yta och där höga hastigheter gör det svårare för en del personer att hinna uppfatta situationen. Studier visar att det sker relativt få kollisionsolyckor mellan fotgängare och cyklister, men att äldre är överrepresenterade i kollisionsolyckorna. Dessutom skadar sig äldre värre. Samtidigt finns det ett generellt behov av ökad förståelse och samspel mellan fotgängare och cyklister.

Vad: Trafiknämndens systematiska arbete med att separera cykel- och gångbanor behöver utvecklas och öka i omfattning. En genomgående analys behövs för att fördela arbetet jämnt över staden.

Samverkan: Trafiknämnden ska ta fram principer för hur man ska utforma och skapa tillräckligt mycket utrymme för goda separeringar mellan cyklister och fotgängare, på sträckor och i korsningar. Principerna behöver sedan testas och utvärderas i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden och fastighetsnämnden.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utveckla och öka arbetet med att separera cykel- och gångbanor	Huvudansvarig: trafiknämnden Samverkande ansvariga: fastighetsnämnden, äldre – samt vård och omsorg	Senast 2022	Andel seniorer som tror eller tycker att trafiksäkerheten på gång- och cykelvägar i Göteborgs Stad är bra Genomförda tester och utvärderingar av principer på ett fåtal platser

Aktivitet 1.2: Seniorer inventerar var nya bänkar behövs

Varför: Bänkar och sittplatser strategiskt placerade i det offentliga rummet är av stor betydelse och förlänger utevistelsen och möjligheten att ta sig längre sträckor till fots för äldre personer.

Vad: Seniorer inventerar bänkar längs stråk på mark som ägs av trafiknämnden och park- och naturnämnden. Inventeringen används vid placering av nya bänkar.

Samverkan: Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen ansvarar för att samarbeta med seniorer och olika föreningar såsom pensionärsorganisationer, hbtq-organisationer i att utföra inventering av bänkar. Trafiknämnden och park- och naturnämnden ansvarar för att använda resultatet vid placering av nya lämpliga bänkar.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar	Huvudansvarig: äldre samt vård- och omsorg Samverkande ansvariga: trafiknämnden, park- och naturnämnden	Senast genomfört 2023	Andel nya bänkar som har placerats uppdelat på primärområde enligt inventering

Aktivitet 1.3: Samverkan med seniorer för att förbättra vinterväghållningen

Varför: Seniorer beskriver att i en åldersvänlig stad är det lätt att ta sig fram till fots med eller utan gånghjälpmedel. För att bibehålla sin rörlighet och minska risken för fallolyckor behöver gångbanor vara jämna och ha väl hanterad vinterväghållning. På grund av den överhängande risken för fallolyckor leder till att en del seniorer inte väljer att gå ut när vinterväghållningen inte sköts ordentligt. Många seniorer väljer att promenera på välskötta cykelstråk på grund av bristande vinterväghållning på gångbanor. Därmed är det särskilt väsentligt med gångstråk som är välunderhållna.

Vad: Samverka med seniorer för att förbättra vinterväghållningen.

Samverkan: För att säkerställa och fördjupa kunskapen om välhanterad vinterväghållning har trafiknämnden huvudansvaret att samverka med seniorer från alla områden i staden. Samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden sker för att säkerställa kontaktytor till framtidsutvecklare, de olika pensionärsorganisationerna samt pensionärsråd. De fyra regionala socialnämnderna ska involveras för att ta tillvara lokala kunskaper och erfarenheter.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Samverka med seniorer för att förbättra vinterväghållningen	Huvudansvarig: trafiknämnden Samverkande ansvariga: park- och naturnämnden, de fyra regionala socialnämnderna, äldre	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel seniorer som tror eller tycker att Göteborgs Stad har bra snöröjning av gång- och cykelvägar Antal fallolyckor bland seniorer i Göteborgs Stad uppdelat på kön och primärområde

	<p> samt vård- och omsorgsnämnden </p>		
--	--	--	--

Aktivitet 1.4: Öka tillgängligheten på bytespunkter och hållplatser för att underlätta för seniorer att använda kollektivtrafik

Varför: Att seniorer kan använda kollektivtrafiken är viktigt för både självständighet och vardagsliv. Det finns behov av bättre orienteringsbarhet och tillgänglighet vid kollektivtrafikens bytespunkter för att öka användning, trygghet och tillgänglighet för alla oavsett funktionsnedsättning, ålder, etnicitet, religion eller trosuppfattning, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexualitet och socioekonomi.

Vad: Öka tillgängligheten på bytespunkter för att öka seniorers användning av kollektivtrafik utifrån universell utformning. Detta ska ske genom ökad samverkan mellan berörda parter samt seniorer och att lyfta in seniorperspektivet i pågående processer.

Samverkan: Samverkan ska ske mellan föreslagna parter nedan och seniorperspektivet lyftas inom det pågående arbetet med utredningar om bytespunkter identifierade i Handlingsplan 2020–2024 för att nå Målbild Koll2035 och VGR:s strategi för kollektivtrafik på jämlika villkor. Samverkan bör ske mellan trafiknämnden, Västtrafik, nämnden för äldre samt vård- och omsorg, byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och nämnden för funktionsstöd. Trafiknämnden har huvudansvaret för att möjliggöra ökad samverkan och agera som arena för en fungerande samverkan mellan aktörerna. Samverkan handlar om att lyfta seniorperspektivet exempelvis i planerade konkreta fysiska projekt, framtagandet av riktlinjer och direktiv för utredningar inom handlingsplanerna 2020–2024 som berör ökad tillgänglighet, trygghet och användning av bytespunkter. Samverkan med nämnden äldre samt vård- och omsorg tillgodoser möjligheten att till kunskapsutbyte samt att ta tillvara äldre personers resurser, kunskaper och erfarenheter för att uppfylla målet om kollektivtrafik för alla resenärer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
<p> Öka tillgängligheten på bytespunkter och hållplatser för att öka seniorers användning av kollektivtrafik. Detta ska ske genom samverkan och genom att lyfta in seniorperspektivet i pågående processer. </p>	<p> Huvudansvarig: trafiknämnden Samverkande ansvariga: fastighetsnämnden äldre samt vård- och omsorgsnämnden, byggnadsnämnden, nämnden för funktionsstöd, Västtrafik </p>	<p> Kontinuerligt under planperioden </p>	<p> Andel hållplatser anpassade för personer med funktionsnedsättning </p>

Aktivitet 1.5: Skapa mer plats för fotgängare tillsammans med seniorer

Varför: Ett av de mest vanliga sätten att röra på sig som senior är till fots. Seniorer beskriver att en åldersvänlig stad är en gånghärlig stad med många goda promenadmöjligheter. Att det finns gångbanor som är användbara och som inbjuder till rörelse är viktigt för att äldre personer ska bibehålla sin rörlighet samtidigt som det kan bidra till ökad hälsa och trygghet.

Vad: Använd och ta tillvara seniorers resurser och kunskaper i stadens satsningar i att förhöja kvaliteten och användarvänligheten för fotgängare.

Samverkan: I staden finns det ett pågående arbete om förhöjda fotgängarsatsningar och att förbättra tillgängligheten på stadens gångbanor och gator. I detta arbete ska trafiknämnden tillsammans med äldre samt vård- och omsorgsnämnden samverka för att ta tillvara äldres kunskaper, erfarenheter och behov i frågan. Kunskaper från personer med funktionsnedsättning och det lokala perspektivet ska tas tillvara genom samverkan med nämnden för funktionsstöd och de fyra regionala socialnämnderna. Samverkan kan exempelvis leda till förbättrade utformningsprinciper, fler fångande behov samt påverka vilka åtgärder som ska prioriteras.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Använd och ta tillvara seniorers resurser och kunskaper i stadens satsningar i att förhöja kvaliteten och användarvänligheten för fotgängare	Huvudansvariga: trafiknämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden Samverkande ansvariga: nämnden för funktionsstöd, de fyra regionala socialnämnderna	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	I vilken grad upplever seniorerna som varit delaktiga att deras kunskap faktiskt tagits tillvara i projektet och påverkat det slutgiltiga resultatet Andel seniorer som upplever ökad framkomlighet och gångvänlighet i stadsmiljöer där förhöjda fotgängarsatsningar har genomförts

Bostäder

Målbild:

Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Bostäder är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer. Bostaden och boendemiljön är den viktigaste platsen för många seniorer. Äldre personer spenderar den största delen av sin tid i sin närmiljö. Hur staden gestaltar, utformar, lokaliserar, planerar och renoverar bostäder och boendemiljöer skapar förutsättningar för olika livsvillkor för personer att kunna delta och bidra i samhället. En tillgänglig och ekonomiskt överkomlig

bostad i en miljö där seniorer har nära till kommunikationer, vardagsservice, sociala kontakter och grönska är av högsta prioritet för god hälsa.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 2.1: Utveckla befintlig modell för trygghetsboende som främjar generationsmöten

Varför: Seniorer uttrycker ett behov av att känna gemenskap och tillhörighet med grannar i sitt närområde. Detta kan vara ett sätt att minska både ensamheten och ålderssegregationen i staden och erbjuda olika typer av sätt att bo med gemenskap och trygghet.

Vad: Utveckla befintlig modell och arbetssätt för trygghetsboende för att främja generationsmöten mellan seniorer och exempelvis studenter, och nyanlända med olika åldrar och bakgrunder.

Samverkan: Förvaltnings AB Framtiden har huvudansvaret för aktiviteten. Samverkan sker med äldre samt vård- och omsorgsnämnden för att ta tillvara på erfarenheter och kunskaperna om hur generationsmöten förväntas ske samt hur de kan upprättas över tid. Inspiration och lärdomar kan hämtas från föreningarna Bolhop och HBTQbo samt liknande boendekoncept i Helsingborg, Holland och "Mehrgenerationenhaus" i Tyskland. Förvaltnings AB Framtiden kan samarbeta med SGS Studentbostäder och Boplats Göteborg AB för att sätta relevanta villkor för vem som kan söka lägenheterna för att nå ändamålet.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utveckla befintlig modell för trygghetsboende som främjar generationsmöten och inrätta minst ett	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden Samverkande ansvariga: Boplats Göteborg AB fastighetsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Senast genomfört 2023	Antal bostäder som har tillkommit genom den utvecklade modellen för trygghetsboende Antal hyresgäster som upplever att generationsmöten har ägt rum och att dessa har haft en betydelse för den enskilde hyresgästen

Aktivitet 2.2: Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga

Varför: Med en åldrande befolkning behöver Göteborgs Stad öka möjligheten till kvarboende i fysiskt tillgängliga bostäder i närmiljön. Idag bor många seniorer i fysiskt otillgängliga bostäder och boendemiljöer samtidigt som många inte har råd att bo i nyproducerade hyresrätter och bostadsrätter trots behov av en mer tillgänglig bostad. Fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga bostäder är särskilt viktigt för äldre kvinnor som ofta har sämre ekonomiska förutsättningar samtidigt som kvinnors åldrande ofta leder till tidigare funktionsnedsättningar tillsammans med högre livslängd jämfört med män. Det innebär fler år med ökade behov och svag ekonomi.

Vad: Underlätta nybyggnation av fysiskt tillgängliga bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga över hela staden.

Samverkan: Förvaltnings AB Framtiden har huvudansvaret att driva aktiviteten att underlätta nybyggnation av ekonomiskt överkomliga bostäder för seniorer tillsammans med fastighetsnämnden som har det övergripande bostadssociala ansvaret. Bostäderna ska bestå av olika upplåtelseformer såsom hyresrätter och bostadsrätter och olika bostadstyper såsom trygghetsbostäder, gemenskapsboende och kollektivhus. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden och socialnämnderna behöver inkluderas i processen för att tillgodose de lokala behoven i Göteborg.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga över hela staden	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden Samverkande ansvariga: fastighetsnämnden, äldre samt vård- och omsorg, de fyra regionala socialnämnderna	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel trygghetsbostäder i bostadsbeståndet Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd Andel bostäder som är ekonomiskt överkomliga för seniorer

Aktivitet 2.3: Satsning för att hjälpa seniorer som vill flytta till mer ändamålsenliga bostäder

Varför: Många seniorer bor i bostäder som inte motsvarar deras behov och har låg kännedom om boendalternativ, bostadstillägg och bostadsanpassning. Idag agerar många seniorer för sent i frågan om att flytta till en behovsanpassad bostad vilket medför att det blir svårare att flytta på grund nedsatta funktioner och ork. Det är fördelaktigt både för individ och samhälle om fler äldre kan klara sig själva längre i en tillgänglig bostad.

Vad: Satsning för att hjälpa seniorer och personer med funktionsnedsättning som vill flytta till mer ändamålsenliga bostäder.

Samverkan: Boplats Göteborg AB har huvudansvaret att driva samverkan med fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, den privata bostadsmarknaden och relevanta aktörer i civilsamhället för att genomföra aktiviteten tillsammans.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Genomföra satsning för att hjälpa seniorer och personer med funktionsnedsättning som vill flytta till mer ändamålsenliga bostäder	Huvudansvarig: Boplats Göteborg AB Samverkande ansvariga: Förvaltnings AB Framtiden, fastighetsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Senast genomfört 2023	Andel seniorer som är registrerade i bostadskön Antal seniorer som har flyttat till följd av satsningen och upplever en bättre bostadssituation

Aktivitet 2.4: Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad

Varför: Det finns ett behov av oberoende och pålitlig rådgivning när seniorer funderar på att byta till en mer ändamålsenlig bostad. Flera seniorer har uttryckt att det upplevs svårt, krångligt och energikrävande att byta bostad.

Vad: Seniorer behöver pålitlig rådgivning och hjälp med att byta bostad.

Samverkan: Nämnden för konsument och medborgarservice ansvarar och samarbetar tillsammans med Boplats Göteborg AB för att erbjuda särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad gällande alla boendeformer. Nämnden för konsument och medborgarservice kan genom Budget- och skuldrådgivningen hjälpa seniorer att visualisera kostnader och lägga upp en budget i samband med funderingar på att flytta. Konsumentrådgivningen kan erbjuda vägledning avtalsrättsliga delar gällande flyttfirma och flyttstädning. Boplats Göteborg AB har ansvar för att ge information om hyresmarknaden. Samverkan sker med äldre samt vård- och omsorgsnämnden och pensionärsföreningarna för att ta tillvara på värdefulla kunskaper om kommunikationskanaler och på bästa sätt att marknadsföra tjänsten. Aktiviteten kan med fördel samverkas med aktivitet 2.3.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad	Huvudansvariga: nämnden för konsument- och medborgarservice och Boplats Göteborg AB Samverkande ansvariga: äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Senast genomfört 2021	Andel seniorer som anser att det finns bra möjligheter att hitta bra boende

Aktivitet 2.5: Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön

Varför: Äldre har behov av att få nya sociala kontakter och känna gemenskap i boendemiljön. Att ha samtalskontakt med grannar kan öka trygghet, välbefinnande och individens hälsa.

Vad: Utveckla ett koncept där grannar uppmanas att heja på och umgås med varandra en dag om året genom olika aktiviteter inomhus och utomhus.

Samverkan: Förvaltnings AB Framtiden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har ansvar att tillsammans utveckla konceptet. Den lokala kunskapen i att arrangera gemenskapsdagar kan på detta sätt tas tillvara och utvecklas. Samverkan sker internt och externt med exempelvis seniorer, föreningar, privata fastighetsägare och näringsliv.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel invånare 65–84 år med avsaknad av tillit till andra

	Samverkande ansvarig: äldre samt vård- och omsorgsnämnden		
--	---	--	--

Social delaktighet och inkludering

Målbild:

Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Beskrivning av fokusområde:

Fokusområdet Social delaktighet och inkludering belyser behoven av att kunna delta i sociala, kulturella, politiska och religiösa aktiviteter, känna gemenskap och ha sociala interaktioner med andra i sin närmiljö och i samhället för att bibehålla en god hälsa. Det handlar både om organiserade aktiviteter på mötesplatser och informella sociala strukturer som möten med grannar, familj och vänner. Möten ger förutsättningar för att använda sin kompetens, kunskap, få respekt, bygga självförtroende och nära relationer.

Bristen på sociala relationer och ofrivillig ensamhet kan enligt WHO jämföras med hälsoriskerna med rökning, fetma och fysisk inaktivitet (2017: 55). Området belyser vikten av att ta tillvara på äldres olika resurser och engagemang och att arbeta för att minska ålderism och åldersdiskriminering som kan ge upphov till skadliga konsekvenser på hälsa och livskvalitet. Alla äldre ska kunna känna respekt och ha möjligheter att bidra i samhället oavsett erfarenheter, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Social delaktighet och inkludering är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 3.1: Aktivitetskompis

Varför: Många seniorer uttrycker ett behov av att de gärna vill gå på aktiviteter men det kan vara svårt att hitta någon att gå med. En del upplever också otrygghet att gå på aktiviteter som sker kvällstid. Aktivitetskompis sammanför behoven att tillgängliggöra aktiviteter, kultur och öka möjligheten att skapa nya eller fler sociala relationer.

Vad: Ta fram koncept för Aktivitetskompis och skapa en gemensam plattform för match-making av personer som vill gå på aktiviteter.

Samverkan: Kulturnämnden ansvarar att ta fram gemensam modell och plattform för Aktivitetskompis i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, idrott- och föreningsnämnden samt nämnden för intraservice. Samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden är viktig för att använda de lokala erfarenheterna i att arbeta med volontärverksamhet och motverka ensamhet samt säkerställa äldre personers involvering i framtagandet av modell och plattform samt för drift vid ett genomförande. Idrott- och föreningsnämnden har kontaktytor med civilsamhälle och lokala föreningar vars behov och kunskaper kan tas

tillvara på. Vid implementeringen av Aktivitetskompis behöver Intraservice involveras. Samverkan mellan nämnderna för drift och underhåll av tjänsten är en förutsättning.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Huvudansvariga: äldre samt vård- och omsorgsnämnden, kulturnämnden Samverkande ansvariga: nämnden för konsument och medborgarservice, Idrott- och föreningsnämnden, nämnden för intraservice	Senast genomfört 2023	Andel seniorer uppdelat på primärområde och kön som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis Andel seniorer som uppger att de har känt att de har varit till nytta under de senaste två veckorna

Aktivitet 3.2: Konzeptutveckling med berättelsetema i närområdet

Varför: Minska ålderism genom att låta olika berättelser och livshistorier med självvalda teman ta plats i en lokal. Många seniorer har nämnt att de vill ta del av andras berättelser såväl som att delge sin egen livshistoria.

Vad: Utveckla ett koncept där äldre personer får delge sin berättelse, livshistoria, personliga tankar med valfritt uttryck på caféer, restauranger, mötesplatser och i föreningslokaler i närområdet efter dagtid till blandade åldrar.

Samverkan: Nämnden för äldre samt vård- och omsorg har huvudansvaret att samverka med civilsamhället, lokalt näringsliv, seniorer och idrott- och föreningsnämnden för att tillsammans utveckla konceptet och definiera efterfrågade berättelseteman. Förvaltnings AB Framtiden är en väsentlig samverkande aktör för att tillgodose kunskap om platser i närområdet där många seniorer bor.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Konceptutveckling med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i närmiljöer	Huvudansvarig: äldre samt vård- och omsorgsnämnden Samverkande ansvariga: Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden	Senast genomfört 2022	Andel som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar Andel seniorer som har deltagit i konceptet och upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse

Aktivitet 3.3: Pratabänken

Varför: Aktiviteten grundar sig i seniorers behov att känna delaktighet och möjlighet till mellanmänskliga möten och sociala interaktioner i offentliga miljöer.

Vad: Skapa tillgängliga sittplatser med en särskild utformning som tydligt uppmanar personer att prata med varandra på utvalda platser i offentliga miljöer såsom parker, torg och knutpunkter som äldre personer tycker om att vistas på.

Samverkan: Park- och naturnämnden har huvudansvaret för aktiviteten och samverkar med äldre samt vård- och omsorgsnämnden för att ta tillvara på den lokala kännedomen om önskvärda placeringar från seniorer. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden är en viktig aktör för att få kunskap om hur pratbänkarna kan marknadsföras tillsammans med seniorer, föreningar samt hur sittplatserna kan användas för att skapa generationsmöten i närmiljön.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Inrätta pratbänkar på minst tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Huvudansvarig: park-och naturnämnden Samverkande ansvariga: trafiknämnden, nämnden för äldre samt vård- och omsorg	Senast genomfört 2021	Antal pratbänkar som har anlagts och som används av målgruppen

Stadsmiljö och stadsutveckling

Målbild:

Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Stadsmiljöns gestaltning och innehåll har stor betydelse för vår självständighet, livskvalitet och våra förutsättningar att kunna delta och vistas i offentliga rum och grönområden. Ett åldersvänligt stadsutvecklingsperspektiv kännetecknas av närhet, tillgänglighet och trygghet i stadsmiljöer och grönytor. Seniorer ska vara delaktiga i stadsutvecklingsprocessen så att målgruppens mångfacetterade behov beaktas i planering och gestaltning av staden. Det är viktigt att använda en normkritisk analys och säkerställa en bred representation bland seniorer gällande ålder, etnisk tillhörighet, kön, könsöverskridande identitet och uttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning, religion eller trosuppfattning, socioekonomi och bostadsområde för att möjliggöra en grundlig behovsanalys.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 4.1. Sociala konsekvensanalyser (SKA) ska göras i alla planeringsprocesser och inkludera ett seniorperspektiv

Varför: För att Göteborg ska kunna bli en åldersvänlig stad behöver seniorers mångfacetterade behov beaktas i stadsutvecklingsprocessen, såsom i gestaltning och innehåll av offentliga miljöer. Många seniorer uttrycker ett behov av att förstå hur de kan vara delaktiga. Seniorer spenderar en stor del av sin tid i sin absoluta närmiljö och utgör en betydelsefull kunskapskälla om hur olika närmiljöer behöver vara utformade, sammankopplade och innehålla för att möjliggöra god hälsa, delaktighet, självständighet och livskvalitet genom hela livet. Med ett tydligt förhållningssätt att ta tillvara äldres resurser och kunskaper kan staden aktivt arbeta med att förändra attityder och på sikt minska ålderism och åldersdiskrimineringen inom stadsutvecklingsprocesser.

Vad: Sociala konsekvensanalyser (SKA) ska göras i alla planeringsprocesser och inkludera ett seniorperspektiv med behovsanalys som synliggör seniorers mångfacetterade behov.

Samverkan: Byggnadsnämnden, trafiknämnden och park- och naturnämnden har huvudansvaret att genomföra aktiviteten i de stadsutvecklingsprocesser som respektive nämnd ansvarar för. Kulturnämnden har en samverkande roll att bistå i medborgardialoger, som kan exempelvis kombineras med kulturupplevelser. Samverkan kan leda till att användningen av SKA-verktyget stärks genom att inkludera ett seniorperspektiv, och i högre grad göra en mångfald av äldre personer delaktiga i planeringsprocesser samt att berörda aktörer använder byggnadsnämndens anvisningar för medborgardeltagande i stadsutvecklingsprocesser. Samverkan med de fyra regionala socialnämnderna möjliggör platsspecifika analyser genom att ta tillvara nämndernas lokala kunskaper.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Sociala konsekvensanalyser (SKA) ska göras i alla planeringsprocesser och inkludera ett seniorperspektiv med behovsanalys som synliggör seniorers mångfacetterade behov	Huvudansvariga: byggnadsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden Samverkande ansvariga: kulturnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, fastighetsnämnden, idrott- och föreningsnämnden, de fyra regionala socialnämnderna	Kontinuerligt under plan- periodens giltighetstid	Andel av planprocesser där arbetssätt enligt SKA-modell har använt ett seniorperspektiv med en djup behovsanalys Andel seniorer som anser att tillgången till parker, grönområden och natur är bra i Göteborgs Stad

Samhällsstöd och service

Målbild:

Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.

Beskrivning av fokusområdet:

Hur samhällsstöd och service utformas och placeras påverkar seniorers förmåga att upprätthålla en god hälsa och klara sig själv. Samhällsstöd och service behöver vara nära, lättillgänglig och möta seniornas mångfacetterade behov. Ett bra bemötande är grunden för åldersvänligt samhällsstöd och service. Det är viktigt att stadens tjänstepersoner har uppdaterade kunskaper om demens, nationella minoriteters rättigheter, kulturell kompetens och använder ett normmedvetet arbetssätt i syfte att kvalitetssäkra stadens tjänster och service samt ett bra bemötande.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 5.1: Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer

Varför: Det finns ett behov av att minska seniorers digitala utanförskap.

Vad: Idag finns det flera spridda initiativ som pågår i staden, där både utbildningar och hjälp inom digital teknik erbjuds. Men det finns inget helhetsperspektiv som säkerställer jämlik tillgång i att minska det digitala utanförskapet. För att möjliggöra digital delaktighet oavsett ålder och funktionsnedsättning behöver staden samordna och utöka insatserna för att öka den digitala kompetensen bland äldre personer med särskilt fokus på grupper och individer som riskerar att exkluderas eller redan upplever ett digitalt utanförskap. Aktiviteten ska samordnas som en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga för att möjliggöra ett helhetsgrepp för att minska det digitala utanförskapet hos göteborgarna.

Samverkan: Nämnden för konsument- och medborgarservice och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har huvudansvaret att driva aktiviteten tillsammans i samverkan med kulturnämnden. Genom att ta tillvara på nämndernas personella resurser och fysiska tillgångar exempelvis bibliotek och medborgarkontoren kan insatserna genomföras i hela Göteborg. I de kompetenshöjande insatserna ska seniorers egna kunskaper tas tillvara genom att uppmana och skapa förutsättningar för att seniorer ska kunna utbilda andra seniorer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas	Huvudansvariga: nämnden för konsument- och medborgarservice och nämnden för äldre samt vård- och omsorg Samverkande ansvarig: kulturnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen Andel seniorer som är nöjda med hur de blir bemötta när de har kontakt med tjänstemän eller annan personal i Göteborgs Stad

Information och kommunikation

Målbild:

Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.

Beskrivning av fokusområde:

Hur staden kommunicerar och informerar är av stor vikt för att seniorer ska kunna ta del av stadens tjänster, hålla sig uppdaterade och vara självständiga. Brister i tillgängligheten kan ge upphov till att individer blir socialt exkluderade, inte nås av allmänväsentlig information och försvårar det demokratiska deltagandet. Fokusområdet belyser seniorers behov av att förstå var de kan hitta information om stadens tjänster men också upplevelsen att det är lätt att kommunicera med staden. Staden har en nyckelroll i att alla invånare ska kunna nås och ta del av pålitlig och relevant information. Det är av betydelse att kunskapen om målgruppens mångfacetterade språkbehov och rättigheter såsom information på nationella minoriteters språk och tillgång till muntlig information. Staden behöver arbeta normmedvetet med bildspråk för att inte cementera vem som är en äldre person. Seniorer själva är en viktig kunskapskälla i att utveckla tillgänglig kommunikation och att sprida information inom sina sociala nätverk.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 6.1: Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation

Varför: Göteborgs Stad når inte fram med sin information och kommunikation fullt ut till gruppen äldre. Det finns stora skillnader i hur seniorer tar till sig information, vilka kommunikationskanaler som den heterogena gruppen använder och förmågan att förstå var de ska hitta information.

Vad: Stärka och systematisera stadens pågående arbete att undersöka hur information till äldre personer bäst når fram och i vilka kanaler äldre personer föredrar att kommunicera. Ett särskilt fokus på att öka stadens medarbetares kunskaper om personer som är i riskzonen att exkluderas på grund av otillgänglig information eller att information inte upplevs relevant.

Samverkan: Nämnden för konsument- och medborgarservice har ansvaret att driva utvecklingsarbetet i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden. De fyra regionala socialnämnderna involveras för att utforma informationen och kommunikationen utifrån lokala förutsättningar och behov. En ökad och tydlig samverkan kan samtidigt medföra ökade kunskaper hos medarbetare i staden beroende på hur bred samverkan är i genomförandet av undersökningarna. Spridning av resultatet ska ske internt och externt och ansvaras av nämnderna.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Systematisera i att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet	Huvudansvarig: nämnden för konsument- och medborgarservice Samverkande	Kontinuerligt under plan-periodens giltighetstid	Andel seniorer som är nöjda med tydligheten i Göteborgs Stads information Andel seniorer som är nöjda med tillgången till

	ansvariga: äldre samt vård- och omsorgsnämnden, de fyra regionala socialnämnderna		information om Göteborgs Stad och dess verksamheter
--	--	--	---

Bilaga 1.

Förklaring av begrepp

AFCC

AFCC är den internationella förkortningen för Age-friendly Cities and Communities. Det vill säga Åldersvänliga städer och samhällen.

Framtidsutvecklare

Seniorers delaktighet är grunden för att lyckas skapa åldersvänliga miljöer. För att säkerställa delaktighet genom hela arbetsprocessen med Åldersvänliga Göteborg skapades ett särskilt, ideellt uppdrag för seniorer som fick namnet Framtidsutvecklare. Framtidsutvecklarna är en grupp seniorer med olika bakgrund, ålder, kön, kunskaper, erfarenheter och som bor i olika delar av Göteborg. En framtidsutvecklare driver ideellt arbetet för en åldersvänlig stad. De bidrar med sina kunskaper, erfarenheter, engagemang, tid och kreativitet på olika sätt inom Åldersvänliga Göteborgs fokusområden.

Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen beskriver att funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionsnedsättning är ett ord som används för att beskriva när en funktion anses vara nedsatt jämfört med normen.

Normmedvetenhet

Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som ”normalt” istället för mot dem som bryter mot normen. Utifrån normkritisk analys går det att arbeta normmedvetet.

Senior/äldre/äldre person

I handlingsplanen används senior, äldre och äldre person för personer som är över 65 år.

Ålderism

Ålderism handlar om ålder som en grund för fördomar och att särskilda egenskaper kopplas till en människas ålder. Det kan leda till åldersdiskriminering och kan ge upphov till skadliga konsekvenser för äldre personers hälsa och livskvalitet. Enligt WHO är ålderism den mest accepterade av alla fördomar och bestrids sällan på samma sätt som till exempel rasism eller sexism (Officer, A. & De la Fuente-Núñez, V. 2018).

Ålderssegregation

Ålderssegregation innebär att människor segregeras på grund av ålder. Ålderssegregation kan leda till att olika generationer får en mindre förståelse för varandra på grund av att de inte möts i vardagen - varken fysiskt, socialt och digitalt. Det kan i sin tur leda till ökat främlingskap och otrygghet.

Åldersvänlig stad

Åldersvänlig stad är ett begrepp som innebär att en stad arbetar för och har inkluderande och tillgängliga sociala och fysiska miljöer som främjar hälsa, delaktighet, trygghet med livskvalitet genom hela livet.

WHO

WHO (World Health Organization) är den internationella förkortningen för Världshälsoorganisationen.

Bilaga 2.

Relaterade styrande dokument

Bilagans tabell visar ett urval av befintliga planerade och reglerande styrande dokument inom flera områden som har koppling till handlingsplanen.

Styrande dokument	Beslutad av	Koppling till Åldersvänliga Göteborg
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, 2021 - 2026	<i>Inväntar beslut av KF</i>	Omfattar särskilt målområdena och rättigheterna till demokratiskt deltagande, omsorg, hälsa, personlig trygghet, arbete, bostad, kultur och fritid.
Göteborgs Stads program för en jämlik stad, 2018 - 2026	KF, 2018-01-18	Omfattar långsiktiga satsningar för att minska skillnader i livsvillkor i staden. Koppling finns att äldre har behov av hållbar och jämlika livsmiljöer och förutsättningar för delaktighet, tillit och inflytande.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet, 2019 - 2023	KF, 2019-01-31	Kopplar särskilt an till utvecklingsområde om likvärdigt inflytande inom stadsutvecklingsprocesser oavsett kön.
Göteborgs Stads plan för mänskliga rättigheter	KF, 2016 - tillsvdare	Slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter.
Program för bostadsförsörjning, 2020 - 2026	<i>Förslag till program revideras för beslut</i>	Fastslår att Göteborgs Stad enligt lagstiftning har utöver den generella bostadsförsörjningen ett särskilt utpekad ansvar för gruppen äldre och att den generella bostadsbristen även drabbar äldre att hitta en bostad som svarar mot ens behov.
Göteborgs Stads Kulturprogram	KF 2013-11-07	Knyter an till det kulturpolitiska målet att främja delaktighet, interkulturell dialog och människors lust och motivation att ta del av kultur samt målområde kulturplanering och samordna metoder i att exempelvis öka delaktighet i stadsutvecklingsprocesser.
Dialog och samarbete: Ett samlat program för Göteborgs Stads program för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete, 2014 - 2020	KF 2014-12-11, <i>Nytt program är under revidering</i>	Knyter an särskilt till målområdena Livsvillkor, Där människor möts - samspelet mellan människor och den fysiska miljöns utformning och Lokalt engagemang med flera konkreta aktiviteter.

Trafikstrategi för en nära storstad, 2014 - 2035	TN 2014-02-06	Omfattar huvudmålen om attraktiva stadsmiljöer där människor vill bland annat bo och vistas samt mål om att skapa lättillgängligt regioncentrum där det är lätt att nå viktiga platser och funktioner oavsett färdmedel och förutsättningar.
Göteborgs Stads friluftsprogram, 2018 - 2025	KF 2018-05-17	Fastslår att värna och utveckla möjligheten till friluftsliv för alla göteborgare. Finns tydliga kopplingar till arbetet att bidra till ökad folkhälsa, integration och rikare kulturliv exempelvis med väl underhållna gång- och promenadstråk.
Cykelprogram för en nära storstad, 2015-2025	TN 2015 - 03	Omfattar särskilt attraktiva stadsmiljöer och ett rikt stadsliv där gående och cyklister ges förtur och skapa balans i mötet mellan fotgängare och cyklister.
Grönstrategi för en tät och grön stad, 2014-2035	PN 2014-02-10	Koppling till strategins sociala mål i att göra medborgarna delaktiga.
Göteborgs Stads folkhälsoprogram, 2019 - 2020	KF 2013-06-13	Konkretiserar målet att i Göteborg ska alla människor åldras med god livskvalitet med konkreta aktiviteter.
Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor, 2017-2021	KF, 2017-01-26	Säkerställer att personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queera och övriga göteborgare har möjligheter att ta del av stadens tjänster och service.
Policy om fysisk tillgänglighet	KS, 2006-06-14	Innebär att alla nämnder och styrelser i Göteborgs stad skall arbeta aktivt för ett tillgänglighetsperspektiv exempelvis att alla ska ha en god framkomlighet i utemiljön.

Bilaga 3.

Indikatorer

Till handlingsplanen finns indikatorer på samhällsnivå som mäter effekt på målbild samt indikatorer som avser att mäta hur aktivitetens resultat bidrar till att förbättra sociala och fysiska miljöer. Detta för att följa WHO:s guide i att mäta och utvärdera arbetet mot en åldersvänlig stad. Ett exempel är hur förhöjda fotgängarsatsningar där samverkan och seniorers delaktighet har skett, ger för resultat gällande framkomlighet samt gåvänlighet för att bidra till ökad rörlighet, hälsa och självständighet för seniorer. På samhällsnivå hämtas statistik från en bland annat SCB:s medborgarundersökning och Folkhälso-myndighetens enkät Hälsa på lika villkor. För att möjliggöra en jämställdhets- och jämlikhetsanalys ska statistik i uppföljning och utvärdering vara uppdelat på kön och primärområde i den mån det går. Även andra kategorier kan vara relevanta beroende på vilken målbild fokusområdet har.

Bilagans tabell visar handlingsplanens indikatorer uppdelat på fokusområde och vilken nivå indikatorn mäter. Nivå 1 står för samhällsnivå och mäter målbild. Nivå 2 står för utvärdering av aktivitetens resultat.

Fokusområde: Mobilitet	Nivå
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som tror eller tycker att trafiksäkerheten på gång- och cykelvägar i Göteborgs Stad är bra	1
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som tror eller tycker att Göteborgs Stad har bra snöröjning av gång- och cykelvägar	1
Antal fallolyckor bland seniorer i Göteborgs Stad uppdelat på kön och primärområde	1
Andel hållplatser anpassade för personer med funktionsnedsättning	1
<u>Aktivitet 1.1:</u> Genomförda tester och utvärderingar av principer på ett fåtal platser	2
<u>Aktivitet 1.2:</u> Andel nya bänkar som har placerats enligt inventering uppdelat på primärområde	2
<u>Aktivitet 1.5:</u> I vilken grad upplever seniorerna som varit delaktiga att deras kunskap faktiskt tagits tillvara i projektet och påverkat det slutgiltiga resultatet	2
<u>Aktivitet 1.5:</u> Andel seniorer som upplever ökad framkomlighet och gångvänlighet i stadsmiljöer där förhöjda fotgängarsatsningar har genomförts	2
Fokusområde: Bostäder	Nivå
Andel trygghetsbostäder i bostadsbeståndet	1
Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	1
Andel bostäder som är ekonomiskt överkomliga för seniorer	1
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som anser att det finns bra möjligheter att hitta bra boende	1
<u>Folkhälsomyndighetens enkät Hälsa på lika villkor:</u> Andel invånare 65–84 år med avsaknad av tillit till andra	1

<u>Aktivitet 2.1:</u> Antal bostäder som har tillkommit genom den utvecklade modellen för trygghetsboende	2
<u>Aktivitet 2.1:</u> Antal hyresgäster som upplever att generationsmöten har ägt rum och att dessa har haft en betydelse för den enskilde hyresgästen	2
<u>Aktivitet 2.3:</u> Andel seniorer som är registrerade i bostadskön	2
<u>Aktivitet 2.3:</u> Antal seniorer som har flyttat till följd av satsningen och upplever en bättre bostadssituation	2
Fokusområde: Social delaktighet och inkludering	Nivå
<u>Folkhälsomyndighetens enkät Hälsa på lika villkor:</u> Andel seniorer som uppger att de har känt att de har varit till nytta under de senaste två veckorna	1
Andel som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar	1
<u>Aktivitet 3.1:</u> Andel seniorer uppdelat på primärområde och kön som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis	2
<u>Aktivitet 3.2:</u> Andel seniorer som har deltagit i konceptet och upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse	2
<u>Aktivitet 3.3:</u> Antal pratbänkar som har anlagts och som används av målgruppen	2
Fokusområde: Stadsmiljö och stadsutveckling	Nivå
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som anser att tillgången till parker, grönområden och natur är bra i Göteborgs Stad	1
<u>Aktivitet 4.1:</u> Andel av planprocesser där arbetssätt enligt SKA-modell har använt ett seniorperspektiv med en djup behovsanalys	2
Fokusområde: Samhällsstöd och service	Nivå
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som är nöjda med hur de blir bemötta när de har kontakt med tjänstemän eller annan personal i Göteborgs Stad	1
<u>Aktivitet 5.1:</u> Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen	2
Fokusområde: Information och kommunikation	Nivå
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som är nöjda med tydligheten i Göteborgs Stads information	1
<u>SCB:s medborgarundersökning:</u> Andel seniorer som är nöjda med tillgången till information om Göteborgs Stad och dess verksamheter	1

Referenser

Officer, A., & De la Fuente-Núñez, V. (2018) A global campaign to combat ageism. Bull WHO 2018; 96:299–300. Hämtat från <https://www.who.int/bulletin/volumes/96/4/17-202424.pdf> den 23 april 2019

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action. Åtkomst: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF